COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLELOR PASTORALE: I ȘI II TIMOTHEIU

A celui întru sfinți părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

Traducere din limba Elină, ediția de Oxonia, din 1861

DE

Archiereul Theodosie A. Ploeșteanu

Vicariul Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei și
Locotenent de Mitropolit Primat

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate anonimă

1911

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI I CĂTRĂ TIMOTHEIU

a celui întru sfinți Părintele nostru

IOAN CHRISOSTOM

Arhiepiscopul Constantinopolei

SUBIECTUL.

Timotheiu erà unul din ucenicii Apostolului Pavel. Lucà mărturisește de dânsul [1]), că erà un tânăr minunat, fiind mărturisit astfeliu de către frații cei din Listra și Iconia,— și că îndată ce a devenit ucenic, a devenit și dascal; că atât de înțelept erà, în cât că auzind pe Pavel propoveduind evanghelia fără tăerea împrejur, și aflând că pentru aceasta Pavel a stat și contra lui Petru, a ales nu numai de a nu propoveduì contra, ci încă de a și suferì. L-a tăiat pe dânsul împrejur apostolul — zice Luca [2]) — într-o astfeliu de vârstă, și cu chipul acesta i-a încredințat lui toată iconomiea, fiindcă a fost deajuns ca dorul lui Pavel să arate pe bărbatul acesta, ceia-ce erà în realitate. Căci și aiurea mărturisind de dânsul, scrie și spune: „Că nevoința (încercarea) lui o știți, că precum unui tată fiul împreună cu mine a slujit întru evanghelie“ (Filipp. 2, 22), iară Corinthenilor scriindu-li zicea: „am trimis la voi pre Ti-

---

[1]) *Notă.* A se vedeà Fapt. Apost. 16, 2.
[2]) *Notă.* A se vedeà Fapt. Apost. 16, 3.

motheiu, care este fiu al meu iubit și credincios întru Domnul“, și iarăși: „și de va venì Timotheiu, socotiți să fie fără frică la voi, că lucrul Domnului lucrează ca și mine“, și Ebreilor scriindu-li ziceà: „să știți, că fratele Timotheiu este slobod“, și in fine în multe locuri ar puteà găsì cinevà marea lui dragoste către Timotheiu. Chiar și faptele minunate săvârșite acum, arată curajul lui.

Iară dacă cinevà ar cercetà, de ce oare scrie numai lui Tit şi Timotheiu, de și Sila erà dintre cei încercați, și Luca deasemenea — căci tot apostolul scriind, ziceà: «Luca este singur cu mine». (II Timoth. 4. 11); deasemenea și Climent erà unul dintre cei de pe lângă dânsul, căci zice despre el: „și cu Climent, și cu ceilalți împreună lucrători ai mei“ (Filipp. 4, 3); — așà dară de ce scrie numai lui Tit și Timotheiu? Fiindcă numai acestora li încredințase biserici, pe când pe ceilalți îi purtà încă cu dânsul; pe aceştiia deci îi rânduise în niște locuri știute. Că atât de mare erà meritul acestui bărbat, încât că nici tinereța nu l-a împedecat.

De aceia scriindu-i apostolul, zice: „Nimeni tinerețile tale să nu le defaime“, și iarăși: „pre cele tinere, ca pre niște surori“ (Cap 4, 12. 5, 2.) Căci când este virtutea, toate celelalte sunt prisoselnice, și nimic nu ar puteà fi ca pedică.

De aceia vorbind despre episcopi, și multe însușiri cerându-li, nicăiri el nu insistă asupra vârstei lor. Iară dacă zice scriindu-i: „fii având ascultători“ și „al unei femei bărbat“ (Cap. 3, 4. 2) nu spune aceasta ca cum ar fi necesar de a aveà copii și femeie, ci de cumvà s-ar întâmplà a fi ridicat dintre cei din lume, să fie de aceia, în căt și case se știe a președa, și copii, și toate celelalte. Că dacă ar fi din lume, şi dacă nici în acele lumești nu ar fi fost folositor, cum i s-ar puteà încredințà îngrijirea bisericei?

Și de ce oare a trimis epistola ucenicului, rănduit în urmă spre învățătura altora? Nu trebuià oare ca mai întăi el să fie desăvărșit, și după aceia să i se trimită? Dară aveà nevoe de învățătură, nu de aceea pe care o au ucenicii, ci de cea cuvenită dascalului. Și de aceia deci, privește cum în întreaga epistolă apostolul îi face

învățătura cuvenită dascalului. De aceia încă de la început chiar nu-i-a zis: «ca să nu dai ascultare celor ce învață în alt chip» ci „ca să poroncești unora ca să nu învețe într'alt chip“ (1, 3).

OMILIA I

„Pavel, Apostol al lui Iisus Christos, dupre poronca lui Dumnezeu mântuitorului nostru, și a Domnului Iisus Christos, nădejdei noastre. Lui Timotheiu adevăratului fiu întru credință“. (Cap. 1, 1. 2).

Mare erà demnitatea apostolului, mare și minunată, și pretutindeni vedem pe Pavel punând dinainte cauzele demnităței sale, nu ca cum ar fi răpit această cinste, ci ca încredințată lui și ca fiind investit cu această putere. Căci și când se numește pre sine chemat și când zice: „Prin voia lui Dumnezeu“ (I Cor. 1, 1) și aiurea iarăși: „că nevoia îmi zace asupră'mi“ (Ibid. 9, 16), și când spune că a fost orânduit spre aceasta, toate acestea nu sunt decât doborîrea ambițiunei și a mândriei. Că dupre cum cel ce aleargă după o cinste care nu-i este dată de Dumnezeu, este vrednic de cea mai de pe urmă hulă, tot așà și cel ce a respins acea cinste și a fugit, este respunzător de alte păcate: de neascultare și nesupunere.

Aceasta deci spunând-o Pavel chiar și acum, la începutul epistolei către Timotheiu, zice astfeliu: „Pavel apostol al lui Iisus Christos, dupre poronca lui Dumnezeu“ Aici nu mai spune «Pavel chemat», ci „dupre poronca lui Dumnezeu“. Ca nu cumva deci să pătimească cevà omenesc Timotheiu, crezând că apostolul vorbește cu dânsul la feliu cu ceilalți ucenici, deaceia Pavel a început epistola astfeliu. Și unde anume se vede că i-a poroncit lui Dumnezeu? Se găsește aceasta în Fapt. Apost. unde Duhul grăiește: „Osebiți

mie pre Varnava și pre Saul" (Cap. 13, 2). Și pretutindeni scriind pune numele apostolului, învățând prin aceasta pe auditor, ca să nu'și închipuie că cele grăite sunt omenești, căci apostolul nimic nu ar grăi de la sine. Spunând deci de apostol, imediat el ridică cugetul auditorului și-l îndreaptă spre cel ce a trimis epistola.

Deaceia în toate epistolele sale el pune aceasta de la început, făcând cuvântul vrednic de credință, și zicând astfeliu: „Pavel apostol al lui Iisus Christos, dupre poronca lui Dumnezeu mântuitoriului nostru". Și cu toate acestea nicăiri nu se vede că Tatăl poroncește, ci în tot locul Christos îi vorbește, și-i zice: „Mergi, că eu la neamuri depărtate te voiu trimite", și iarăși: „înaintea Chesarului ți se cade să stai" (Fapt. Apost. 22, 21. 27. 24). Dară ceia ce Fiul poroncește, aceia scriptura spune că este poronca Tatălui, după cum și ceia ce poroncește Duhul spune că este a Fiului. Că iată de pildă a fost trimis de Duhul, a fost rânduit de Duhul, și totuși spune că poronca este a lui Dumnezeu. Deci ce? Nu cumva poate se împuținează puterea Fiului, dacă apostolul s'a trimis din poronca Tatălui? Nici de cum, căci privește cum poronca aceasta o a făcut comună. Că zicând: „dupre poronca lui Dumnezeu mântuitorului nostru" a adaos imediat: „a Domnului Iisus Christos nădejdei noastre". Privește cum el a pus denumirile cu siguranță.

Și cu toate acestea Psalmistul vorbește aceasta despre Fiul, zicând: „Nădejdea tuturor marginilor pământului". (Ps. 64, 6), și iarăși fericitul Pavel scriind în altă parte, zice: „că spre aceasta ne și ostenim, și suntem ocărîți, căci am nădăjduit întru Dumnezeul cel viu și adevărat" (I. Timoth. 4, 10). Dascalul este necesar de a suferì primejdii, și chiar mai multe de cât ucenicii. „Bate-voiu păstoriul, zice, Și se vor risipì oile". (Math. 26, 31). Deci, fiindcă se petrece acest fapt, apoi diavolul suflă cu mai multă putere contra lor, ca cel ce în nimicirea unora trage cu sine și risipirea altora, adecă risipirea turmei. Că dacă ucide oile, împuținează turma; dară când pe păstoriu

îl scoate din mijloc, de sigur că va vătămà turma întreagă. Deci, dacă diavolul lucrează lucruri mari printr'o mică osteneală, şi dacă vatămă totul printr'un singur suflet, de aceia mai cu samă trebuie a ne îngrijì.

De aceia chiar din inceputul epistolei încurajându-l şi înălţându-i sufletul, «mântuitoriu avem pre Dumnezeu, zice, şi nădejde pe Christos. Multe pătimim noi, dară avem mari speranţe. Ne primejduim, ni se întind curse, însă avem mântuitoriu, nu vr'un om, ci pe însuşi Dumnezeu. Deci, nici cel ce mântuieşte nu slăbeşte — căci este Dumnezeu — şi ori-cari ar fi primejdiile, nu ne vor împresurà, nici nădejdea noastră nu va rămâneà ruşinată, căci însuşi Christos este nădejdea noastră. De aceia, zice, suferim primejdii, căci sau vom fi scăpaţi iute de ele, sau că hrănindu-ne cu bune speranţe, ne vom mântuì», Dară de ce oare nicăiri nu spune apostolul că este al Tatălui, ci al lui Christos? Apoi el toate le face comune, şi evanghelia zice că este a lui Dumnezeu, arătând prin aceasta că «ori-ce am pătimì, zice, nimica nu sunt cele de faţă».

„Lui Timotheiu adevăratului fiu întru credinţă“ (Vers. 2). Chiar şi expresiunea aceasta este mângâitoare. Că dacă a arătat credinţă, în cât să devină fiu al lui Pavel, şi încă nu fiu cum s'ar întâmplà, ci adevărat, apoi erà în drept de a aveà curaj pentru cele viitoare. Că credinţa aceasta va să zică, că chiar dacă faptele s'ar petrece contrar celor făgăduite şi aşteptate, să nu se împuţineze cineva, şi nici să se turbure. Dară iată că şi fiu, şi încă adevărat fiu, şi cu toate acestea câtuşi de puţin nu este de aceiaşi fiinţă. Dară ce? Poate că erà animal necuvântătoriu? «Dară, zici tu, nu erà din Pavel» — ca şi cum faptul doveditoriu ar fi a se trage, sau a se derivà din cineva. Dară ce? Erà poate de o altă fiinţă? Nici aceasta? Căci spunând „fiu“, imedieat a şi adăogat „întru credinţă“, adecă că erà fiu adevărat, şi dintr'însul erà. Nimic nu s'a schimbat, sau mai bine zis, cu nimic nu s'a schimbat prin faptul că erà asemănare dupre credinţă. Ceia ce se petrece şi cu lucrurile omeneşti, când sunt de aceiaşi fiinţă. Fiul este bună-oară la feliu cu tatăl, însă nu aşà cum se întâmplă cu Dumnezeu, unde Fiul este cu mult mai

apropiat de Tatăl[1]). Acolo de şi prin esenţă sunt una şi aceiaşi, totuşi în multe altele se deosebesc: în culoare, în formă sau schimă, în înţelepciune, în timp, în voinţă, în cele atingătoare de suflet, în cele atingătoare de trup, în cele de afară şi în multe altele se deosebesc unul de altul, dacă se face comparaţiune între dânşii, pe când aici — (raportul între Fiul şi Dumnezeu Tatăl) — nimic din acele deosebiri nu este.

Expresiunea „dupre poroncă" este mai energică de câte xpresiunea „chemat", — dupre cum zice şi aiurea: „Intru Christos Iisus eu v'am născut pre voi" (II Corinth 4, 15), adecă întru credinţă. Iară expresiunea «adevărat» pe care o adaoge aici, înseamnă exacta, şi mai pre sus de toţi ceilalţi, asemănarea ucenicului cu dascalul; voieşte cu alte cuvinte a arătà aici marea lui dragoste cătră dânsul, cum şi marea lui dispoziţie faţă de el.

Dară iată că şi aici particula „întru" iarăşi este zisă pentru credinţă. Priveşte apoi şi lauda cât de mare este, dacă îl numeşte nu numai fiu, ci încă şi fiu adevărat.

„Char, milă, pace, zice, de la Dumnezeu Tatăl nostru, şi Christos Iisus Domnul nostru". Dară de ce oare în celelalte epistole nicăiri n'a pus înainte mila, ci numai aici? Apoi şi aceasta este tot din iubirea lui cea mare părintească. Căci el se roagă şi doreşte cele mai multe bunuri fiului, temându-se pentru dânsul şi tremurând chiar de grija lui,— fiind că astfeliu se temeà, ca şi cum parecă nimic n'ar fi făcut pentru el.

---

[1]) *Notă*. In pasajele de faţă e mai mult o dispută a Sf. Chrisostom cu Arianii, carii se încercau a trage un argument în favorul lor din situaţia lui Timotheiu faţă de apostolul Pavel «Pavel numeşte pe Timotheiu fiu, ziceau dânşii, şi cu toate acestea nu erà născut dintr'însul. Prin urmare nici din aceia că Christos se numeşte Fiul Tatălui, nu se poate conchide că este născut din el». Chrisostom însă li respunde: «Timotheiu se zice fiu al lui Pavel nu dupre natură, ci dupre credinţă. Deci, precum el erà la feliu cu Pavel prin aceiaşi credinţă, tot aşà Christos are aceiaşi natură cu Tatăl». «Disputat cum Arianis, qui hinc ducto argumento sic poterant agere. Paulus Timotheum filium dicit, et tamen non est ex ipso genitus. Ergo neque ex eo, quod Christus dicatur filius Patris, ex ipso esse genitum efficitur. Respondet Chrisostomus: Timotheum dicit filium non secundum naturam, sed secundum fidem. Proinde sicut ipse ejusdem cum Paulo fidei, sic Christum eandem habere cum Patre naturam». *Fronto Ducaeus*.

ba chiar îngrijindu-se de slăbăciunile lui trupeşti, precum atunci de pildă când îi scrie zicându-i: „De acum nu mai beà apă, ci puţin vin primeşte pentru stomahul teu şi pentru cele dese slăbăciunile tale". (Cap. 5, 23). Dascalii mai ales au nevoe de o mai mare milă. „De la Dumnezeu Tatăl nostru, zice, şi Christos Iisus Domnul nostru". Şi aici iarăşi mângâere şi încurajare. Că dacă Dumnezeu este tată, se şi îngrijaşte ca şi tatăl de copii. Ascultă pe Christos zicând: „care om este dintru voi, de la care de va cere fiul lui pâine, au doară peatră îi va da lui". (Math. 7, 9)?

„Precum te-am rugat ca să remâi în Efes, când mergeam în Macedonia" (Vers. 3). Priveşte bunătate la el! cum el nu întrebuinţează voce de dascal, ci aproape voce de slugă, — căci n'a zis «precum ţi-am poroncit, sau ţi-am pus în vedere», ci „Precum te-am rugat". De sigur că nu faţă de toţi ucenicii se găsà el aşà, ci numai faţă de cei blânzi şi virtuoşi, pe când faţă de ceilalţi, de cei stricaţi, zic, şi neadevăraţi ucenici, se purtà într'alt chip, precum însuşi el scriind, ziceà: „îndeamnă şi mustră cu toată poronca" (Tit. 2, 15). Şi aici apoi priveşte ce spune: „ca să poronceşti unora ca să nu înveţe într'alt chip". Deci, ce este aceasta? Nu erà deajuns oare epistola lui Pavel, pe care li-o trimisese? Nu! Căci faţă de scrisorile lui dânşii erau încă mai îndărătnici, precum erau şi mai 'nainte de acele scrisori. Dară apoi chiar şi el îşi petrecuse mult timp in această cetate, aici erà şi acel templu al Artemidei, şi tot aici a pătimit acele răle mari. Că după ce s'a împrăştiat adunarea, Pavel chemând prin prejurul său pe ucenici, după ce s'a închinat lor a plutit cu corabia pe mare ducându-se în Macedonia, de unde iarăşi s'a re'nturnat. (Fapt. Apost. Cap. 19 şi 20).

Dară este demn de a cercetà dacă acum a aşezat acolo Pavel pre Timotheiu, fiindcă-i zice: „Ca să poronceşti unora ca să nu înveţe într'alt chip". Nu-i numeşte pe faţă, ca nu cumvà să-i facă mai fără ruşine in mustrarea ce trebuià a li face. Erau aici oarecare psevdodidascali dintre Iudei, cari se încercau de a

atrage iarăși pe credincioși la paza legei, — ceia ce de altfeliu mai în toate epistolele o spune. Dară dânșii făceau aceasta nu doară că erau mișcați de cugetul lor, ci numai împinși de slavă deșartă, și din dorul de a aveà ucenici, de a se certà cu Pavel, și de a-și arătà pizma lor față de dânsul. Aceasta va să zică: „Să nu învețe într'alt chip".

„Nici să ià aminte la basme, zice, și la (genealogii) înșirare de neamuri fără de sfârșit". Prin vorba de mithuri sau basme, el nu înțelege legea; să nu fie!—ci va să spună de acele falșificări, de acele mistificări și de acele credinți deșarte. Erà ca obiceiu ca cei dintre Iudei să'și cheltuiască toată vorba în lucruri de nimic: ca de pildă în numărarea părinților, moșilor și strămoșilor, ca cu chipul acesta să aibă așà zis o slavă în istorie, și să se creadă a aveà o mai mare experiență.

„Ca să poroncești unora, zice, ca să nu învețe într'alt chip, nici să ià aminte la mithuri (basme) și la înșirare de neamuri (genealogii) fără de sfârșit". Și ce va să zică „fără de sfârșit"? Adecă vorbe fără de sfârșit, sau fără nici un folos, sau cu greu de priceput nouě. Ai văzut cum ceartă ispitirea sau curiozitatea unora de a ști totul? Unde este credință, nu este nevoie de cercetare. Unde nu trebuie nimic a cerne, de ce să fie nevoie de cercetare? Cercetarea este resturnarea credinței. Că cel ce caută și cercetează, niciodată nu află. Cel ce cercetează, nu poate să creadă. De aceia și zice, că să nu ne batem capul cu cercetări amănunțite;—iară dacă cercetăm, apoi aceasta nu este credință, — căci credința liniștește cugetul. Dară atunci cum de zice Christos: „căutați și veți aflà; bateți și se va deschide vouă" și „cercetați scripturile, că întrânsele veți aflà voi viață veșnică" (Math. 7, 7. Ioan 5, 39)? Dară acolo prin expresiunea „căutați" el spune de cerere și de o dorință arzătoare, pe când aici expresiunea „cercetați scripturile" nu este a unuia ce introduce în cugetul cuivà dorul de a cerne chestiunile în zădar, ci ale unuia ce tocmai că scoate acea poftă. A zis: „cercetați scripturile", adecă că

aflând și cunoscând exactitatea lor, noi să facem aceasta nu pentru ca pururea să cercetăm, ci ca cercetând să încetăm cu acest obiceiu.

Și bine a zis el: „Poroncește unora ca să nu învețe într'alt chip, nici să ià aminte la basme și genealogii fără de sfârșit, care fac întrebări mai vârtos de cât iconomia lui Dumnezeu cea întru credință" Bine a zis încă și „iconomia lui Dumnezeu", fiindcă mari lucruri a voit Dumnezeu să ni dea, însă raționamentele noastre pământești nu primesc măreția iconomiilor lui. Prin urmare acestea trebuie a veni prin credință, ceia ce este doftoria cea mai mare a sufletelor. Deci, cercetarea este contrară iconomiei lui Dumnezeu. Căci ce anume se iconomisește dela credință? Aceia de a primi binefacerile lui și a ne face mai buni, și de a nu ne îndoi de nimic, nici de a disputà și a cerne, de ce așà și nu altmintrelea, ci a fi liniștiți cu cugetul. Căci ceia ce credința a reușit și a clădit, cercetarea a dărâmat. Cum a dărâmat? Lăsând cugetul a se ocupà cu cercetări zadarnice, cu care ocazie scoate credința.

„Nici să ia aminte, zice, la basme și la genealogii fără sfârșit." «Dară, zici tu, cu ce au vătămat genealogiile neamurilor»? Apoi Christos ziceà, că prin credință trebuie a se mântui omul, iară dânșii disputau și ziceau că nu trebuie credință. Dară fiindcă tăgăduirea lor erà, sau aveà influență numai în timpul de față, pe când urmările tăgăduirei în viața viitoare, erà nevoie de credință. Dânșii însă preocupați cu observațiunile legei, împedecau credința. Mi se pare că aici el face alusiune și la Elini când zice: „basme și genealogii", ca cei ce-și numărau pe zeii lor.

[1]) Deci, iubiților, să nu luăm aminte la discuțiuni zadarnice. Căci de aceia am fost numiți credincioși, pentru ca fără clătinare să credem celor spuse, pentru ca de loc să nu ne 'ndoim. Că dacă cele grăite sunt omenești, ar trebuì de sigur de a le cerne cu toată amă-

---

[1]) *Partea morală*. Despre aceia că trebuie a aveà credință, și a nu cerne lucrurile, și contra celor ce zic, că «așà este născut, așà este sortit». *(Veron)*.

nănţimea; iară dacă sunt ale lui Dumnezeu, apoi trebuie mai mult a le preţuì şi a le crede; dacă însă nu credem, atunci nu vom şti nici că este Dumnezeu. Fiindcă cum ai să ştii că este Dumnezeu, dacă îl faci răspunzătoriu? Intàia dovadă pe care tu o dai că ştii pe Dumnezeu, este de a crede toate cele grăite, fără a cere dovezi şi iarăşi dovezi. Aceasta o ştiu şi Elinii, căci credeau în zeii lor, de şi o spuneau fără dovezi. Şi de ce oare? Fiindcă sunt strănepoţi şi coboritori din zei.

Ai văzut că şi Elinii ştiu aceasta? Şi ce spun eu de Dumnezeu? când ii făceau aşà şi fiind vorba de un om — voiesc a spune de Pitagora, acel fermecătoriu şi mag, căci puneau înainte acea vestită axiomă: „αὐτός ἔφα" adecă „el a zis". Dară chiar şi pe templuri erà scrisă deasupra şi representată tăcerea, acoperindu-şi gura cu degetul, şi strângându-şi cu putere buzele, inspirànd tăcerea tuturor celor de faţă. Deci dacă acelea sunt atàt de respectate, apoi ale noastre nu trebuie respectate, ci sunt de ris? Cele ale Elinilor dupre dreptate trebuie a fi cercetate, fiindcă sunt deastfeliu; e vorba acolo de lupte, de dispute şi urmările acestora, — pe când cele ale noastre se deosebesc cu totul de acelea. Că pe acelea le-a descoperit înţelepciunea omenească, în timp ce pe acestea le-a descoperit şi învăţat charul duhovnicesc. Acelea sunt credinţi pline de prostie şi nebunie, iară acestea de adevărată înţelepciune. Acolo nu mai este ucenic, nici dascal, ci toţi cerceteazǎ şi se disputǎ, fie dascal, fie ucenic. Pentru a crede, este nevoie de a aflà, iară nu de a disputà, de a crede fără îndoială, iară nu a pune înainte raţionamente omeneşti. Prin credinţă toţi cei din vechime au fost lăudaţi, şi fără de aceasta toate se restoarnă pe dos.

Şi ce spun eu de cele cereşti? Chiar cele de pe pământ dacă le vom examinà, le vom aflà în strânsă legătură cu credinţa. Nici afaceri băneşti, nici meşteşuguri, şi în fine nimic din acestea nu poate fi fără credinţă. Deci dacă aici, unde e vorba de lucruri false, şi este nevoe de credinţă, apoi cu atât mai mult în cele duhovniceşti.

Această credinţă deci să o avem şi de aceasta să ne ţinem strânşi,— căci numai prin aceasta vom puteà scoate din suflet acele credinţi vătămătoare, ca de pildă credinţa că «aşà s'a născut, şi aşà i-a fost sortit». Dacă

noi vom crede că va fi înviere şi judecată, apoi toate acele credinţi deşarte vom puteà să le scoatem din suflet. Crede că este Dumnezeu drept, şi nu vei mai crede că este naştere nedreaptă; crede că este Dumnezeu care se îngrijaşte mai dinainte, şi nu vei mai crede că este naştere de acelea care toate le răstoarnă pe dos. Crede că este pedeapsă şi împărăţia cerurilor, şi nu vei mai crede că este noroc din naştere, pe deoparte resturnând în noi bunul simţ, iară pe de alta supunându-ne pre noi unei necesităţi şi unei vieţi silite. Să nu sameni, să nu răsădeşti, să nu pleci la armată, şi în fine să nu faci nimic, fiindcă numai decât, vrând sau nevrând, vei întâmpinà cele sortite dela naştere.

Dară atunci de ce mai avem nevoe de rugăciuni? De ce mai voeşti a te face creştin, dacă totul este sortit dela naştere? fiindcă vei fi sub păcat. De unde sunt meşteşugurile? Sunt oare destinate dela naştere? «Da! zici tu. Dară a fost ursit cutăruia ca să devină înţelept prin ostenele». Arată-mi însă pe unul care să fi învăţat meşteşug fără ostenele. Astfeliu dară meşteşugul se capătă nu dela naştere, ci cu multe ostenele. «Dară de unde vine, zici tu, că cutare fiind om rău este bogat, şi un altul fiind viclean, a căpătat moştenire dela tatăl său? — pe când un altul deşi munceşte pe capete, totuşi este sărac». Acestea într'una le pun ii înainte; toate numai cu privire la bogăţie şi sărăcie, şi nimic de virtute şi răutate. Dară tu nimic n'ai spus până acum, ci arată-mi dacă cinevà sârguindu-se a devenit rău, sau dacă cinevà trândăvindu-se a devenit bun. Că dacă soarta are vre-o putere, apoi trebue a-şi arătà puterea în cele mai mari: adecă în virtute şi răutate, şi nicidecum în bogăţie şi sărăcie. «De unde, zici tu, vine că cutare este totdeauna în boale, iară celalalt totdeauna în sănătate? De unde vine, că unuia îi merg bine afacerile, iară altuia îi merg anapoda? De unde apoi vine că aceluia îi merg lucrurile după dorinţă, pe când acestuia i se pun în cale mii de mii de pedici»? Ei bine! depărtează-te de credinţa în naşterea cu noroc, şi atunci vei şti totul cu exactitate. Crede că este Dumnezeu care se îngrijaşte mai dinainte, şi atunci vei şti totul lămurit. «Dară nu pot, zici tu; nu mă lasă confuziunea lucrurilor acestora de a întrevedeà aceà pronie, dacă toate acestea sunt ale lui Dumnezeu. Cum pot crede eu, că Dumnezeu, cel bun

dă averi unui curvariu, unui spurcat, unui lacom, iară celui bun nu-i dă de loc? Cum să cred? — căci trebue a crede din fapte».

Bine! Aşà dară toate cele ce ai spus sunt ele rezultatul unei naşteri drepte sau nedrepte? «Nedrepte» zici. Dară oare cine a făcut această naştere nedreaptă? Oare Dumnezeu? «Nu, zici tu, ci este fără început, nenăscută». Şi cum face astfeliu de lucruri, nefiind născută, sau fără început? — fiindcă astfeliu de împrejurări sunt contrare... Deci, toate acestea nu sunt câtuşi de puţin lucruri ale lui Dumnezeu. Aşà dară să examinăm, cine a făcut ceriul? cine pământul, cine marea, cine anotimpurile? Apoi dacă în cele nesufleţeşti a făcut atâta ordine şi atâta armonie, în noi, pentru cari totul s'a făcut, atâta dezordine şi nerânduealâ? Aceasta ar fi, ca cum cineva ar îngriji de o casă, — ce dealmintrelea ar fi minunată— iară de cei ce locuesc în ea de loc.

Cine păzeşte in bună rânduealâ schimbarea anotimpurilor? Cine a aşezat legile cele înţelepte ale naturei? Cine a orânduit mersul zilei şi al nopţii? Toate acestea sunt superioare acelei „naşteri" sau ursite. «Nu, zici tu, ci s'au făcut dela sine, sau automat». Dară cum ar fi putut să se facă automat, găsindu-se într'o astfeliu de orânduealâ? Deci, de unde şi cum sunt uniia bogaţi, sănătoşi şi propăşind în afacerile lor? Uniia prin lăcomie, alţii prin moştenire, iară alţii prin răpire. Şi de ce a îngăduit oare Dumnezeu? Fiindcă nu este aici resplata, ci în viaţa viitoare; atunci arată-mi că se petrece ceva de acest feliu. «Dară, zici tu, deocamdată dă-mi aici, şi acolo nu cer». De aceia nici nu iai. Că dacă tu găsindu-te afară de acea plăcere şi cauţi acestea, ca şi cum le preferi acelora, apoi cu cât mai mult când te vei şi bucurà de acea plăcere curată? De aceia îţi arată ţie, că cele de aici nu sunt nimic, ci ni sunt indiferente. Căci spune-mi: a fi cevà adânc, sau întunecat, depărtat sau apropiat, oare nu este ceva indiferent? Aşà este şi bogăţia.

Spune-mi: în cele necesare oare nu deopotrivă s'a dat tuturor, ca depildă destoinicie spre virtute, împărţirea deopotrivă a darurilor duhovniceşti? Dacă ai cunoaşte binefacerile lui Dumnezeu, atunci nu te-ai fi indignat de acestea, ci te-ai bucurà deopotrivă cu alţii, nici n'ai fi căutat şi n'ai fi umblat după această lăcomie,

știind bine egalitatea aceasta. Dupre cum o slugă având hrană și haine, și îmbrăcăminte din partea stăpânului, și in fine din toate celelalte bucurându-se deopotrivă cu ceilalți, — iară dacă poate ar avea pe cap mai multe fire de păr, sau unghii mai mari, prin aceasta ar crede că are ceva mai mult decât ceilalți; — cam în halul acesta se găsește și cel ce cugetă lucruri mari în zadar.

De aceea deci ne-a depărtat pre noi deasemenea lucruri, ca să stingă din noi o asemenea nebunie, pentru ca dorul de acestea să-l transporte la ceriu. Dară noi nici așà nu ne cumințim. Dupre cum pe copil îl lipsește tatăl său de cele copilărești, dacă are ceva copilăresc, și dacă preferă acestea în locul celor trebuitoare, — pentru ca astfeliu și fără de voea lui să-l îndrepte spre desăvârșire, tot așà face și Dumnezeu cu omul, ca astfeliu să-l îndrepte spre ceriu. «Dară de ce, zici tu, lasă pre cei răi ca să se îmbogățească»? Pentrucă nu se interesază atât de mult de dânșii. Cum apoi lasă și pre cei drepți? Nu el îi lasă să fie săraci, ci numai cât îngădue aceasta.

Acestea ni s'au spus acum într'un mod superficial, ca către uniia ce nu cunoaștem scripturile. Iară dacă am voi a crede și a fi cu luare aminte la cuvintele lui Dumnezeu, n'am aveà nevoe de vorbele acestea, căci toate le-am știi. Pentru ca să afli că bogăția nu este nimic, nici sănătatea, nici slava, eu îți voiu arătà pre mulți cari puteau să se îmbogățască, și totuși, nu s'au îmbogățit, cari puteau să fie sănătoși, și cu toate acestea și-au dărăpănat trupurile lor prin nevoințe, cari puteau să se bucure de slavă, și totuși fac toate chipurile spre a fi dispreţuiți. Nimeni fiind bun, nu râvnește de a fi rău. Acestea deci să le râvnim, ca unele ce sunt cu adevărat bune, ca astfeliu să ne bucurăm și de bunurile viitoare, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II

„Iară sfârșitul poroncii este dragostea din inimă curată, și din cuget bun, și din credință nefățarnică. Dela care unii rătăcind s'au întors

la cuvinte deşarte, vrând a fi învăţători de lege, neînţelegând nici cele ce grăesc, nici pentru cele ce se întăresc (pentru cele ce susţin cu încăpăţinare)“ (Cap. 1, 5. 6. 7).

Nimic nu vatămă atât de mult neamul omenesc, ca a dispreţuì prietenia şi dragostea şi a nu o urmărì cu multă râvnă, spre a o stăpâni, — precum iarăşi nimic nu înalţă pe cinevà, ca a o urmărì cu toată puterea. Aceasta învederând-o şi Christos, zice: „Că dacă doi din voi se vor uni pre pământ, pentru tot lucrul ce vor cere, va fi lor dela Tatăl meu“, şi iarăşi: „Pentru înmulţirea fărădelegei, va răcì dragostea a multora“ (Math. 18, 19. 24, 12). Aceasta a născut toate eresurile şi toate dezbinările, căci din a nu iubì pre fraţi, vine invidia contra celor ce propăşesc, din invidie apoi vine pofta de a stăpânì, iară pofta de a stăpânì naşte dezbinările.

De aceia şi Pavel zicând: „ca să poronceşti unora să nu înveţe într'alt chip“, la urmă arată şi modul, după care este cu putinţă aceasta. Şi care este acel mod? Dragostea. Precum, deci, când zice: „sfârşitul legei este Christos“, adecă îndeplinirea poroncilor, căci şi aceasta se cuprinde în el, tot aşà şi poronca aceasta cuprinde în sine dragostea. Sfârşitul tămăduirei este sănătatea, aşà că fiind sănătate, nu este nevoe de multă căutare; tot aşà şi dragoste când este, nu trebuie multă poroncă. Şi de care dragoste vorbeşte? De acea sinceră, iară nu de acea care se mărgineşte numai în vorbe; de acea izvorită din voinţă şi din compătimire, din participarea la durere.

„Din inimă curată“ zice. Aici spune sau de o vieaţă curată şi corectă, sau de o dragoste adevărată, fiindcă o vieaţă necurată provoacă dezbinări şi dihonii, dupre cum zice: „tot cel ce face răle, uraşte lumina“ (Ioan 3, 20). Dealtmintrelea prietenie şi dragoste se vede şi printre cei răi, căci şi tâlharii iubesc pre tâlhari, şi criminalii simt dragoste către alţi criminali, însă o astfeliu de dragoste nu este din cuget bun, ci din cuget rău, şi nici din inimă curată, ci din inimă necurată, şi nici din credinţă sinceră, fiindcă credinţa

învedercază adevărul, de oare-ce dintr'o credință adevărată se naște dragostea. Cel ce crede cu adevărat în Dumnezeu, nu va suferì nici-odată a fi lipsit de dragoste.

„De la carii, zice, unii rătăcind abătându-se, s-au întors la cuvinte deșarte“ (vers. 5). Bine zice că s-au abătut, fiindcă spre a merge drept, este nevoie de meșteșug, iară nu afară de scop, sau de ţelul propus; așà că este nevoie de a fi cinevà condus de Duhul. Multe din calea cea dreaptă trebuie a le încunjurà, și numai spre ţel e nevoie de a'și îndreptà privirea.

„Vrând a fi învățători“ zice (vers. 6). Ai văzut și altă cauză, aceia adecă a iubirei de întăetate? De aceia și Christos ziceà: „voi însă pe nimeni să nu chemați Ravi“ (Matheiu 13, 8), și Pavel iarăși: „Nici singuri cei ce se taie împrejur păzesc legea, ci ca în trupul vostru să se laude“ (Galateni 6, 13). «Voiesc cu ori-ce preț, zice, demnitatea de dascali, și de aceia ii n-au privirea îndreptată spre adevăr».

„Ne'nțelegând, zice, nici cele ce grăiesc, nici pentru cele ce se întăresc, (pentru cele ce le susțin cu încăpăţinare“). Aici îi defaimă pe acei șarlatani, ca ne având în vedere scopul legei, și nici timpul până când trebuià a privì legea ca stăpână. Deci, dacă păcatul lor este din neștiință, cum de zici că vine de acolo, că dânșii voiesc a fi dascali ai legei? Insă vine și de acolo, că dânșii nu au dragoste, iară din lipsa dragostei se naște neștiința. Când sufletul se predă pe sine plăcerilor trupești, de sigur că i se vatămă agerimea; căzând apoi din dragoste, cade în același timp în iubirea de ceartă, în iubirea de întăetate, și la urmă i se vatămă ochiul cugetului. Căci cel ce este stăpânit de vre-una din poftele acestea trecătoare, fiind îmbătat așà zicând de patimă, nu va puteà nici-odată fi judecătoriu nemitarnic al adevărului. „Neînțelegând, zice, nici cele ce grăiesc, nici pentru cele ce se întăresc“. Erà natural ca dânșii să grăiască de lege, și să spună multe despre curățeniile trupului, și altele de acest feliu.

Apoi, contenind a mai certà asemenea fapte, ca nefiind nimic alta de cât umbră și închipuire a celor duhovnicești, la urmă ceia ce este cu mult mai plăcut,

tocmai aceia o face; și ce este ceia ce el face? Laudă legea — iară prin lege el înțelege aici decalogul — și din aceasta el a scos și pe celelalte. Căci dacă călcările legei pedepsesc pe cel ce se abate de la lege — de și în mare parte cele ale legei ni sunt fără folos, apoi cu atât mai mult acelea.

„Ci știm că legea este bună, zice, de o ține cinevà cum se cuvine" (vers. 8). «Bună, zice, și nu bună». Dar ceia ce el spune, aceasta însamnă: laudă legea prin fapte, căci expresiunea: „de o va ţineà cinevà cum se cuvine", aceasta va să zică. Căci sunt și de aceia cari nu o ţin bine, ca de pildă când o explică, zice, prin vorbe, iară prin fapte o calcă, iară aceasta însamnă că o ţin nu precum se cuvine. O ţin, zice, însă nu spre folosinţa lor proprie. Și ce alt ceva însamnă expresiunea „cum se cuvine", de cât că dacă cinevà o ţine cum se cuvine, îl îndreaptă spre Christos? Când scopul legei este de a îndreptăţi pe om, însă nu poate, apoi atunci îl îndreaptă spre cel ce poate. Sau și într'alt chip: a ţineà legea cum se cuvine, este a păzì legea cu prisosinţă. Și ce va să zică cu prisosinţă? «Dupre cum prin zăbală, zice, se ţine cum se cuvine nu calul care zburdă, nici acel care asvârle cu picioarele, ci acel care o are în gură mai mult de formă, tot așà și legea este ţinută bine nu de cel ce are nevoe a fi cuminţit prin litera ei».

Dară atunci cine o ţine cum se cuvine? Cel ce știe că nu are nevoe de ea. Cel ce a ajuns la atâta virtute, în cât că o îndeplinește nu de frică, ci are înaintea ochilor sei mai mult osânda și pedeapsa deacolo. Sau și altmintrelea. Zicând că: „Știind aceasta, că dreptului lege nu este pusă, ci celor fără de lege și nesupuși" (Vers. 9), prin aceasta spune că acela este drept, care săvârșește virtutea. Acela ţine precum se cuvine legea, care nu așteaptă a fi certat de ea. Precum semnele literilor stau înaintea copiilor, însă numai cel ce știe a le întrebuinţà, le pune unde trebuie, iară nici de cum prin altul; numai acela, zic, ar puteà fi considerat ca mai înaintat în știinţă, și ca întrebuinţând mai bine literile, — tot așà și cel ce stă mai presus de lege, nu se povăţuește de lege. Cel ce împlinește legea nu de frică, ci din mai multă dragoste către vir-

tute, acesta mai cu samă implineşte legea. Că nu deopotrivă împlineşte legea, cel ce se teme de ea, şi cel ce are în vedere cinstea sa personală. Nu deopotrivă împlineşte legea, cel ce este sub lege, şi cel ce este deasupra legei. A fi deasupra legei, şi a trăi deasupra legei, aceasta tocmai este de a ţineà legea precum se cuvine. Căci acela întrebuinţază şi păzeşte bine legea, care face mai multe şi mai mari de cât cere ea; cel ce nu aşteaptă a fi certat de ea. Legea, ca altele multe, este împedecarea relelor. Singură legea însă, nu face drept pe cinevà, ci şi lucrarea faptelor bune. Astfeliu că cei ce se depărtează de rele, ca robii ce ştiu de frică, aceştiia nu îndeplinesc scopul legei, fiindcă legea de aceia stă de faţă, ca să pedepsască călcarea poroncilor. Aşà că şi aceia o ţin, însă din pricină că se tem de pedeapsă.

„Voeşti să nu'ţi fie frică de stăpânire? Fă bine, şi vei aveà laude de la dânsa". (Rom. 13, 3), ca şi cum ar zice cinevà: «numai pentru faptele cele rele legea este poroncitoare; dară celor ce fac fapte vrednice de laudă, unde anume este folositoare legea»? Precum deci doftorul vindecă pre cel ce are o rană sau un beteşug oare-care, iară nici de cum pre cel ce este sănătos, sau pre cel ce se găseşte bine, — tot aşà şi legea.

„Dreptului lege nu este pusă, zice, ci celor fără de lege şi nesupuşi, necucernicilor şi păcătoşilor". Prin expresiunea „celor fără de lege" el numeşte pe Iudei, arătându-i şi ca „nesupuşi". „Că legea, zice, mânie lucrează". (Rom. 4, 15). Aşà dară ce poate aveà de comun legea cu cei vrednic de cinste? „Că prin lege, zice, este cunoştinţa păcatului" (Ibid. 3, 20). Şi ce are aface cu cel drept? Deci, cum legea nu este pusă pentru cel drept? Fiindcă acesta este afară de pedeapsă, şi că el nu aşteaptă ca legea să-l înveţe de a face cele ce se cuvin, căci are într'însul charul Duhului, care 'l îndeamnă la bine. Legea s'a dat, ca prin frică şi amenințare să fie ţinuţi în respect cei de sub lege. Aşà dară calul cel bun nu are nevoe de frâu şi zăbală puternică, precum nici de pedagogie nu are nevoe cel ce se poate conduce şi fără pedagog.

„Celor fără de lege, zice, şi nesupuşi, necucernicilor şi păcătoşilor, necuvioşilor şi spurcaţilor,

ucigătorilor de tată şi ucigătorilor de mumă". Şi nu a stat aici numai, şi nici numai până la păcate, ci încă înşiră păcatele după feliul lor, ca astfel să-i convingă de a se ruşină de observarea legei. Şi după ce le înşiră păcatele după felul lor, la urmă le spune şi prin prescurtare, deşi chiar şi cele înşirate erau deajuns spre a-i abate dela ele. Dară ce? Iudeii sunt ucigători de oameni, ucigători de tată şi de mamă? Aceasta lasă a se înţelege. „Necucernici, zice, şi necuvioşi şi spurcaţi", astfeliu erau, şi de aceia li s'a dat legea. Căci spune-mi: oare nu într'una cădeau la închinarea de idoli? Oare nu băteau cu pietre pe Moisi? Oare nu erau pline mânile lor de uciderile rudelor lor? Oare nu pentru asemenea crime îi învinovăţiau Prorocii într'una? Dară celor ce filosofează pentru cele cereşti, înşirarea acestor fapte este prisoselnică.

„Ucigătorilor de tată, zice, şi ucigătorilor de mumă, ucigătorilor de oameni, curvarilor, sodomnenilor, tâlharilor, mincinoşilor, celor ce se jură strâmb şi orice alt, zice, care se împotriveşte învăţăturei celei sănătoase" (Vers 10). Bine zice el „învăţăturei celei sănătoase", fiindcă toate acele patimi sunt ale unui suflet stricat.

„Dupre evanghelia slavei fericitului Dumnezeu, care mi s'a încredinţat mie" (Vers. 11). Încât că şi acum pentru întărirea evangheliei este nevoe de lege, pe când pentru cei convinşi şi credincioşi nu este nevoe. O numeşte evanghelia slavei, pentru nimic altă decât faţă de cei ce se ruşinează în timpul persecuţiunilor, şi pentru patimile lui Christos. Şi din cauza aceasta, cum şi pentru celelalte cauze, o numeşte evanghelia slavei lui Dumnezeu, pentru că şi patimile lui Christos sunt slavă, cum şi celelalte. Sau că poate prin această expresiune face aluziune la cele viitoare. Că dacă cele de faţă sunt încărcate de ruşine şi necinste, cele viitoare însă nu sunt aşà. Evanghelia este a celor viitoare, iară nu a celor prezente. Dară atunci cum de a zis îngerul: „iată eu binevestesc vouă (vă evanghelirez) că s'a născut vouă mântuitoriu"(Lucá,2,10.11)?

S'a născut mântuitoriu, adecă va fi mântuitoriu, căci nu îndată ce s'a născut făceà minuni şi semne.

„Dupre evanghelia slavei, zice, a fericitului Dumnezeu". Sub denumirea de „evanghelia slavei" apostolul înțelege evanghelia slujbei sau a cultului lui Dumnezeu, și că dacă toate cele prezente s'au umplut de slava lui, apoi cu atât mai mult încă cele viitoare. „Când va pune, zice, pe toți vrăjmașii lui așternut picioarelor sale". (I. Cor. 15, 25). Când nu va mai fi nici o piedică, când drepții vor vedeà toate acele împrejurări fericite „pe care ochiul nu le-a văzut, și urechia n'a auzit, și la inima omului nu s'au suit" (I. Cor. 2, 9), dupre cum însuși Christos zice: „că unde sunt eu, și aceștia să fie, ca să vadă slava pe care mi-ai dat mie" (Ioan 17, 24).

[1]) Cine oare sunt aceia, și să-i fericim pre dânșii de bunătățile de care se vor învrednici, de slava de care se vor împărtăși, *cum și de aceà lumină?* Că slava de aici este nestatornică și de nimic; și chiar de remâne poate, totuși iute se stinge dupre cum și zice: „că nu se va pogorî cu dânsul slava lui" (Ps. 48, 18); ba încă la cei mulți nici aici chiar nu rămâne slava cu dânșii. Dară pentru slava de acolo nici nu trebue a bănuì cevà *din acestea, ci cu totul din contră,* că adecă va rămâneà, și că niciodată nu va aveà sfârșit. Astfeliu sunt cele ale lui Dumnezeu: stabile, și mai presus de orice schimbare și sfârșit. Căci slava aceea nu este isvorîtă din lucrurile de dinafară, ci din cele dinăuntru. Vrau să zic adecă, că nu vine din haine prețioase, nici din droaea slugilor; nu din cele dinafarnice vine acea slavă, ci și fără de acestea chiar însuși bărbatul se va îmbrăcà cu slavă. Acum dacă aici lipsesc toate cele dinafară, cinevà este cu totul gol de slavă. In bae de pildă vedem goli pe mulți oameni cinstiți și necinstiți, vedem și de cei mârșavi. Mulți dintre cei din piață s'au primejduit de multe ori de a fi lipsiți de slavă, din cauză că slugile lor lipsau pre la alte trebuințe, — pe când acolo cinevà va aveà cu dânsul slavă pretutindeni. Și precum îngerii orișiunde s'ar arătà, au într'înșii slava, tot așà și sfinții. S'au mai bine zis, precum soa-

[1]) *Partea morală.* Slava și plăcerea adevărată se găsește numai în cele duhovnicești, iară nu în cele trupești. *(Veron).*

rele nu are nevoe de haină, nu are nevoe de altceva, ci îndată ce se arată pe ceriu, și slava lui este nedespărțită de el, — întocmai așà va fi atunci.

Să alungăm deci dela noi această slava deșartă, decât care nimic nu este mai de disprețuit, și să umblăm după aceea, decât care nimic nu este mai de respectat. „Cu îmbrăcămintea hainelor, zice, să nu te lauzi" (Sirah, 11, 4); acestea se spuneau celor de demult, adecă celor în stare copilărească, — fiindcă și cel dela orchestră și curva, și cel de pe scenă, se îmbracă mai grațios decât tine, și cu haine mai de preț.

Dară afară de acestea încă, tu te mândrești pentru niște lucruri, pe cari dacă se vor pune câtevà molii, iată că te-ai lipsit de orice mulțămire. Ai văzut cât de nesigur lucru este slava vieței prezente? Te mândrești de niște lucruri, pe care viermii le nasc și tot ei le nimicesc, — căci se spune că ar fi niște viermi, insecte din Iudia, care pregătesc firile de mătase.

Câștigă-ți haine, dacă voești, de acelea țesute sus în ceruri: acea îmbrăcăminte minunată și strălucită, acele haine care în adevăr că sunt împodobite cu aur. Aurul acela nu este scos din metale, pe care mânile ocnașilor l-au săpat, ci se produce din virtute numai. Să ne îmbrăcăm dară, cu niște astfeliu de haine, pe care le lucrează nu oamenii săraci și robi, ci însuși stăpânul a toate. Și ce? S-a răsipit cu această haină aur? Dară ce este cu aceasta? Căci noi cu toții admirăm nu pe cel îmbrăcat, ci pre cel ce a lucrat acea haină, fiindcă lui se cuvine admirațiunea. Precum, fiind vorba de hainele cele delicate, noi nu admirăm lemnul pe care se întinde haina ce stăpânul piuci,[1]) ci pe cel ce lucrează accà materie, — de și pe lemn sunt întinse, și de lemn sunt legate; precum deci nu lemnele au nevoe, și nici pentru trebuința lor se întind, tot așà se petrece și cu femeile, fiindcă nu ele au nevoe zice, ci pentru că hainele au nevoe de a fi întinse, ca nu cumvà să fie întinse de molii.

Dară apoi cum să nu fie cea mai depeurmă prostie, de a pune atâta râvnă pentru ceia ce nu merită a se face atâta vuet, și a întrebuință atâtea mașinațiuni: ca

---

[1]) *Notă*. Piuă se numește fabrica unde se bat pânzeturile și postavurile de lână.

a trădà mântuirea lor, ca a dispreţui ameninţările ghenei, ca a batjocorì pe Dumnezeu, şi ca a trece cu vederea pre Christos cel flămând? Şi încă ce ar mai puteà zice cinevà despre luxul cu aromatele (parfumurile) cele din India, cele din Arabia, cele din Persia, cele uscate şi cele lichide, despre acele miruri, acele afumători, care toate la un loc cer o cheltuială mare şi zadarnică? De ce miroşi a parfum, o! femeie? în timp ce trupul tău pe dinăuntru este plin de necurăţenii! De ce cheltueşti pentru un lucru împuţit? E ca cum ar turnà cinevà mir în mlaştină, sau balsam în cărămidă găurită. Dacă voieşti, este mir, sunt aromate cu care ai puteà să-ţi ungi sufletul, nu din Arabia, nu din Etiopia, nici de la Persida, ci chiar din ceriu coborite, cumpărate nu cu aur, ci cu intenţiune bună, şi credinţă sinceră.

Acest mir cumpără-l, al căruia miros poate a umpleà lumea întreagă. Acest mir il slobozau dintrânşii apostolii, dupre cum zice: „miros cu bună mireazmă suntem, unora spre moarte, iară altora spre vieaţă veşnică“ (II Corinth. 2, 15. 16). Şi ce va să zică aceasta? Că şi porcul, se zice, că se înnăduşe de mirosul cel plăcut al mirurilor. Şi nu numai trupul apostolilor, ci chiar şi hainele lor slobozau din ele miros duhovnicesc. Hainele lui Pavel aşà de plăcut mir slobozau din ele, în cât că şi pe demoni îi alungà. Mirosul acesta cu cât erà mai trebuitoriu de cât acel al florilor, de cât acel scos din coaja scorţişoarei? şi oare nu erà mai plăcut acesta de cât chiar acel al smirnei? Că dacă alungà până şi pe demoni, apoi ce n-ar fi făcut?

Acest mir să ni-l căştigăm; iară charul duhovnicesc îl întocmeşte prin milostenie. Acest mir chiar şi după ce ne vom duce acolo, îl vom mirosì. Şi precum aici pe toţi îi întorc spre dânşii cei parfumaţi cu mirezme, fie la bae, fie în biserică, sau în fine în ori-ce alt loc unde este îngrămădire de lume dacă s-ar împrăştieà un astfeliu de miros, toţi s-ar simţi atinşi, şi toţi şi-ar întoarce faţa în acea parte, — tot aşà în acea lume a sufletelor intrate şi parfumate cu miruri duhovniceşti, toţi se vor îndreptà spre acea parte, şi se vor sfii aşa zicând de vederea lor. Şi aici nici demonii, şi nici alte rele nu cutează şi nici că pot a se apropieà, fiindcă se înăduşe de acel miros.

Acea mirodenie deci să o căştigăm. Mirurile cele

de aici ni aduc o slavă molatică și prostească, — pe când cele de acolo bărbăție și admirațiune, pe lângă care apoi ni procură și un mare curaj. Mirul acesta nu pământul îl produce, ci virtutea; nu se veștejește planta ce'l produce, ci vecnic este verde; acest mir face cinstiți pre cei ce'l posedă. Cu acest mir suntem unși când ne botezăm; atunci slobozim din noi miros plăcut. Râvnei noastre aparține ca și în viitoriu tot astfeliu de mir să emane din noi.

De aceia și preoții din legea veche se ungeau cu mir, învederând prin aceasta simbolul virtuței, că adecă preotul trebuie a slobozi din el mir plăcut, findcă nimic nu este mai greţos ca păcatul. Privește cum îi descrie natura Prorocul, zicând: „împuțitu-s-au și au putrezit ranele mele“ (Ps. 37, 6). In adevăr că păcatul este mai puturos de cât ori-ce putrezăciune împuțită. Căci, ce este de pildă mai puturos de cât curviea? Dacă păcatul este puturos chiar și fără a fi pus in lucrare, dară încă după săvârșirea lui? Și atunci poți pricepe ce fel este curvariul; atunci numai vei vedeà putoarea ce iasă dintrânsul, atunci necurățenica, scârba și murdăriea ce iesă din el. Astfeliu este ori-ce păcat. Mai 'nainte de a se face are în sine oare-care plăcere, dară după ce s'a săvârșit, plăcerea contenește și se stinge cu totul, pe când tristeța și mâhnirea îi iau locul.

Virtutea însă cu totul din contra, căci pe la început are cu sine ostenele, iară la sfârșit plăcere și repaus. Precum acolo plăcerea nu este plăcere, prin așteptarea rușinei și a pedepsei, tot așà și aici osteneala nu mai este osteneală, prin speranța de resplată. Ce este bețiea? spune-mi; oare plăcerea nu este numai în a bea? sau mai bine zis, bețiea nu se află nici în a bea. Căci când bețivul cade în nesimțire, și nu vede pe nimeni din cei de față, ci se găsește mai rău de cât cei nebuni, ce plăcere poate fi? Și mai drept vorbind, nici chiar în curvie nu este plăcere. Căci când sufletul fiind cuprins de patimă își perde judecata, ce plăcere poate fi? Apoi dacă aceasta este plăcere, atunci și rîea este o plăcere. Plăcere adevărată aceea aşi numi-o eu, când sufletul nu este stăpânit și încleștat de patimă. Și atunci ce plăcere este aceasta, de a scrâșni din dinți, de a holbà ochii, de a fi gădilat, și de a se înfierbântà mai mult de cât trebuie? Astfeliu deci nu poate fi plăcere, fiind că ne grăbim de a scăpà

de dânsa, și scăpând simțim părere de rău. Dacă este plăcere, nu te grăbì a scăpà de ea, ci rămâi în acea plăcere. Ai văzut că este numai numele de plăcere?

Insă, nu de acest feliu sunt plăcerile cele duhovnicești, ci cu adevărat că sunt plăceri, nu prin aprindere având-o, ci lăsându-i sufletul slobod, vesel și liniștit.

De acest feliu erà plăcerea lui Pavel, zicând: „Și în aceasta mă bucur, și mă voiu bucurà“ și „Bucurați-vă pururea întru Domnul“ (Filipp. 1, 18. 4, 4). Plăcerea aceea are cu dânsa necinstea și rușinea, are cu sine părerea de rău; aceea se face pe ascuns, și este încărcată de mii de desgusturi și scârbe; pe când aceasta este slobodă de toate acestea.

Această plăcere deci să o căutăm, ca astfeliu să ne învrednicim și de bunurile viitoare, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Și mulțumesc celui ce m'a întărit pre mine lui Christos Iisus Domnul nostru, că credincios m'a socotit puindu-mă întru slujbă pre mine cel ce eram mai 'nainte hulitoriu și gonitoriu, și ocăritoriu; ci am fost miluit, că neștiind am făcut întru necredință. Și-prea s'a înmulțit (a prisosit) darul Domnului nostru cu credința și dragostea cea întru Christos Iisus“ (Cap. 1, 12—14).

Mare este folosul umilinței — cu toate că umilința adevărată nu se află așà de lesne, ci mai mult umilința în cuvinte, pe care o vei găsi chiar mai mult decât trebuie, iară adevărata umilință nu o vei găsi cu atâta ușurință. Dară fericitul Pavel atât de mult umblà după această umilință, încât că inventà chiar multe pretexte, spre a-și umilì cugetul său. Fiindcă erà natural ca să se

silească a se umili cei ce se îngânfau în cugetele lor că au mari succese, apoi natural erà ca şi el să simtă un fel de silă, îngâmfându-se în cugetul său şi umflându-se aşà zicând ca şi un rîu ce-'şi iesă din matca sa.

Priveşte acum ce face şi aici. A spus: că „dupre evangelica slavei a fericitului Dumnezeu, care mi s'a încredinţat mie", evanghelie de care nu erà slobod a se împărtăşi cei ce încă erau sub jugul legei, fiind contrari ei, de oarece atât de mare este deosebirea între una şi cealaltă, încât că cei ce se găsesc încă sub jugul legei, nu sunt vrednici de a se împărtăşi din charurile evangheliei — precum de pildă ar zice cineva, că cei ce au nevoe de legături, nu este slobod a intrà în ceata filosofilor. Deci, fiindcă s'a îngâmfat mult, şi a grăit lucruri mari, iată că de îndată se moderează pre sine, în acelaşi timp şi pre alţii îi face de a gândì tot aşà. Zicând că „mi s'a încredinţat mie", iute se opreşte asupra vorbei, ca să nu-ţi închipui că a spus aceasta din mândrie. Priveşte deci ce feliu de corijare îşi face, adăogând şi zicând: „mulţămesc celui ce m'a întărit pre mine, lui Christos Iisus Domnului nostru, că credincios m'a socotit puindu-mă întru slujbă". Ai văzut cum pretutindeni ascunde succesele sale, şi totul atribue lui Dumnezeu, într'atâta întru cât liberul arbitru să nu se vatăme? Căci ar puteà zice poate necredinciosul: «dacă totul este a lui Dumnezeu, iară dela noi nu se cere nimic, căci ne mişcă dela rău spre filosofie ca pre nişte lemne, de ce atunci pe Pavel l-a făcut aşà, iară pe Iuda de loc»? Această antiheză resturnând-o, priveşte cum întrebuinţează cuvintele cu înţelepciune. „Care mi s'a încredinţat mie", zice. Aceasta este demnitatea şi succesul său, însă nu în totul al seu, căci priveşte ce spune: „mulţămesc celui ce m'a întărit pre mine, lui Christos Iisus"—aceasta este a lui Dumnezeu, apoi iarăşi ceia ce vine dela sine: „că credincios m'a socotit", desigur fiindcă urmà a fi folositoriu în răspândirea cuvântului lui Dumnezeu.

„Punându-mă întru slujbă, pre mine cel ce eram mai 'nainte hulitoriu şi gonitoriu, şi ocărîtoriu; ci am fost miluit, că neştiind am făcut întru

necredință". Privește cum aici pune și ceia ce eră propriu al său, și ceia ce eră a lui Dumnezeu, atribuind partea cea mai mare proniei lui Dumnezeu, iară partea sa de acțiune moderând-o, numai într'atâta însă, întrucât liberul arbitru să nu se vatăme, dupre cum am fost zis.

Dară ce va să zică: „celui ce m'a întărit pre mine"? Adecă: «mare sarcină a căzut asupra mea, și deci aveam nevoie de un mare ajutoriu de sus». Căci tu gândește-te cât de greu eră, ca să se lupte pe fiecare zi cu batjocurile, cu clevetirile, cu primejdiile, cu piedecele, cu insultele, cu năcazurile de tot feliul, și să nu se obosască câtuși de puțin, ci fiind atacat pe fiecare zi cu săgeți din toate părțile, el să se lupte voinicește, având privirile îndreptate spre ceriu, și să steà pe loc neatins. Aceasta nu a fost numai a puterei omenești, dară nici numai a ajutoriului lui Dumnezeu, ci pe lângă ajutoriul de sus a fost nevoie și de voința lui Pavel. Cum că prevăzând și știind mai dinainte Dumnezeu cine va fi Pavel, l-a ales pre el, ascultă ce spune mai 'nainte chiar de a începe propoveduirea evangheliei: „că vas al alegerei îmi este mie acesta, zice, ca să poarte numele meu înaintea neamurilor și a împăraților" (Fapt. 9, 15). Că precum cei ce poartă semnul împărătesc în războiu (cel ce obișnuit se numește steag[1]), au nevoe de multă virtute și experiență, ca să nu-l piardă și să intre în mânele dușmanilor, — tot așà și cei ce poartă numele lui Christos, nu numai în timp de războiu, ci chiar și în timp de pace, au nevoe de multă putere, ca să nu predeà numele lui în gura dușmanilor, ci să-l poarte bine și să ducă crucea voinicește. Pentrucă în adevăr că are cinevà nevoie de multă putere, ca să poarte numele lui Christos. Căci cel ce grăiește ceva nedem, sau face, sau chiar numai cugetă ceva nedemn, nu poartă bine numele lui, nu are pe Christos întru el. Cel ce poartă întru el pe Christos, se mândrește pentru aceasta, și-i vestește numele nu prin piețe și pentru piețe, ci în ceriuri și pentru ceriuri, și toți îngerii cei ce stau împrejurul tronului lui, îl admiră și se sfiesc de el.

---

[1]) *Notă.* E vorba aici de *labarum* sau steagul ostășesc cu cruce pe dânsul, dela Constantin cel Mare încoace.

„Mulţămesc, zice, lui Christos Iisus celui ce m'a întărit pre mine“. Priveşte cum şi cele ale sale el le consideră a fi ca char din partea lui Dumnezeu,— deşi aceasta a fost a ta, fericite Pavele, căci Dumnezeu nu este părtinitor,— adecă că «m'a învrednicit slujbei aceştiea; iară aceasta este semn că m-a crezut a fi credincios». Intocmai ca şi într'o casă, unde iconomul, nu numai că mulţămeşte stăpânului pentru încrederea ce-i arată, dară chiar şi are aceasta ca semn, că pe dânsul îl crede cel mai credincios dintre toţi, — în aşà feliu s'au petrecut lucrurile şi în cazul de faţă.

Apoi gândeşte-te cum el înalţă mila lui Dumnezeu şi filantropia lui, dând pe faţă vieaţa sa dinainte. „Pre mine, zice, cel ce eram mai 'nainte hulitoriu, şi gonitoriu, şi ocărîtoriu“. Când el vorbeşte de Iudeii cei necredincioşi, întrebuinţază cuvinte mai moderate: „mărturisesc de dânşii, zice, că au râvnă, însă nu dupre cunoştinţă“ (Rom. 10, 2), iară despre sine zice că a fost hulitoriu şi gonitoriu. Ai văzut înjosirea lui, şi cum el nu este iubitoriu de sine, ci are cugetul umilit? Nu a fost deajuns că a spus că a fost hulitoriu, ci a mai adaos că şi prigonitoriu, cu care ocazie arată tensiunea persecuţiunei lui. «Răutatea mea, zice, nu rămâneà numai până la mine, ci încă şi pre cei ce voiau a fi evsevioşi îi persecutam». Mare erà manica hulirei lui!

„Ci am fost miluit, zice, că neştiind am făcut întru necredinţă“. Dară de ce oare n'au fost miluiţi şi alţi Iudei? Că făceau aşà precum făcuse el, nu din neştiinţă, ci ştiind şi cunoscând foarte bine. Şi ca să afli exact, ascultă pe Evanghelist, spunând: „Mulţi dintre Farisei şi Iudei au crezut într'însul, dară nu-l mărturiseau... că iubeau slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu“ — şi iarăşi Christos zice: „cum puteţi să credeţi, slavă unul de la altul luând“? şi iarăşi · „acestea au zis părinţii lui, că se temeau de Iudei... ca să nu fie scoşi din sinagogă“. Şi chiar însuşi Iudeii ziceau! „vedeţi că nu folosim nimic? că toată lumea merge după dânsul“ (Ioan 12. 42. 43. 5, 44. 9, 22. 11, 19).

Pretutindeni dară pe dânşii îi supără patima iubirei de întâetate. Dânşii ziceau că „Nimeni nu poate iertă păcatele, de cât numai Dumnezeu", (Lucă 5, 21) şi a făcut aceasta imediat, iară dânşii au şi zis că este semn de la Dumnezeu. Toate acestea deci nu erau din neştiinţă.

«Dară unde oare eră pe atunci Pavel»? poate că ar zice cinevà. Eră la picioarele lui Gamaliil neavând nimic de comun cu mulţimea ce se resculase. Şi cine eră Gamaliil? Eră un bărbat oare-care, care ceea ce făceà, nu purcedeà din iubirea de întâetate. Dară cum după aceasta se găseşte Pavel la olaltă cu mulţimea? Pentru că vedeà întărindu-se credinţa şi stăpânind, şi pre toţi mergând după Christos. Pe timpul lui Christos mulţimea câte-odată eră de partea sa, altă-dată de partea dascalilor, — iară atunci cu desăvârşire se despărţise de dânşii. Atunci deci, Pavel ceea ce făceà, din zel o făceà, şi nici de cât din iubirea de întâetate, dupre cum făceau alţii. Căci de ce oare se duceà el la Damasc? Pentru că credeà vătămătoare noua religiune, şi pentru că se temeà ca nu cumva propoveduirea ei să se împrăştie pretutindeni. Nu tot aşà însă şi Iudeii, căci ceea ce făceau nu doară pentru apărarea celor mulţi o făceau, ci pentru iubirea lor de întâetate. Căci priveşte ce ziceau: „Vor veni Romanii, şi vor luà cetatea şi neamul" (Ioan 11, 48). Aşà dară ce frică îi zguduià pre dânşii? Omenească.

Dară este demn de a cercetà următoriul fapt: cum, dacă eră învăţat cu amănuntul legea şi-o ştiea cu exactitate, nu ştieà nimic despre Christos? — căci doară el eră care ziceà: „care mai 'nainte a făgăduit prin Prorocii săi întru sfintele scripturi" (Rom. 1, 2). *Deci, cum de nu ştieai, pe câtă vreme erai* râvnitoriu al legei părinteşti, învăţat la picioarele lui Gamaliil? Vameşii şi cei ce 'şi petreceau timpul pe marginea lacurilor şi a rîurilor alergau şi primiau învăţătura lui, şi tu, cunoscătoriu de lege îl persecutai? De aceea se învinovăţà pe sine, zicând: „Nu sunt vrednic a mă numì apostol" (I. Cor. 15, 9). De aceia mărturiseşte neştiinţa, pe care o născuse necredinţa. De aceia zice că a fost miluit.

Ce va să zică oare „credincios m'a socotit"?

Adecă că nimic din ale stăpânului n'a trădat, toate spuneà că sunt ale lui Dumnezeu, chiar și cele ale sale proprii, și n'a sfeterisit nimic din slava lui Dumnezeu. Căci ascultă'l pre dânsul ce spuneà într'altă ocazie: „Bărbați! Ce faceți aceasta? și noi oameni suntem, asemenea pătimași ca voi" (Fapt. 14, 14). Aceasta înseamnă că „credincios m-a socotit". Fiindcă și aiurea zice: „mai mult de cât toți aceia m-am ostenit, însă nu eu, ci darul lui Dumnezeu, care este cu mine" (I. Cor. 15, 10), și iarăși: „Dumnezeu este care lucrează întru mine, și ca să voesc și ca să lucrez".

Se arată pre sine vrednic de pedeapsă, că mila lui Dumnezeu pentru asemenea lucruri se acordă. Nu așà însă cu Iudeii, dupre cum și zice: „că orbire din partea lui Israil s'a făcut" (Rom. 11, 25).

„Dară charul lui Dumnezeu, zice, prea s'a înmulțit (a prisosit), cu credința și dragostea cea întru Christos Iisus". Și ce va să zică aceasta? Ca nu cumva auzind că „am fost miluit" să crezi că a remas până aici, iată că după ce el a fost spus, că «am fost hulitoriu, și gonitoriu, și ocărâtoriu, și prin urmare am fost vrednic de pedeapsă, însă n'am fost pedepsit», a adaos imediat „ci am fost miluit". Dară oare până aici a stat, sau mai bine zis mila lui Dumnezeu aici s'a mărginit, ca să nu fie pedepsit? Câtuși de puțin, ci a mai făcut și altele multe și mari. Căci Dumnezeu ne-a izbăvit nu numai de pedeapsa ce ne amenință, ci încă ne-a făcut drepți, și fii, și frați, și prieteni, și moștenitori, și împreună moștenitori. De aceia și zice apostolul: „Prea s'a înmulțit charul", adecă a depășit chiar și hotarele milei. Apoi toate acestea nu sunt ale unuia care milueşte numai, ci și iubește, și încă foarte mult. Zicând, deci, multe și mari despre filantropica lui Dumnezeu, că adică fiind hulitoriu și ocărîtoriu, a fost miluit, și că nu a stat până aici numai, ci încă s'a mai învrednicit și de altele mai mari, la urmă iarăși se asigură contra necredincioșilor, cari ar fi putut zice că liberul arbitru a fost desființat, căci adaoge: „Cu credința și dragostea cea întru Christos Iisus",

adecă că «noi intru atâta numai am contribuit, că am crezut că el poate a ne mântui pre noi».

[1]) Să iubim deci pe Dumnezeu prin Christos. Dară ce va să zică „prin Christos“? Că adecă El este pricinuitorul acestora, iară nu legea. Ai văzut deci, anume cărora a devenit Christos pricina bunurilor, și cărora legea? Și n'a spus simplu că «s'a înmulțit» ci, că „prea s-a înmulțit“. Și în adevăr că charul s'a prea înmulțit, pentru că pre noi cei ce eram vrednici de mii de pedepse, deodată ne-a dus la înfiere. Dară iată că și aici particula întru (ἐν) însamnă „prin“. Și privește că nu numai credința este trebuitoare, ci și dragostea. Fiindcă și acum sunt mulți cari cred că Christos este Dumnezeu, însă nu-l iubesc pre dânsul, și nici nu fac cele ale celor ce iubesc. Căci cum îl iubesc, în timp ce toate celelalte le preferă înaintea lui Christos, ca de pildă: averi, naștere, noroc, observațiunile semnelor, prezicere, gâcire din sborul paserilor? Când noi viețuim spre ocara lui, apoi spune-mi: ce feliu de dragoste avem către dânsul? Dacă cinevà are un prieten sincer și fierbinte, măcar așà să iubească pe Christos; măcar așà să iubească pre Fiul lui Dumnezeu, cel dat pentru mântuirea noastră a dușmanilor, cari nici un bine n'am făcut. Și ce spun eu, că nici un bine n-am făcut? Când încă din contra că am făcut mari rele, am cutezat lucruri nepermise, după miile de binefaceri și îngrijiri din partea lui. Dar iată că nici atunci nu ne-a respins, ci încă tocmai când l'am nedreptățit atât de mult, el a predat pre Fiul său pentru noi. iară noi chiar și dupre ce ne-am învrednicit de atâtea, după ce am devenit prietinii săi, după ce în fine ne-am învrednicit printr'însul de atâtea bunuri, nu l-am iubit nici măcar ca pe un prieten.

Și care va fi speranța noastră? Poate că tremurați la auzul acestor vorbe? Însă fie ca să tremurați când faceți așà. «Dară, zici tu, cum nu iubim noi pre Dumnezeu nici măcar atâta pre cât iubim pre prietinii noștri»? Eu mă voiu încercà de a vă arătà aceasta, și fie ca să se pară că nu spun nimic, ci mai mult niște

[1]) *Partea morală.* Trebuie a iubì pe Christos ca pe un prieten adevărat, însă noi acum îl urim și disprețuim; și că noi trebuie a iubì pe vrăjmași și a li face bine. (Veron).

prostii; teamă 'mi este însă, ca vorbele spuse să nu fie dupre fapte.

Pentru prieteni, însă adevărați prieteni, mulți au preferat de multe ori de a suferì chiar pagube, iară pentru Christos — nu zic de a suferì cinevà pagubă, dară chiar din ceia ce are de prisos, nu dă nimic. Pentru prieten de multe ori am suferit și ocara, și mi-am atras asupră-mi dușmănii, pe când pentru Christos nimeni nu'și ià asupră-și dușmăniii, ci cum s'ar brodì îl iubește, și tot cum s'ar brodì nu-l urașteᶦ[1]. Pe prieten când îl vedem flămând, nici-odată nu-l trecem cu vederea; pe Christos însă care pe fiecare zi se apropie de noi, nu pentru vr'un lucru mare, ci pentru o bucată de pâne, nici măcar nu-l băgăm în samă, — în timp ce noi suntem înbuibați de mâncări și băuturi scoțând din noi miros puturos din cauza vinului băut în ajun, sau ne desfătăm dând din belșug uniia curvelor, alții paraziților, alții lingușitorilor, alții pe altele de acest feliu.

Pe prietenii adevărați nici-odată nu-i pizmuim și nici nu ne mâhnim pentru că li merg bine afacerile, pe când fiind vorba de Christos și aceasta pătimim, — și cu un cuvânt ar puteà vedeà cinevà având mai multă putere prieteniea, de cât frica de Dumnezeu. Căci și cel viclean ca și cel pizmătăreț se sfieşte mai mult de oameni de cât de Dumnezeu. Cum? Eu vă voiu spune. De și Dumnezeu este acel ce se uită în inima omului, totuși omul viclean nu se sfiește de a uneltì vicleșuguri contra aproapelui, în timp ce de un om se rușinează dacă este văzut. Ce zici? Cătră un prieten primejduit alergăm îndată în ajutoriul lui, și dacă poate am amână cât de puțin, ne temem ca nu cumvà să ne învinovățim singuri, — în timp ce pe Christos de multe-ori pătimind în legături, noi nici măcar nu'l cercetăm. Și la prietenii cei credincioși noi ne ducem nu pentru că sunt credincioși, ci pentru că ni sunt prieteni.

Ai văzut că nimic nu facem pentru teama de Dumnezeu, și nici pentru dragostea cătră dânsul, ci pe unele pentru prietenie, iară pe altele pentru obișnuință? Când noi vedem un prieten plecând în călătorie, plângem, suspinăm, iară de cumvà vedem pe vreunul murind,

---

[1]) *Notă.* Este aici un feliu de proverb, prin care se înfierează indeferența cătră o persoană oare-care.

ne văicărim şi-l bocim, de şi ştim că nu pentru totdeauna ne despărţim, ci că şi noi peste puţin timp ducându-ne acolo, îl vom vedeà; — pe când Christos despărţindu-se de noi pe fie-care zi, sau mai bine zis, pe fie-care zi alungându-l de la noi, nedreptăţindu-l, mâhnindu-l, întărîtându-l şi făcând toate cele ce lui nu-i plac, credem totuşi că nimic rău n'am făcut.

Dară aceasta încă nu este atât de grozav, dacă nu-l avem nici măcar ca pe un prieten, pe când eu vă voiu arătà că, noi ne purtăm faţă de el ca către un duşman. Şi cum aceasta? „Pentru că cugetul trupului vrăjmaş este la Dumnezeu“ (Rom. 8, 7) zice. Ei bine! Pe acest cuget al trupului noi îl purtăm pururea cu noi, pe când pe Christos care ni vine în ajutoriu îl alungăm, — căci faptele cele răle aceasta o fac, când pe fie-care zi prin lăcomiile noastre, prin răpirile noastre, noi într'una îl batjocorim. Poate că cinevà este slăvit de lume, bucurându-se de o bună reputaţie, şi grăeşte în totdeauna cele ale lui Dumnezeu, iară pe biserică o foloseşte; ei bine, noi pre acesta îl pizmuim, pentru că face cele ale lui Dumnezeu. Şi s'ar păreà că noi pizmuim pe acela, pe când pizma aceea se îndreaptă la Dumnezeu. Şi nu voim ca folosinţa bisericei să vină prin alţii, ci prin noi; nu pentru Christos, ci pentru noi. fiindcă dacă ar fi pentru Christos, ar fi indeferent pentru noi dacă acestea vin prin alţii sau prin noi. Căci spune'mi, dacă un doftor ar aveà un copil ce ar fi primejduit a orbì, iară dânsul ar fi remas în urmă cu ştiinţa medicală, şi pentru vindecarea copilului său ar găsì pre un alt doftor care ar puteà face aceasta, — apoi oare l-ar îndepărtà pre acela? Nici-decum, ci numai cât nu i-ar zice pare-că: «fie prin tine, fie prin mine, destul este ca copilul să se folosească». Dară de ce o face aceasta? Fiindcă el se uită nu la interesul său, ci la interesul copilului.

Tot aşà şi noi, dacă am aveà în vedere cele ale lui Christos, am zice: «fie prin noi, fie prin alţii, destul este ca cele bune şi folositoare să se facă». „Ori prin adevăr, ori prin pricină (cauză), zice, Christos se propoveduieşte“ (Filipp. 1, 18). Ascultă şi pre Moisi zicând către cei ce voiau a-l întărîtà, pe când cei de pre lângă Eldad şi Modad proroceau în tabără noro-

dului: „căci nu urmezi tu mie? Și cine va da să fie tot poporul Domnului Proroci“ (Num. 11,29)? Toate acestea deci vin din iubirea de slavă. Așà dară nu sunt acestea oare fapte de ale dușmanilor? Poate că te vorbește cinevà de rău? Tu iubește-l pre el. «Dară cum este cu putință»? zici tu. Este prea cu putință, numai dacă tu ai voi. Dacă tu îl iubești vorbindu-te de bine, nici un folos nu-ți este, fiindcă ai făcut aceasta nu pentru Domnul, ci pentru laudă.

Poate că te-a vătămat cinevà? Fă-i bine, că dacă îi faci bine în schimbul binelui ce și tu l-ai avut dela el, nu ai făcut vr'un lucru mare. Ai fost poate nedreptățit și păgubit mult! Tu caută ca să resplătești cu cele contrare. Da! vă rog; căci numai așà vom fi în bună rânduealǎ cu cele ale noastre. Să încetăm de a mai nedreptăți și uri pe dușmani. Dumnezeu ne poroncește de a iubì pre vrășmași, dară noi chiar și pe dânsul, care ne iubește, îl alungăm. «Să nu fie una ca aceasta»! zici tu. Toți ne mărginim de a spune așà numai cu vorba, în timp ce cu faptele nu toți. Atàt de mare este orbirea păcatului, în cât cele ce în vorbă nu sunt suferite, în fapte sunt suferite. Să ne depărtăm odată deci de cele ce ne vatămă mântuirea noastră, ca astfeliu să ne învrednicim de cele de care cu dreptate se învrednicesc prietenii și cei iubiți ai săi. „Părinte! zice, voiesc ca unde sunt eu, și aceștia să fie, ca să vadă slava mea“ (Ioan 17, 24). Căriea fie ca cu toții să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Credincios este cuvântul, și de toată primirea vrednic, că Christos Iisus a venit în lume să mântuiască pre cei păcătosi, dintru cari cel dintâi sunt eu. Ci pentru aceasta am fost miluit, ca întru mine întâi să arate Iisus Christos

toată îndelunga răbdare, spre pildă celor ce vor să creadă întru dânsul, spre vieața veșnică" (Cap. 1, 15. 16).

Atât de mari sunt binefacerile lui Dumnezeu, și covârșesc orice așteptare și credință omenească, încât că de multe ori nu vine omului a crede. Căci nici măcar cele ce n'am gândit, nici n'am așteptat, pe acestea le-a hărăzit nouă, în cât că și apostolii au avut mult năcaz, până să se încredințeze de charurile acordate de Dumnezeu. Că dupre cum pătimim și în lucrurile cele mari ce se desfășură înaintea noastră, zicând cu oare-care necredință: «oare nu este vis»? — tot așà se petrece și cu darurile lui Dumnezeu. Ce anume erà, pe care dânșii nu o credeau? Aceia că, de și erau dușmani lui Dumnezeu, și păcătoși, și nici prin lege nu se putuse îndreptăți, nici prin faptele legei, iată că deodată numai prin credință s'au învrednicit celor dintâi bunuri. Multe spune Pavel asupra acestei chestiuni și în epistola către Romani, dară multe și aici.

„Credincios este cuvântul, zice, și de toată primirea vrednic, că Christos Iisus a venit în lume, să mântuiască pre cei păcătoși dintre care cel dintâi sunt eu". Fiindcă Iudeii se puteau atrage mai cu samă prin lege, apoi îi îndeamnă de a fi cu băgare de seamă la lege, că nu este cu putință de a se mântuì cinevà prin ea, fără de credință. Se păreà în adevăr de necrezut, că de și omul întreaga lui vieață de dinainte și-a petrecut-o în zadar și fără scop, cheltuind-o în fapte răle, totuși la urmă s'ar poate mântuì numai prin credință.

De aceia zice Pavel: „credincios este cuvântul". Uniia însă nu numai că nu credeau, dară chiar și luau în bătae de joc, ceia ce și astăzi fac, zicând: „să facem cele răle, ca să vină cele bune" (Rom. 3, 8). Fiindcă apostolul ziceà că: „unde s'a înmulțit păcatul, acolo a prisosit darul" (Ibid. 5, 20), ce respundeau ii? „să facem cele răle, ca să vină cele bune". Acestea le spuneau mai cu samă Elinii, batjocurind cele ale noastre.

Când noi discutăm cu dânșii despre gheană, «și

cum sunt acestea demne de Dumnezeu, zic dânşii, că dacă omul iartă pe sluga sa ce a greşit multe, apoi Dumnezeu pedepseşte pe vecie»? Când după aceia vorbim de baea renaşterei şi de iertarea păcatelor prin botez, dânşii respund: «cum sunt acestea vrednice de Dumnezeu, ca să ierte pre cel ce a făcut mii de rele»? Ai văzut contrazicerea în păreri, şi cum pretutindeni îşi dau pe faţă iubirea de ceartă? Apoi atunci dacă iertarea păcatelor este ceva rău, bună este pedeapsa; iară dacă pedeapsa nu este bună, atunci iertarea este bună. Vorbesc acestea dupre cum spun dânşii, căci dupre cum spunem noi, amândouă sunt bune. Şi cum aceasta?— o vom arătă în alt timp, fiindcă pentru prezent nu ar fi potrivit, de oarece chestiunea fiind adâncă, şi având nevoie de o întinsă examinare, trebuie la timpul potrivit a o pune înaintea dragostei voastre.

Deci, cum şi de unde este cuvântul credincios? Dela cele înfăţoşate mai 'nainte, şi dela cele de după aceasta. Priveşte cum şi pregăteşte lucrul acesta, şi după ce pregăteşte cum stărueşte în vorbă. Căci când spune că fiind hulitoriu şi gonitoriu a fost miluit, acest fapt este al unuia care pregăteşte. Şi nu numai că l'a miluit, ci şi credincios l'a făcut. Deci nu trebuie a se îndoi cineva că a fost miluit, căci nimeni văzând pe cel legat umblând încoace şi în colo prin palatul împărătesc, nu se mai îndoieşte că acela a fost miluit, — ceiace se poate vedeà cu Pavel. Şi iarăşi cum? Apoi iată că începutul îl face cu dânsul chiar, sau mai bine zis, se dă pe dânsul de exemplu, căci nu se ruşinează numindu-se pre dânsul păcătos, ci încă se şi făleşte, că s'a învrednicit de o atât de mare filantropie, — fiindcă cu chipul acesta poate mai cu seamă să învedereze măreţia îngrijirei părinteşti a lui Dumnezeu.

Dară oare cum de spune el aiurea despre dânsul: „Dupre dreptatea cea din lege făcându-mă fără de prihană" (Filipp. 3, 6)? — în timp ce aici el zice că este păcătos, ba încă cel întâi între păcătoşi? Adecă că faţă de dreptatea ce Dumnezeu a făcut-o, şi care cu adevărat se cereà, păcătoşi erau şi cei din lege. „Că toţi au greşit, zice, şi sunt lipsiţi de slava lui Dumnezeu" (Rom. 3, 23). Această dreptate însă e n'a spus-o cum s'ar intâmplà, ci „cea din lege". Că

dupre cum cel ce a câştigat mult argint, prin sine se pare bogat, însă in raport cu vistierile împărăteşti este foarte sărac, şi încă cel dintâi dintre săraci, tot aşà şi aici: în raport cu îngerii şi drepţii, ca şi toţi oamenii sunt păcătoşi. Deci, dacă Pavel, care a făcut dreptatea în lege, şi este cel întâi între păcătoşi, apoi cine oare dintre ceilalţi s'ar puteà numì drept? El nu zice aceasta defăimându-se pre sine ca desfrânat, curvariu şi lacom — să nu fie una ca aceasta —, ci numai că punând în paralel dreptatea aceea cu dreptatea cea după char, o găseşte a fi nimică, ba încă pre cei ce o au îi înfierează ca păcătoşi.

„Ci pentru aceasta am fost miluit, zice, ca întru mine să arate Iisus Christos toată îndelunga răbdare, spre pildă celor ce vor să creadă întru dânsul, spre vieaţa cea veşnică“. Ai văzut cum iarăşi se umileşte şi se înjoseşte pre sine, punând de faţă şi o altă pricină mai importantă? Căci a fi miluit pentru neştiinţă, nu arată atât de mult păcătos pre cel miluit, şi nici atât de mult de osândit; — în timp ce a fi miluit, pentru ca nimeni dintre păcătoşi să nu se desnădăjduiască mai mult, căci şi el se va învrednici de aceleaşi bunuri, apoi aceasta este mare şi încă foarte mare. Aşà că spunând că „eu sunt cel întâi dintre păcătoşi... fiind hulitoriu şi prigonitoriu, şi că nu sunt vrednic a mă numì apostol“ şi în fine câte a mai spus, nimic n'a spus atât de umilit. Iară aceasta mai lămurită o voiu face printr'un exemplu.

Fie, de pildă, o cetate cu mulţi oameni într'ânsa, şi toţi cetăţenii fiind stricaţi, unii mai mult, alţii mai puţin, dară cu toţii desnădăjduiţi — şi între toţi cetăţenii aceia s'ar găsì unul care ar fi mai cu samă vrednic de pedeapsă, ca unul care a trecut prin toate felurile de păcate; dacă deci li-ar spune cineva că «împăratul voieşte a iertà greşalele tuturor», desigur că dânşii n'ar crede aşà de degrabă vorbelor, până ce mai întâi n'ar vedeà iertat pe cel mai stricat dintre toţi; — iară de aceasta nu mai este nici o îndoeală.

Tocmai aceasta o spune şi Pavel aici: că voind Dumnezeu a înştiinţà pre oameni, că li va iertà lor toate păcatele, la început a ales pre cel mai păcătos dintre toţi. «Dacă eu, zice, şi m'am învrednicit de ier-

tare, despre ceilalţi nu trebue a se îndoi cineva», — precum ar zice cineva dupre obiceiu: «dacă pe acesta şi-l va ierta Dumnezeu, apoi nici pe unul nu va mai pedepsi». Prin aceasta nu se arată pre sine ca vrednic de iertare, ci că s'a bucurat de asemenea char, pentru mântuirea altora. «Nimeni, deci, să nu se îndoiască, zice, pe câtă vreme m'am mântuit eu».

Dară tu priveşte şi umilinţa acestui fericit, căci n'a spus că întru mine să arată îndelunga răbdare», ci „toată îndelunga răbdare“ ca şi cum pare că ar fi zis: «mai cu samă pentru mine nu ar fi trebuit a'şi arătà toată îndelunga lui răbdare mai mult decât pentru altul — care nici că se găseà atât de păcătos — pentru mine care aveam nevoie de întreaga lui milă, de toată îndelunga răbdare, iară nu numai de o parte, dupre cum aveau nevoie cei ce păcătuise în parte».

„Spre pildă, zice, celor ce vor să crează întru dânsul spre viaţa cea veşnică“, adecă spre mângâere, spre îndemnul acelora. Apoi fiindcă a grăit ceva mare pentru Fiul, căci i-a arătat atâta dragoste, ca să nu creadă cineva că Tatăl a fost lipsit de această dragoste, la urmă raportează faptul şi la Tatăl, înălţându-i slava şi zicând: „Iară împăratului veacurilor, celui nestricăcios, celui nevăzut, unuia prea înţeleptului Dumnezeu, cinste şi slavă în vecii vecilor. Amin“. «Pentru toate acestea, zice, nu numai pre Fiul îl slăvim, ci şi pre Tatăl».

Dară acum noi am zice ereticilor: iată că apostolul a spus aici „unuia prea înţeleptului Dumnezeu“; aşà dara Fiul nu este Dumnezeu? — şi „unuia nestricăciosului“, aşà dară Fiul nu este nestricăcios? Şi ceia ce Tatăl ni dă după aceasta, Fiul nu are? «Da! zic ii; Fiul este şi Dumnezeu şi nestricăcios, însă nu în aşà feliu ca Tatăl». Dară ce spui? Nu este aşà feliu? «Este de o fiinţă mai mică, inferioară», zic dânşii. Aşà dară şi de o nestricăciune inferioară. Dară ce este nestricăciune mare sau mică? — fiindcă nestricăciune nimic alt nu este, decât de a nu se strică, de a nu se conrupe. Slavă mare şi mică este cu adevărat, dară nestricăciune mare şi mică nu este, precum nu este nici sănătate mare şi mică, — căci sau trebuie a se strică, a se conrupe, sau de loc.

«Dară ce? zici tu; noi și cu Dumnezeu suntem la feliu»? Să nu fie una ca aceasta! Câtuși de puțin nu este așà. Și de ce? Pentru că Dumnezeu are aceasta dela natură, în timp ce noi o avem introdusă de afară. Apoi oare și cu Fiul se petrece așà? Câtuși de puțin, ci și el o are dela natură. Și unde este atunci deosebirea? Acolo, că Tatăl o are dela sine, și prin sine este ceiace este, și prin nimeni altul, iară Fiul are dela Tatăl. Apoi aceasta o mărturisim și noi; că nici noi nu tăgăduim, că Fiul este nestricăcios din Tatăl. «Pentru toate acestea, zice fericitul Pavel, slăvim pre Tatăl, căci a născut așà feliu pre Fiul».

Ai văzut că atunci mai cu samă se slăvește Tatăl, când Fiul a săvârșit lucruri mari și paradoxe? Căci la dânsul se rapoartă cele ale Fiului. Așà dară slava Fiului este mai mare decât a Tatălui, dacă s'a născut atât de puternic, și astfeliu precum este? Când este întru tot îndestulat, când este destoinic prin sine, când nu este slab? Când apostolul zice: „iară împăratului veacurilor", prin aceste cuvinte se spune și de Fiul, „prin care și veacurile a făcut" (Ebr. 1, 2). Aceiași este și aici. Printre noi oamenii, creațiunea și creatura se împart în două; unul este care face și se ostenește și întimpină greutăți, și altul care stăpânește. Pentru ce oare? Pentru că cei ce face acel lucru este mai mic decât cel ce stăpânește lucru făcut. Cu Dumnezeu însă lucrurile nu se petrec așà, căci nu a altuia este stăpânirea, și a altuia creațiunea, și nici fiindcă aud „prin care și veacurile a făcut", voiu putea răpì dela Tatăl creațiunea; precum nici când aud spunându-se că, Tatăl este împărat al veacurilor, voiu puteà răpi dela Fiul stăpânirea, căci amândouă acestea sunt comune, fiindcă pe amândouă le-a făcut Tatăl, căci a născut pe creator. Așà dară, fiul împărățește ca stăpân al creaturilor. Căci el nu lucrează cu plată, precum fac cei de pre lângă noi, și nici ascultând sau supunându-se altuia, ca aceia, ci pentru filantropia și bunătatea lui. Căci ce? Fiul a fost văzut vreodată? Nu o poate spune cinevà. Ce însamnă prin urmare expresiunea: „celui nestricăcios celui nevăzut, unuia prea înțeleptului Dumnezeu"? Și ce însamnă când zice Petru: „pentru că nici nu este întru altul mântuirea" (Fapt. 4, 12).?

„Cinste și slavă, zice, în vecii vecilor. Amin“ Slava și cinstea nu se aduce numai prin vorbe, de vreme ce și el nu ne-am făcut numai prin vorbe, ci și prin fapte. Tot așà și noi să-l cinstim prin fapte, deși cinstea aceasta pe noi ne atinge, iară pe dânsul deloc, fiindcă el n'are nevoie de nimic din partea noastră, ci noi avem nevoe de dânsul. Incàt că dacă-l cinstim pre dànsul, pe noi înși-ne ne-am cinstit. Că dupre cum cel ce deschide ochii spre a vedeà lumina soarelui, pe el singur s'a folosit, admirànd frumuseța acestui corp ceresc, iară aceluia nu i-a adus nici o mulțămire, fiindcă doară nu l-a făcut mai strălucitoriu decum erà: — tot așà, ba încă cu atàt mai mult cu Dumnezeu, căci cel ce admiră și cinstește pre Dumnezeu, pe dànsul singur se cinstește, și se folosește foarte mult. Cum? Fiindcă săvàrșind virtutea, se slăvește de dànsul. „Că pre cei ce mă slăvesc pre mine, zice, îi voiu slăvì“ (1 Impărat. 2, 30). «Dară, zici tu, cum poate a fi slăvit cinevà, când El nu se folosește cu nimic din slava ce noi i-o acordăm»? Apoi aceasta se petrece întocmai dupre cum se zice de dânsul că este flămànd și însetat. Căci pre cele ale noastre el și le însușește, ca măcar așà să ne atragă spre el; își insusește, zic, și onorurile și batjocurile, ca măcar așà să ne înfricoșăm — și noi nici chiar așà nu suntem atrași.

[1])„Să slăvim deci pre Dumnezeu și să purtăm pre Dumnezeu în trupul și în duhul nostru“[2]) (I. Cor. 6, 20). Și cum îl slăvește cinevà pre Dumnezeu în trupul său? Cum în sufletul său? In trup îl slăvește cel ce nu curvește, cel ce nu se îmbată, cel ce nu se îmbuibează cu mâncările, cel ce nu se împodobește, cel ce are atâta grije numai de trup, câtă este trebuitoare pentru sănătatea lui, cel ce nu prea curvește, ceea ce (femeia) nu miroasă a mirodenii, ceea ce nu-și zugrăvește fața cu vopsele, ceea ce se mulțămește cu atâta cât a făcut Dumnezeu, și numai introduce nimic

---

[1]) *Partea morală*. Când noi viețuim precum se cade, aceasta aduce slavă lui Dumnezeu; și contra femeilor ce se împodobesc. (Veron).

[2]) *Notă*. A se vedeà Nota 1 din Omiliea XVIII, I Corinteni, pagina 232 asupra deosebirei dintre textul Sf. Chrisostom si textul nostru obișnuit.

meșteșugit pe fața sa. Căci, spune-mi: de ce introduci dela tine în făptura lui Dumnezeu cea desăvârșită? Nu-ți este deajuns ceia ce a făcut Dumnezeu; ci ca un mai bun arhitect te încerci să îndrepți și să dregi lucrul său, te împopoținezi și batjocorești pe creatoriu, ca astfeliu să atragi la sine-ți mai mulți iubitori. «Dară ce să fac? zici tu, căci nici eu nu voiesc, ci sunt silită a face acestea pentru bărbatul meu». Nu se poate ca să fii iubită de alții, dacă tu nu voiești. Dumnezeu te-a făcut frumoasă, ca și prin aceasta el să se admire, iară nu să se batjocorească. Deci nu-l resplăti cu astfeliu de daruri, ci cu înțelepciune și cumpătare. Dumnezeu te-a făcut frumoasă, ca astfeliu să-ți înmulțăști și sporești luptele cumpătărei. Căci nu este tot una: de a fi înțeleaptă când te găsești drăgăstoasă și vrednică de iubit, și să nu fii dorită de nimeni. Auzi ce spune scriptura de Iosif, că erà frumos și plăcut la față [1]? Și ce ne folosește pre noi să auzim că Iosif erà frumos? Pentru ca astfeliu încă mai mult să-i admirăm frumuseța lui și cumpătarea.

Dumnezeu te-a făcut frumoasă? Apoi de ce atunci te sluțești pre sine-ți? Dupre cum o statuie de aur o ar mânjì cinevà cu noroiu din mocirlă, tot așà fac și femeile care întrebuințează sulimanuri pe fețele lor. Presari singură pe tine însu-ți pământ, femeie, acum pământ roș, altă dată alb. «Dară, zici tu, cele slute, cu drept cuvânt că fac așà». Și de ce? spune-mi. Oare pentru ca să-și astupe sluțeniea? — apoi atunci fac ceva prostesc; căci când ceia ce este natural a fost biruit de ceia ce este artificial? Cu ce poate sluțeniea să întristeze pe cinevà, când acela nu are nici o hulă alta? „Să nu te scârbești de om pentru chipul (fața) lui, nici să-l lauzi pentru frumuseța lui“ (Sirah 11, 2). Pe Dumnezeu să-l admiri și să-l lauzi ca pre cel mai eminent meșteșugariu, iară pe acela deloc, căci frumuseța ce o are, nu este propietatea lui.

Dealtmintrelea ce câștig ai de la frumuseță? Nici unul, ci lupte mai multe, bârfele mai multe, primejdii mai multe, bănueli mai multe. Pe aceea care nu este frumoasă,nici n'ar bănui-o cinevà, pe când pentru aceea care încă mai întrebuințază și sulimanuri și podoabe multe pe dânsa, imediat lumea își face o ideie rea de

[1]) *Notă.* A se vedeà Cap. 39, 6, din Cartea facerei.

dânsa, şi bărbatul ei convieţuieşte cu bănuială, — decât care ce ar puteà fi mai grozav? El nu se bucură de atâta plăcere din privirea frumuseţei ei pe câtă întristare are din pricina bănuelelor. Aceea în curând se ofileşte din pricina sulimanurilor, căpătându-şi o înfăţoşare de moleşire, de deşănţare, de desfrânare şi chiar sufletul ei devenind grosolan, şi plin de cea mai mare şi mai totală lipsă de ruşine, fiindcă frumuseţa spre acestea atrag îndeobşte pe o femeie. Pe când pe cealaltă nu o vom găsì niciodată în halul acesta, şi nici nu se vor găsì de aceia care să se răpadă asupra ei, ca nişte câni, ci întocmai ca şi o mieluşa ca paşte în linişte, nesupărând-o nici un lup, sau răpezindu-se asupra ei, căci lângă dânsa şade păstoriul. Nu este nici un avantaj mai mult, dacă una este frumoasă, iară alta nu; avantajul este ca aceea chiar frumoasă fiind să nu curvească, iară cealaltă să nu fie rea.

Căci, spune-mi te rog; care este însuşirea ochilor? Oare de a fi umezi, de a se întoarce răpede în toate părţile, de a fi bulbucaţi şi albaştri, sau de fi ageri şi cu vederea fină? Eu zic că cei din urmă sunt; iară aceasta se învederează de acolo. Care este însuşirea unei candele? De a luminà frumos întreaga casă, sau a fi fabricată cu gust, şi rotundă, sau în formă cilindrică? Desigur că fără vorbă multă, am zice că cea dintâi este însuşirea candelei, în timp ce forma ei ni este indiferentă, şi ceia ce se caută, aceasta este. De aceia şi zicem către slugă: «rău mi-ai făcut candela», căci doară treaba candelei este să lumineze. Prin urmare acelaşi lucru se poate zice şi pentru ochiu: dacă este negru sau albastru, puţin ne interesează, pe câtă vreme dânşii îţi îndeplinesc cu toată prisosinţa nevoea ta; — dupre cum apoi şi răi ochi sunt aceia cari-ţi întunecă vederea, şi nu au bine regulată întocmirea lor, pentru care pre cei ce nu văd — chiar cu ochii deschişi — noi zicem că au răi ochi. Căci tot ceia ce nu-şi îndeplineşte rolul său propriu, noi zicem că este rău. Şi aceasta este răutatea ochilor.

Dară spune-mi încă: care este însuşirea nasului? Oare de a fi drept, de a fi bine format de amândouă laturile, şi de a aveà analogia potrivită cu faţa, sau de a fi destoinic spre mirosit, şi a puteà iute distinge mirosul şi a-l trimite enchefalului? Aceasta este destul de

lămurit. Dară să o invederez și printr'un alt exemplu. De care unelte sau vase zicem noi că sunt fabricate bine: de cele care se pot răpi cu ușurință, sau de acelea care sunt făurite bine? Desigur că de acestea din urmă. Care dinți spunem noi că sunt buni? Acei cari sunt ascuțiți și macină bine mâncarea, sau acei cari sunt așezați, frumos în gură? Desigur că cei dintâi.

Și în general vorbind, dacă am face cercetare asupra oricărui mădulariu al trupului, le-am găsi pe toate, că într'atâta sunt sănătoase și bune, întrucât fiecare din ele își îndeplinește cu exactitate rolul său propriu. Tot astfeliu zicem și că un vas, sau un copac este bun, nu dupre forme sau culoarea lui, ci dupre slujba ce o îndeplinește. Tot așà zicem și de o slugă că este bună și distoinică la treabă, nu dupre frumuseța sau sluțenia ei, ci dupre slujba ce ni-o face.

Ai văzut cum trebuie a fi cevà bun și frumos? Când noi deopotrivă ne bucurăm de cele mari și frumoase, cu nimic nu ne covârșim unii pre alții. De pildă eu zic că noi vedem cu toții deopotrivă lumea aceasta, vedem la feliu soarele, luna, stelele, umblăm cu toții la feliu prin aer, ne împărtășim cu toții din mâncări și din apă, fie că am fi frumoși la față, fie că n'am fi. Și dacă ar trebui să spun ceva minunat, apoi desigur că femeile care nu sunt așà de frumoase, sunt mult mai sănătoase ca cele frumoase. Căci acele frumoase nu se dedau la nici o osteneală, pentru a-și păstrà frumusețea așa zicând, ci stau în nelucrare și la umbră, din care cauză și energica naturală a mădulărilor trupului devine mai molcșită, mai neactivă, — în timp ce celelalte, ca unele ce n'au nici o grijă deasemenea nimicuri, își cheltuesc toată vieața în activitate.

„Să slăvim, deci, pre Dumnezeu, și să-l purtăm în trupul nostru". Să nu ne împopoținăm și împodobim trupul, fiindcă această grijă este prisoselnică și prostească. Să nu învățăm pre bărbați de a iubi numai fața; că dacă tu ești împopoținată așà feliu, uitându-se la fața ta, iute va fi atras spre curvii; iară dacă tu îl vei învățà de a iubi purtarea femeii și podoaba sufletului ei, el nu va curvi cu ușurință, căci nici nu va găsi unele ca acestea la o curvă, ci cu totul din contra. Să nu-l deprinzi de a se lăsà să fie stăpânit de ris sau de sluime și momițării, ca nu cumvà otrava să se îndrepteze con-

tra-ta: Invaţă-l de a se bucură totdeauna de cumpătare, şi vei puteà face aceasta, dacă şi înfăţoşarea ta va fi aşà feliu, fiindcă dacă tu eşti îngânfată şi destrămată, cum vei puteà scoate din gură vorbă demnă şi cuviincioasă? Şi cine oare nu va ride de tine, şi nu te va luà în bătae de joc? Cum poate cinevà de a purtà în sufletul său pe Dumnezeu? Practicând virtutea, împodobindu-şi sufletul, mai ales că nimic nu-l poate împedecà de la aceasta. Astfeliu slăvim noi pre Dumnezeu, când suntem în toate privinţile buni, şi în ziua aceea vom fi slăviţi şi noi de dânsul mai mult chiar de cât îl slăvim acum pre el. „Socotesc, zice, că nu sunt vrednice pătimirile vremei de acum, faţă de slava viitoare, care va să se descopere către noi". (Rom. 8, 18). Căriea fie ca noi cu toţii să ne împărtăşim întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA V

„Această poroncă îţi încredinţez ţie, fiule Timotheiu, dupre prorociile care s-au făcut mainainte pentru tine, ca să te războieşti întrânsele cu bună luptă, având credinţă şi bună ştiinţă, pe care unii lepădând-o, din credinţă au căzut". (Cap. 1, 18. 19).

Demnitatea învăţăturei şi a Preoţiei este mare şi minunată, şi având cu adevărat nevoie de votul lui Dumnezeu, în cât pre cel vrednic să-l pună la mijloc. Aşà se făceà în vechime, aşà se face şi acum, când fără vre-o patimă omenească facem alegerea, când nu avem în vedere nimic pământesc, nimic care ar aveà vr-o legătură cu prieteniea sau cu duşmăniea. Că şi dacă nu suntem povăţuiţi de un asemenea duh, totuşi este deajuns o bună dispoziţie spre a atrage asupra candidatului chirotoniea lui Dumnezeu. Fiindcă nici apostolii nu se împărtăşise de Duhul când au ales pe

Mathia, ci încredințând faptul alegerei rugăciunei făcute, l-au prenumerat pre dânsul în numărul apostolilor, că dânșii doară nu aveau privirea îndreptată spre prietenie omenească. Astfeliu ar trebui să se facă și de noi, căci când noi trecem cu vederea pre cele văzute, cum pre cele nevăzute ni le va descoperì Dumnezeu? „Dacă întru cel nedrept mamonă n-ați fost credincioși, pre cel adevărat cine îl va încredințà vouă“.[1]) (Lucà 16, 11)? Pe atunci însă fiindcă nimic omenesc nu se aveà în vedere, preoții se făceau și după prorocii.

Dară oare ce va să zică „după prorocii?“ Adecă dupre Duhul Sfânt. Căci prorociea este nu numai cele viitoare a le grăi, ci și cele prezente; fiindcă și Saul dupre prorocie s-a arătat ascuns între vestmintele sale,[2]) căci Dumnezeu descopere celor drepți. Prorocie erà și când a zis: „osebiți mie pre Savlu și Varnava“ (Fapt. 13, 2). Tot așà a fost ales și Timotheiu. Aici apostolul spune de mai multe prorocii, poate că de aceia cu care Timotheiu a fost luat, când apostolul l-a tăiat, și când l-a hirotonisit, dupre cum ii ziceà scriindu-i: „Nu fii nebăgătoriu de samă de darul ce este întru tine, care ți s-a dat prin prorocie, cu punerea mânilor preoților“ (Cap. 4, 14).

Deșteptându-l deci pre dânsul, și îndemnându-l de a privegheà, îi amintește de alegerea și hirotonica lui, ca și cum pare că i-ar fi zis: «Dumnezeu te-a ales pre tine, el ți-a încredințat acest char, și nu ai fost ales cu vot omenesc. Deci să nu batjocorești și să necinstești votul lui Dumnezeu». Apoi după ce i-a dat poronca cuvenită, care se părcà a fi cam greoae,—„această poroncă îți încredințez ție“—ce spune mai departe? „Fiule Timotheiu“ zice. Așà dară el îi poroncește ca unui fiu adevărat, căci nu-i spune în mod despotic, nici cu autoritate, ci „Fiule Timotheiu“. Când apoi

[1]) *Notă.* Versetul acesta în ediția Sf. Chrisostom este precum urmează: „Εἰ ἐν τῷ μικρῷ οὐκ ἐγένεσθε πιστοί, τὸ μέγα καὶ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν ἐγχειρίσει“; adecă: „dacă întru cel mic (întru puțin) n-ați fost credincioși, pre cel mare și adevărat cine îl va încredințà vouă?“ Senzul este același, cu deosebirea numai, că în ediția Sf. Chrisostom este mai clar exprimat.

[2]) *Notă.* A se vedeà cap. 19 din I-a carte a Împăraților.

apostolul pune înainte și exactitatea priveghierei, prin aceasta ni arată că faptul nu este al nostru, căci nu noi l-am câştigat, ci Dumnezeu ni la hărăzit, și tot el ni-a hărăzit și credință, și bună știință. Ceia-ce ni-a dat, aceia să păstrăm. Dacă dânsul nu ar fi venit, nici chiar credința nu s-ar află, şi nici o vieață curată, pe care noi o căpătăm prin învățătură. Este ca şi cum pare că ar zice: «eu sunt care poroncesc, eu care aleg — fiindcă expresiunea „dupre prorociile care s-au făcut mai înainte“ aceasta însamnă – și deci tu ascultă şi te supune lor». Dară ce i-a poroncit? „Ca să te războiești întrânsele cu bună luptă“, zice. «Acelea (credința și buna știință) te-au ales pre tine, și deci în ceia ce ai fost ales, luptă-te, războiește-te» cu „bună luptă“. Așà dară este şi luptă rea, ca atunci când zice: „Precum v-ați făcut mădulările voastre roabe necurățeniei (arme necurățeniei) și păcatului“ (Rom. 6, 19). «Aceia, zice, se luptă sub tiran, pe când tu te lupți sub împăratul a toate». Și de ce oare numește faptul luptă? Prin aceasta arată că războiu înfricoșat s-a ridicat asupra tuturor, iară mai cu samă asupra dascalului, și că prin urmare avem nevoie de arme puternice, de priveghere, de trezire, de o necontenită băgare de samă, că suntem datori a ne pregăti spre lupte crunte și vărsare de sânge, că trebuie a ne pune în ordine de bătae, și a nu aveà nimic slab în noi.

„Ca să te războiești întrânsele“ zice. «Dupre cum în tabără nu toți se războiesc la feliu, ci în diferite feluri, și împărțiți în diferite regimente, tot așà și în biserică: unul se războiește în rândul dascalilor, altul în rândul ucenicilor, altul în rândul particularilor, tu în ceia ce te afli». Apoi ca să nu-ți închipui că-ți este deajuns aceasta, ce spune el? „Având credință și bună știință“, zice, fiindcă adevăratul dascal mai întâiu trebuie a fi lui-și dascal. Dupre cum generalul dacă mai înainte n-a fost ostaş bun, nici general bun nu va fi vre-odată, tot așà și dascalul. Dealtfeliu aceasta o mai spune, zicând: „îmi chinuesc trupul meu... ca nu cumvà altora propoveduind, însu-mi să mă fac netrebnic“ (I. Cor. 9, 27).

„Având, zice, credință și bună știință“, ca astfeliu să steà înaintea celor-lalți. Acestea auzindu-le să nu luăm ca nedemne sfătuirile celor mai mari de cât noi, chiar de am fi și dascali, că dacă Timotheiu— de care noi toți nu suntem vrednici de asămănare—și primește poronci, și învățături, fiind și el în rândul dascalilor, apoi cu atât mai mult noi.

„Pe care unii lepădând-o, zice, din credință au căzut“ și cu drept cuvânt, căci când este o vieață deșănțată și depărtată de buna știință, atunci și credința se strică și devine la feliu cu vieața, pentru care se și pot vedeà mulți căzând la fundul răutăților, și întorcându-se la Elinism. Deci, ca nu cumvà să fie torturați de frica celor viitoare, apoi să se încerce a convinge sufletul, că cele prezente sunt mincinoase. Și cad din credință aceia, cari totul așteaptă de la cugetul lor. Căci în adevăr că cugetul omului naufragiează dese-ori, în timp ce credința lui îi servește ca o corabie sigură. Deci cei ce se depărtează de credință, de necesitate că vor naufragieà. Iară aceasta o învederează cu un exemplu.

„Dintru care este Imeneu și Alexandru. (Vers. 20), iară prin aceștiia ne cuminţește pre noi. Ați văzut, că din acele timpuri chiar au fost de acei ce învață pe alții fals, de cei ce cercetează cu amănunțime, de cei ce se depărtează de credință, de cei ce examinează totul cu cugetul lor? Cel ce naufragiează este lipsit și pustiu de toate, căci cel ce cade din credință nu mai are nimic pe lângă sine, nu are unde să steà, nu are de ce să se agațe. El nu are o vieață corectă, prin care să câștige cevà de acolo, căci dacă capul este stricat, ce folos mai este de restul trupului? Că dacă credința nu este nimic fără vieață, apoi cu atât mai mult vieața fără credință. Dacă Dumnezeu disprețuește cele ale sale pentru noi, apoi cu atât mai mult și noi trebuie a disprețuì cele ale noastre pentru dânsul. Când cinevà cade din credință, nicăiri nu stă, ci se scaldă în toate părțile până ce se scufundă deabinelea.

„Pe carii i-am dat satanei, zice, ca să se învețe a nu hulì“. Ai văzut deci, că a ispitì cele sfinte prin raționamente omenești este o blasfemie? Și cu drept cuvânt, fiindcă ce poate aveà de comun raționamentul omenesc cu cele sfinte? Dară cum satana îi

învaţă pe dânşii să nu hulească? Şi dacă pe alţii îi învaţă să nu hulească, cu atât mai mult trebuià a se învăţà pe dânsul singur ca să nu huliască; şi dacă până acum încă nu s'a putut învăţà, de sigur că nici pe alţii nu poate învăţà. Dară apostolul n-a spus «ca să înveţe el pe aceia de a nu mai huli», ci „ca (aceia) să se înveţe de a nu mai huli". Nu Satana face acest lucru, ci faptul se desfăşură aşà, precum şi in altă ocazie zice despre acel curvariu: „să daţi pre unul ca acela Satanei, spre peirea trupului" (Cor. 5, 4), nu doară ca Satana să-i mântuie sufletul, ci „ca sufletul să se mântuiască", — iară aceasta este cevà impersonal. Şi cum se face acest lucru? Dupre cum calăii de şi sunt încărcaţi de mii de răle, totuşi pre alţii îi cuminţesc, întocmai aşà se petrece şi aici cu demonul cel viclean.

Dară de ce nu i-ai pedepsit tu singur, dupre cum ai pedepsit pe Bar-Iisus,[1]) dupre cum Chifà a pedepsit pre Ananiea, ci i-ai predat Satanei? — Nu ca să fie pedepsiţi, ci ca să se înveţe. De şi Pavel avea putere a pedepsi, precum atunci când zice: „Ce voiţi? întru toeag să viu la voi"? (Ibid. 4, 21), şi iarăşi: „Nu ca să ne arătăm noi lămuriţi, ci ca să faceţi voi binele", şi iarăşi: „nu spre surpare, ci spre zidire" (II. Cor. 13, 7, 10). Deci, de ce chemi pre Satana spre pedepsirea lor? Pentru ca odată cu pedeapsa, şi batjocora să fie mai mare. Apostolii certau pre cei necredincioşi mai cu samă, iară pre cei ce fugeau de la credinţă îi predau Satanei. Şi de ce pre cei necredincioşi? Fiind că şi Anania erà necredincios încă, ispitind pre Duhul Sfânt. Pentru ca să afle necredincioşii că nu pot a se ascunde, apoi erau pedepsiţi chiar prin apostoli; iară pre cei ce dejà ştieau, şi cu toate acestea se abăteau de la credinţă, îi predau Satanei, arătând cu aceasta că, demonii nu prin propria lor putere, ci pre cei eşiţi din minte îi aveau în paza lor, — dupre cum se petrece şi cu împăraţii, când pre uniia dintre războinici îi ucid cu mânile lor, iară pre alţii îi predau ca-

---

[1]) *Notă.* In ediţiunea noastră, *textus receptus*, acest fermecător este trecut cu numele arabic *Elima*, care semnifică *înţelept*. A se vedeà Cap. 13, 6, din faptele Apostolilor.

lăilor ca să-i omoare. Prin aceasta se mai arată încă, că faptul acesta se petreceà pentru paza apostolilor.

Dealtmintrelea nici nu erà puțin lucru de a poroncì diavolului; aceasta învederà că diavolul slujà apostolilor și fără de voea sa. Așà că faptul acesta nu erà de mică însemnătate. Și cum anume se predau diavolului uniia ca aceștia, ascultă-l pe apostol ce spune: „adunându-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Christos, să dați pre unul ca acela Satanei". Erà scos deci din soborul obștesc, erà tăiat din ceata sfinților, devenià pustiu și gol de charul sf. Duh, erà predat lupului. Că dupre cum novul acela apărà tabăra Ebreilor, tot așà și Duhul Sfânt apărà biserica. Deci, dacă cinevà devenià afară din comunitatea credincioșilor, erà pedepsit prin acest fapt cu cea mai mare asprime; iară scoaterea lui din comunitate se făceà dupre judecata apostolilor. Așà și Domnul nostru a predat Satanei pe Iuda, căci îndată după ce a mâncat, a intrat în el Satanà. Se mai poate zice și aceasta, că pe cei ce voiau a-i îndreptà, nu-i pedepsau apostolii, iară pre cei ce nu se îndreptau, pre aceștia îi pedepsau; iară dacă poate nu erà așà, cel puțin apostolii erau încă mai mult temuți, predându-i pre aceia demonilor. Astfeliu a fost predat și Iob Satanei, însă el nu pentru păcate a fost predat, ci pentru mai mare laudă.

[1]) Multe de acestea se fac și astăzi. Fiindcă Preoții nu știu pre cei păcătoși și nevrednici a se împărtășì de sfiintele taine, Dumnezeu face aceasta de multe ori, căci îi predă pe aceia Satanei. Când se întâmplă boale, sau curse, sau jălanii, sau și alte nenorociri de feliul acestora, pentru aceasta se 'ntâmplă. Aceasta o și spune Pavel, zicând: „Pentru aceia întru voi sunt mulți neputincioși, și bolnavi, și mulți au adormit" (I. Cor. 11, 36). «Și cum se întâmplă aceasta, zici tu, dacă noi ne apropiem de sfintele taine o singură dată în cursul anului»? Apoi acesta este răul cel mare, că tu hotărăști vrednicia apropierei de sfintele taine, nu după curățenia cugetului, ci dupre intervalul de timp, — și crezi că aceasta este evlavie, de a nu te apropieà de multe ori în cursul anului de sfânta împărtășire, neștiind se vede că dacă te

[1]) *Partea morală*. Contra celor ce se apropie foarte rar de sfintele taine. (*Veron*)

apropii cu nevrednicie, fie chiar numai odată, aceasta îți pătează și înfierează sufletul; iară dacă te-ai apropieat cu vrednicie, fie chiar și numai odata, 'ți l-a mântuit.

Indrăzneală nu este de a te apropieà de multe-ori în cursul anului, ci de a te apropieà cu nevrednicie, fie chiar și o singură dată în tot timpul anului. Noi însă ne găsim în așà stare de ticăloșie și îndobitocire, că de și în cursul anului facem mii de răle, totuși pentru îndepărtarea de acele răle nu avem nici-o grijă, ci credem că ni este deajuns de a nu îndrăznì ca să ne apropiem des de trupul lui Christos, sau să ne apropiem cu batjocoră, neînțelegând parc-că, că cei ce au răstignit pe Christos, o singură dată l-au răstignit. Dară oare, fiindcă o singură dată l-au răstignit, păcatul lor este mai mic? Incă și Iuda o singură dată a vândut pe Christos. Dară ce? Oare faptul acesta l-a scăpat de respundere? De ce faptul acesta să-l îndeplinim numai odată, și la un anumit timp în cursul anului? Timp de apropiere să ne fiē nouă curățenia cugetului. Nici-o deosebire nu este intre paschă și taina ce acum se săvârșaște; unul și același lucru este, fiind același char al Duhului, așà că Pascha aceeași este. Ceia-ce grăiesc acum o știți voi cei inițiați în taine. Și Vineri, și Sâmbătă, și Duminică, și în ziua mucenicilor una și aceeași jărtfă se săvărșaște. „Că de câte-ori veți mâncà pânea aceasta, și veți beà păharul acesta, moartea Domnului vestiți“ (I. Cor. 11, 26). Nu prescrie tu, sau mai bine zis, nu mărgini în anumit timp jărtfa cea fără de sânge. «Apoi, zici tu, cum de se numește atunci Paschă?» Pentru că atunci a pătimit Christos pentru noi.[1])

Deci, nimeni să nu se apropie de acea jertfă în alt mod, iară de aceasta în altul, fiindcă o putere este, o valoare este, un char este, unul și același trup este; nu doară că aceea este mai sfântă de cât aceasta, sau că aceea este mai inferioară de cât aceasta. Lucrul acesta îl știți și voi, nimic mai nou văzând aici, afară

[1]) *Notă.* Cuvântul *Paschă* este Ebreesc, și înseamnă *trecere*, iară nici de cum nu se derivă din verbul Elin Πάσχω — *a pătimi*. Sfântul Chrisostom cunoșteà limba Ebraică, și deci n-a putut face greșala de a derivà acest cuvânt din limba Elină, dupre cum s-ar păreà aici, ci după părerea mea, face mai mult un joc de cuvinte, dupre cum dese-ori obișnuiește.

doară de vălurile (perdelele) aceste împodobite, şi de strălucirea mulţimei. Zilele acelea au poate ceva mai mult de cât acestea; aceia adecă că de atunci 'şi-a luat începutul ziua mântuirei noastre, căci în acea zi s-a jărtfit Christos; dară în privinţa tainelor nici-o altă preferinţă nu are una asupra celeilalte.

Şi apoi când tu te apropii de hrana aceasta simţitoare, îţi speli gura; şi când voieşti a te apropiâ de hrana cea duhovnicească, nu'ţi speli sufletul, ci te apropii plin de necurăţie? «Nu sunt deajuns, zici tu, cele patru-zeci de zile de post, de a curăţi de păcate chiar şi pe cel mai încărcat cu ele?» Ce folos este? spune'mi; Când cinevà voind a curăţi un loc aruncă acolo mirodenii, iară după trecere de câtva timp de la aruncarea mirodeniilor el pune băligaiu; — apoi atunci oare n-a dispărut mirosul cel plăcut? Aceasta se petrece şi cu noi. Ne-am făcut vrednici de a ne apropieà de cele sfinte dupre puterea noastră, apoi iarăşi ne murdărim pre noi înşi-ne. Aceasta o spunem şi pentru cei ce pot ca să se cureţe în timpul celor patru-zeci de zile.

Deci, iubiţilor, să nu ne lenevim spre mântuirea noastră. „Omul, zice, care iarăşi se întoarce şi face acelea'şi păcate, este ca cânele care se întoarce la borâtura sa" (Sirah 34, 26. Proverbele lui Solomon, 26, 11). Vă rog deci, a ve sili, ca să nu remână zădarnică osteneala noastră. Căci numai astfeliu ne vom puteà învrednici de bunurile cele făgăduite nouă. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Deci, rogu-te mai 'nainte de toate să faceţi rugăciuni, cereri, făgăduinţi, mulţămiri pentru toţi oamenii, pentru împăraţi şi pentru toţi cari sunt în dregătorii, ca să petrecem vieaţă liniştită şi cu odihnă, întru toată buna credinţă

și curățiea. Că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu Mântuitoriului nostru, carele voiește ca toți oamenii să se mântuiască, și la cunoștința adevărului să vină". (Cap. 2, 1-4).

Preotul este ca un părinte obștesc al intregei lumi. Se cuvine deci ca el să se îngrijască de toți fără excepțiune, ca și Dumnezeu, căruia el îi slujaște cele sfinte. De aceia zice: „Rogu-te, deci, mai 'nainte de toate să faceți rugăciuni, cereri, făgăduinți", — căci de aici două bunuri izvorăsc: și ura ce o avem către cei deafară cade — fiindcă nimeni nu va puteà a se mai găsì cu dușmănie către cel pentru care se roagă, — în același timp și aceia vor devenì mai buni făcându-se rugăciuni pentru dânșii, și nici nu se vor mai sălbătăcì față de noi. Că nimic nu este mai atrăgătoriu spre învățătură, ca a iubì și a fi iubit. Cugetă singur, cât de măreț lucru este a auzì pre cei ce meșteșugesc răle, pre cei ce alungă și persecută, pre cei ce chinuesc, că cei ce sufăr astfeliu de cazne, înalță către Dumnezeu rugăciuni lungi pentru persecutorii lor.

— Ai văzut cât de sus și superior tuturor se voiește a fi creștinul? Dupre cum se petrece cu pruncii, cari chiar purtați în brațe lovesc cu palma fața tatălui lor, iară acestuia cu nimic nu-i scade dragostea de tată, tot așà și noi, chiar de am fi bătuți de cei deafară, totuși cu nimic nu trebuie a ni se împuținà dragostea cea către dânșii. Dară ce va să zică: „mai 'nainte de toate"? Adecă în slujbele religioase zilnice, iară aceasta o știu cei inițiați în tainele bisericei, cum se fac rugăciuni în fiecare zi, și seara, și dimineața. Cum pentru 'ntreaga lume, și împărați, și pentru toți cei din dregătorii facem rugăciuni. Dară poate că ar zice cineva, că prin expresiunea „pentru toți" apostolul n'a înțeles că pentru toți din lume fără excepțiune, ci pentru toți cei credincioși. Dară când zice: „pentru împărați"? fiindcă împărații nu toți pe atunci au fost drept slăvitori, ci până acum nu de mult se găseau împărați necucernici, și moștenitorii lor iarăși necucernici. Mai departe apoi, pentru ca să nu se ia aceasta ca o lingușire din parte-i, preîntimpinând zice: „pentru

toți oamenii" și imediat adaoge: „pentru împărați". Dacă ar fi spus numai pentru împărați, poate că ar fi putut cinevà bănuì, că la mijloc e o lingușire.

Apoi fiindcă erà natural ca sufletul creștinului să amorțască așà zicând de groază, auzind cuvintele apostolului, și să nu primească cu mulțămire această sfătuire, ca adecă în timpul sfintelor taine el trebuie a înălțà rugăciuni și pentru împăratul Elin [1]) privește ce spune el, ce anume câștig pune la mijloc, ca măcar așà să primiască sfatul.

„Ca să petrecem vieață liniștită, zice, și cu odihnă", adecă «mântuirea acelora, zice, este siguranța noastră» — precum și în epistola către Romani îndemnându-i de a se supune stăpânitorilor, zice: „nu numai de silă, ci și pentru conștiință". (Rom. 13, 5), — fiindcă Dumnezeu au rânduit stăpâniile spre folosul obștesc. Căci cum să nu fie absurd ca dânșii (împărații) să se răsboiască pentru siguranța supușilor lor, și să se ridice cu armele, ca noi să viețuim în liniște, — iară noi să nu facem nici măcar rugăciuni pentru dânșii care se primejduesc și se pun în fruntea oștirilor? Așà că faptul nu este lingușire, ci dupre dreptate și dreapta judecată. Că dacă dânșii nu scapă și nici nu reușesc în războiu, de necesitate că și ale noastre se găsesc în sbuciumuri și tulburări; sau că și noi chiar — fiind sdrobiți dânșii — ar trebuì sau să ne înrolăm în oaste, sau să fugim pretutindeni și să rătăcim. «Ca și niște turnuri de apărare sunt dânșii, zice, fiind atacați de dușmani, și pre cei dinăuntru îi păstrează în pace»

„Rugăciuni, zice, cereri, făgăduințe, mulțămiri". Căci trebuie a mulțămì lui Dumnezeu pentru bunurile acordate și altora, fiindcă răsare soarele de pildă și preste cei răi, ca și preste cei buni, și plouă preste cei drepți și preste cei nedrepți. Ai văzut că el ne leagă împreună nu numai prin rugăciune, ci și prin mulțămire? Că cel ce e silit a mulțămì lui Dumnezeu pentru bunurile aproapelui, este silit a'l și iubì pre acela,

[1]) *Notă*, Prin cuvântul Elin Sfinții Părinți și în special Sf. Chrisostom, au înțeles *necredincios, cel de altă lege, păgân*, și deci în fraza aceasta să nu se confunde împăratul Elin cu împăratul Bizantin.

și a se găsi în prietenie față de dânsul. Dară dacă noi trebuie a mulțămi lui Dumnezeu pentru aproapele nostru, apoi cu atât mai mult pentru cele întâmplate noue pe sub ascuns, fiĕ de voie, fie de nevoie, cum și pentru cele ce ni se par a fi supărătoare, fiindcă Dumnezeu pe toate le iconomisește spre binele nostru.

[1]) Orice rugăciune a noastră deci, să aibă în sine și mulțămire către Dumnezeu. Că dacă ni s'a poroncit de a ne rugà cu căldură pentru aproape, nu numai pentru credincioși, ci și pentru cei necredincioși, apoi poți pricepe cât de mare rău este de a dorì răul și a blăstămà pe frați. Ce spui? Acela ți-a poroncit ție de a te rugà cu căldură pentru dușmani, și tu blăstămi pe fratele teu? Nu blăstămi pre acela, ci pre tine; pe Dumnezeu apoi il întărâți grăind acele cuvinte necucernice: «dă-i lui Doamne, fă-i lui așà precum mi-a făcut el mie, lovește-l și răsplătește-i Doamne!» Departe asemenea cuvinte de ucenicii lui Cristos, cari trebuie a fi blânzi și îngăduitori; departe de gura celui ce s'a învrednicit de niște astfeliu de taine. Nimic aspru să nu scoată din ea, nimic neplăcut să nu pronunțe limba care se atinge de trupul dumnezeesc; să o păzim pre dânsa curată, și să nu pronunțăm printr'însa blăstămuri. Că dacă cei ce grăiesc măscărele, sau cei ce suduie, nu vor moșteni împărăția cerurilor, cu atât mai mult cei ce blăstămă. Cel ce blastamă de necesitate va și batjocorì pre cel blăstămat, dară batjocora și cu rugăciunea stau departe una de alta. Blăstămul și rugăciunea nu se cunosc, între rugăciune și acuzațiune este o mare prăpastie.

Te rogi lui Dumnezeu spre a'l îmblânzì față de tine, și pe altul îl blăstămi? Dacă nu ierți pe altul, nu ți se va iertà ție; și nu numai că tu nu ierți, dară și pe Dumnezeu il întăriți de a nu iertà. Ai văzut exagerațiea răului? Dacă celui ce nu iartă pe altul nici lui nu i se iartă, dară încă când și întărită pe Dumnezeu de a nu iertà, cum i se va puteà iertà lui? Nu pe acela îl vatămi, ci pre tine, și de ce oare? Pentrucă dacă tu așteptai a fi ascultat pentru păcatele tale, din această

[1]) *Partea morală.* Noi nu trebuie a blestemà și a dorì răul dușmanilor noștri, ci mai cu seamă a ne rugà cu căldură pentru dânșii, căci prin aceasta noue înși-ne ni facem bine, și imilăm pre Dumnezeu. (*Veran*).

cauză nici-odată nu vei fi ascultat, fiindcă rugăciunile tale sunt făcute cu o gură spurcată, care în adevăr că este necurată şi spurcată, şi plină de toată duhoarea, de toată necurăţenia. Trebuià ca să tremuri pentru propriile tale păcate, şi întreaga luptă să o întreprinzi pentru aceasta, iară tu te apropii întărâtând pe Dumnezeu contra fratelui? Nu te temi oare, şi nu te îngrijăşti de ale tale? Nu vezi ce faci?

Imitează cel puţin pe copiii cari urmează la şcoală, şi cari, când văd înăuntrul clasei pe conclasanii lor că li se cere compt de lecţiuni, ba încă şi loviţi pentru leneviea lor, iar după ce sunt câte unul cercetaţi cu amănuntul, sunt la urmă şi bătuţi,—cari după ce văd toate acestea, zic, rămân ca morţi de frică, iară dacă conşcolarii lor i-ar zădărî atunci cât de mult, ii totuşi nu se vor mânieâ câtuşi de puţin, fiind sufletul lor cuprins de frică, şi nici că se vor jălui dascalului, ci spre un singur lucru au privirea îndreptată: acela adecă de a ieşi din clasă şi a scăpà fără bătae, iară după ce au scăpat, de bucurie nici nu-şi mai aduc aminte dacă au fost bătuţi sau nu. Tu însă stând înaintea lui Dumnezeu şi cercetându-ţi păcatele tale, nu te cutremuri aducându-ţi aminte de păcate străine? Dară cum atunci de rogi pe Dumnezeu? Căci prin cuvintele prin care tu îl rogi contra fratelui, prin acelea tu însuţi lucrezi contra ta, nelăsând pre Dumnezeu de a-ţi iertà păcatele tale. «Căci, zice, dacă tu voieşti a fi un examinatoriu exact al celor ce te-au vătămat pre tine, cum de ceri dela mine iertarea păcatelor ce ai făcut?»

Deci, să cunoaştem odată, ce feliu sunt creştinii. Dacă nu ştim a ne rugà,—ceiace dealtfeliu este lucrul cel mai lesne şi mai uşor, — apoi atunci ce vom mai ştì din celelalte? Să ne deprindem a ne rugà ca creştini. Acele rugăciuni sunt ale Elinilor, acele cereri sunt ale Iudeilor, pe când ale creştinilor sunt cu totul din contra; să cerem dela dânsul iertarea şi uitarea celor ce ni-au greşit nouĕ. „Ocărâţi fiind, zice, grăim de bine; goniţi fiind răbdăm, huliţi fiind mângâem“. (I, Corinth. 4, 12. 13). Ascultă pe Ştefan ce spune: „Doamne, nu le pune lor păcatul acesta“. (Fapt. 6, 60). El nu numai că nu blăstămà, ci încă se rugà lui Dumnezeu; pe când tu nu numai că nu te rogi lui Dumnezeu, ci încă şi blăstămi. Dupre cum acela este de admirat pentru

bunătatea lui, tot așà si tu ești de disprețuit pentru răutatea ta. Căci pre cine admirăm noi? Spune-mi; pre acei pentru cari s'a rugat, sau pre cel ce s'a rugat? Pe acesta, de sigur. Apoi dacă noi facem așà, cu atât mai mult Dumnezeu. Voiești a lovì pe dușman? Roagă-te pentru dânsul, însă nu cu gândul de a-ți răzbună, nu ca cum l-ai lovì. Aceasta se va întâmplà, de sigur, dară tu nu face rugăciunea cu scopul acesta. Deși fericitul acela cu nedreptate toate le pătimeà, el totuși se rugà încă pentru dânșii cu căldură, în timp ce noi multe poate că suferim dupre dreptate din partea dușmanilor noștri. Dară dacă cel ce pătimià cu nedreptul, nu a îndrăznit a blăstămà, și mai bine zis, n'a îndrăznit de a nu se rugà lui Dumnezeu, apoi cei ce pătimesc dupre dreptate, și nu numai că nu se roagă pentru prigonitorii lor, ci încă îi și blastămă, de ce osândă oare nu vor fi vrednici? Ți se pare că pe acela îl lovești, pe când adevărul este că împingi sabiea în tine însuți, nelăsând pe judecătoriu de a fi blând către păcatele tale, prin cele ce'l întărîți pre dânsul contra altora. „Cu ce măsură veți măsurà, se va măsurà vouă". (Mat. 7, 2). Să fim, deci, iertători, ca și noi să ne învrednicim de iertare din partea lui Dumnezeu.

Acestea voiesc nu numai a fi auzite de voi, ci și făcute. Acum însă amintirea celor vorbite se mărginește numai la vorbe, și poate că nici la vorbe, fiindcă împrăștiindu-ne noi de aici, dacă ar întrebà cineva pe unul dintrei cei ce au fost de față, ce am vorbit noi aici? unii nici n'ar ști să spună, iară alții ar spune poate numai subiectul despre ce am vorbit, că adecă am spus că nu trebuie de a răsplăti cu rău, ci încă a ne și rugà lui Dumnezeu pentru prigonitorii noștri, iară celelalte toate lăsând a le mai spune, — căci nu'și mai aduc aminte de așà ceva — iară alții își mai aduc aminte de lucruri mici, și încă numai de unele dintr'însele.

De aceia vă rog, că dacă nu vă folosiți cu nimic din cele vorbite, atunci nu mai ascultați degeaba. Pentru că ce folos aveți? Mai mare este osânda, mai grozavă pedeapsa, de vreme ce după atâtea sfaturi, mai remânem în aceleași apucături. Dumnezeu pentru aceia ni-a orânduit rugăciunea, ca să nu cerem dela dânsul nimic pământesc, nimic omenesc. Voi cei credincioși știți cum trebue a vă rugà, și cum orice rugăciune este

obştească. «Dară, zici tu, nu se spune acolo de a ne rugà pentru necredincioşi». Apoi fiindcă nu ştiţi puterea rugăciunei, de aceia nu ştiţi nici adâncimea, şi nici vistierica ei, căci dacă v'ar explicà cineva, ar găsì şi aceasta cuprinsă în ea. Când cel ce stă de faţă şi se roagă, zicând: „facă-se voea ta, precum în ceriu, şi pre pământ", nimic altă nu lasă a se înţelege, decât aceasta. Cum? In ceriu nu este niciun necredincios. Dacă erà vorba numai de cei credincioşi, de sigur că cele spuse nu aveau raţiune. Că dacă numai credincioşii urmau a face voea lui, iară cei necredincioşi de loc, atunci voea lui nu ar mai fi ca în ceriu. Însă ce? «Precum în ceriu, zice, nu este nici un rău, nici pe pământ să nu fie; ci pre toţi îi atrage spre frica ta, pre toţi oamenii fă-i îngeri, fie că ni-ar fi duşmani, fie că ar fi persecutorii noştri».

Nu vezi cum Dumnezeu este hulit pe fiecare zi? Nu vezi decâteori este batjocorit şi de necredincioşi, şi de credincioşi, şi prin vorbe, şi prin fapte? Dară ce? Oare a stins pentru aceasta soarele? Oare a oprit răsărirea lunei? Oare tulburat-au el ceriul din această cauză? Zguduit-au pământul? Oare secat-au mările? Dispărut-au oare izvoarele apelor? Tulburat-au sau pus-au în neorîndueală văzduhul? Câtuşi de puţin, ci încă cu totul din contra: răsare soarele, plouă, dă roade, dă hrană zilnică celor batjocoritori, celor lipsiţi de minte, celor spurcaţi, celor prigonitori, şi nu pe o zi, sau două, sau trei, ci pentru întreaga vieaţă.

Pe acesta imitează-l, pe dânsul râvneşte-l dupre putinţa omenească. Nu este în putinţa ta de a resărì soarele? Cel puţin nu învinovăţì pe fratele tău. Nu poţi plouà? Cel puţin nu bârfì. Nu poţi hrănì pe alţii? Cel puţin nu-i necinstì. 'Ţi sunt deajuns darurile acestea. Din partea lui Dumnezeu binefacerea către duşmani se arată prin fapte, tu însă măcar prin vorbe arat-o. Roagă-te lui Dumnezeu pentru duşmani, căci numai aşà vei fi deopotrivă Tatălui tău celui ceresc. De nenumărate ori am vorbit despre acestea, şi nici nu vom contenì de a vorbì, numai de-ar ieşi de aici cevà mai mult. Noi nu ne lenevim, nu ne obosim, şi nici vom încetà de a vă vorbì, numai cât voi ascultându-ne să nu credeţi că vă năcăjim. Şi se pare că se necăjaşte cineva, când nu face cele vorbite, căci cel ce face, voieşte într'una a

auzi aceleași vorbe, și consideră pre cel ce vorbește nu ca pre un supărătoriu oare-care, ci ca pre un lăudătoriu. Așà că de nicăeri nu vine faptul acesta, decât numai de acolo, că nu se fac cele vorbite, și pentru aceia și cel ce vorbește este greoiu.

Dacă de pildă cineva face eleimosină, iară un altul discută despre eleimosină, acela nu numai că nu se îngreuiază de a ascultà, ci încă se și bucură, ca ascultând despre propriile sale succese, spuse și lăudate de altul. Tot așà și noi; fiindcă nu avem nimic de comun cu toleranța, și nici că se potrivește cu noi aceasta, de aceia se pare că suntem greoiu chiar și în vorbe. Deci dacă nu voiți a fi noi greoi și supărători, faceți așà, și dovediți aceasta prin fapte, fiindcă dealmintrelea nu vom încetà niciodată de a vă vorbì de aceleași lucruri, până ce se vor îndeplini de voi. Mai cu samă noi facem aceasta din îngrijirea și marea dragoste ce avem către voi, după aceia apoi și pentru primejdiea ce ni stă nouă de față. Căci trâmbițașul, chiar dacă nimeni n'ar ieșì la răsboiu, trebuie totuși a trâmbițà, ca să-și facă datoriea sa. Noi facem aceasta nu cu scopul de a vă mărì osânda, ci ca voi singuri să vă apărați. Pe lângă acestea apoi, ne mai stăpânește și dragostea de voi, fiindcă ne doare și ne ustură inima când se întâmplă cu voi ceva din cele spuse mai sus.

Însă să nu fie una ca aceasta! Cele ce vă spun, nu au nevoie de cheltueală bănească, nu este ceva departe de voi, nu este dorința banilor; este nevoie numai de a voi, este o vorbă, este o bună intențiune. Să ne păzim, deci, gura noastră, să punem pe dânsa ușe și lacăt, ca astfeliu nimic din cele ce nu plac lui Dumnezeu să nu vorbim. Aceasta este chiar pentru noi înșine, și nicidecum pentru cei ce ne rugăm. Aceasta pururea să o judecăm în mintea noastră, că cel ce binecuvintează pre dușman, pre dânsul se binecuvintează; că cel ce blăstămă, pre dânsul singur se blăstămă, iară cel ce se roagă pentru dușman, pentru sine singur se roagă, și nicidecum pentru acela. Și cu chipul acesta vom puteà ajunge dela vorbă la faptă, și ne vom învrednici de bunurile făgăduite noue. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim a ne împărtășì, prin harul și filantropiea Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor: Amin.

OMILIA VII

„Ca vieață liniștită și cu odihnă să petrecem întru toată buna rânduează și curățica. Că aceasta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu Mântuitorului nostru, care voiește ca toți oamenii să vină la cunoștința adevărului“ (Cap. 2, 2—4).

Dacă se voiește a se curmă răsboaele obștești, sau luptele și tulburările ivite, și pentru aceasta se face rugăminte preotului de a face rugăciuni cătră Dumnezeu pentru împărați și stăpânitori, apoi cu atât mai mult se cere a o face aceasta laicul, sau omul din lume. Trei sunt feliurile de răsboae în lume, și anume: cel întâiu este răsboiul obștesc, când ostașii noștri se răsboiesc contra barbarilor; al doilea când fiind pace de dinafară, noi totuși ne răsboim unii contra altora, și al treilea când fiecare se răsboiește contra sa. Răsboiul acesta de al treilea este cel mai grozav. Răsboiul cel purtat de barbari contra noastră nu va puteà cu nimic a ne vătămà. Și de ce? Au tăiat, au pustiit, au ucis, însă cu nimic n'au vătămat sufletul. Și chiar nici cel dealdoilea — dacă vom voi — nu va puteà vătămà, căci chiar dacă alții ne atacă pre noi, ni este cu putință nouă de a fi pașnici. Findcă ascultă pe Prorocul care zice: „In loc ca să mă iubiască mă clevetià, iară eu mă rugam“ și iarăși: „Cu cei ce urau pacea am fost ca un făcătoriu de pace“ și iarăși: „m'au urît în zadar“ (Ps. 108, 4. 119, 6. 7). Răsboiul cel de al treilea însă, nu este cu putință de a scăpà de dânsul fără de primejdii. Căci când se rescoală trupul asupra sufletului și îl împinge la pofte urîcioase, când îi înarmează plăcerile senzuale, îi întărîtă mâniea, invidiea și celelalte, atunci nu este cu putință de a ne învrednicì de bunurile făgăduite noue, dacă acest răsboiu nu încetează. Pe lângă acestea apoi, cel ce nu înfrânează la timp acest răsboiu, de necesitate că va cădcà și va căpătà rane mortale, care-i vor pricinuì moartea cea din gheena.

Deci, noi trebuie pe fiece zi de a aveà o mare grijă, ca acest răsboiu să nu se ațîțe în noi, și nici dacă este ațîțat să nu rămână, ci să se liniștească cu desăvârșire. Pentrucă la urmă ce folos ai tu, dacă lumea întreagă se bucură de o pace profundă, iară tu te lupți cu sine însu-ți?

Această pace, deci, trebuie a o aveà noi; și când o avem, nimic din cele dinafarnice nu va puteà să ne vatăme. Desigur că nu cu puțin contribue la aceasta și pacea obștească, drept care și zice apostolul: „ca să petrecem vieața lină și cu odihnă". Dară dacă cineva fiind liniște și încă se tulbură, apoi este foarte nenorocit. Ai văzut că el vorbește de această pace, despre care eu spun, adecă de cea de a treia? Pentrucă zicând: „ca să petrecem vieața lină și cu adihnă" el n-a stat aici, ci a adaos: „întru toată buna credință (evsevia) și curățiea". Dară întru toată buna credință și evsevie nu se poate aflà cineva, dacă nu are cu sine pacea lăuntrică. Căci când raționamente și feliu de feliu de cercetări ni tulbură credința noastră, ce feliu de pace avem? Când ne vânzolesc duhurile desfrâului, ce feliu de pace avem? Și pentru ca să afli că el prin expresiunea „ca să petrecem vieață lină și cu odihnă" n-a înțeles ca să ni cheltuim vieața Elinilor, căci la dreptul vorbind vei găsì vieața lor plină de toate dezmerdările și desfrânările, de aceia a adaos, că vieața noastră cea liniștită să o petrecem întru toată cucerniciea și curățiea. Fiindcă vieața aceea este încărcată de intrigi și de lupte, găsindu-se sufletul pe fiecare zi rănit, așà zicând, de tulburările cele izvorîte din raționamente, — de aceia el nu spune de o asemenea vieață, ci de acea petrecută în toată evseviea. Prin cuvântul „toată" apostolul nu spune numai de evseviea și curățiea cea din dogmele credinței, ci și de acea din vieață, căci el cere evseviea și în vieața noastră zilnică. Fiindcă ce folos vom aveà dacă cu credința suntem evsevioși, iară cu vieața ne găsim neevsevioși?

Cum că este cu putință de a fi cineva neevsevios prin vieața sa, ascultă tot pe acest fericit ce spune în altă parte, zicând: „Mărturisesc ii că pre Dumnezeu îl știu, iară cu faptele îl tăgăduiesc" (Tit.

1, 16), şi iarăşi: „dacă vr'unul numindu-se frate, va fi curvariu, sau lacom, sau slujitoriu idolilor, sau ocărîtoriu, sau beţiv, sau răpitoriu, unul ca acesta nu cinsteşte pre Dumnezeu“ (I Cor. 5, 11), şi iarăşi: „cel ce uraşte pre fratele său pre Dumnezeu nu cunoaşte“ (I Ioan II, 9). Ai văzut câte feluri de neevsevii sunt? De aceia deci el zice: „întru toată evsevia şi curăţiea“. Căci necurat nu este doară numai curvariul, ci şi lacomul este necurat şi nesăţios după averi, fiindcă şi această poftă nu este mai prejos de pofta trupurilor. Cel ce nu se înfrânează pre sine, se numeşte neînfrânat şi nesăţios, fiindcă nu nu-'şi înfrânează poftele sale. Astfeliu că putem numì neînfrânat şi pre cel ce se iuţeşte, şi pre cel ce zavistueşte, şi pre iubitoriul de argint, şi pre cel viclean, şi în fine pre tot cel ce se găseşte în păcat noi îl numim neînfrânat, şi necurat şi spurcat. „Că aceasta este lucru bun şi bine primit înaintea Mântuitoruluì nostru Dumnezeu“ zice. Ce este bun şi bine primit? De a se rugà pentru toţi; aceasta o cere Dumnezeu, aceasta o voieşte. „Care voieşte, zice, ca toţi oamenii să se mântuiască şi să vină la cunoştinţa adevărului“.

Imitează deci pe Dumnezeu. Că dacă voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască, apoi cu drept cuvânt că trebuià a ne rugà pentru toţi. Dacă el voieşte ca toţi să se mântuiască, voieşte şi tu, iară dacă voieşti, roagă-te, fiindcă pentru unii ca aceştia trebuie a te rugà. Ai văzut cum el din toate părţile a convins sufletul că trebuie a se rugà şi pentru Elini? Şi apoi arată chiar şi câştigul ce îl are cinevà de aici: „ca să petrecem, zice, vieaţă lină şi cu odihnă“. Dară apoi faptul este cu atât mai înalt, cu cât aceasta este şi voinţa lui Dumnezeu, şi că prin aceasta noi devenim deopotrivă cu dânsul de oare-ce voim aceleaşi pe care le voieşte şi el. Sunt deajuns asemenea sfătuiri de a îmblânzì până şi pe o fiară. Deci, nu te teme de a te rugà pentru Elini, fiindcă aceasta şi el o voieşte; ci teme-te de a blăstămà, fiindcă aceasta n'o voieşte. Iară dacă trebuie a ne rugà pentru Elini, şi deci şi pentru eretici, apoi trebuie a ne rugà

pentru toţi oamenii, iară nici decum a-i prigonì. Acest bun dealtfeliu vine şi de acolo, că noi cu toţii ne împărtăşim de aceeaşi natură, şi Dumnezeu laudă şi aprobă buna voinţă, şi dragostea cea către alţii. «Dară dacă el voieşte aceasta, zici tu, dacă Domnul doreşte, de ce mai este nevoie de rugăciuni din partea mea»? Apoi aceasta contribuie foarte mult în a-i atrage pe dânşii spre dragostea către tine, şi apoi şi pe tine nu te lasă de a te însălbătăcì, şi cu un cuvânt toate acestea sunt deajuns spre a-i atrage la credinţă. Căci mulţi oameni din cauza certelor către alţi oameni s'au depărtat de Dumnezeu.

Prin cuvântul de mântuire el înţelege tocmai acest lucru. „Care voieşte, zice, ca toţi oamenii să se mântuiască". fiindcă şi aceasta este mântuire cu adevărat, iară fără de dânsa nici un lucru mare nu poate fi, ci mai mult o numire simplă. „Şi să vină la cunoştinţa adevărului". Cărui adevăr? A adevărului din credinţă. Fiindcă anticipând el a zis lui Timotheiu ca să poroncească unora de a nu învăţà în alt chip, apoi ca nu cumvà să-i considere pe aceia de duşmani, şi din această cauză să se încurce în lupte cu dânşii, ce spune el? „Care voieşte, zice, ca toţi oamenii să se mântuiască şi să vină la cunoştinţa adevărului". Şi de ce aşà, o spune mai departe zicând: „Că unul este Dumnezeu, unul şi mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni". (Vers 5). A fost zis că să vină la cunoştinţa adevărului, arătând prin aceasta că lumea nu este şi nu se găseşte în adevăr, — şi iarăşi că „unul este Dumnezeu" şi nu mai mulţi, precum credeau aceia, şi că el voieşte ca toţi să se mântuiască. A zis apoi că pre Fiul l-a trimis Dumnezeu ca mijlocitoriu între dânsul şi oameni. Dară ce? oare Fiul nu este Dumnezeu? Ba este cu adevărat. Apoi atunci cum de zice că „unul este Dumnezeu"? Aceasta o zice spre deosebire de idoli, şi nici decât faţă de Fiul, fiindcă vorba lui aici este despre adevăr şi rătăcire. Dară apoi mijlocitoriul trebue de a se găsì în comunicare directă cu ambele părţi cărora este mijlocitoriu — căci treaba mijlocitoriului este de a comunicà cu amândouă părţile al cărora mijlocitoriu se găseşte, şi dacă cu una din părţi nu comunică, atunci nu mai este mijlocitoriu. Deci,

dacă Fiul nu se împărtăşeşte de natura Tatălui, atunci el nu mai este mijlocitoriu, ci s'a despărţit şi s'a depărtat de el. Că precum el s'a împărtăşit de natura oamenilor, fiindcă la oameni a venit, tot aşà se împărtăşeşte şi de natura Tatălui, fiindcă dela Tatăl a venit. Deci, fiindcă el a fost mijlocitoriu a două naturi, apoi de necesitate că trebuie a se găsì alăture de aceste două naturi. Că precum el a fost om, astfeliu a fost şi Dumnezeu. Numai om simplu n'ar fi putut fi mijlocitoriu, fiindcă trebuià a sta de vorbă şi cu Dumnezeu, iară Dumnezeu n'ar fi putut fi mijlocitoriu, fiindcă nu l-ar fi primit pre dânsul cei pentru care mijlocià. Precum acolo zice: „unul este Dumnezeu, unul şi mijlocitoriul între Dumnezeu şi oameni", tot aşà şi aici, unul şi unul. Nu pune doi, fiindcă discută despre politheism, şi deci ca nu cumvà agăţându-se de numărul doi să cadă in politheism, de aceia a pus „unul" şi „unul".

Ai văzut de câtă exactitate în vorbe face uz sfînta scriptură? Căci „unul" şi „unul„ fac doi, însă noi nu zicem aceasta, deşi raţionamentul impune aşà ceva, precum nici nu zici — de şi raţionamentul impune — că dacă a născut, a suferit cevà. „Că unul este Dumnezeu, zice, unul şi mijlocitoriu între Dumnezeu şi între oameni, omul Iisus Christos, cel ce s'a dat pre sine singur preţ de rescumpărare pentru toţi". (Vers 6). Dară ce? Oare şi pentru Elini s'a dat preţ de rescumpărare? spune-mi. Şi dacă Christos a murit şi pentru Elini, apoi tu nu primeşti nici a te rugà pentru dânşii? «Dară, zici tu, cum de n'au crezut»? Fiindcă n-au voit, el însă a făcut ceia ce trebuià să facă. Mărturisirea vorbeşte aici de patima sa. «Că a venit, zice, să mărturisească adevărul Tatălui, şi a fost jărtfit. Aşà că nu numai Tatăl mărturiseşte de el, ci şi dânsul mărturiseşte de Tatăl. „Eu am venit, zice, întru numele Tatălui meu" (Ioan 5, 43) şi iarăşi: „Pe Dumnezeu nimeni nu l-a văzut vre-odată", şi iarăşi: „ca să te cunoască pre tine adevăratul Dumnezeu", şi iarăşi: „Duh este Dumnezeu" (Ibid. 1, 18. 17, 3. 4, 24). Aşà dară el a mărturisit până la moarte. „In timpurile sale", adecă în timpurile cuvenite.

„Intru care sunt pus eu propoveduitoriu și Apostol (adevărul zic întru Christos, nu mint), învățătoriu neamurilor întru credință și întru adevăr" (vers. 7). «Deci, dacă el a pătimit zice, pentru neamuri, și eu am fost rânduit dascal al neamurilor, pentru ce tu să nu te rogi pentru ele»? Bine face el aici, că întrebuințează dovada celui vrednic de credință că «am fost rânduit, zice, dascal al neamurilor», fiindcă cei-lalți apostoli foarte mult hezitau, sau mai bine zis stau la îndoială asupra acestui fapt. Apoi a adaos: „Invățătoriu al neamurilor întru credință și întru adevăr". Când tu auzi aici zicând „întru credință" să nu crezi că faptul este o înșelăciune, fiind-că adăogând „întru adevăr", dânsul ne convinge că nu este minciună. Ai văzut tensiunea cea mare a harului? Pentru că *rugăciunele Ebreilor nu se făceau și pentru neamuri*, pe când acum harul s'a întins și peste neamuri. „Invățătoriu al neamurilor, zice, întru credință și întru adevăr". „Cel ce s'a dat pre sine, zice, preț de rescumpărare pentru toți". Deci, cum a fost predat de Tatăl? Prin urmare rescumpărarea este fapt al bunătăței sale. Și ce este prețul de rescumpărare? Urmà ca neamurile să fie pedepsite, urmà ca să fie pierdute; dară în loc de acestea el a dat pre Fiul său, ca să propoveduiască crucea.

[1]) Sunt deajuns acestea spre a atrage pre toți, și spre a arătà dragostea lui Christos, căci în adevăr ca sunt mari și nepovestite. S'a jărtfit pre sine pentru dușmani, pentru cei ce'l urau, pentru cei ce'l disprețuiau. Ceia ce n'ar face cinevà nici pentru prieteni, sau pentru fii, sau pentru frați, a făcut stăpânul pentru slugi, și încă stăpân nu așà precum sunt slugile, ci Dumnezeu pentru oameni, cari nici măcar n'au avut niscareva merite. Ceia ce nu s-ar fi petrecut printre noi oamenii, aceasta s'a petrecut cu Dumnezeu, și în timp ce ne-am bucurat de atâta dragoste din parte-i, noi încă stăm la îndoială și nu iubim pe Christos. El s'a jărtfit pre sine pentru noi, iară noi îl trecem cu

[1]) *Partea morală.* Contra femeilor care se împodobesc, și contra celor ce se îmbogățesc. (*Veron*).

vederea și 'l lipsim până și de hrana trebuitoare, precum și fiind bolnav sau gol noi nu-l cercetăm.

Și de ce urgie să nu fie vrednice acestea? de ce osândă, și de ce gheenă? Că dacă n'ar fi făcut nimic alta, decât numai că a luat asupră'și patimile omenești, când spune «mi-este foame și sete», oare acestea nu sunt deajuns de a ne îndemnă pre noi? Dară vai! cât de mare este tirănica banilor, său mai bine zis, vai de ticăloșica celor robiți banilor de bună voea lor! Nu au banii acea putere mare de a ne robì, ci noi suntem foarte demoralizați și moleșiți, noi înjosiți și pământești, noi cei trupești, noi cei tâmpiți, iară nici de cum că ar aveà banii acea putere mare. Căci ce poate face banul? spune'mi. Este surd și nesimțitoriu. Dacă diavolul nu este nimic, demonul cel spurcat, el cel atât de viclean și care pe toate le încurcă, — apoi banii ce putere au? Dacă vezi argint, închipui-ți că este cositoriu. Dară nu poți? Apoi atunci ceia ce este adevărat, aceia să crezi: că adecă el este pământ — fiindcă în adevăr este pământ.

Sau poate nu primești nici acest argument? Apoi atunci gândește-te că ne perdem și noi; că mulți din cei ce au averi cu nimic nu s'au folosit; că mulți din cei ce s'au fălit cu averile au devenit țerînă și praf, iară acuma iau osânda cea mai de pe urmă, găsindu-se cu mult mai săraci decât cei ce'și pun banii în vase de lut și de sticlă, și cei ce se culcau pe paturi de os de elefant, sunt acum mai săraci decât cei ce se culcă de multe ori pe băligariu. Dară poate că încântă privirile? Apoi sunt și altele care pot încă mai mult a încântà privirile tale. Căci și florile, și aerul cel curat, și ceriul, și soarele încântă cu atât mai mult. Argintul are și multă rugină, așà că mulți 'și-au dat părerea că este negru, iară aceasta se învederează dela sigilele cele înegrite, — pe când în soare, în ceriu și în astre nu este nimic negru. Mai multă mulțămire găsește cineva în coloarea florilor, decât în coloarea argintului. Deci nu frumuseța argintului este care încântă privirile, ci nesățioasa poftă, nedreptatea; aceasta fermecă sufletele. Scoate-o pe aceasta din suflet, și atunci vei vedeà argintul, cel atât de prețuit, că este mai fără preț decât noroiul. Scoate patima din suflet, fiindcă și cei bolnavi de friguri când văd băltoage puturoase, le doresc ca

pre niște izvoare de apă curată, in timp ce toți cei sănătoși de multe ori nici nu le consideră ca ape. Scoate boala, și vei vedeà lucrurile așà precum sunt ele.

Și pentru ca să te încredințezi că nu mint, îți voiu arătà pe mulți cari fac așà. Stinge focul, și vei vedeà acestea cu mult mai pre jos decât iarba câmpului. Bun este aurul și frumos la vedere, însă în facerea de milostenii este bun, în ajutorarea celor săraci, iară nici decum în întrebuințarea cea zadarnică a lui, ca de pildă să se ascundă în pământ sau în ladă, sau să se pună pe mâni, pe picioare sau pe cap. De aceia s'a descoperit el, nu ca să înfășăm cu el chipul lui Dumnezeu, ci ca să deslegăm pre cei legați. La aceasta întrebuințază aurul tău: deslegă pre cel legat, iară nu legà ceeace trebuie a fi deslegat. Căci, de ce, spune'mi, preferi înaintea tuturor ceeace e mai disprețuit? Nu cumva, fiindcă este aur, nu face și pe lanț (nu servește și pentru a se face lanț din el)? Oare nu materia face lanțul? De va fi aur sau fier, acelaș lucru este — de și poate că acesta este cu mult mai greu decât acela. Dară ce face oare de a fi ușor un lucru? Slava deșartă și dorința prostească de a te vedeà toată lumea legată la mâni, de care ar trebuì mai ales să te rușinezi. Cum că ceeace spun este adevărat, leagă'ți mânele cu acele lanțuri, stăi apoi liniștită în singurătate, unde să nu fie nimeni ca să te vadă, și atunci te vei îngreuià de acele legături, ba le vei crede de nesuferit.

Să ne temem, iubiților, ca nu cumvà să auzim acele cuvinte înfricoșate: „Legați-i mânile și picioarele sale" (Matheiu 22, 13). Și de ce îți faci tu singură aceasta? Nimeni fiind legat cu păcatul, nu'și mai leagă mânile și picioarele. De ce iți mai legi încă și capul? Oare nu ajung a fi legate mânile și picioarele? De ce apoi și grumazul ți-l legi și înfășori cu mii de legături? Trec cu vederea îngrijirea de asemenea nimicuri, frica de a le perde, lupta ce o au femeile cu bărbații lor, spre a le stăpânì, năcazul ce'l sufăr ca nu cumva să se vadă lipsite de ceiace doresc. Dară oare plăcere este aceasta? Spune'mi. Pentru ca să fie încântate privirile altuia, tu ești în stare să te supui pre sine'ți și lanțurilor, și grijilor, și primejdiilor, și neplăcerilor, și luptelor zilnice? Oare faptul acesta nu este vrednic de toată învinovățirea și osânda?

Nu, iubiților, să nu facem acestea, ci să deslegăm orice legătură a nedreptăței, să rupem un codru de pâne pentru cel flămând, și toate celelalte care pot a ne face cu curaj față de Dumnezeu să le facem, ca astfeliu să ne bucurăm de bunurile făgăduite noue, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, să cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

„Voiesc dară ca să se roage bărbații în tot locul, ridicându-și mânile curate, fără mânie și fără îndoire. Așijderea și femeile întru podoabă de cinste cu sfieală și cu întreagă înțelepciune să se împodobească pre sine, nu cu împletiturile părului, sau cu aur, sau cu mărgăritare, sau cu haine scumpe." (Cap. 2, 8—10)

„Când vă rugați, zice, nu fiți ca fațarnicii, că iubesc prin adunări și prin unghiurile uliților să se roage, ca să se arate oamenilor. Amin zic vouă, că'și iau plata lor. Iară tu când te rogi, întră în cămara ta, și închizând ușa ta, roagă-te Tatălui tău celui întru ascuns, și Tatăl tău cel ce vede întru ascuns, va răsplăti ție la arătare". (Math. 6, 5. 6). Deci, ce spune Pavel? „Voiesc, zice, ca să se roage bărbații în tot locul, ridicându-și mânile curate, fără de mânie și fără de îndoire." Dară aceasta nu este câtuși de puțin contra celor de dinainte, ci încă foarte mult conglăsuesc. Cum și în ce feliu? Trebuie mai întâi a spune ce însamnă expresiunea „întră în cămara ta", și pentru ce poroncește așà, dacă trebuie a ne rugà în tot locul, și dacă nu trebuie a ne rugà în biserică și nici în altă

parte a casei, ci numai în camară? Așà dară ce va să zică cele spuse de Mântuitorul? Ne arată prin aceste cuvinte, că noi să facem rugăciunile noastre nu pe ascuns cum s'ar întâmplà, ci în adevăratul înțeles al cuvântului, adecă a fi cu totul nestăpâniți de slava deșartă. Că dupre cum și atunci când zice: „Să nu știe stânga ce face dreapta“ (Math. 6, 3) nu vorbește despre mâni la întâmplare, ci ni pune în față gradul de cea mai înaltă neiubire de slavă deșartă, sau famfaronadă, — tot așà lasă a se înțelege și prin expresiunea „intră în cămara ta“. Deci, Mântuitorul n'a mărginit rugăciunea la un anumit loc, ci numai un singur lucru ni-a poroncit: neiubirea de slavă deșartă, sau famfaronadă. Pavel însă ni vorbește aici așà, spre deosebire de rugăciunea Iudaică. Căci privește ce spune: „În tot locul, zice, ridicându-și mânile curate“ ceea ce Iudeilor nu li erà slobod, — fiindcă nici nu li erà îngăduit de a se apropià de Dumnezeu în altă parte, sau de a-i jărtfi, sau de a-i aduce cevà din ale cultului, decât numai într'un singur loc, la Templu, unde Iudeii de pretutindeni se adunau, și unde trebuià a săvârși toate ceremoniile religioase. Deci, Pavel prin vorbele sale introduce o îndemnare cu totul contrară, și scăpându-i de aceà necesitate, li spune parecă: «cele ale noastre nu sunt ca cele ale Iudeilor». Dupre cum dânsul poronceşte de a face rugăciunile pentru toți, fiindcă și Christos pentru toți a pătimit, «și le propoveduiesc acestea pentru toți, zice, tot așà și a se rugà pretutindeni este bine». Deci observațiunea aceasta fie zisă pentru modul rugăciunei, iară nici decum pentru loc. «Pretutindeni roagă-te, zice, însă pretutindeni înalță mâni curate, fiindcă aceasta este care se caută.»

„Mâni curate“ ce va să zică? Adecă mâni cuvioase, mâni cucernice, mâni neîntinate, mâni nu cu apă spălate, ci curățite de vătămări pricinuite aproapelui de filarghirie, de răpiri, de ucideri. „Fără de mânie și fără de îndoire“. Dară aceasta ce însamnă? Adecă fără aducere aminte de răul suferit, fiindcă cine rugându-se se mânie? Curat fie cugetul celui ce se roagă, slobod de orice patimă. Nimeni să nu se apropie de Dumnezeu cu dușmănie, nimeni cu îngreuere și îndoire. Și ce este „îndoire“? Vom auzi îndată: „Toate oricâte

veţi cere întru rugăciune crezând, veţi luà". (Math. 21, 22), şi iarăşi: „Când staţi de vă rugaţi, iertaţi orice aveţi asupra cuiva, ca şi Tatăl vostru cel din ceriuri să ierte vouă greşalele voastre". (Marc. 11, 25). Aşà dară nu trebuie câtuşi de puţin de a ne îndoì că vom fi auziţi. Aceasta este deci fără mânie şi fără îndoire. «Şi cum voiu puteà crede că mi se va îndeplinì cererea?», zici tu. Dacă tu nu cei dela dânsul nimic contra celor cu care este gata a te satisface; dacă nu vei cere nimic nedemn de Împăratul a toate; dacă nimic din cele pământeşti; dacă toate cele duhovniceşti; dacă te apropii fără mânie; dacă ai mânile curate şi ne'ntinate. Mâni curate şi ne'ntinate sunt cele ce fac milostenie. Dacă în feliul acesta te apropii, nu mai încape nici-o îndoială că ţi se va îndeplinì cererea: „Dacă voi răi fiind, zice, şi ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai vârtos Tatăl vostru cel din ceriuri va da cele bune celor ce cer de la dânsul" (Math. 7, 11). Prin expresiunea „fără de îndoeală" el înţelege de a nu cercetà cineva cu amănunţime, sau a nu aveà deplină încredere.

„Aşijderea şi femeile", zice, «voiesc să fie fără mânie, fără îndoeală, să aibă mânile curate şi ne'ntinate, să nu mai continue cu poftele lor, să nu răpiască, să nu se lăcomiască la avutul altuia. Căci, ce este, dacă ea nu răpeşte, însă prin bărbatul său face aceasta? De la femei Pavel cere încă ceva mai mult, şi anume ce cere? „Să fie, zice, întru podoabă de cinste, cu sfieală şi cu întreagă înţelepciune să se împodobiască pre sine, nu cu împletiturile părului, sau cu aur, sau cu mărgăritaruri, sau cu haine scumpe. ci — precum se cuvine femeilor celor ce se făgăduesc de a fi în temere de Dumnezeu, — prin fapte bune". (Vers. 9 şi 10). Şi ce va să zică: „Să se împodobiască pre sine cu înţelepciune"? Adecă hainele să fie bine potrivite pe trup din toate părţile, cu rânduealǎ iară nu cu meşteşugiri, spre a atrage curiositatea. Aceia este podoabă adevărată, pe când aceasta este podoabă falşă.

[1]) Ce spui? Te apropii să te rogi lui Dumnezeu, şi te înfăşori cu aurării şi cu împletituri şi cârlionţi în păr? Nu cumva ai venit poate să joci? Nu cumva poate să iai parte la vre-o nuntă? Nu cumva să iai parte la vre-o pompă? Acolo îşi au locul aurăriile, împletiturile şi cârlionţii, acolo luxul, iară aici nu este nevoe de nimic din acestea. Ai venit ca să te rogi lui Dumnezeu pentru păcate, să-l rogi pentru acelea cu care l-ai mânieat, să-i cei lui iertare, să-l faci cu îndurare pentru tine. Apoi atunci de ce te împopoţinezi pre sine'ţi? Momiţăriile acestea nu sunt ale unei femei ce se roagă. Cum vei puteà oftà, cum vei puteà plânge, cum vei puteà a te rugà cu stăruinţă, fiind împopoţinată cu astfeliu de momiţării? De vei plânge, lacrămile tale vor provocà rìsul celor ce te văd, fiindcă ceeace lacrămiază nu trebuie a fi împopoţinată în aurării. Este o adevărată scenă teatrală şi ipocrizie, ca din acelaşi cuget, de unde ambiţiunea ta a zămislit acel lux de pe tine, să verşi lacrămi. Aruncă la o parte aceia ipocrizie, fiindcă Dumnezeu nu se amăgeşte! Asemenea păpuşării sunt ale mimicilor, şi ale celor din orhestră, ale celor de pe scena teatrului;—unei femei cu rânduială însă, nu se potrivesc.

„Cu sfieală, zice, şi întreagă înţelepciune". Deci, nu imità pe cele ce umblà după amoruri, care prin asemenea momiţării atrag în partea lor pe mulţi ibovnici, din care cauză 'şi-au câştigat o rea reputaţie, şi cu nimic nu s'au folosit în lumea aceasta, ba încă pre mulţi i-au vătămat prin o astfeliu de purtare. Că precum femeia curvă chiar de ar aveà vre-o reputaţiune de femeie înţeleaptă, totuşi cu nimic nu se va folosi de acea reputaţie atunci, când cel ce cunoaşte cele ascunse ale omului, va aduce de faţă tot ce dânsa a făcut, — tot aşà şi femeia înţeleaptă, dacă prin îmbrăcămintea sa îşi va atrage o reputaţie de curvie, a pierdut reputaţiunea de înţelepciune, — fiindcă mulţi au fost vătămaţi prin această reputaţiune.

«Dară ce să fac, zici tu, dacă altul bănuieşte»? Apoi tu singură dai pricina prin shimele ce le faci, prin ochiadele ce le arunci, prin mişcările ce le faci. De aceia şi vorba lui Pavel pentru îmbrăcăminte este lungă,

---

[1]) *Partea morală.* Contra femeilor ce se împodobesc, şi a fecioarelor bisericeşti. *(Veron).*

de aceia și de sfieală grăiește. Dară dacă acestea toate cu care se împopoțineazâ femeile: aurării, mărgăritare, haine scumpe, sunt oprite de Pavel de a se purtà, ca fiind dovadă mai mult de bogăție, apoi cu atât mai mult sunt oprite acele ce atrag curiozitatea privitorilor, precum: sulimanurile de pe față, văpsirea pe sub gene, călcătura și pășirea a lene, vocea dezmierdată, ochiul umed și plin de toată curviea, ridicarea voalului cu cochetărie, sau a hainei de pe deasupra, cingătoare curioasă foarte, ghete strâmte. Pe toate acestea el le înțelege prin expresiunea „cu întreagă înțelepciune să se împodobească pre sine“, și „cu sfieală“, căci toate cele de mai sus sunt izvorite din nesfieală și sluțenie.

Ingăduiți-mi, vă rog, de a mai adăogà încă ceva,— căci vorba aduce cu timpul certarea pe față, nu cu scopul de a biciuì, și nici de a supărà pe cineva, ci ca să scot din ceata celor credincioși tot ce este străin. Dacă, deci, fericitul Pavel oprește dela asemenea fapte pe femeile cari au bărbați, pe cele ce se dezmeardă în bogății, apoi cu atât mai mult pe cele ce s'au destinat fecioriei (monahismului). «Dară, zici tu, care fecioară pune pe dânsa aurării? Sau care 'și face cârlionți sau împletituri în păr»? — fiindcă atât de mare este curiozitatea unei îmbrăcăminți simple, încât cele de aici se par nimic față de acele. In adevăr, că chiar și prin niște haine simple se poate cineva a se arătà împopoținat mai mult chiar decât cele ce sunt înfășurate cu aurării. Căci când de pildă haina de deasupra este de un albastru foarte pronunțat[1]), și strânsă cu multă exactitate prinprejurul pieptului cu cingătoarea, ca și femeile care joacă pe scenă, încât să nu se pară umflată nici în lungimea ei, și nici în lățime să nu se sbârcească, ci să steà în mijlocul acestor două, iară pe piept are multe încrețituri; — apoi o asemenea haină pe câte haine de mătase nu le întrece în ispitire? Dară încă când ciubota (gheata) strălucește foarte tare în negru, prin resfrângerea albastrului dela haină, și când se sfârșește cu vârful ascuțit, imitând iscusința cea din picturi, încât nici talpa să nu iasă afară mult? Dară ce este dacă fața nu ți-o sulimineşti cu dresuri, în schimb o speli cu

[1]) *Notă.* Prin timpul Sf. Chrisostom se vede că îmbrăcămintea monahiilor erà de culoare albastră.

multă îngrijire și băgare de samă, și întinzi pe frunte camela ca foarte albă la vedere, iară pe deasupra pui vălul acela, ca astfeliu să'ți stea bine negrul cu albul la un loc? Ce ar puteà spune cineva despre ochi, și despre miile acele de ochiade? Ce ar puteà spune cineva despre acea broboadă aci ascunsă, acì pe față în legarea sânului? Fiindcă de multeori sunt așezate așà feliu, încât să se vadă exactitatea hainei, în timp ce vălul întreg este pus primprejurul capului. Dară mânile când sunt împopoținate, având mânicile hainei atât de cochete, încât — întocmai ca în tragedii — le crezi ca ceva străin, lipit de trup? Și în fine ce ar puteà zice cineva despre pășirea acea cochetă, și celelalte apucături femeiești, care toate la un loc pot atrage pe privitori; mai mult decât orice aurării de mult preț[1]).

Să ne înfricoșăm, iubiților, ca nu cumvà să auzim și noi ceia ce Prorocul ziceà către femeile Ebreilor, care se ocupau cu împodobirea trupului de dinafară: „In loc de brâu te vei încinge cu funie, și în locul podoabei cei de aur de pe cap, vei aveà pleșuvire" (Isaia 3, 23). Astfeliu că, dupre cum am zis, toate acestea sunt cu mult mai atrăgătoare de cât aurăriile, cu care multe dintre femeile cele ușoare se îndeletnicesc, spre a fi văzute și spre a subjugà pre cei ce le privesc. Păcatul săvârșit de o asemenea fecioară (monahie) nu este de loc mic, ci încă foarte mare, îndeajuns de a mânieà pre Dumnezeu, îndeajuns de a vătămà întreaga osteneală a fecioriei. Ai pre Christos de mire; de ce atunci cauți a atrage spre tine pe oameni ca ibovnici? Te va judecà atunci pentru preacurvie. Pentru ce nu te împodobești cu podoaba ce-i place lui, acea iubită de dânsul: sfieala, întreaga înțelepciune, cumpătarea, îmbrăcămintea acea modestă? Cea de acum este curvească și spurcată. Nici nu mai putem deosebì acum pe curve, și nici pe fecioare, de unde poți vedeà în câtă sluțenie s-au aruncat singure pre sine! O fecioară trebuie a fi neprefăcută, adecă sinceră, iară nu cum s-ar întâmplà, și nici să se găsască în Monastire cum s-ar întâmplà, fiindcă lumea de dinafară nu lasă pe cel dină-

[1]) *Notă.* Este foarte greu de a spune cu exactitate cele ce voiește să spună aici Sf. Chrisostom, iară greutatea provine de acolo, că suntem în necunoștință de obiceiurile timpului de atunci.

untru de a fi bun. Cel ce se ocupă cu lumea de dinafară, disprețuiește pre cel de dinăuntru, precum și cel ce disprețuiește lumea, pune toată rivna pentru a da la iveală pre cel dinăuntru.

Să nu-mi spui: «Vai! eu port o haină ruptă, o încălțăminte proastă, camelafcă de nimic; apoi atunci ce podoabă este aceasta?» Nu te amăgi pre sine-ți, fiindcă dupre cum am spus, este cu putință de a se împodobi cinevà cu acestea mai mult de cât cu acelea, și mai ales prin hainile cele rupte, sau prin cele lipite de trup, strânse primprejurul lui și strălucind frumos. Aceasta mi-o spui mie; dară lui Dumnezeu care știe cugetul fiecăruia ce vei spune, pentru ce faci acestea? Poate că nu le faci spre a curvì? Insă de ce atunci le faci? Spre a fi admirată? Și nu roșești, nu te rușinezi voind a fi admirată pentru asemenea lucruri? «Dară, zici tu, eu mă îmbrac cu asemenea haine la întâmplare, și nu cu acel scop». Știe Dumnezeu cele ce ne spui nouă. Nu cumvà poate îmi dai mie socoteală? Lui îi vei da acea socoteală pentru cele prezente, lui care va cercetà atunci, lui căruia toate îi stau de față în toată golăciunea lor.

De aceia și noi le spunem acestea acum, ca nu cumvà atunci să vă găsiți vinovați de osândă. „Acestea zice Domnul: pentru că s-au înălțat fetele Sionului, și au umblat cu grumazii ridicați, și clipind cu ochii, și cu pășitul picioarelor împreună târăsc hainele, și împreună joacă cu picioarele“ (Isaia 3, 16). Ați primit asupră-vă un răsboiu mare, unde este nevoie de luptă, iară nu de împodobire, de apărare cu pumnul, iară nu de ședere în trândăvie. Nu vezi pre cei cei ce se luptă cu pumnul în stadiu, pre ce se apără de atacul altuia? Oare aceștiea au nevoie de o pășire cochetă și de shime? De loc, ci toate acestea lăsându-le la oparte, și punându-și haina cea muiată în unt-delemn, spre un singur lucru au privirea îndreptată: de a lovi, și a nu fi lovit. Diavolul stă de față scrișnind din dinți, și din toate părțile voind a te doborî, — iară tu stai ocupându-te cu asemenea podoabe sataniceşti? Nu mai vorbesc nimic de glas, cum multe îl falșifică; nu mai vorbesc nici de mirodenii și de alte nimicuri. Pentru toate acest a vă rîd femeile din lume. Demnitatea fecioriei a pierit; nimeni nu mai cinstește o fe-

cioară (monahie) precum trebuie a o cinsti, fiindcă ele singure s-au necinstit pre sine. Nu ar fi trebuit oare—ca şi cum ar fi venit din ceriu — de a fi vrednice de privit în biserica lui Dumnezeu? Iară acum ele sunt dispreţuite prin sine înseşi, nu pentru fapte înţelepte. Căci când te vede femeia din lume care are bărbat, copii şi casă, umblând cu gura căscată după astfeliu de podoabe, mai mult de cât dânsa, pe tine care trebuià de a fi răstignită, cum de nu te va rîde? Cum nu te va dispreţui?

Ai văzut la ce te duce ocupaţia şi rîvna pusă în asemenea nimicuri? Prin simplitate biruieşti pre cea împodobită cu haine luxoase, şi eşti mai împodobită de cât aceia care e înfăşată în haine aurite. Ceia ce ţi se cuvine, tu nu cauţi, ci ceia ce nu-ţi trebuie aceia o alungi; însă ţi se cuvine de a te îndeletnicì cù lucruri bune. De aceia fecioarele (monahiile) sunt mai necinstite de cât femeile din lume, fiindcă nu ni arată lucruri vrednice de feciorie. Acestea le-am spus nu pentru toate, sau mai bine zis, pentru toate cele vinovate, ca să se cuminţască, iară cele nevinovate să dojănească precum trebuie pre cele cu purtări necuviincioase. Băgaţi de samă însă, ca nu cumvà certarea să ajungă la fapte. Noi nu am spus acestea ca să vă întristăm, ci ca să vă îndreptăm, ca să ne mândrim cu voi. Fie, deci, ca noi toţi să facem cele plăcute lui Dumnezeu, şi spre slava lui să vieţuim, ca să ne învrednicim şi de bunurile făgăduite nouă, prin harul şi filantropiea Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

„Femeia întru linişte să se înveţe, cu toată ascultarea, iară femeii să înveţe nu dau voie, nici a'şi stăpâni bărbatul, ci să fie întru linişte, că Adam întâi s'a zidit, apoi Eva. Şi Adam nu s'a amăgit, iară femeia amăgindu-se a fost pricina de călcarea poroncii. Dară se va mântuì

prin naşterea de fii, de vor petrece întru credinţă, şi întru dragoste, şi întru sfinţire, cu întreagă înţelepciune. (Cap. 2, 11-15).

Multă sfieală cere de la femei fericitul Pavel, multă demnitate, nu numai până în mişcările lor, nu numai până în îmbrăcămintea lor, ci chiar până şi în vocea lor. «Femeia, zice, nici chiar să vorbească ceva în biserică», ceia ce şi în epistola către Corintheni zicea scriindu-li: „nu li s'a dat voie femeilor să vorbiască în biserică", şi iarăşi în altă parte „că ruşine este femeilor să grăiască în biserică" (I. Cor. 14, 34. 35), şi mai sus ceva: „iară de voiesc să se înveţe ceva, acasă să-şi întrebe pre bărbaţii lor". Dară acum mare este vuetul, mare e tulburarea şi multă vorbă se face în biserică de femei, ceia ce nicăiri nu se petrece. Ar puteà cineva vedeà aici pe toate femeile vorbind, cum nu se petrece nici în piaţă, nici la băi; ca şi cum parecă ar fi venit aici, ca să aibă mai multă linişte în vorbe, aşà se îndeletnicesc şi se întrec toate cu vorba despre lucruri de nimic. De aceia toate au ajuns anapoda. Şi nu vor să înţeleagă că nu este alt mijloc de a aflà ceva din cele folositoare, de cât numai de a fi în linişte. Căci când mă grăbesc de a începe propoveduirea, şi nimeni nu este cu luare aminte la cele grăite, care li este folosul? «Atât de tăcută trebuie să fie femeia în biserică, zice, în cât nu numai de cele lumeşti nu trebuie a grăi, ci chiar nici de cele duhovniceşti». Aceasta este adevărata podoabă, aceasta sfieală a ei, aceasta va puteà să o împodobească mai mult de cât hainele, şi dacă dânsa se va moderà pre sine în acest chip, va puteà să'şi facă rugăciunea cu multă rânduealà.

„Femeii nu dau voie, zice, ca să înveţe". Şi care este aici continuitatea vorbei? Încă chiar mare este acea continuitate. In adevăr, că apostolul li vorbeà despre linişte, despre demnitate, despre sfială, li ziceà că ele nu trebuie a grăi în biserică. Din toate părţile deci, voind a li tăià pricina de vorbă «nici să înveţe, zice, ci să steà în rândul ucenicilor, iară prin tăcere vor dovedi supunerea lor», — fiindcă sexul femeiesc este

oarecum vorbareţ, şi deaceia apostolul din toate părţile mărgineşte pe femeie.

„Că Adam, zice, întâi s'a zidit, apoi Eva, şi Adam nu s'a amăgit, iară femeia amăgindu-se a fost pricină de călcarea poroncei". Şi ce au a face aceste vorbe faţă de cele dinainte? «Da! zice; sexul bărbătesc s'a bucurat de mai multă cinste, fiindcă întâi a fost zidit». Aiurea a arătat şi ceiace este mai principal, zicând astfeliu: „Că nu s'a zidit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat" (I, Cor. 11, 9). Deci pentru ce spune aceasta? «Mai întâi, zice, dela acestea să aibă întâietatea, iar al doilea aibă-o dela cele petrecute. A învăţat femeia odinioară pe bărbat, şi totul-a stricat, şi cu neascultarea l-a făcut vinovat de osândă. De aceia Dumnezeu a supus-o bărbatului, fiindcă la început mai mult a abuzat de egalitate». „Către bărbatul tău, zice, întoarcerea ta" (Facer. 3, 16), iară mai 'nainte de aceasta nu i-a fost spus asemenea cuvinte. Dară cum Adam nu s'a amăgit? Aşà dară nici n'a călcat poronca, dacă nu s'a amăgit. Ia aminte bine. Femeia a zis: „Şarpele m'a amăgit", pe când Adam n'a zis «femeia m'a amăgit», ci că „ea mi-a dat mie şi am mâncat". Nu este acelaş lucru: de a luà amăgirea de la cel de acelaşi feliu cu tine, sau dela o hiară, de la o vietate supusă şi roabă ţie; aşà că aceasta este amăgire. Deci in raport cu femeia, care a fost amăgită, de cel supus şi rob, Adam n'a fost amăgit fiindcă el a fost îndemnat de cea liberă şi deopotrivă cu el.

Şi iarăşi expresiunea: „a văzut rodul că bun este la mâncare" nu pentru Adam s'a zis, ci pentru femeie, că „a mâncat, şi a dat şi bărbatului ei", aşà că Adam nu supunându-se poftei a călcat poronca, ci numai că a fost convins simplu de femeie. A învăţat odată femeia şi totul a stricat, şi deaceia apostolul zice: „nu dau voie femeii să înveţe". Şi ce are aface cu celelalte femei, dacă Eva a greşit? Foarte mult, fiindcă sexul lor este slab şi uşurel. Aici deci, apostolul vorbeşte de natura femeiască, căci n'a zis «iară Eva fiind amăgită», ci „femeia", nume ce este comun întregului sex, iară nu numai al aceleia. Deci ce? Oare întreaga

natură a căzut în călcarea poroncii prin Eva? Dupre cum pentru Adam a spus: „întru asemănarea greșalei lui Adam, care era chip al celui viitoriu“ (Rom. 5, 14), așà și aici, adecă, neamul fameiesc a călcat poronca, iară nu cel bărbătesc. Dară ce? Nu mai are femeia nici o mântuire? «Da» zice Apostolul. Și care e acea mântuire? Acea prin naşterea de copii, fiindcă n'a zis numai de Eva: „dacă vor remâneà întru credință, și întru dragoste, și întru sfințire, cu întreagă înțelepciune“. In care credință? In care dragoste? In care sfințire? In care înțelepciune? Este ca și cum ar fi zis: «Nu fiți triste, femeilor, că neamul vostru este defăimat; v'a dat voue Dumnezeu și o altă pricină de mântuire: facerea și creșterea copiilor, astfeliu ca nu numai prin voi, ci și prin alții să vă mântuiți».

Privește câte chestiuni se nasc de aici. „Iară femeia amăgindu-se, zice, a fost pricină de călcarea poroncii“. Care femeie? Eva. Așà dară Eva se va mântui prin naşterea de fii? Nu aceasta o spune, ci că natura femeiască se va mântui. Femeia a fost pricină de călcarea poroncii. Eva de sigur că a călcat poronca, însă neamul femeiesc se va mântuì prin naștere de fii. Pentru ce oare ea nu se va mântuì și prin propria sa virtute? Nu cumva Eva a închis calea mântuirei celorlalte? Deci ce se va face cu fecioarele? Ce se va face cu cele sterpe? Ce se va face cu femeile văduve, care au pierdut pre bărbați mai 'nainte de a naște? Acestea sunt pierdute? Nu mai au nici o nădejde de mântuire? Și cu toate acestea fecioarele sunt mai cu samă cele mai lăudate și mai bine văzute.

Deci ce voește el oare să spună aici? «Dupre cum pe întregul gen femeiesc l-a supus dela zidirea celor dintâi, prin cele petrecute cu cea întâi femeie, și fiindcă Eva a fost zidită a doua după Adam, de aceia, zice, și celălalt gen femeiesc să se supună bărbaților». Așà dară, fiindcă cea întâi femeie a călcat poronca, apoi și celălalt gen femeiesc se găsește în călcarea poroncii? Dară aceasta nu'și are rațiune; atunci deci totul s'a făcut din charul lui Dumnezeu, iară cele de acum din călcarea poroncii femeii, «Și totuși pentru aceia toți au murit, zice, fiindcă unul dintr'înșii — adecă femeia — a păcătuit». Prin urmare de nimic să nu se scârbească,

fiindcă i-a dat Dumnezeu femeii o mângâere nu mică, aceea că va naşte fii. «Dară aceasta zici tu, este a naturei». Apoi şi aceia este a naturei; căci el n'a dat numai ceiace este a naturei, ci a hărăzit şi creşterea de copii. „De vor petrece, zice întru credinţă, şi întru dragoste, şi întru sfinţire, cu întreagă înţelepciune", adecă, dacă după ce i-a născut îi va creşte în astfeliu de principii, nu puţină plată va aveà de aici, căci a crescut luptători în Christos. „De vor petrece zice, întru credinţă şi întru dragoste", prin care cuvinte înţelege vieaţa corectă, iară apoi spune de înţelepciune şi demnitate în purtare.

„Credincios este cuvântul" (Cap. 3, 1). Expresiunea aceasta este zisă cu privire la toate cele spuse mai 'nainte, iară nici de cum nu are relaţiune cu zicerea următoare: „de pofteşte cineva Episcopie, bun lucru pofteşte". Fiindcă cele spuse mai 'nainte erau îndoelnice, pentru aceia zice: „Credincios este cuvântul", adecă că părinţii şi mamele vor puteà a se bucurà de virtutea copiilor, dacă îi vor creşte bine. Dară ce? Dacă mama este rea şi încărcată de mii de păcate? Oare se va folosi ea dela creşterea copiilor? Oare nu este natural că-i va creşte pe copii la feliu cu ea? Dară apostolul vorbeşte aici de femeia virtuoasă, că adecă multă plată va luà o asemenea femeie şi dela creşterea copiilor.

[1]) Auziţi acestea şi voi părinţilor, şi voi mamelor, că creşterea copiilor nu vă va fi fără plată. Aceasta o spune şi mai departe, zicând: „întru fapte bune fiind mărturisită, de a crescut fii". (Cap. 5, 10), şi după celelalte multe pune şi aceasta. Căci nu este puţin lucru, ca copiii cei daţi de Dumnezeu să fie afierosiţi lui Dumnezeu. Dacă baza şi temeliile începutului lor vor fi bune, mare li va fi şi plata; iară dacă vor neglijà aceasta, mare li va fi osânda. Fiindcă şi Eli s'a pierdut din cauza fiilor săi, căci trebuià a-i povăţui. Ii povăţuià el, dară nu precum trebuià, ci nevoind a-i întristà, iată că şi pre dânşii, şi pre dânsul s'a pierdut.

---

[1]) *Partea morală.* Povăţuiri date părinţilor pentru creşterea copiilor. (*Veron*).

Auziţi acestea, voi părinţilor. Creşteţi pre copiii voştri, întru învăţătura şi certarea Domnului, cu multă băgare de samă. Tinereţa este sălbatecă, având nevoie de mulţi priveghetori, dascali, pedagogi, îngrijitori, de mulţi hrănitori. Este de dorit, deci, ca după atâtea necazuri, să poată a fi stăpânită. Tinereţa este ca şi un cal selbatec, ca şi o hiară selbatecă, şi dacă dela început şi din cea mai fragedă vârstă a copilăriei îi vom pune nişte hotare bune, după aceasta nu vom aveà nevoe de multe ostenele, ci obişnuinţa va fi ca lege la urmă. Să nu-i lăsăm de a face cevà din cele plăcute şi vătămătoare, şi nici ca la nişte copii să li facem totdeauna pe placul lor, ci mai cu samă să-i ţinem în întreaga înţelepciune şi cumpătare, fiindcă abuzul de aceste, pierde tinerimea mai mult decât orice.

Pe lângă aceasta ni trebuie nouě multe lupte şi mare băgare de samă. Iute apoi să li dăm femei, aşà că trupurile lor să fie curate şi neatinse când vor primì pre mireasă. Aceste amoruri sunt cele mai fierbinţi. Cel ce a fost înţelept şi cumpătat şi mai 'nainte de nuntă, cu atât mai mult va fi şi după nuntă, pe când cel ce s'a deprins a curvì mai 'nainte de nuntă, va face aceasta şi după nuntă. „Că bărbatului curvariu, zice, toată pânea se pare dulce“ (Sirah 23, 23). De aceia se pun cununi pe capul mirilor, că adecă este simbol al biruinţei, şi că dânşii fiind neînvinşi, se apropie în acest feliu de patul de nuntă, şi că n'au fost biruiţi de plăceri. Dară dacă este robit de plăcere dându-se pre sine curvelor, de ce la urmă mai are pe cap cunună, când el este învins?

Acestea vi le punem înainte, iubiţilor, acum sfătuindu-ve, înfricoşându-ve, ameninţându-ve într'un feliu, altă dată în alt-feliu. Mare depozit avem noi în copiii noştri. Să ne îngrijim deci de dânşii, iară aceasta să o facem, ca nu cumvà vicleanul diavol să ne piardă chiar pre noi. Acum însă toate sunt contra printre noi. Pentru ca să putem aveà ţearina bună şi rodoasă, toate le facem: şi ca să o încredinţăm unui bărbat credincios, şi să căutăm a aveà un îngrijitoriu de măgari, un altul pentru catâri, un iconom, şi un logofăt deştept; — iară tocmai ceia ce este mai de preţ pentru noi, adecă să ne îngrijim de a încredinţà pe copilul nostru unuia care ar puteà să-i păstreze neatinsă întreaga lui înţe-

lepciune, la aceasta nu ne gàndim, — de-şi aceasta este proprietatea noastră cea mai de preţ, iară celelalte prin-tr'însul vin. Ne îngrijim de proprietăţile ce le vom da lor, şi nu ne ìngrijim de dânşii. Ai văzut câtă lipsă de judecată?

Exercită sufletul copilului, şi la urmă vor venì şi acelea; iară dacă acest bun nu este, nici un folos nu va aveà el de averi, — pe când dacă va câştigà acest bun, nici-o vătămare nu va aveà de la sărăcie. Voieşti a-l lăsà pre el bogat? Invaţă-l ca să fie om bun şi cinstit, fiindcă astfeliu va puteà şi averile să şi le stăpânească, şi dacă nu va puteà câştigà altele din nou, cel puţin nu va fi mai pre jos de cele dejà câştigate. Iară dacă copilul este rău, chiar de i-ai lăsà lui milioane, dacă nu i-ai lăsat păzitoriu, l-ai făcut mai rău de cât cei ce ajung la cea mai de pe urmă sărăcie. Copiilor celor cari nu sunt bine crescuţi, li este mai bună sărăciea de cât bogăţiea. Sărăciea ţine pe cineva în virtute chiar şi fără voea lui, pe când bogăţia nici pre cei ce voiesc nu-i lasă a fi înţelepţi, ci îl scoate pre cineva, îl zdrobeşte şi-l bagă în mii de răle.

Mamelor! Ingrijiţi-vă mai ales de fetele voastre,— căci este uşoară pentru voi o astfeliu de îngrijire; luaţi sama bine, ca să se deprindă să steà în casă, iară mai cu sâmă învăţaţi-le a fi evlavioase, demne, a dispreţuì averile, a fi simple şi fără pretenţii în îmbrăcăminte, şi în feliul acesta daţi-le în căsătorie. Cu chipul acesta nu numai pe dânsele, ci şi pre bărbatul ce îl vor aveà l-aţi mântuit şi l-aţi scăpat din neajunsuri; şi nu numai pre bărbat, ci şi pre copii, şi nu numai pre copii, ci şi pre nepoţi. Că dacă rădăcina este bună, ramurile se vor întinde tot mai bine, iară pentru toate acestea veţi luà plată. Noi facem toate astfeliu, în cât să folosim nu numai un suflet, ci printr'un suflet să folosim pre multe. Fata ta, astfeliu trebuie a ieşì din casa părintească la căsătorie, precum iesă un luptătoriu din locul de exerciţiu, având toată ştiinţa cu cea mai mare exactitate, ca şi un aluat care trebuie de a dospì întreaga frământătură şi a o preface în pâne bună. Şi băeţii iarăşi să fie aşà de sfiicioşi prin demnitatea şi întreagă înţelepciune, în cât ca să aibă laudă şi de la oameni şi de la Dumnezeu. Inveţe-se de a-şi stăpâni pântecele, de a fugi de lux, de a fi iconomi, iubitori, înveţe-se de a fi stă-

pâniți. Căci așà feliu numai vor puteà și părinților lor a li pricinuì multă plată, și cu chipul acesta toate vor fi spre slava lui Dumnezeu, și spre a noastră mântuire, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia se cade slava în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

[1]) „De poftește cineva Episcopie, bun lucru poftește. Insă se cade Episcopului să fie fără de-prihană, al unei femei bărbat, treaz, întreg la minte, cucernic, iubitoriu de străini, învățătoriu, ne-bețiv, negrabnic a bate, neagonisitoriu de dobândă urîtă; ci blând, ne-sfadnic, ne-iubitoriu de argint, casa sa binechivernisindu-și, fii având ascultători, cu toată cucerniciea". (Cap. 3, 1).

Urmând a trece cu vorba la însemnătatea episcopiei, arată deodată ce feliu trebue să fie Episcopul, făcând aceasta nu în ordinea sfătuirilor către Timotheiu, ci ca și cum vorbește către toți, iară prin acela pe toți punându-i în bună orânduială. Și ce zice? „Dacă poftește cineva Episcopie", «nu-l învinovățesc, zice; căci este aici mai mult un fapt de îngrijire, de protecțiune; și dacă cinevà are această poftă de a se bucurà nu numai de întâetate și de stăpânie, ci și de protecțiune, eu nu-l învinovățesc, căci „bun lucru poftește", zice. Fiindcă și Moisi a poftit acest lucru, însă nu numai întâietatea, și astfeliu a poftit, în cât a auzit de'ndată: „și cine te-a pus pre tine stăpân și judecătoriu peste noi" (Exod. 2, 14)? Deci, dacă cinevà do-

---

[1]) *Notă.* In ediția sf. Chrisostom versul 15 din Cap. 2, se termină cu expresiunea *«credincios este cuvântul»*, iară capit. 3 se începe cu *«De poftește cinevà Episcopie»*. Este de mirare deci, cum în edițiunea *Textus receptus*, nu s'a ținut samă de continuitatea ideilor, lăsându-se a se strecurà asemenea eroare, ce nu se găsește la sf. Chrisostom.

rește în feliul acesta, doriască, căci Episcopie se numește de la a episcopisì, a pàndì pre toți [1]).

„Să cade Episcopului, zice, să fie fără de prihană, al unei femei bărbat“. «Nu ca cum a'și legiuì ca așà să fie, zice, ca și cum nu s'ar cuvenì a fi fără aceasta, ci împedecànd necumpătarea» — fiindcă la Iudei erà slobod de a se însurà și de a doua oară, și de a aveà același două femei. „Că nunta este cinstită“, zice. Uniia spun însă, că expresiunea „al unei femei bărbat“ este zisă în înțelesul ca să fi fost bărbat al unei femei. „Să fie fără de prihană“ prin care expresiune el a spus de toate virtuțile deodată. Așà că dacă cinevà cunoaște că poartă în sine oare-care păcate, nu face bine poftind acest lucru, de care prin fapte el s'a depărtat, s'a scos pre sine însuși, căci un asemenea om nu trebuie a stăpànì, ci a fi stăpânit. Cel ce stăpânește trebuie a fi mai strălucit de cât ori-ce luminătoriu, și a aveà vieață nepătată, în cât ca toți să se uite la dànsul, și la vieața lui. Aceasta o face apostolul nu cum s'ar întàmplà, întrebuințând atât de mare sfătuire, ci fiindcă urmà ca și el să pună episcopi, ceia ce și lui Tit scriindu-i îl povățuià, și fiindcă erà natural ca mulți să poftească episcopica, de aceia recomandă toate cele spuse.

„Treaz“, zice, adecă prevăzătoriu, având mii de ochi din toate părțile, cu privirea ageră. Căci sunt multe împrejurări care întunecă ochiul cugetului: și supărări, și griji, și mulțimea afacerilor, și în fine multe năvălesc asupră-i din toate părțile. Deci, el trebuie a fi neadormit, de a nu se îngrijì numai de ale sale, ci și de ale celorlalți. Trebuie de a se găsi veșnic în picioare, de a trăì cu duhul, și de a fi plin de inimă (πῦρ πνέειν = de a suflà foc pe nări, iară figurat de a fi inimos) cum s'ar zice, și atât ziua cât și noaptea mai mult de cât un general trebuie de a inspectà tabăra, de a munci și a sluji, și de a aveà grija pentru toți și pentru toate.

„Intreg la minte, cucernic, iubitoriu de stră-

---

[1]) *Nota*. Expresiunea Ἐπίσκοπος = *pândaciu, inspector, privighitoriu*, se derivă din verbul ἐπισκοπέω ῶ = *a pàndì de pe un loc înalt*, și este în legătură cu verbul ἐπισκέπτομαι = *a inspectà, a privighià într'una*.

ini". Acestea le au și mulți dintre cei stăpâniți, și fiindcă episcopul trebuie a avea și cele ale stăpânitorilor, de aceia a adaos: „învățătoriu". Această însușire nu se cere câtuși de puțin celui stăpânit, — ci mai cu samă trebuie a fi proprietatea celui căruia i s'a încredințat stăpâniea. „Nebețiv". Apostolul nu spune aici de cel bețiv de vin, ci de cel ce batjocorește, de cel obraznic. „Ne-grabnic a bate". Nu spune aici de cel ce bate cu mânile. Deci, ce este „nebătăuș»? Fiindcă sunt uniia care rănesc așà zicând cugetul fraților, fără vreme, pe aceștiia mi se pare că-i are în videre aici.

„Ci blând, ne-sfadnic, ne-iubitoriu de argint, casa sa bine chivernisindu-și, fii având ascultători cu toată cucerniciea". Dară dacă cel însurat se îngrijaște de cele ale lumii, iară episcopul nu trebuie a se îngriji de ale lumei, cum de zice: „bărbat al unei femei»? Uniia zic, că aici apostolul a făcut aluziune la cel remas văduv de femeie; — iară de nu este așà, apoi face aluziune la cel ce are femeie, ca și cum n'ar avea-o. Pe atunci de sigur că erà bine de se permitcà aceasta, față de firea lucrurilor ce se petreceau pe acel timp. Se permiteà de a aveà femeie, de voià cinevà, și de a o întrebuințà bine. Că precum bogățiea cu greu bagă pre cinevà întru împărățiea cerurilor, și totuși de multe-ori cei bogați au intrat, tot așà și nunta. Dară ce zici? spune-mi. Vorbind el de episcop ziceà, că trebuie a fi nu bețiv, ci iubitoriu de străini; și cu toate acestea trebuià de a spune de cele mai mari.

De ce oare n-a zis: «Se cuvine episcopului de a fi înger din ceriu, nefiind supus nici unei patimi omenești»? De ce n-a spus de acele mari virtuți, pe care trebuie a le aveà și cei stăpâniți: de a se răstigni și a-și aveà sufletul în mâni pururea»?—ceia ce și Christos a spus: „Păstoriul cel bun sufletul său își pune pentru oi", (Ioan 10, 11), și iarăși „dacă nu 'și ia cinevà crucea sa și să vină după mine, nu este mie vrednic" (Math. 10, 38) — ci spune: «să fie ne-bețiv? De ce? Bune speranțe, dacă episcopul trebuià a fi sfătuit pentru acestea numai. De ce, deci, n-ai spus: «se cade episcopului de a fi dejà strămutat de pe pământ», — ci ceia ce ai poroncit celor lumești, nu le poroncești episco-

pului? Căci ce spui acelora? „Omorîți mădulările voastre cele de pre pământ“, și „Cel ce a murit, s-a îndreptat de păcat“, și iarăși: „carî sunt ai lui Christos trupul 'și-au omorît“, precum și Christos iarăși spune: „care nu se leapădă de toate avuțiile sale, nu poate fi ucenic al meu“ (Col. 3. 5. Rom. 6, 7. Gal. 5, 24. Luca 14, 33). Așà dară de ce oare acestea nu le-a spus episcopului? Fiindcă cu astfeliu de însușiri puțini s-ar fi găsit poate, pe când episcopi trebuiau mulți, carı să stea în fruntea fie-cărei cetăți. De ce? Pentru că trebuiau a observà cu mare băgare de samă, a pândi așà zicând cele ale bisericelor. De aceia apostolul a spus de niște însușiri mai cumpătate, nu ca cele de sus, ca cele înalte, — căci a fi treaz, cucernic, întreg la minte, sunt însușiri pe care le au mulți.

„Fii având ascultători, zice, cu toată cucerniciea“, arătând prin aceasta că el de la casa sa trebuie a da exemple. Căci cine ar crede că, cel ce n-a supus pre fiul său, ar puteà supune pre cel străin? „Casa sa, zice, bine chivernisindu-și“. Aceasta o spun și cei deafară (profanii), că cel ce iconomisește sau cel ce 'și conduce bine cele ale casei sale, iute va puteà deveni și conducătoriu al celor lumești. Astfeliu este și biserica, ca o casă mică. Și precum într'o casă copiii, femeia, slugile, și în fine totul atârnă de stăpânirea bărbatului, tot aseminea și în biserică nimic alta nu este, de cât copii, femei, slugi. Și dacă Proestosul are tovarăși în stăpânirea bisericei, apoi și bărbatul are tovarăș pe femeie. Dară episcopul este datoriu de a îngriji de hrana văduvelor și a fecioarelor din biserică? Apoi și acolo bărbatul are slugile, are fetele sale, de care trebuie a se îngriji. Este mai ușor de a stăpânì și a chivernisi o casă, și deci cel ce nu iconomisește bine pe acestea, cum va puteà iconomisi cele ale bisericei? „Iară de nu știe cinevà a'și chivernisi casa sa, cum de biserica lui Dumnezeu va purtà grijă“?

„Nu de curând botezat (neofit)“ (vers. 6). Aici nu spune de cei tineri, ci de cei de curând catihizați, de curând introduși prin botez în biserică. „Că eu am sădit, zice, Apollo a udat, iară Dumnezeu a făcut

creșterea“ (I. Corinth. 3, 6). Ce-l împiedecă pre dânsul de a zice: «nu pre cel mai tânăr»? Și pentru ce însuși el a făcut pe Timotheiu episcop tânăr, și scrieà: „Nimeni să nu defaime tinerețile tale“ (Cap. 4, 12)? Fiindcă mulți dintre Elini se apropieau pe atunci și se botezau, «nu de 'ndată, zice, să pui în stăpânie pre cel deabeà botezat (neofit), și deabeà catihizat. Că dacă mai 'nainte de a fi ucenic, devine dascal, iute va ajunge la prostii; dacă mai 'nainte de a învățà să guverneze el ajunge în rândul stăpânitorilor, de sigur că se va trufi». Pentru aceia a adaos: „ca nu umflându-se în osânda diavolului să cază“, adecă în aceà osândă, în care a căzut diavolul din lipsa de minte.

„Și se cade lui și mărturie bună să aibă de la cei dinafară, ca nu în ocară să cază, și în cursa diavolului“ (Vers. 7), căci va fi luat în rîs de dânșii. De aceia a zis: „al unei femei bărbat“, de și aiurea ziceà: „voiesc ca toți oamenii să fie precum sunt eu“ (I. Cor. 7, 7) întru înfrânare. Deci, ca nu cumvà să mărginiască lucrul la un cerc restrâns, dacă ar pretinde o vieață în totul exactă, de aceia el a pretins o vieață cumpătată. Trebuià ca să așeze prin fie-care cetate câte un proestos, căci ascultă-l pre dânsul ce scrie lui Tit, zicând: „ca să așezi prin cetăți preoți, precum ți-am poroncit“ (Tit, 1, 5). Deci ce? Și dacă are mărturie bună și reputație bună, însă nu este așàfeliu? De sigur că acest lucru este greu de cunoscut; este de dorit ca cei drepți să aibă și o bună reputație în fața dușmanilor credinței. Dară acum nici aceasta n-a lăsat-o Pavel nelămurită, căci n-a zis: «se cade lui de a aveà mărturie bună» ci: „se cade lui și mărturie bună a aveà“, adecă împreună cu celelalte și aceasta, iară nu numai pe aceasta să o aibă. Căci ce? Dacă l-ar grăì de rău cei ce-l zavistuiesc, și mai ales fiind și Elini? Nu se poate aceasta, căci pre cel neprihănit și cu vieață curată chiar și aceia îl cinstesc. Cum? zici tu. Apoi ascultă-l pre dânsul, ce spune: „Prin grăire de rău și laudă“ (II. Cor. 6, 8); — căci aceia nu se agățau de vieața lui, ci de propoveduirea evangheliei, pentru care și zice „prin grăire de rău“. Erau defăimați ca în-

șelători și fermecători pentru predica lor, iară nici de cum nu se agățau de vieața lor.

De ce oare nimeni n-a spus de apostoli, că sunt curvari, și desfrânați, și lacomi, ci înșelători, ceia ce veniă numai de la predică? Cel ce are o vieață strălucită, este respectat și de aceia, fiindcă adevărul chiar și dușmanilor li închide gura. Dară cum de cade în curse? Fiindcă de multe-ori poate că a căzut în aceleași păcate ca și aceia. Că dacă va fi de acest feliu ca și Elinii, atunci diavolul iute îi va întinde și o altă cursă, iară prin aceia iute îl vor dobori.

Deci, dacă trebuie a aveà mărturie bună din partea dușmanilor, apoi cu atât mai mult din partea prietenilor. Cum că nu este cu putință de a auzì grăit de rău pre cel ce are o vieață neprihănită, ascultă pre Christos ce spune: „Așà să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune să proslăviască pre Tatăl vostru cel ceresc" (Math. 5, 16). «Dară dacă el este hulit, pe nedreptul, zici tu, și printr'o împrejurare oare-care sufere defăimarea»? Se poate și aceasta; se cade atunci ca un asemenea nici să nu fie adus la mijloc[1], fiindcă mare este frica de cădere. «Deci, zice, se cade ca să aibă și o bună mărturie unul ca acesta, fiindcă Christos zice, că «să lumineze faptele voastre»». Dupre cum n-ar puteà spune cinevà că soarele este întunecat, și nici chiar un orb — fiindcă se rușinează de a se pune în luptă cu credința tuturor, — tot așà și pe un om foarte virtuos nu l-ar hulì cinevà. Pentru credința religioasă de multe-ori ar defăimà Elinii pre cinevà; pentru o vieață curată însă, nu s-ar agățà de el, ci încă împreună cu ceilalți îl vor admirà și respectà.

[2]) Deci, așà să viețuim noi, în cât să nu se huliască numele lui Dumnezeu. Să nu ne uităm nici la slava omenească, dară nici să ne purtăm așà feliu în cât se căpătăm o reputațiune rea, ci în amândouă să prețuim cumpătarea. „Intre cari, zice, să străluciți ca niște

---

[1]) *Notă.* Δεῖ δὲ μηδὲ τοῦτον εἰς τὸ μέσον ἄγεσθαι = *nici în mijloc nu trebuie a fi adus unul ca acesta*, adecă nu trebuie nici a fi hirotonisit Episcop.

[2]) *Partea morală.* Despre vieața cea mai bună și virtuoasă, și despre judecata viitoare. *(Veron).*

luminători în lume“ (Filipp. 2, 15). De accia ne-a lăsat pre noi, ca să fim ca niște luminători, ca să fim ca un aluat, ca să stăm ca dascali ai altora, ca să ne învârtim ca niște îngeri primprejurul oamenilor, ca să ne purtăm cu dânșii dupre cum se poartă bărbații cu copiii, ca bărbați duhovnicești către cei trupești, ca dânșii să se folosască, ca să fim semânță care să producem fruct mult și bun. Nu ar fi nevoie de cuvinte multe, dacă vieața noastră ar luminà așà dupre cum ni se cere; nu ar fi nevoie de dascali, dacă noi am arătà din parte-ne fapte bune. Nimeni n-ar mai fi Elin (necredincios), dacă noi am fi creștini precum trebuie a fi, adecă dacă am păzi cele poroncite de Christos, dacă am suferi a fi nedreptățiți, a fi asupriți, dacă batjocoriți fiind noi am binecuvântà, dacă pătimind răle noi am resplăti cu bine; nimeni, zic, n-ar puteà fi o așà fiară sălbatecă ca să nu se deà de partea cucerniciei, când mai cu samă toți ceilalți fac așà.

Și ca să afli că lucrul este așà, gândește-te singur, că Pavel a fost unul singur, și totuși pe atâția a tras în partea sa. Deci, dacă noi cu toții am fi așà, câte lumi întregi n-am puteà atrage spre noi? Iată că creștinii sunt mai mulți de cât etnicii, și dacă in toate celelalte meșteșuguri unul singur poate învățà deodată o sută de copii, apoi iată că aici unde sunt mulți dascali, și ucenici cu mult mai mulți, totuși nici unul nu se adaoge dintre Elini. Căci cei ce se învață au privirile îndreptate spre cei ce-i învață, și când ii ne vor vedeà pre noi că poftim aceleași lucruri ca și dânșii, că dorim aceleași: de a stăpânì, și de a fi cinstiți, apoi atunci cum vor puteà admirà creștinismul? Văd de pildă printre noi vieață prihănită, suflete pământești; banii îi admirăm la feliu ca dânșii, ba încă și mai mult; de moarte ne temem ca și dânșii, de sărăcie ne spăimântăm ca și dânșii, în boale ne întristăm la feliu cu dânșii, la feliu dorim slava și stăpâniea, pentru iubirea de argint ne topim, slujim așà zicând, timpurilor și împrejurărilor.

Cum, deci, vor crede? Din semne și minuni? Dară acestea nu se mai fac acum. Poate că din purtarea noastră? Dară aceasta o am pierdut. Poate că din dragostea noastră? Dară nici măcar urmă de dragoste nu se vede. Deaceea noi vom da samă nu numai de păcatele noastre, ci și de vătămarea pricinuită altora prin acele păcate.

Să ne trezim odată, iubiţilor, să priveghem, să arătăm pe pământ o vieaţă cerească, să zicem cu Pavel: „Că petrecerea noastră în ceruri este“ (Filipp. 3, 20); iară pe pământ să învederăm acelora luptele ce le purtăm contra patimilor.

Dară, zici tu, au fost şi printre noi oameni mari. «Şi de unde să cred eu—zice Elinul,—căci eu nu vă văd pre voi făcând ceiace făceau aceia. Că dacă e vorba de povestit, apoi avem şi noi, zice, filosofi mari şi minunaţi pentru vieaţa lor,—ci tu arată-mi un alt Pavel şi un alt Ioan».

Astăzi mai cu samă, iubiţilor, fiecare dintre noi este gata ca pentru un obol să ucidă şi să fie ucis. Pentru o palmă de pământ e gata să stea înaintea a mii de judecăţi; pentru moartea copilului tău toate cele le răstorni pe dos. Las la oparte pe celelalte care sunt vrednice de multă jale, ca de pildă ghicire din sborul sau din cântatul paserilor, observaţiunile, naşterile, simbolele, sgardele agăţate la gât pentru boale, ghicirile, farmicele, vrăjile. Cu adevărat că toate acestea sunt destul de mari păcate şi deajuns spre a chemà urgica lui Dumnezeu asupra noastră, că chiar şi după ce ni-a trimis pre Fiul său, noi încă cutezăm să facem astfeliu de fapte.

Deci ce este de făcut? Nimic alta, decât de a jăli, fiindcă deabeà o mică parte din lume se mai mântuieşte. Dară cei pierduţi auzind acestea se bucură, căci nu sunt numai ei pierduţi, ci sufăr împreună cu cei mulţi. Şi ce feliu de bucurie este aceasta? Căci chiar şi pentru această bucurie vor da samă. Să nu-ţi închipui, că precum aici a aveà tovarăşi la nenorociri îţi aduce oarecare mângâere, tot aşà va fi şi acolo. Şi de unde se învederează aceasta? Eu voiu arătà. Căci spune-mi, te rog; dacă cineva ar fi condamnat a fi ars de viu, şi ar vedeà şi pe fiul său arzând împreună cu dânsul, şi ieşindu-i fum din cărnuri, oare atunci n-ar murì? Că dacă cei sănătoşi, şi văzând acestea petrecându-se li se încreţeşte pielea de pe dânşii şi se moleşază cu totul, cu atât mai mult vor pătimì de acestea cei ce sunt în suferinţi. Să nu te minunezi auzind acestea, căci ascultă ce spune un înţelept: «şi tu te-ai robit ca şi noi, şi te-ai socotit între noi» (Isaia 14, 10), că este oarecare simpatie şi compătimire printre noi oamenii, fiindcă ne mişcăm şi avem milă în nenorocirile altora. Oare tatăl când vede

pre fiul său stând în aceiaşi osândă, va simţi el mângăere, sau poate un adaos la durerile sale? Dară bărbatul când vede pe femeia sa? Dară oamenii când văd pe un om? Oare atunci nu ne vom mişcà încă mai mult? Da, de sigur, însă acolo nu vor fi suferinţi de acestea, ci cu totul altele: plângere va fi. şi scrişnirea dinţilor, văzându-ne unii pre alţii, văitându-ne cu toţii. Cei ce sunt în sărăcie, oare vor simţi ii vre-o mângăere în rălele lor, din împărtăşirea altora la sărăciea aceea?

Şi ce va fi atunci, când şi fiul, şi tatăl, şi femeia, şi nepoţii vor luà aceiaşi osândă? Dară când noi vom vedeà prieteni, vom mai simţi oare vre-o mângăere? Nu vom mai aveà, iubiţilor, nici una, ci încă mai mult ni se vor mărì ralele ce le vom suferì. Pe lângă acestea apoi, sunt şi răle de acelea, care nu pot aveà nici-o mângăere din împărtăşirea şi a altora, prin mărimea lor. De pildă, cinevà se găseşte în foc, şi tot în acelaşi foc se găseşte şi un altul; ei bine cum se vor mângâeà ii unul pre altul? Spune-mi te rog: dacă vre-odată am căzut în friguri grozave, oare nu ni-a lipsit nouă orice mângâere atunci? Desigur, căci când stăpânesc rălele pe cinevà, sufletul lui nu va mai aveà grijă să se mângâe. Sau nu vedeţi pe femeile care şi-au pierdut bărbaţii, pe câte alte femei încă nu pot numărà, care au pătimit, acelaşi lucru? Dară cu toate acestea jălaniea nu a devenit mai mică.

Deci, iubiţilor, să nu ne nutrim cu asemenea speranţe, ci o singură mângâere să avem: aceea de a ne pocăi pentru cele ce am păcătuit, şi de a ne îndreptà paşii pe calea cea bună care duce la ceriu, ca astfeliu să ne învrednicim de împărăţiea cerurilor, prin charul şi filantropiea Domnului nostru Iisus Christos, căruia se cade slava şi stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI

„Diaconii aşijderea cucernici să fie, nu îndoiţi la cuvânt, ne-băutori de vin mult, ne-agonisitori de dobândă urâtă, şi având taina credinţei

întru ştiinţă (conştiinţă) curată. Şi aceştiia să se ispitiască mai întâiu, iară după aceia să se diaconiască fără de prihană fiind". (Cap. 3, 8—10).

Vorbind de Episcopi, şi caracterizându-le însuşirile lor şi spunând pe care anume trebuie a le aveá şi de care trebuie a se depărtá, şi lăsând-o la oparte tagma preoţilor, a trecut deodată la diaconi. De ce oare? Fiindcă nu este mare deosebirea între dânşii, căci şi preoţilor li este încredinţată învăţătura, şi protecţiunea ca şi îngrijirea bisericei,—şi ceiace a fost spus pentru Episcopi, toate se potrivesc şi pentru Preoţi. Numai cu hirotoniea îi covârşaşte, şi numai cu aceasta se pare că întrec pe Preoţi. „Diaconii aşijderea», adecă aceleaşi însuşiri să le aibă. Şi ce va să zică aceleaşi? Adecă să fie fără prihană, întregi la minte, iubitori de străini, blânzi, nesfadnici, ne-iubitori de arginţi.

„Cucernici, zice, nu îndoiţi la cuvânt", adecă ne-vicleni, ne-făţarnici, fiindcă nimic nu face pe om necinstit, ca a fi viclean, şi nimic nu este atât de netrebnic în biserică, ca a fi făţarnic. „Nebăutori de vin mult, zice, neagonisitori de dobândă urâtă, având taina credinţei întru ştiinţă curată". Iată că a însemnat ce anume va să zică de a fi „cucernici". Şi priveşte că expresiunea „nu de curând botezat (neofit)", este pusă şi aici, fiindcă expresiunea „şi aceştiia să se ispiticască mai întâiu» este zisă şi pentru Episcopi ca şi pentru diaconi, dupre cum ni dă a înţelege conjuncţia «ŞI» pusă în fruntea prepoziţiei, aşà că nu este nici-o deosebire în modul de alegere. Deaceia şi acolo s'a zis: „nu de curând botezat, (neofit)". Fiindcă cum să nu fie absurd, ca unei slugi intrată de curând în casă să nu-i încredinţăm nimic dinăuntrul casei, până ce mai întâiu printr'o multă încercare nu ne va da dovadă de cunoştinţa ei, iară pre cei deabeá intraţi deafară în biserica lui Dumnezeu să-i punem în cele dintâi locuri?

«Femeile aşijderea» (Vers. 11)—vorbeşte de diaconese — «cucernice, neclevetitoare, neîmbute, treze, credincioase întru toate". Uniia zicé că aici se vorbeşte în general pentru femei, ceeace nu este; —

fiindcă ce ar fi voit apostolul, ca printre cele vorbite să introducă deodată pe femei?—ci el vorbeşte aici de femeile care aveau pe acele timpuri demnitatea de diaconese.

„Diaconii să fie ai unei femei bărbaţi“ (Vers 12). Acestea se potrivesc a fi spuse şi despre femeile diaconilor, fiindcă acest lucru este foarte necesar, folositoriu şi cucernic în biserică. „Diaconii să fie ai unei femei bărbaţi“. Ai văzut cum pretinde şi de la diaconi aceeaşi virtute ca şi dela Episcopi? Că şi dacă nu sunt de aceeaşi demnitate cu Episcopii, dară totuşi trebuie a fi deopotrivă cu aceia fără de prihană, deopotrivă de curaţi. „Fii bine chivernisindu-şi, şi casele sale. Că cei ce slujesc bine, treaptă bună loru'şi dobândesc, şi multă îndrăzneală întru credinţa cea întru Christos Iisus“ (Vers. 13). Pretutindeni pune înainte protejarea copiilor, ca nu cumvà ceilalţi să se scandaliseze de aceasta. „Că cei ce slujăsc bine, zice, treaptă bună loru'şi dobândesc“ — adecă înaintare — „şi multă îndrăzneală întru credinţa“, adecă, cei ce în treptele de jos se arată treji, iute vor urcà şi treptele de sus.

„Acestea scriu ţie, având nădejde că voiu venì la tine fără întârziere. Iară de voiu întârzieà, ca să ştii cum trebuieşte în casa lui Dumnezeu a petrece, care este biserica Dumnezeului celui viu, stâlp şi întărire a adevărului“. (Vers. 14. 15). Ca nu cumvà poroncindu-i lui despre acestea, să-i pricinuiască vre-o mâhnire, apoi «nu pentru aceasta 'ţi scriu, zice, ca şi cum n-aşi mai venì la tine, ci voiu venì desigur; iară de cumvà voiu întârzieà, să nu te neliniştești, să nu te tulburi». Deci i-a scris acestea spre a-i contenì mâhnirea, pe deoparte, iară pe dealta spre a aţiţà pre ceilalţi şi a-i face mai cu băgare de samă,— fiindcă prezenţa lui, fie numai anunţată, şi totuşi puteà face lucruri mari. Dară tu să nu te minunezi dacă el— care toate le prevedeà cu duhul—de astădată nu ştieà, zicând: „am nădejde că voiu venì, iară de voiu întârzieà“,— ceiace este a unuia care nu ştie. Fiindcă el cu duhul se purtà, şi nu din propriea sa voinţă făceà

ceeace făceà, apoi și aceasta dupre dreptate nu o șticà. „Ca să știi, zice, cum trebuiește în casa lui Dumnezeu a petrece, care este biserica Dumnezeului celui viu, stâlp și întărire a adevărului“, iară nu ca aceia Judaică, căci aceasta este care unește la un loc credința și propoveduirea evangheliei. Adevărul este al bisericei, și stâlp precum și întărire.

„Și cu adevărat mare este taina bunei credințe. Dumnezeu s'a arătat în trup, s'a îndreptat în Duhul“ (Vers. 16), adecă iconomiea cea pentru noi. Să nu-mi spui de clopoței, nici de sfânta sfintelor, nici de arhiereul legei vechi, căci biserica este stâlp al lumei întregi. Gândește-te la taină, și înfiorează-te. Și taină este, și mare, și taină a bunei credințe, și cu adevărat că este mare, iară nicidecum problematică, fiindcă e neîndoelnic. De vreme ce poruncind el nimic n'a spus de acest feliu despre preoți, precum în Levitic, apoi a întors vorba în altă parte, zicând că creatoriul s'a arătat în trup: „Dumnezeu, zice, s'a arătat în trup“.

„S'a îndreptat în Duhul“ adecă sau că spune ceia ce a spus Christos: „s'a îndreptat înțelepciunea de la fiii săi“ (Math. 11, 19), sau că viclešug n'a făcut, ceia ce spune și Prorocul: „care păcat n'a făcut, și viclešug nu s'a aflat în gura lui“ (Isaia 53, 9). „S'a văzut de îngeri“, zice, — așà că împreună cu noi și îngerii au văzut pre Fiul lui Dumnezeu, pe când mai 'nainte nu-l văzuse. Cu adevărat că mare este taina. „S'a propoveduit întru neamuri, s'a crezut în lume“, zice. Pretutindeni în lume s'a auzit și s'a crezut aceasta. Așà dară să nu 'ți închipui că sunt numai vorbe goale. „S'a înălțat întru slavă“ zice, dupre cum spune și Lucà: „Acest Iisus care s'a înălțat dela voi la ceriu“ (Fap. 1, 11) „s'a înălțat, zice, întru slavă“, adecă s'a înălțat pe norii ceriului.

Dară tu privește înțelepciunea acestui fericit. Urmând a sfătui pre cei ce s'au învrednicit de slujba diaconiei, ca nu fără sfieală să se îmbuibeze de vin, n'a spus «să nu se îmbete» — ci „să fie nebăutori de vin mult“, — că dacă cei ce intrau în templu, nu se

împărtăşau deloc din vin, cu atât mai mult nu trebuie a face aceasta nici diaconii. «Vinul face pe cinevà de a se poticnì încoace şi încolo, zice, chiar dacă nu s'ar îmbătà, slăbeşte activitatea sufletului, şi sfarîmă soliditatea lui». Te gândeşte încă, cum el pretutindeni, iconomiea lui Dumnezeu cu omul o numeşte taină, şi cu drept cuvânt, căci nu este invederată tuturor oamenilor, şi mai mult încă, că nici îngerilor nu erà ştiută; cum atunci să nu fie mare ceia ce s'a arătat prin biserică? De aceia zice: „Cu adevărat mare este". Şi cu adevărat că este mare: căci omul a devenit Dumnezeu, şi Dumnezeu om; omul s'a văzut fără de păcat, omul s'a înălţat, s'a propoveduit în lume, şi împreună cu noi l-au văzut pre el îngerii. Taină este deci.

Deci, să nu descoperim taina, să nu o publicăm pretutindeni, să vieţuim cu vrednicie de taina aceasta. Cei cărora li s'au încredinţat tainele sunt mari. Dacă împăratul cel pământesc ni-ar încredinţà vr-o taină, oare n'am lua-o noi aceasta ca o dovadă de cea mai mare prietenie? Acum însă, Dumnezeu ni-a încredinţat taina aceasta. «Şi cum este taină, zici tu, dacă o ştiu toţi»? Apoi tocmai că nu o ştiu toţi, şi mai 'nainte de aceasta nu o ştieà nimeni, şi deabeà acum s'a făcut cunoscută.

[1]) Deci, iubiţilor, să fim de bună credinţă în păstrarea tainei. El ni-a încredinţat nouă o taină atât de mare, în timp ce noi nu-i încredinţăm nici banii. El ni spune: «încredinţaţi-le acelea mie; nimeni nu le va răpì; nici molia nu le va roade, nici furul nu le va furà», şi ni făgăduieşte insutit a ni da, şi noi totuşi nu ne convingem. De şi noi nu luăm nimic mai mult dela cei cari am depus banii noştrii, decât ceia ce am fost depus, şi încă atunci să fim mulţămiţi. «Chiar furul de ţi-le-ar răpì aici, zice, punele în socoteala mea; nu-ţi voiu zice: le-a furat tâlhariul, sau le-a ros moliile». Insutit el dă în schimb aici, iară acolo va da şi vieaţa veşnică, şi totuşi nimeni nu pune spre depozitare. «Dară, zici tu, târziu îmi va înapoià». Apoi şi aceasta este un semn mare al darului său celui nepovestit, de a nu resplătì aici în vieaţa aceasta trecătoare,—sau mai bine zis, chiar şi aici resplăteşte însutit.

---

[1]) *Partea morală.* Despre micimea celor prezente, şi despre dobândirea şi folosirea celor viitoare. (*Veron*).

Căci spune-mi: oare Pavel n'a lăsat aici cuțitul lui de curălărie? Petru n'a lăsat aici trestiea și undița? Matheiu n'a lăsat vama? Și oare nu li se deschideà lor întreaga lume mai mult chiar decât împăraților? Oare nu puneau toți la picioarele lor averile? Oare nu-i luau pe dânșii de Domni și stăpânitori? Oare nu încredințau în mânile apostolilor până și sufletele lor? Oare nu cu toții atârnau de voința acelora? Oare nu chiar și pe dânșii se puneau în rândul robilor lor? Și oare acum chiar nu vedem noi petrecându-se multe de acest feliu? Fiindcă de multe ori oameni dintre cei de rând și proști, cari n'au mânuit de cât sapa, și poate că deabea având hrana trebuitoare, dară cari s'au retras la vieața monahală,— de multe ori, zic, aceștiia s'au arătat mai pre sus de toți, și de împărați au fost cinstiți. Poate că acestea sunt lucruri mici? Gândește-te însă, că toate acestea sunt un adaos,— în timp ce capitalul întreg se depozitează și în vieața viitoare.

Disprețuiește, deci, averile, dacă voiești a aveà averi; de voiești a te îmbogăți, fii sărac. Căci așà sunt faptele cele minunate și paradoxe ale lui Dumnezeu: el nu voiește ca tu să devii bogat numai prin propriea ta osteneală, ci și prin charul său. «Lasă-mi mie, zice, acestea; tu te îngrijaște de cele duhovnicești, ca să cunoști și puterea mea. Fugi de jugul și de robiea cea dela averi. Până când vei fi supus lor, sărac vei fi; iară când vei disprețuì averile, vei fi de două ori bogat: și că îți vor curge averi din toate părțile, și că nu vei aveà nevoie de nimic din cele de care au nevoie cei mulți. Căci nu este bogat cel ce are multe averi, ci cel ce nu are nevoie de multe. Așà că întrucât are nevoie de dânsele, întru nimic nu se deosebește împăratul de sărac, fiindcă sărăciea nimic alta nu este, de cât de a aveà nevoie de alții;—astfeliu că și împăratul în privința aceasta este sărac, fiindcă are nevoie de cei stăpâniți de dânsul. Nu însă tot așà și cel răstignit, căci el nu are nevoie de nimic, și îi sunt deajuns pentru hrană mânile sale. „Mie, zice, și celor ce sunt cu mine, au slujit mânile acestea“ (Fapt. 20, 34). Dară acestea le spuneà cel ce altă dată ziceà: „că nimic având, și toate având-le“ (II. Cor. 6, 10), el care erà crezut ca Dumnezeu de cei ce locuiau în Listra.

Deci, dacă voieşti a te învrednicì de cele din lume, caută ceriul; iară de voieşti a te bucurà şi de cele de aici, dispreţuieşti-le, „Căutaţi — zice, împărăţiea lui Dumnezeu, şi toate acestea se vor adaoge vouĕ" (Math. 6, 33). De ce admiri pre cele mici? De ce stai cu gura căscată la cele ce nu sunt vrednice de cuvânt? Până când vei fi sărac? Până când cerşetoriu? Caută spre ceriu, gândeşte-te la bogăţiea deacolo, bateţi joc de aur, află că trebuinţa lui este mică şi nebăgată în samă. Mulţămirea de dânsul remâne aici în această lume trecătoare; şi pe câtă deosebire este între un fir de năsip, sau între-o picătură de apă şi abizul cel fără sfârşit, pe atâta este între vieaţa prezentă şi cea viitoare.

Aceasta nu este propietate, ci numai întrebuinţare; nu este ceva care să o stăpâneşti pentru totdeauna, fiindcă cum ar puteà fi, dacă murind tu, de voie sau de nevoie alţii vor luà toate ale tale, şi aceia iarăşi vor lăsà altora, şi iarăşi aceştiia vor da altora? Toţi suntem bejănari, iară stăpânul casei este doară mai mult un chirigiu, fiindcă murind el, chirigiul rămâne şi se bucură de casă mai mult de cât stăpânul ei. Dacă, deci, acesta este cu plată, apoi şi cel dintâi (stăpânul) este cu plată,— fiindcă a zidit casa, şi o a îmbunătăţit. Aşà dară stăpânirea lui este mai mult cu numele, fiindcă în faptă noi cu toţii suntem stăpâni ai unor lucruri străine. Numai acelea sunt ale noastre, pe care le vom trimite mai dinainte acolo, iară cele de aici nu sunt ale noastre, ci ale celor vii, sau mai drept vorbind, chiar şi pe cei vii îi părăsesc. Numai cele ale sufletului: milosteniea şi filantropiea sunt ale noastre. Celelalte sunt afară de noi, dupre cum zic şi cei profani, —fiindcă în adevăr că sunt afară de noi.

Să facem, deci, cele ce sunt înăuntrul nostru. Nu este cu putinţă de a luà cu noi averile şi a plecà de aici, — ci cu putinţă este de a plecà cu milostenica, şi mai drept vorbind, de a o trimite mai dinainte acolo, ca să ni pregătească sălaşuri în locaşurile cele veşnice. Se numesc bani, fiindcă ne folosim de dânşii, iară nu pentru că suntem stăpâni; întrebuinţarea lor, sau folosinţa lor o avem numai, nu însă şi stăpâniea. Căci spune'mi te rog: fiecare propietate în parte, şi fiecare ogor a câtor stăpâni au fost până acum? şi a câtor stăpâni vor mai fi de acum înainte? Se vorbeşte chiar şi într'un

proverb foarte înțelept — căci noi nu trebuie a disprețui proverbele din popor, dacă au în ele ceva înțelept: «ogorule, zice; al câtor stăpâni ești, și al câtor vei fi?» Aceasta să o vorbim și cătră bani, și cătră case. Numai virtutea obișnuiește a călători împreună cu noi acolo, numai virtutea trece în vieața cea de acolo.

Deci, iubiților, să stingem din noi pofta de bani, ca astfeliu să aprindem pofta de cele de acolo. Nu pot ambele aceste două dragoste să stăpânească sufletul omului, căci: „saŭ pre unul va urî, sau pre altul va iubi, sau de unul se va ținea și de altul nu va griji". (Math. 6, 24). Poate că vezi pre unul mergând prin piață cu multe slugi după dânsul, îmbrăcat cu haine de mătasă, încălecat pe cal, și grumazul ținându-l dârz; ei bine, tu nu te minună, ci rîzi. Că dupre cum rîzi când vezi copiii jucându-se pe stradă, tot așà și în cazul de față. Cu nimic nu se deosebește acesta de acei copii, ba încă fapta acestora este mai hazlie, prin faptul că este izvorită din vârsta copilărească, care poartă cu sine multă naivitate. Priveliștea acestora este și de rîs, și plăcută, în timp ce priveliștea aceluia este de rîs și plină de sluțenie. Slăvește pre Dumnezeu, pentru că te-a scutit de această scenă și de o așà trufie. Tu care mergi pe jos, dacă vei voi poți să fii mai înalt de cât cel ce șade în carîtă. Cum și în ce chip? Pentru că acela de și cu puțin ceva 'și-a ridicat trupul dela pământ, totuși cu sufletul a rămas înfipt în pământ, dupre cum zice Psalmistul: „Lipitu-s'a, zice, vîrtutea mea [1]) de carnea mea". (Ps. 101, 6), pe când tu cu cugetul te găsești în ceriu. Dară poate că are multe slugi după dânsul? Ei! și ce este prețuit mai mult: acesta, sau calul său? Și ce poate fi mai prostesc, ca a da laoparte pe oameni, ca astfeliu să poată trece în liniște animalul? Poate că a călări este ceva impunătoriu; dară și slugile iau parte la călărie. Uniia apoi sunt atât de în fumurați, în cât neavând nevoie de nimic, totuși fac de a fi urmați de alții.

Dară ce poate fi mai prostesc? Aceștiia vor a se

[1]) *Notă. In textus receptus* acest verset este: «*lipitu-s'a osul meu de carnea mea*», astfeliu că în citarea lui de Sf. Chrisostom, este mai mult un *lapsus memoriae.*

pune în evidență prin scumpetea hainelor, și prin slugile ce vin în urma lor. Ce poate fi mai de disprețuit, ca a căută cinevà să se recomande prin cai și prin slugi? Este poate virtuos? Apoi atunci să nu întrebuințeze nimic din acestea, fiindcă el are podoaba în sine însuși, iară nici de cum în altul. Astfeliu de lucruri le pot aveà și cei răi, și cei mojici, și în fine toți câți au avere. Și mimicii și jucătorii dela teatru umblă călări, ba încă au și câte un servitoriu alergând înaintea lor, — dară cu toate acestea mimici și jucători au rămas, și nici-odată n-au ajuns respectați prin caii și prin slugile lor. Când în sufletul unuia ca acestuia nu va fi nimic, apoi atunci toate cele ce i se vor adaoge de dinafară, sunt de prisos și în zadar. Este întocmai ca și un zidiu slab sau ca un corp stricat, care ori și ce i-ai mai adaoge, el totuși rămâne ceva grețos și stricat. Tocmai așà și aici, fiindcă sufletul nu are nici un folos de la cele ce i se dau de dinafară, ci rămâne ceia ce este, chiar de ai adaoge mii de aurării pe trup.

Deci, iubiților, să nu ne spăriem de aceste nimicuri; să lepădăm de la noi tot ce este trecătoriu, și să căutăm pe cele mai mari, pe cele duhovnicești, pe cele ce cu adevărat că ne fac respectați, ca astfeliu să ne învrednicim și de bunurile viitoare. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII

„Iară Duhul arătat grăiește, că în vremele de apoi se vor depărtà uniia de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare, și la învățăturile cele drăcești, ale celor ce întru fățărie grăiesc minciuni, fiind la a lor știință (cuget) aprinși, oprind a se însurà, a se ferì de mâncările, care Dumnezeu le-a făcut spre împărtășire cu mulțămire celor credincioși, și cari

au cunoscut adevărul. De vreme ce toată făptura lui Dumnezeu este bună, şi nimic nu este de lepădat care se ia cu mulţămire; că se sfinţeşte prin cuvântul lui Dumnezeu şi prin rugăciune." (Cap. 4. 1—5).

Dupre cum cei ce se ţin de credinţă, se sprijinesc pe o anghiră puternică, tot aşà şi cei ce au căzut din credinţă, nicăiri nu pot stà cu putere, ci purtându-se în dreapta şi în stânga, la urmă ajung chiar la gura prăpastiei în care se prăbuşesc. Aceasta o a învederat dejà acolo, unde spune că s'au depărtat uniia de la credinţă şi au căzut, iară aici zice: „Iară Duhul arătat grăieşte, că, în vremele deapoi se vor depărtà uniia de la credinţă, luând aminte la duhurile cele înşălătoare". Acestea le spune apostolul pentru Manihei, şi Engratiţi, şi Marcioniţi, şi pentru toată ceata lor de eretici, „că în vremele din urmă se vor depărtà uniia de la credinţă." Ai văzut că cauza tuturor rălelor în timpurile de după aceasta va fi depărtarea de credinţă? Şi ce va să zică „arătat"? Adecă pe faţă, lămurit, mărturisit, fără nici-o îndoeală. «Să nu te minunezi, zice, dacă acum depărtându-se uniia de la credinţă, fac cele Iudaice, căci vor veni timpuri şi mai grele, când uniia din cei ce se împărtăşesc de credinţă vor face aceasta, întroducând poveţele lor cele vătămătoare, până şi la însurătoare, şi la mâncări, şi la toate de acest feliu».

Aşà dară el spune acestea nu pentru Iudei, căci expresiunea „în timpurile cele de pe urmă" şi „se vor depărtà de credinţă" cum ar aveà loc aici? — ci el vorbeşte de Manihei şi căpiteniile lor. I-a numit duhuri înşălătoare, şi cu drept cuvânt, fiindcă numai de acele duhuri fiind mişcaţi, dânşii vor grăi asemenea înşelăciuni. Şi ce va să zică: „întru făţărie grăiesc minciuni?" Adecă, cele ce dânşii grăiesc, le spun nu din ignoranţă, sau din neştiinţă, ci prefăcându-se minţesc, ştiind foarte bine adevărul, însă având cugetul lor aprins, adecă având o vieaţă rea. Dară de ce oare spune numai de ereticii aceştiia —

fiindcă Christos a spus şi de alţii, zicând: „că trebuie să vină smintelele“ (Math. 18, 7), şi a prezis iarăşi de zizanii? Dară tu minunează-te de prorociea lui Pavel, căci mai 'nainte de timpurile în care erà să se petreacă, el învederà chiar şi timpul, ca şi cum parecă ar zice: «Nu te minunà, deci, dacă acum chiar, când cele ale credinţei îşi au începutul, şi încă se încearcă uniia de a întroduce pe furiş credinţele lor cele vătămătoare, căci când credinţa adevărată se va înţepenì bine după un timp îndelungat, se vor depărtà uniia de credinţă».

„Oprind a se însurà, zice, a se ferì de mâncări“. Şi de ce n'a mai spus şi de celelalte eresuri? Apoi a făcut aluziune şi la aceiea, zicând în general: „luând aminte la duhurile cele înşelătoare, şi la învăţăturile drăceşti“. Căci el nu voià a băgà în sufletul oamenilor, de pe acum chiar, asemenea idei, ci numai ceia ce îşi luase dejà început — ca de pildă ferirea de mâncări — aceia li-a arătat. „Care Dumnezeu le-a făcut, zice, spre împărtăşire cu mulţămire celor credincioşi, şi cari au cunoscut adevărul.“ Dară celor necredincioşi nu? Apoi cum şi celor necredincioşi, în timp ce legea îi opreşte de mâncări? Deci ce? Oare dezmerdarea în mâncări nu este împiedecată? Ba încă foarte tare. Şi de ce a fost împiedecată, dacă a fost făcută de Dumnezeu spre împărtăşire? Pentru că şi pânea a făcut-o, însă necumpătarea în mâncarea ei a împedecat-o; şi vinul l-a făcut, dară necumpătarea în băutură a împiedecat-o. Apostolul nu poronceşte de a se depărtà de dezmerdare în bucate ca de ceva necurat, ci pentrucă prin necumpătare moleşeşte sufletul. „De vreme ce toată făptura lui Dumnezeu, zice, este bună, şi nimic nu este de lepădat, care se ia cu mulţămire“. Apoi dacă este făptura lui Dumnezeu, este bună—căci „toate erau bune foarte“— zice Moisi în Cartea Facerei. Când zice „făptura lui Dumnezeu“ apostolul a făcut aluziune în genere la toate cele de mâncare, şi dejà smulge mai dinainte eresul celor cari introduc materiea ca fără început, şi spun că mâncările sunt din acea materie. Aşà dară dacă ceia ce a făcut Dumnezeu este bun, zici tu, ce

însamnă expresiunea: „Că se sfințește prin cuvân-tul lui Dumnezeu și prin rugăciune?“ Invederat este deci, «că fiind necurată, se sfințește». Nu aceasta c spune apostolul, ci aici el se adresază către aceia, car credeau că pot fi oare-care dintre dânsele spurcate. Prin urmare aici el stabilește două lucruri principale: cel întâi că nimic făcut de Dumnezeu nu este spurcat, ș al doilea, că chiar de s'ar spurcà, tu ai doftoriea opreşte-te, însamnă-l, mulțămeşte şi slăveşte pre Dum-nezeu, şi atunci orice necurăţenie a dispărut.

«Aşà dară, zici tu, putem curăţi în acest chip ş jărtfele cele jărtfite idolilor»? Dacă nu ştii că a fos jărtfit idolilor, de sigur că le vei puteà curăţi în felu acesta; iară dacă ai ştiut, şi totuşi te-ai împărtăşit di ele, necurat vei fi, şi nu pentrucă este jărtfă idoleasc ci pentrucă poroncindu-ţi-se de a nu te împărtăşi cu demonii, tu prin acele mâncări te-ai împărtăşit. Încă că nici acele mâncări nu sunt de la natură necurat ci necurăţăniea li vine de la intenţiunea ta, şi de la ne ascultare. Aşà dară nu este necurată mâncarea de car de porc? «Nu, zice el; dacă ai luat cu mulţămire, cu cumpătare; necurată nu este de cât intenţiunea, sau voea cea liberă a ta, care nu mulţămeşte lui Dumnezeu»

„Acestea de le vei spune fraţilor, bună slugă vei fi lui Iisus Christos, hrănindu-te cu cuvintele credinţei şi ale bunei învăţături, cărica ai urmat“ (Vers. 6). Acestea; care anume? Cele pe care le-a spus că taina este mare, că a se depărtà cinevà de nuntă de mâncări este faptă drăcească, că prin cuvântul lu Dumnezeu şi prin rugăciune bucatele se curăţesc. „Hră-nindu-te cu cuvintele credinţei şi ale bunei în-văţături căriea ai urmat. Iară de basmele cele spurcate şi băbeşti te fereşte şi te obişnuieşt pre tine spre buna credinţă“. (Vers. 7).

„Acestea le vei spune“, zice. Priveşte că el n căiri nu-şi impune autoritatea sa, ci numai condesce denţă (pogorământ). „Le vei spune“, zice. N'a spus «poroncindu-li, punându-li în vedere de a se conforma întocmai», ci «le vei spune, adecă spune-le acestea sf tuindu-i, şi îndeamnă-i cu cuvintele credinţei». „Le v spune“ zice, invederând prin aceasta necontenita luar

aminte la asemenea chestiuni. Precum hrana aceasta noi o pretindem în fie ce zi, tot așà pretindem ca și cuvintele credinței pururea să le cerem, pururea să ne hrănim cu ele, pururea să le rumegăm așà zicând în noi, într'una vorbind de aceasta, pururea meditându-le, fiindcă au în ele o hrană nu cum s'ar întâmplà.

„Iară de basmele cele spurcate și băbești te ferește". Despre ce spune el aici? Despre observațiunile Judaice, pe care le numește basme, și cu drept cuvânt, fiindcă sunt sau falsificări, sau pentru trecere de timp. Cele ce se fac la timp, sunt folositoare, iară cele făcute fără timp sunt nu numai nefolositoare, ci și vătămatoare. Gândește-te de pildă la un bărbat, care după ce a trecut vârsta de douăzeci de ani, s'ar pune la țița doicei ca să sugă lapte; gândește-te, zic, cât de ridicol s'ar face pentru acest fapt făcut fără timp. Ai văzut, că asemenea fapte el le-a numit spurcate și băbești? — pe deoparte fiindcă sunt învechite, iară pe dealtă pentrucă împiedecă credința. A ține sub groază și frică un suflet care s'a ridicat mai presus de asemenea nimicuri, aceasta este de sigur rezultatul unor poronci necurate.

„Obișnuește-te pre tine spre buna credință", adecă, spre credință curată și vieață bună, căci aceasta va să zică „buna credință". Prin urmare noi avem nevoie de exercițiu într'una, de obișnuință într'una.

„Că obișnuința cea trupească spre puțin este folositoare" (Vers. 8). Uniia zic că aceste cuvinte sunt spuse pentru gimnastica trupească. Să nu fie una ca aceasta! Nu pentru exercițiul trupului vorbește el aici, ci pentru al sufletului, pentru gimnastica dohovnicească. Căci dacă ar fi trupească, de sigur că l-ar hrăni pe trup; dară când îl topește așà zicând, când îl subție, și când îl slăbește de tot, nu mai este atunci gimnastică trupească. Așà dară el nu vorbește aici de exercițiul trupesc, ci pentru cel sufletesc, de care avem nevoie. Gimnastica aceia nu are folos, ci doară numai că a folosit cu cevà trupul,—în timp ce exercitarea în evsevie, sau dupre cum zice apostolul „obișnuința spre buna credință" ni aduce folos și aici ca și în vieața viitoare.

„Credincios este cuvântul" (Vers. 9), adecă adevărat, căci și aici se adeverește, și acolo. Privește

apoi, cum el pretutindeni adaoge această expresiune; nu are nevoie de a întinde mult vorba, ci spune în mod hotărît, — fiindcă cuvântul său erà adresat lui Timotheiu. Așà dară noi și aici chiar ne găsim în speranțe bune, fiindcă cel ce nu cunoaște în sine, și nici un rău, cel ce face toate faptele bune, chiar și aici este mulțămit, — dupre cum și cel rău nu numai acolo, ci și aici este pedepsit, trăind veșnic cu frica în sîn, neîndrăznind de a privì spre cinevà cu curaj, tremurând, îngălbenindu-se de frică, și veșnic înspăimântat. Sau poate nu sunt așà feliu cei lacomi, tâlharii, cari nu îndrăznesc nici chiar la cele ce au? Nu sunt așà preacurvarii, omorîtorii de oameni? Nu trăiesc dânșii vieața cea mai grozavă, uitându-se cu bănuială chiar la soarele de pe ceriu? Apoi aceasta este vieață? Nici de cum, ci moarte înfricoșată.

„Că spre aceasta ne și ostenim, zice, și suntem ocărîți, căci am nădăjduit întru Dumnezeul cel viu, care este mântuitoriu tuturor oamenilot, și mai vîrtos celor credincioși“ (Vers. 10). Adecă: «Pentru ce atunci ne mai muncim pre noi înși-ne, dacă nu așteptăm cele viitoare? Pentru ce toți suntem ocărîți? Oare n-am suferit noi toate aceste răle? Deci, le-am îndurat fără nici un scop? Oare n'am suferit batjocori și mii de răle? Și dacă noi n'am fi nădăjduit în Dumnezeul cel viu, de ce atunci le-am fi suferit? Dară dacă el mântuie pre cei necredincioși aici, apoi cu atât mai mult pre cei credincioși îi va mântuì acolo. De care mântuire vorbește el dară? De cea de acolo.

„Care este, zice, mântuitoriu tuturor oamenilor, și mai vîrtos celor credincioși“, adecă, că Dumnezeu arată mai multă îngrijire către cei credincioși. Așà dară el spune de mântuirea de acolo. «Și cum este mântuitoriu al credincioșilor»? zici tu. Apoi dacă nu ar fi fost mântuitoriu, nimic nu ar fi împiedecat de a se pierde fiind războiți de toți în timpurile trecute. Aici îi și ațîță pre dânșii spre primejdii, ca să nu se împuțineze, având un astfeliu de Dumnezeu, așà că nu au nevoie de ajutoriul altora, ci de bună voie a le suferì pe toate cu bărbăție, fiindcă chiar și cei ce sunt pironiți în cele pământești, având privirea îndrep-

tată la câştigul ce vor aveà, se apucă de treabă. Prin urmare este vorba de timpul cel de pe urmă.

„Că în vremile cele deapoi, zice, se vor depărtà unii de la credinţă, luând aminte la duhurile cele înşelătoare, şi la învăţăturile cele drăceşti, ale celor ce întru făţărie grăiesc minciuni, fiind la a lor ştiinţă (conştiinţă) aprinşi, oprind a se însurà". «Dară ce? zici tu; oare noi nu împiedecăm de a se însurà»? Nu împiedecăm pre cei ce voiesc, ci pre cei ce nu voiesc a se însurà, îi îndemnăm spre feciorie. Altcevà este a împiedecà, şi altcevà de a lăsà pre cinevà stăpân pe voinţa sa. Că cel ce împiedecă, deodată o face aceasta, în timp ce acel care recomandă feciorіea ca ceva mai bun, n'o face împiedecând de a se însurà, ci îndemnând spre vieaţa feciorelnică. „Oprind a se însurà, zice, a se ferì de bucatele, care Dumnezeu le-a făcut spre împărtăşire cu mulţămire celor credincioşi, şi cari au cunoscut adevărul". Bine a zis el „cari au cunoscut adevărul". Aşà dară cele dinainte erau numai tipuri, căci nimic nu este necurat prin natura sa, ci necurăţenia vine prin conştiinţa celui ce se împărtăşeşte.

Dară pentru ce oare i-a depărtat de multele mâncări? Fiindcă a voit a tăià îmbuibarea. Dacă ar fi zis: «să nu mâncaţi, pentru ca să nu vă îmbuibaţi», poate că dânşii nu ar fi primit cu plăcere, — acum însă faptul l-a îngrădit aşà zicând în cererea legei, ca astfeliu cu mai mare teamă să se depărteze de acele mâncări. Căci de pildă peştele este cu mult mai necurat de cât porcul, — ceia ce este foarte invederat — şi cu toate acestea Moisi nu i-a îndepărtat de mâncarea peştelui. Cât de vătămătoare erà îmbuibarea lor cu mâncările, ascultă pe Moisi, care grăieşte: „mâncat-a Iacob, şi s'a săturat, îngroşatu-s'a, lăţitu-s'a, şi s'a lepădat cel iubit" (Deut. 32, 15). Mai este apoi şi o altă cauză. Ca adecă nu cumvà desgustându-se, la urmă să ajungă a tăià boi şi oi, de aceia de la început Moisi i-a oprit de celelalte.

Necurat dară este acela, adecă cel nemulţămitoriu, cel spurcat, cel pângărit cu cugetul. «Acestea cugetă-le, acestea rumegă-le în sine-ţi» zice, căci expresiunea:

„hrănindu-te cu cuvintele credinței", aceasta însamnă: «Nu îndemnà numai pre alții, zice, ci și tu singur rumegă cuvintele credinței» „Hrănindu-te cu cuvintele credinței, zice, și ale bunei învățături, căriea ai urmat. Iară de basmele cele spurcate și băbești te ferește". De ce n'a zis: «împiedecă asemenea basme» ci „te ferește"? Este ca și cum ar fi zis: «nici de vorbă chiar să nu stai cu aceia, ci gândește-te în tine însu-ți că niciodată nu vei folosì cu nimic luptându-te cu cei stricați, — afară numai de nu vom găsi că poate fi vr-o vătămare dacă noi am fugi de a sta de vorbă cu dânșii». „Obișnuiește-te (exercită-te) pre tine spre buna credință", adecă spre o vieață curată, spre o purtare bună, — căci aceasta este evseviea, saŭ buna credință. Cel ce se exercită, toate le face— chiar nefiind în toiul luptelor, — de toate se depărtează, totdeauna este cu ochii în patru, are pe față multă sudoare. „Obișnuiește-te pre tine spre buna credință, zice, că obișnuința cea trupească spre puțin este folositoare, iară buna credință spre toate este folositoare, având făgăduința vieței acesteia de acum, și a acelei viitoare". Dară de ce oare a pomenit el aici de gimnastica trupească? Voind ca prin comparațiune să arate superioritatea celei duhovnicești; că adecă cea trupească are și oboselo multe, de și nu poartă cu sine vr'un folos vrednic de cuvânt, — în timp ce gimnastica cea duhovnicească are folos îmbelșugat și veșnic,—dupre cum de pildă face și acolo unde zice: „femeile întru podoabă de cinste, cu sfieală și cu întreagă înțelepciune să se împodobiască pre sine, iară nu cu împletiturile părului, sau cu aur, sau cu mărgăritare, sau cu haine scumpe, ci, precum se cuvine femeilor celor ce făgăduesc temere de Dumnezeu, prin fapte bune".

[1]) Credincios este cuvântul și de toată pri-

---

[1]) *Partea morală.* Virtutea are nevoie de ostenele, și că virtutea dupre adevăr este bună, iară nu bogățiea. *(Veron).*

mirea vrednic, că spre aceasta ne și ostenim și suntem ocărîți", zice: Pavel erà ocărît, și tu te necăjești în sine-ți că nu ești lăudat? Pavel se ostenià, şi tu voieşti a te dezmerdà? Dară dacă el s'ar fi dezmerdat, nu ar fi reușit în atâtea lucruri mari. Căci dacă lucrurile cele pământești, trecătoare şi supuse stricăciunei, niciodată nu vin deagata oamenilor, fără muncă și sudori, apoi cu atât mai mult cele sufletești. «Da, zici tu; însă prin clironomie de multeori şi fără muncă a câştigat cineva averi». Dacă chiar aşà dacă ar venì acele averi, totuşi paza şi scăparea lor nu este fără ostenele, ci trebuie cinevà a se ostenì și a suferì tot feliul de neajunsuri, nu mai puţin ca cel care le muncise. Și nu mai spun, că mulți ostenindu-se și îndurând tot felul de neajunsuri, s'au văzut înşelaţi aşà zicând chiar la gura limanului, din pricina vr'unui vânt puternic, aşà că chiar în speranţele cele mai bune ce le aveau s'au scufundat în valuri. Printre noi însă nimic de acest feliu nu se întâmplă, fiindcă Dumnezeu este cel ce a făgăduit: „nădejdea nu ruşinează". (Rom. 5, 5). Sau poate nu știți voi înși-vă, cum strîmtorându-vă în cele pământești, după mii de ostenele și încă tot nu v-ați folosit de roade, sau că poate de multeori a venit moartea mai înainte, sau că s'a întâmplat vr'o prefacere a împrejurărilor, sau că a venit vr'o boală, sau că s'au aruncat asupră-vă sicofandii (clevetiri) sau poate și vr'o altă cauză — căci multe sunt cele omenești — care s'a năsputit asupră-vă cu toată puterea? «Dară, zici tu, pre cei ce reușesc, pre cei ce cu puține ostenele 'și-au adunat bunuri mari, nu-i vezi»? Ce bunuri? «Bani, case, pogoane de pământ, atâtea şi atâtea, cete de slugi, cântare de argint și de aur; pe aceştiia, zic, nu-i vezi»?

Și acestea le numești tu bunuri? Și nu'ți acoperi obrazul, nici nu te ascunzi de rușine, vorbind așà, tu om care filosofezi despre ceriu, iară acum stai pironit la lucrurile cele pământești, și numești bunuri cele ce nu sunt vrednice de nici un cuvânt? Dacă acestea sunt bunuri, nu mai remâne nici-o îndoială că trebuie a numì buni şi pre cei ce 'şi agonisesc asemenea lucruri, fiindcă cel ce are ceva bun, cum să nu fie și el bun? Deci ce? Spune-mi; când cei ce au asemenea averi, răpesc și înșală, îi vom numì noi buni? Că dacă bogăţiea este un bun, însă se adună prin lăcomie și răpiri, apoi cu cât

se va spori, cu atâta va face mai bun pre cel-ce o are. Prin urmare, cel ce răpeşte şi este lacom, este bun.

Ai văzut cum aceste argumente sunt contrare? «Dară dacă poate n'a câştigat bogăţiea cu răpiri şi lăcomii»? zici tu. Şi cum s'ar putea aceasta? — fiindcă patima de averi este grozavă. «Se poate», zici tu; eu însă zic că nu se poate, de vreme ce şi Christos a afirmat aceasta, zicând: „Faceţi-vă vouă prieteni din mamona nedreptăţei". (Luca, 16, 9). «Dară dacă el de pildă a avut moştenire de la tatăl său»? zici tu. Apoi de sigur că a primit pre cele strânse cu nedreptate. Căci de sigur că bunicul tatălui său n'a fost bogat dela Adam, ci mai 'nainte de dânsul au fost mulţi alţii, iară printre toţi aceia se va fi găsit vr'unul care a luat cu nedreptul de la alţii.

«Dară ce? zici tu; Abraám a avut avere nedreaptă? Dară Iob, acel om drept, neprihănit, cinstitoriu de Dumnezeu, el care fugià de orice lucru rău»? Apoi averile acelora nu erau în aur, sau argint, nici în clădiri, ci în vite, iară acest din urmă (Iob) erà bogat în Dumnezeu (θεόπλουτος ἦν), sau în faptele cele dupre Dumnezeu. Cum că dânsul erà bogat în vite, se învederează de acolo, că cel ce a scris cartea lui şi toate împrejurările petrecute cu acel fericit, şi zicând că i-au murit atâtea cămile, atâţia cai şi asini, n'a mai spus că venind hoţii i-au răpit tezaurile lui de aur. Dealtmintrelea şi Abraám erà bogat în slugi. «Dară, zici tu, n'a cumpărat cu bani acele slugi»? De loc. De aceia şi spune scriptura că erau oamenii casei trei-sute opt-spre-zece. Pe lângă acestea mai aveà şi oi şi boi. «Apoi atunci, zici tu, de unde a trimis aur Rebecăi»? A primit daruri din Egipt, iară nici de cum n'a răpit şi n'a nedreptăţit pe cineva.

Deci spune-mi: cum te-ai îmbogăţit tu? De la cine ai luat? Cum s'a îmbogăţit celălalt? «De la bunic» zici tu, iară celălalt spune că are averea dela tatăl său. Aşà dară vei puteà tu, — fie chiar că te-ai rădicà la multe generaţiuni din trecut, — să-mi arăţi că câştigarea acestei averi a fost dreaptă? Nu vei puteà face aceasta, şi de necesitate va trebuì să admitem, că începutul şi baza ei a fost din nedreptate. Cum aşà? Apoi Dumnezeu din început n'a făcut pe cel bogat, sau pre cel sărac, sau că făcându-i, aceluia i-a arătat tezaure de aur nenumerate, iară acestuia nimic, ba încă l-a lipsit

până şi de căutarea aurului; — ci i-a făcut pe amândoi deopotrivă, şi pământul aparţine amândurora. Şi dacă pământul este obştesc, apoi cum tu ai atâtea şi atâtea pogoane, în timp ce vecinul tău nu are nici un coş de ţernă? «Tatăl meu, zici tu, mi-a dat». Dară el de la cine a primit? «De la strămoşi» zici,—aşà că tot ridicându-te, de necesitate că vei găsi începutul. A devenit bogat Iacob, însă el 'şi-a luat plata ostenelelor sale.

De cât, nici pentru acestea nu mă voiu certà. Fie averea, de pildă, dreaptă, şi tu străin fii de orice răpire — căci nu poţi fi tu respunzătoriu de cele răpite de tatăl tău; ai, şi stăpâneşti cele din răpire, dară n-ai răpit tu. Zică-se chiar că nici el n'a răpit; dară cum atunci de a avut atàta aur izvorît ca din pământ? De unde? Pe lângă aceasta, oare bogăţiea este un bun? Nici de cum. «Insă zici tu, nici un rău nu este». Dacă cel ce o are nu este lacom, dacă împărtăşeşte din ea pre cei lipsiţi, nu este un rău, — iară dacă nu împărtăşeşte pre nimeni, atunci bogăţiea lui e un rău mare. «Intrucât nu face vr'un rău, zici tu, nu este rea, chiar dacă nu face nici un bine». Bine! Dară aceasta oare nu este un rău, de a aveà tu singur cele ce sunt ale stăpânului, şi de a te bucurà tu singur din cele ce sunt obşteşti? Sau poate nu este a lui Dumnezeu pământul şi plinirea lui? Deci, dacă cele ale noastre sunt ale stăpânului nostru comun, apoi sunt şi ale celor dimpreună cu noi, căci toate ale stăpânului sunt comune.

Sau nu vedem aceasta petrecându-se şi in casele cele mari? De pildă: la toţi se dă deopotrivă tainul zilnic, fiindcă sunt toate date din tezaurul stăpânului, iară casa stăpânului aparţine tuturor. Comune sunt şi cele împărăteşti toate: oraşele, târgurile, pieţile, drumurile şi locurile de preumblat, şi toţi se împărtăşesc deopotrivă din ele.

Şi tu priveşte iconomiea lui Dumnezeu; a făcut ca totul să fie obştesc, ca astfeliu măcar dela acestea să se ruşineze neamul omenesc. De pildă aerul, soarele, apa, pământul, ceriul, marea, lumina, stelele, şi pe toate acestea le împarte tuturor deopotrivă, ca la nişte fraţi. Ochii deasemenea li-a făcut tuturor la feliu, trup la feliu, suflet la feliu, aceeaşi faptură la toţi deopotrivă, pe toate din pământ, toţi dintr'un singur om, toţi în aceeaşi casă. Şi cu toate acestea nimic nu ne sfieşte. A făcut şi altele

comune, ca de pildă băile, cetăţile, grădinile de preumblare, etc. Şi priveşte că în cele comune nu-este nici o ceartă între oameni, ci toate-se petrec în mod paşnic, — iară când cinevà se încearcă de a răpì ceva din bunul obştesc şi a şi'l însuşì lui, atunci se începe cearta, ca şi cum pare-că înseşi natura s'a scandalizat, că adecă Dumnezeŭ stringându-ne din toate părţile la un loc, noi ne certăm şi ne dezbinăm, spre a ne însuşì nouă o parte din cele obsteşti, şi astfeliu a se zice «al meu, al tău». Atunci, zic, începe cearta şi lupta, — iară unde nu sunt de acestea, nu este nici ceartă. Aşà că noi suntem născuţi mai mult cu nişte astfeliu de sentimente, care sunt chiar şi dupre natură.

Pentruce de pildă nimeni nu este pedepsit fiindcă a umblat prin piaţă? Fiindcă piaţa este comună tuturor, — în timp ce pentru case şi bani îi vedem pre toţi judecându-se. Cele absolut trebuitoare sunt la dispoziţiea obştiei, în timp ce noi nu păzim principiul obştesc nici chiar în cele mici. Dumnezeu de aceia ni-a pus la dispoziţia noastră a tuturor toate cele mari, ca de la acelea să ne învăţăm de a aveà totul în comun, iară noi nici aşà nu ne învăţăm. Dară, dupre cum am fost zis, cum poate fi bun cel ce are avere? Aceasta nu este cu putinţă, de cât numai atunci când el va da şi celor ce nu au. Când nu are, atunci este bun, când dă şi celor ce nu au, atunci este bun, — întrucât însă are, şi nu dă nimănui, nu este bun. Cum s'ar puteà să fie bun, dacă din averea lui nu izvorăsc de cât răle? Aşà dară nu a aveà averi face pe cinevà a fi bun, ci a nu aveà de loc. Aşà dară nu bogăţiea este ceva bun, dară şi dacă uniia au averi, şi vor împărtăşi din ele pre cei lipsiţi, fără-a mai luà înapoi, atunci vor fi buni, — pe când dacă vom luà înapoi, nu vom fi buni, — şi atunci cum ar puteà fi bună averea? Deci, iubitule, nu numì bogăţiea bun. Aibi cugetul tău curat, judecata ta dreaptă, şi atunci şi bogăţiea va fi bună, şi tu în acelaşi timp vei fi bun. Cunoaşte mai întâi cele ce cu adevărat sunt bunuri. Şi care sunt acelea? Virtutea şi filantropieà; acestea sunt bunuri, iară nu aceia. Dacă, deci, tu vei fi milostiv după regula aceasta, cu cât vei aveà mai multe de acestea, cu atâta vei fi considerat mai mult ca om bun, — pe când dacă vei fi bogat numai în averi, nu vei fi considerat aşà.

Deci, iubiţilor, să devenim buni în aşà feliu, încât să ne putem învrednicì şi de bunurile viitoare, prin Hristos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade, slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIII

„Poronceşte acestea şi învaţă. Nimeni tinereţile tale să nu le defaime, ci te fă pildă credincioşilor cu cuvântul, cu petrecerea (purtarea), cu dragostea, cu credinţa[1]), cu curăţiea. Până ce voiu venì păzeşte (ia aminte la) cetirea şi mângâierea şi învăţătura. Nu fii nebăgătoriu de samă de darul ce este întru tine, care ţi s'a dat prin prorocie". (Cap. 4, 11—14).

Dintre faptele omeneşti unele au nevoie de învăţătură, iară altele de poroncă. Că dacă poronceşti lucruri de acelea pentru care trebuie a învăţà, te vei face de rîs; şi iarăşi de vei învăţà, acelea pentru care trebuie a poroncì, aceiaşi vei suferì. De pildă: a nu fi rău cinevà, pentru aceasta nu trebuie a învăţà, ci a poronci şi a oprì cu multă autoritate; asemenea şi de a nu Iudaizà cinevà, este nevoie de poroncă. Când însă spui, că trebuie a împrăştieà la săraci averile ce le are cinevà, că trebuie a duce o vieaţă feciorelnică, dacă vorbeşti despre credinţă, aici este nevoie de învăţătură. De aceia şi Pavel pe amândouă le pune aici: „Poronceşte şi învaţă", zice. De pildă dacă cinevà are atârnat la gât hârtiuţă aşà zisă pentru combaterea boalei, şi dacă face aceasta, de şi ştie că e un lucru rău, este nevoie numai de poroncă; iară dacă o face din neştiinţă, atunci este nevoie de învăţătură.

„Nimeni să nu defaime tinereţile tale" zice.

Notă. In ediţiunea Sf. Chrisostom lipseşte expresiunea «*cu duhul*», dupre cum se găseşte în ediţia noastră.

Ai văzut că preotul trebuie a şi poroncì şi a grăì cü autoritate, iară nu numai a învăţà? Tinereţea este ceva lesne de dispreţuit în urma prejudiţiilor comune; — de aceia apostolul zice: „Nimeni să nu defaime tine reţile tale“ — fiindcă dascalul trebuie a fi cinstit, iară nu defăimat. «Dară, zici tu, cum i se va puteà vedeà blàndeţa şi bunătatea lui, dacă nu va fi dispreţuit»? Apoi în lucrurile cele cu privire la dànsul, dispreţuiască-se, şi rabde, — căci aşà se reuşaşte cu învăţătura, — pe când in cele cu privire la alţii, nicidecum, fiindcă atunci n'ar mai fi blàndeţă, ci răceală. «Dacă tu îţi răzbuni, zice, pentru vorbele proaste spuse de tine, sau de batjocori şi bârfele, dupre dreptate vei fi învinovăţit; — dară când te îngrijăşti de mântuirea altora, atunci porunceşte cu autoritate şi îngrijăşte-te, căci aici nu mai este nevoie de blândeţe, ci de autoritate, ca nu cumva să se vatăme lucrul obştesc». Sau că spune aceasta, sau că spune că «nimeni să nu te dispreţuiască pentru tinereţa ta; întrucât vei da dovadă de o vieaţă demnă, nimeni nu are dreptul de a te dispreţuì din pricina vârstei tale, ci încă mai cu samă să te admire».

„Ci te fă pildă credincioşilor cu cuvântul, cu petrecerea (purtarea), cu dragostea, cu credinţa, cu curăţiea“, şi cu un cuvânt „întru toate făcându-te pre tine pildă de fapte bune“ (Tit. 2, 7), adecă «fii tu prototip al vieţei, stând înaintea păstoriţilor ca o icoană vie, ca o lege însufleţită, ca un dreptariu, ca un monument viu al bunei vieţuiri, căci aşa trebuie să fie dascalul. „Cu cuvântul“, aşà că se cere de a grăì cu uşurinţă; „cu petrecerea (purtarea)“, ca astfeliu, zice, să fii pus în biserică spre imitare. „Cu dragostea, cu credinţa, cu curăţiea. Până ce voiu venì, păzeşte (ia aminte) cetirea, şi mângâierea, şi învăţătura“, zice. Lui Timotheiu îi poronceşte de a fi cu luare aminte la cetire. Să auzim cu toţii şi să ne învăţăm a nu fi negligenţi şi nepăsători în cetirea şi meditarea sfintei scripturi. Iată iarăşi: „Până ce voiu venì“ zice. Priveşte cum îl mângâie, căci erà natural, ca Timotheiu ca şi un copil orfan să-l caute pe apostol». „Până voiu venì, zice, păzeşte (ia aminte la) cetirea“ — sfintelor scripturi —, „şi mângâierea“ —

cea către dânşii — „şi învăţătura. Nu fii nebăgătoriu de samă de darul ce este întru tine, care ţi s'a dat prin prorocie“ — vorbeşte aici de învăţătură — „cu punerea mânilor preoţilor“. Aici el nu vorbeşte de presviteri sau preoţi, ci de episcopi, fiindcă nu doară presviterii hirotonisau pre episcop.

„De acestea să gândeşti, întru acestea să fii“ (Vers. 15). Priveşte cum îl sfătuieşte de mai multe ori în şir pentru acelaşi lucru, voind prin aceasta a arătà, că dascalul mai ales cu asemenea lucruri trebuie a se ocupà. „Păzeşte-te (ia aminte de) pre tine şi învăţătura şi remâi întru acestea“. (Vers 16), adecă «ia aminte de tine însu-ţi, şi învaţă şi pre alţii». „Că acestea făcând, şi pre tine te vei mântuì, şi pre cei ce te vor ascultà“. Căci cel ce se obişnueşte cu cuvintele învăţăturei, el cel întâi se foloseşte, fiindcă prin cele cu care sfătuieşte pre alţii se va umilì şi el. Nu s'au spus acestea numai către Timotheiu, ci către toţi. Dară dacă el spune acestea celui ce înviea pre cei morţi, apoi ce vom zice noi? Şi Christos încă zice: „cel ce scoate din visteriea sa nouă şi veche, asemenea este omului stăpân al casei“ (Math. 13, 52). Şi iarăşi fericitul Pavel zice: „că prin răbdare şi mângâerea scripturilor nădejde să avem“. (Rom. 15, 4). Dară mai cu samă el însuşi făceà aceasta, învăţându-se la picioarele lui Gamaliil, legele părinteşti, încât că şi după acestea el luà aminte la cetire. Cel ce sfătuieşte pre alţii la asemenea îndeletniciri, mai întâi el însuşi făceà aşà.

Ai văzut deci, cum el într'una face uz de mărturiile sf. scripturi, şi cum scoate din ele senzul profund, mistic sau alegoric[1]? Apoi Pavel este cu băgare de samă la cetire — fiindcă nu mică este folosinţa ce o poate

---

[1]) *Notă.* Verbul θεωρέω-ῶ, însamnă *a vedeà ceva cu atenţiune a cercetà, a aprofundà cu mintea senzul unei idei.* Textul elin este: ὁρᾷς γοῦν, αὐτόν συνεχῶς ταῖς τῶν προφητῶν κεχρημένον μαρτυρίαις, καὶ θεωροῦντα τὰ ἐν αὐταῖς; = *ai văzut deci cum el într'una întrebuinţază mărturii din Proroci, şi cum scoate cu băgare de samă cele dintrânsele?* — adecă senzul aprofundat, mistic sau alegoric.

scoate cinevà din cetirea sfintelor scripturi — şi noi ne trândăvim, sau le ascultăm cu ne'ngrijire?

„Ca procopsala (învăţătura) ta arătată să fie întru toate". Ai văzut că apostolul voià ca Timotheiu şi în aceasta să se arate mare şi minunat; şi cum că dânsul aveà încă nevoie de aceasta, îi zice: „ca procopsala ta să fie arătată întru toate", adecă nu numai în vieaţă, ci şi în cuvântul învăţăturei.

„Pre cel bătrân să nu'l înfruntezi" (Cap. 5, 1). Aşà dară este vorba aici de cel învestit cu demnitatea preoţască (Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς = pre bătrân să nu-l înfruntezi, să nu-l dojăneşti cu asprime)? Eu cred că nu, ci vorbeşte în genere pentru ori-ce om bătrân. «Dară dacă are nevoie de îndreptare?», zici tu. Ei atunci «să vorbeşti şi să te porţi cu dânsul zice, dupre cum te-ai purtà faţă de tatăl tău ce a greşit».

„Pre cele bătrâne ca pre nişte mame; pre cele tinere ca pre nişte surori, întru toată curăţiea" (Vers. 2). «Chiar prin firea lucrurilor, zice, este greoiu de a certà pre cinevà, şi mai cu samă pre un bătrân să-l certe un tânăr, negreşit că faptul este prea îndrăzneţ. Dară tu, zice, mângâel prin modul vorbirei şi prin blândeţă». Căci este cu putinţă de a certà pre cinevà cu blândeţă, dacă cinevà voieşte; se cere multă prudenţă, însă este cu putinţă. „Pre cele tinere ca pre nişte surori" zice. De ce oare şi aici tot în acest chip îl povăţuieşte să se poarte? Lasă a se înţelege iarăşi cutezanţa lui din cauza vârstei. Trebuie deci şi aici de a mângâià şi a îndreptà lucrurile cu blândeţă şi apoi adaogă: „întru toată curăţiea". «Să nu-mi spui, zice, numai de păcatul împreunărei, ci nici chiar pricină de bănueală să nu dai». Fiindcă prin vorbirile cele cu femei tinere cu greu poate cinevà a se ferì de bănueli, iară episcopul trebuie a face şi aceasta, pentru aceia zice: „cu toată curăţiea". Ce spui? Poronceşti acestea lui Timotheiu? «Da! răspunde el; fiindcă prin el eu vorbesc lumei întregi». Deci, dacă lui Timotheiu îi poronceşte acestea, apoi fie-care poate să înţeleagă ce feliu trebuie a fi el, nici pricină de bănueală să nu deà, şi nici vr'o umbră cât de mică de pretext să nu procure celor ce ar voì să-l defaime.

„Pre văduve cinstește-le, pre cele ce sunt cu adevărat văduve“ (Vers. 3). Dară oare de ce nu vorbește nimic de ficiorie, și nici nu zice «cinstește pre fecioare?» Mie mi se pare că pe atunci nu erau, sau că poate se disființase, dupre cum lasă a se înțelege mai departe, zicând: „că iată unele s-au întors în urma satanei“ (Vers. 15).

„Pre văduve le cinstește, pre cele ce sunt cu adevărat văduve“, zice. Prin urmare se poate ca să nu aibă bărbat, și cu toate acestea să nu fie văduvă, dupre cum se petrece și cu fecioara; căci nu e deajuns să nu fie măritată în regulă, ci este nevoie și de altele multe, ca de pildă să fie neprihănită, statornică și credincioasă. Tot așà și cu văduva, fiindcă și dânsa are nevoie de multă cinste, și cu drept cuvânt, de vreme ce nu are bărbat, iară faptul acesta se pare a fi de ocară și de rău augur pentru cei mulți. De aceia apostolul voiește ca văduva să se bucure de multă cinste din partea preotului, mai ales dacă ea este și vrednică de aceasta.

„Iară dacă vre o văduvă are fii sau nepoți, să se învețe întâi a-și chivernisì casa sa întru bună credință, și să dea răsplătiri părinților“ (Vers. 4). Privește înțelepciunea lui Pavel, cum în multe părți îndeamnă auditoriul prin raționamente omenești, căci n-a spus aici ceva mare și înalt, ci ceia ce purcede dintr'o conștiință curată: „și răsplătiri să dea părinților“ zice: Cum? «Te-ai bucurat de creștere, de educație, de multă cinste; s-au dus aceia, și tu n-ai putut să li întorci răsplata. Ei bine, copiii aceșteia nu i-ai născut tu, și nici nu i-ai crescut singură; deci răsplătește acelora, întorcându-le datoriea prin copiii ce-i ai sub îngrijire».

„Să se învețe, zice, întâi a'și chivernisì casa sa întru bună credință“. Aici arată în mod simplu că trebuie a face bine. „Că aceasta este bine primită înaintea lui Dumnezeu“. Fiindcă a zis: „pre cele cu adevărat văduve“, spune mai departe și care este cu adevărat văduvă.

„Iară cea cu adevărat văduvă și singură

nădăjduieşte întru Dumnezeu, şi se zăboveşte (stăruieşte) întru rugăciuni şi cereri noaptea şi ziua, iară ceia ce petrece întru desfătare, de vie este moartă" (Vers. 5. 6). Dacă cinevà, zice, nu duce o vieaţă lumească, şi se găseşte în văduvie, aceasta este cu adevărat văduvă. Ceia ce nădăjduieşte în Dumnezeu precum trebuie, ceia ce stăruieşte în rugăciuni ziua şi noaptea, aceasta este cu adevărat văduvă,—căci apostolul admiră şi pe văduva care îşi creşte bine copiii, şi precum trebuie. „Iară cea văduvă şi singură" zice, adecă cea care nu are copii, pe care o şi mângâie, zicând, că aceasta mai ales este văduvă, când este lipsită nu numai de mângâierea bărbatului, ci chiar şi de a copiilor,—însă aceasta are pe Dumnezeu în locul tuturor. «Nu este mai inferioară ceia ce nu are copii, ci ceia ce îi lipseşte prin lipsa copiilor, o împlineşte cu mângâerea ce i se acordă. Nu fii deci tristă, zice, când auzi că trebuie a creşte copii, iară tu nu ai, şi că prin aceasta ţi s'a împuţinat demnitatea ta; pentru că cu adevărat eşti văduvă».

„Iară ceia ce petrece întru desfătare, de vie este moartă". Fiindcă multe femei având copii preferă văduviea, nu ca să împiedece aşà zicând aplecările *vieţei, ci încă mai mult* să le aprindă, ca astfeliu mai cu multă înlesnire să le facă pe toate, şi să se lase cu mai multă libertate în voea poftelor lor lumeşti, ce spune apostolul? „Iară ceia ce petrece întru desfătare, zice, de vie este moartă". Ce spuiu? Aşà dară femeia văduvă nu trebuie a petrece? «Nu! zice el; că dacă petrecerea nu este trebuitoare nici unei vârste mai înaintate, nici unei firi slabe, ci încă pricinuitoarea morţii, şi a morţii celei veşnice, apoi ce am puteà zice de bărbaţii cari petrec? Cu drept cuvânt deci zice: „Iară ceia ce petrece, de vie este moartă".

Să vedem acum care este treaba celor vii, şi care a celor morţi, şi atunci vom vedeà în care parte să punem pre o asemenea femeie. Cei ce vicţuesc lucrează cele ale vieţei viitoare, ale adevăratei vieţi. Şi care anume sunt cele ale vieţei viitoare, pentru care noi suntem datori de a ne ocupà toată vieaţa, ascultă pre Christos zicând: „Veniţi binecuvântaţii părintelui meu de

moșteniți împărățiea care este pregătită vouě de la întemeierea lumei. Că am flămânzit, și mi-ați dat să mănânc, însătat am fost, și mi-ați dat să beau" (Math. 25, 34. 35). Așà dară cei vii nu numai prin aceasta se deosebesc de cei morți, că adecă văd soarele și respiră aerul, nu numai în aceasta, zic, ci prin a face un bine oare-care, fiindcă dacă nu au cu sine această virtute, cu nimic nu vor fi mai buni de cât cei morți.

Și ca să afli că așà este, ascultă cum și murind cinevà trăiește: „Dumnezeu, zice, nu este al morților, ci al viilor" (Ibid. 22, 32). «Dară și aceasta este o enigmă», zici. Așà dară să dezlegăm amândouă aceste chestiuni. Moare cinevà trăind, când își petrece vieața în desfătări. Cum? Apoi un asemenea om trăiește numai pentru pântece, și cu pântecele, iară cu celelalte simțiri de loc. In ce chip? El nu vede ceia ce trebuie a vedeà, nu aude ceia ce trebuie a auzì, nu grăiește ceia ce trebuie a grăì, și nici nu face cele ce fac cei vii, ci dupre cum cel întins pre pat are ochii închiși, și nu mai simte nimic din cele ce se petrec, tot așà și acesta,— sau mai bine zis, chiar mai rău de cât cel mort. Căci acela este deopotrivă de nesimțitoriu și în cele bune ca și în cele răle, pe când acesta simte numai pe cele răle, în timp ce pre cele bune nu le simte de loc, și rămâne nemișcat. Nimic din cele ale vieței viitoare nu-l mișcă, așà că dejà a murit, și se găsește ca într'o groapă întunecată, sau într'o peșteră plină de toată necurățiea, din cauză că l-a primit în pântecele ei, pentru care îl și ține veșnic în întunerec ca pre cei morți.

Căci când el își petrece întreaga vieață mâncând și îmbătându-se, oare nu este în întunerec? Oare nu este mort? Și chiar dimineața când se pare că ar fi treaz, el totuși nu are o căutătură curată, din cauză că nici sara nu se poate stăpâni de a nu beà vin, iară pentru viitoriu este stăpânit veșnic de pofta de a beà. Il poate vedeà cinevà petrecând prin târguri și înainte de prânz și la amează, iară noaptea întreagă într'un somn adânc, și mai cu samă dimineața. Dară pe un asemenea om îl vom numără noi cu cei vii? Și încă ce ar puteà spune cinevà de viforul cel mare de furtuni ce a pătruns în sufletul și în trupul său din cauza dezmerdărilor? Dupre

cum întunerecul cel într'una provocat de nori nu lasă raza soarelui să strălucească precum trebuie, așà și aburii ce se ridică din vin și dezmerdări împiedecând crierul (enchefalul) și stând deasupra lui ca un nor gros, nu lasă ca cugetul să se întindă mai departe de dânsul, și-l țin întunecat ca într'o noapte întunecoasă. Câtă vijelie nu este oare înăuntrul acestui om? Precum se întâmplă în timpul inundărilor, că pe când apa năvălește înăuntrul caselor trecând până și prin uși, iară pre cei dinăuntru îi vedem pururea tulburați și îngrijorați, și întrebuințază felurite vase, și bureți, sau și altele multe, spre a secà apa, ca nu cumvà să atace temeliile casei, și toate cele dinăuntru să le facă nefolositoare,—tot asemenea și sufletul pătimește, când este inundat așà zicând cu multele dezmerdări, căci i se tulbură facultățile gândirei, care nu mai au putere de a împrăștieà întunerecul dejà intrat, și pre cel ce intră încă din cauza beției, pentru care mare este vijăliea dinăuntrul acestui om.

Să nu te uiți numai la fața lui veselă și vешnic rânjitoare, ci cercetează și cele dinăuntrul său, și atunci îl vei vedeà plin și încărcat de neliniște și tristețe; și dacă ar fi cu putință de a supune unei cercetări amănunțite pe un asemenea suflet, l-ai vedeà tulburat, mâhnit și rușinat. Cu cât trupul se îngrașă și se bubăiește mai mult, cu atât și sufletul se rușinează mai mult; devine mai slab, și mai mult se îngroapă și acufundă în păcate. Și dupre cum se petrece cu lumina ochiului, când albușurile ochilor sunt îngroșate pe deasupra, iară vederea nu are putere a se întinde pe cât trebuie, fiind împiedecată raza de aceà îngroșare, și din această cauză de multe ori se găsește bolnavul în cel mai mare întunerec, — tot asemenea e și cu trupul care bugezându-se prin mâncări și băuturi, se îmbracă cu grăsime, sau mai bine zis cu tâmpire de minte.

Cei morți apoi putrezesc și se diformează, iară din trupurile lor curge mult venin. Dară aceasta se poate vedeà și cu femeia ce se desfătează: scurgeri dese de sânge, sughițuri, râgâituri, guturaiu, greață, — iară pe celelalte, care sunt rușinoase și ale spune, le trec cu vederea. Atât de mare este tirăniea dezmerdărilor, încât că chiar fapte de acelea despre care ne rușinăm de ale și vorbi, pe acestea le face. Cum? Apoi trupul se to-

peşte pe nesimţite din toate părţile. Dară ce este dacă ea mănâncă şi beà? Căci aceasta nu este dovadă de o vieaţă omenească, fiindcă şi animalele mănâncă şi beau. Aşà dară dacă sufletul ei este mort, ce folos mai are de mâncare şi de băutură? Căci nici haina cea colorată cu care ar fi îmbrăcat un trup mort, nu i-ar fi de nici un folos, şi tot aşà şi un suflet mort nu poate folosì un trup îmbrăcat în haine fie chiar cât de scumpe. Când dânsa pururea vorbeşte despre bucătari, despre sofragii, despre brutari, şi nimic evsevios nu grăieşte, apoi oare n'a murit?

Ce este omul, vom vedeà. Cei deafară zic că omul este o fiinţă logică (cuvântătoare), muritoriu, primitoriu de ştiinţă şi de înţelepciune, dară noi nu vom sta numai la această definiţiune, ci vom întinde definiţiunea şi mai departe, aducând mărturii din sfânta scriptură. Aşà dară unde anume a dat definiţiunea omului? Ascultă ce spune ea: „Erà, zice, om“, cum? „Drept, adevărat, temătoriu de Dumnezeu, depărtat de ori-ce lucru rău“ (Iob. 1, 2). Acesta este om. Şi iarăşi în altă parte zice: „Mare şi cinstit lucru este omul milostiv (Proverbe 20, 6). Pre cei ce nu sunt în acest chip, chiar de ar aveà înţelepciune, chiar de ar fi primitori de ştiinţă cât de multă, totuşi sfânta scriptură nu obişnuieşte a-i numì oameni, ci câni, şi cai, şi viperi, şi şerpi, şi vulpi, şi lupi, şi în fine ceia ce este mai de dispreţuit dintre fiare. Deci, dacă acesta este om, apoi cel ce petrece în dezmerdări, nu este om. Căci cum ar puteà fi, dacă el de nimic din acestea nu se interesează? Nu este cu putinţă ca desfătarea şi cu trezia să se găsască împreună, fiindcă sunt contrare una alteia. Aceasta o spun şi cei deafară, că: «Pântecele gras, nu naşte (produce) minte ascuţită[1])» Dară mai ales scriptura obişnuieşte a numì pe aceştiia oameni fără suflet, „pentru că trupuri sunt“ (Facer. 6, 3). — de şi aveau suflete, însă erau moarte. Dupre cum zicem pentru cei virtuoşi că în totul sunt suflet, în totul duh, tot aşà şi pentru cei contrari. Astfeliu şi Pavel ziceà: «voi nu sunteţi în

---

[1]) *Notă.* Παχεῖα γαστήρ, λεπτόν οὐ τίκτει νόον, ceia ce se asamănă cu latinul proverb. *Plenus venter non studet, libenter* = pântecele plin nu studiază în libertate.

trup, fiindcă nu faceau cele ale trupului. Astfeliu deci cei ce se desfătează, nu sunt în suflet, nu sunt în duh.

[1]) „Iară ceea ce petrece întru desfătare, zice, de vie este moartă". Auziți acestea voi, care tot timpul îl petreceți în desfătări și beții, voi care pre cei săraci ii treceți cu vederea sfârșiți și murind de foame, iară voi necontenit muriți în desfătări. Două morți deodată faceți voi; cea a celor nenorociți, și cea a voastre chiar, amândouă venite din necumpătare. Dacă voi ați amestecà îmbuibarea voastră la un loc cu sărăciea acelora, două vieți ați face. De ce îți spargi pântecele tĕu cu îmbuibările? De ce slăbești de tot pe cel al săracului prin foame? Pe al tău îl faci a putrezi de tot prin mâncări mai mult de cât trebuie, iară pe al săracului îl usuci mai mult de cât trebuie. Gândește-te ce feliu ajung cele din mâncări, cum se prefac și ce anume ajung. Oare nu 'ți vine greu chiar și de a auzi? De ce dară te ocupi de cele de prisos pe care ai ale lepădà afară? Că nimic alt nu este prisosul îmbuibărilor de cât prisosință în băligaiu. Căci și natura își are măsura sa, așà că ceia ce este mai mult de cât trebuie, nu mai este hrană, ci vătămare și băligaiu mai mult.

Hrănește-ți trupul, iară nu-l omorî. De aceia s'a numit hrană, nu ca să pierdem trupul, ci ca să-l hrănim. De aceia cred că hrana se preface în băligaiu și se leapădă afară, ca să nu fim îndrăgostiți de dezmerdări; că dacă n'ar fi așà, și nici nu ar ajunge a fi nefolositoare sau nici nu ne-ar vătămà trupul, n'am încetà de sigur de a ne mâncà unii pre alții. Dacă pântecele ar consumà totul pre cât am voi noi, mii de războae și de lupte ar vedeà cineva petrecânduse. Că dacă noi chiar și acum, în timp ce unele din mâncări sunt aruncate în băligaiu, iară altele prefăcute în sânge și flegmă nefolositoare și false, și încă ne petrecem timpul în dezmerdări, și de multe ori averi întregi le cheltuim cu mesele, — dară încă dacă nu ar fi în așà feliu sfârșitul petrecerilor, ce n'am face?

Ne umplem pre noi înși-ne de cea mai mare putoare când ne petrecem timpul în desfătări, căci trupul din

---

[1]) *Partea morală.* Contra desfătărilor și a dezmerdărilor prin mai multe. (*Veron*).

toate părţile se scurge, ca şi un burduf plin, — şi încă se scurge în aşà feliu, în cât chiar şi crierul (enchefalul) se vătămà, de oare-ce aburi groşi ies din toate părţile din trup, ca dintr'un cuptoriu, din cauza fierbinţelei dinăuntru. Deci, dacă aburii dinafară şi nelinişte sc trupul atât de mult, dară încă crierul ce nu pătimeşte fiind într'una izbit de aburii de dinăuntru? Ce nu pătimesc canalurile sângelui înfierbântat şi astupat? Ce nu pătimesc acele rezervoare dinăuntru: ficatul adecă şi splina? Ce nu pătimesc chiar canalurile băligarului? Şi ceia ce este mai grozav, că pentru canalurile băligaiului noi ne îngrijim mai dinainte ca să nu se astupe şi să trimită băligaiul in sus, — pentru aceasta zic, totul facem, în timp ce canalurile pântecelui nostru nu le curăţim, ci le astupăm şi le îndesăm, iară băligaiul ridicându-se în sus, unde însuşi regele stă — voiu să zic crierul, sau enchefalul—noi nu luăm pentru aceasta nici o măsură. Apoi dacă facem aşà, pentru acest cuvânt, zic, noi nu mai avem crierul ca pre un împărat cinstit, ci ca pre un câne necurat,

Pentru aceia Dumnezeu a pus departe de crier acele mădulări, ca astfeliu să nu poată aveà de la ele nici-o vătămare. Dară noi nu le lăsăm, ci toate le stricăm prin necumpătare. Ce ar mai puteà spune cinevà de celelalte răle? Astupă canalurile de scurgerea băligaiului, şi vei vedeà cum de 'ndată se nasc boale. Apoi dacă murdăriea deafară dă naştere la boale, dară cea dinăuntru care este astupată din toate părţile cu învelişul trupului, şi care nu are pe unde să se împrăştie, câte boale nu va aduce şi trupului şi sufletului? Şi ceia ce este mai grozav, că faţă de Dumnezeu mulţi se neliniştesc, zicând: «ce este aceasta? Dumnezeu a legiuit ca noi să purtăm băligaiu în trup» — şi iată cum înşii sporesc băligaiul. De aceia Dumnezeu a legiuit aşà, ca cel puţin cu chipul acesta să te scape de desmerdări şi desfătări, ca cel puţin cu chipul acesta să te facă de a nu te pironi în cele pământeşti. Tu însă, nici aşà nu conteneşti de a te desmerdà, ci te acufunzi în petreceri până în gât chiar şi mai 'nainte de timpul mesei, sau mai drept vorbind chiar nici o poftă nu mai ai atunci. Oare nu te-a părăsit atunci şi gâtul împreună cu limba, şi nu ţi s'a stins ori-ce poftă de mâncare? Căci simţirea mâncărei stă în gust, iară după aceasta de loc, ci încă

un disgust mare te cuprinde, căci sau că stomahul nu-ţi mai lucrează, sau că lucrează cu multă greutate.

Cu drept cuvânt dară zice apostolul: „Iară ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moartă". Căci un suflet care petrece nici nu aude nimic, nici nu poate spune nimic, ci devine molatic, necinstit, fricos, fără libertate, sfios, plin de obrăznicie, de linguşire, de neştiinţă, de mânie, de iuţală, plin in fine de toate rălele, iară de bunurile contrare pustiu cu desăvârşire. „Ceea ce petrece întru desfătare, zice, de vie este moartă. Şi acestea poronceşte, ca fără de prihană să fie" (Vers. 7). Ai văzut că ceia ce el spune aici, este legiuire? El nu lasă la buna voinţă, ci «poronceşte, zice, de a nu petrece în desfătări» ca fiind oare cum răul cunoscut de toţi, ca cum cel ce face aşà nu este slobod de a se împărtăşi de tainele bisericei. „Şi acestea poronceşte, zice, ca fără de prihană să fie". Ai văzut că faptul acesta stă între păcate?

Aşà dară ascultând şi noi pre Pavel, poroncim ca văduvele ce se desfătează in petreceri, să fie afară din *catalogul văduvelor*. Că dacă ostaşul este judecat ca dezertoriu când îşi petrece timpul prin băi, sau prin teatruri, sau cu speculaţiuni negustoreşti, apoi cu atât mai mult văduvele. Să nu căutăm aici desmerdările, ca să le aflăm acolo. Să nu petrecem în desfătări aici, ca acolo să petrecem cu adevărată desfătare, cu adevărată desmerdare, care nu naşte nici un rău, ci din contra are mii de bunuri. Cărora fie ca noi ca toţii să ne învrednicim întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIV

„Iară dacă cinevà nu poartă grijă de ai săi, şi mai vârtos de ai casei sale, de credinţă s'a lepădat, şi este de cât cel necredincios mai rău" (Cap. 5, 8).

Mulţi îşi închipuesc că pentru mântuirea lor li este de ajuns propriea lor virtute, dacă adecă îşi vor pune în bună orânduealǎ vieaţa lor, şi atunci, zic, îşi închipuie că nimic nu li mai lipseşte pentru mântuire. Dară aceştiia nu judecă drept; iară aceasta o invederează cel ce a ascuns în pământ unicul talant ce i s'a încredinţat, căci nu doară îmbucăţindu-l sau micşurându-l l-a adus Domnului seu, ci întreg şi în starea în care i s'a fost dat. Aceasta tocmai şi fericitul Pavel o învederează aici, zicând: „dacă cinevà nu poartă grijă de ai săi". Sub denumirea de „grijă" de aici, apostolul înţelege atât cea trupească cât şi cea sufletească, fiindcă şi aceasta este îngrijire. „Dacă cinevà nu poartă grijă de ai săi, şi mai ales de ai casei sale", — adecă cu deosebire de cei din neamul său, — „este mai rău, zice, de cât cel necredincios", — ceia ce spune şi Isaia corifeul Prorocilor, zicând: „Pre cei ai tei ce sunt din semânţa neamului tău nu-i trece cu vederea" (Isaia 58, 7). Că dacă cinevà trece cu vederea pre cei legaţi de dânsul prin înrudire, cum va puteà fi cu dragoste către alţii? Oare nu vor zice toţi că faptul este izvorît din iubirea de slavă deşartă, când l-ar vedeà făcând bine celor străini, iară pe ai săi dispreţuindu-i şi necruţându-i? Ce vor zice apoi, când el pre alţii îi învaţă, iară pre a-i sei îi trece cu vederea lăsându-i în rătăcire, de şi are o mai mare uşurinţă şi un mai mare drept de a face bine? «Nu-i aşà — vor zice Elinii — că creştinii sunt foarte-iubitori, când trec cu vederea pre cei a-i lor»?

„Şi este, zice, de cât cel necredincios mai rău". De ce oare? Fiindcă acela, dacă nu se uită la cei străini, cel puţin pre cei deaproape a-i sei nu-i trece cu vederea. Adecă că cel ce neglijază şi trece cu vederea pre cei ai sei, nedreptăţeşte şi legea lui Dumnezeu, şi legea naturei în acelaşi timp. Deci, dacă cel ce nu se îngrijaşte de a-i sei se leapădă de credinţă, dară încă cel ce nedreptăţeşte pre a-i sei cum poate fi socotit? Cu cine va sta la un loc? Şi cum s-a lepădat de credinţă? „Mărturisesc că pre Dumnezeu îl ştiu, zice, iară cu faptele îl tăgăduiesc" (Tit. 1, 16). Ce a poroncit Dumnezeu cel adevărat? De a nu trece cu vederea pre

cei din sămânța neamului. Dară atunci cum poate crede în Dumnezeu cel ce face așà? Să ne gândim deci noi toți câți ne îngrijim de a cruță banii, și dispretuim pre cei de același sânge cu noi.

Dumnezeu pentru aceia a hotărit unirea prin înrudire, ca astfeliu să avem multe motive de-a ne face bine unii altora. Când, deci, tu nu faci ceia ce face necredinciosul, oare atunci nu te-ai lepădat de credință? Așà dară nu numai a crede este mărturisirea credinței, ci a și da dovadă de lucruri vrednice de credință, așà că e cu putință ca cinevà să creadă, și să nu creadă. Fiindcă apostolul a vorbit despre petreceri și desfătări, apoi nu numai prin aceasta zice că s'a pierdut, fiindcă petrece în desfătări, ci fiindcă unul ca acesta este silit ca și pre a-i săi să-i treacă cu vederea; și cu drept cuvânt, de vreme ce a trăit pentru pântece numai, și deci s-a pierdut lepădându-se de credință. „Și este, zice, de cât cel necredincios mai rău". Că nu este tot una: de a trece cu vederea pre cel al tău, și pre cel străin, — fiindcă cum s'ar puteà? De aceia este mai mare vinovăția de a trece cu vederea pre cel cunoscut, de cât pre cel necunoscut, pre prieten de cât pre cel ce nu-ți este prieten.

„Văduva să se aleagă nu mai puțin de șasezeci de ani, care a fost unui bărbat femeie, întru fapte bune fiind mărturisită" (vers. 9. 10). A spus mai 'nainte „să se învețe mai întâiu să-și chivernisască casa sa întru bună credință, și să dea răsplătiri părinților", a spus apoi că: „Ceea ce petrece întru desfătare, de vie este moartă", a spus încă că „dacă nu poartă grijă de ai sei, este mai rău de cât cel necredincios", și în fine a spus că dacă nu le are acestea, este nevrednică de a fi trecută în catalogul văduvelor, — iară aici spune ce vârstă trebuie să aibă. Dară ce? O judecăm oare pre dânsa dupre vârstă? Și care este isprava? Că n'a ajuns la vârsta de șasezeci ani. «Nu numai de la vârstă să se judece, zice, ci chiar dacă ar trece și de acea vârstă, însă nu are fapte bune, chiar nici atunci să nu fie aleasă». Și de ce oare precizând vârsta văduvelor, cauza o pune

la urmă, nu introdusă așà zicând de la sine, ci chiar de la văduve?

Dară acum să ascultăm cele ce urmează: „De a crescut fii". Nu este puțin lucru de a crește fii, fiindcă a crește fii nu va să zică numai de a-i hrăni, ci a-i hrăni precum trebuie, dupre cum zice mai sus: „de vor petrece întru credință, și întru dragoste, și întru sfințire". Ai văzut cum preste tot locul apostolul pune înainte mai întâi binefacerile cătră cei ai neamului, sau cătră cei ai sei, și după aceia cătră cei străini? Căci mai întâi zice: „de a crescut fii", iară după aceia adaoge: „de a primit străini, de a spălat picioarele sfinților, de a ajutat celor năcăjiți, de a urmat la tot lucrul bun". Dară ce? Dacă este poate săracă și nu are cu ce ajutà? Nu este atât de săracă, în cât să nu poată crește copii, sau să primiască străini, sau să ajute pre cei năcăjiți. Nu este mai săracă de cât acea văduvă din evanghelie, care a dat și cei doi oboli ce-i aveà. Chiar de ar fi săracă, totuși casă are, căci nu stă sub ceriul liber.

„De a spălat, zice, picioarele sfinților" ceia ce nu cere nici-o cheltuială. „De a urmat la tot lucrul bun". Dară care anume poroncă o spune prin aceste cuvinte? Aici el îndeamnă pre văduvă la slujba cea trupească, căci spre acele slujbe femeile mai ales sunt destinate; de a așterne patul, de a repauzà. Vai! câtă exactitate cere de la o văduvă! — aproape aceea pe care o cere de la cel ce voiește a aveà episcopie. Căci expresiunea „de a urmat tot lucrul bun" e ca și cum ar fi zis: «chiar de n'a putut să facă toate cele de dinainte, cel puțin a luat parte la altele, cel puțin a slujit». Tăindu-i pofta de petreceri întru desfătări, apostolul voiește ca văduva să fie cu prevedere, iconoamă, și petrecându-și timpul în rugăciuni. Astfeliu erà Anna. Privește câtă exactitate cere el de la văduvă, pe care nu o cere de la fecioare, deși a cerut și de la acestea multă băgare de samă și cea mai mare curăție, căci expresiunea: „spre bună cuviință și apropiere de Domnul fără sminteală" cuprinde în sine întreaga virtute.

Ai văzut că nu faptul nemăritărei de a doua oară

este deajuns să ni arate pe o adevărată văduvă, ci că e nevoie de multe altele? De ce, spune-mi, nu îndeamnă pe văduvă de a se mărită de a doua oară? Oare dispreţuià nunta? Nicidecum, căci aceasta este a ereticilor, — ci voind a se îndeletnicì văduva în cele duhovniceşti mai mult, şi a păşi spre virtute. Căci nunta nu este spre necurătenie, ci spre îndeletnicire, fiindca şi atunci când zice: „să vă îndeletniciţi în post şi in rugaciune" (I. Cor. 7, 5), nu spune «să vă curăţiţi». In adevăr, că nunta este pricină a multe îndeletniciri. Deci, dacă de aceia nu te măriţi, pentru ca să te îndeletniceşti cu frica de Dumnezeu, cu primirea străinilor, cu îngrijirea sfinţilor, iară tu nu te îndeletniceşti, nici un folos nu ai din văduvie. Tot aşà şi fecioara care se răstigneşte cu toată băgarea de samă, dacă s'a depărtat de nuntă ca spurcată şi necurată, n'are nici un folos din fecioriea sa. Ai văzut că spunând de primirea străinilor el nu spune de o dragoste cum s'ar brodi, ci de acea dragoste care purcede dintr'un cuget lin, din bunavoinţă, de acea dragoste care înalţă faptul aşà feliu, că primeşte pre străin ca pre însuşi Christos. Căci apostolul nu voieşte a poronci văduvelor de a face slujbă sfinţilor de silă, ci ca ele de la sine să facă aceasta.

„De am spălat eu picioarele voastre, zice, Domnul şi învăţătoriul, şi voi datori sunteţi unul altuia a spălà picioarele" (Ioan 13, 14). Chiar de o mie de ori de-ar fi cinevà bogată, chiar de ar fi în cea mai mare cinste, şi ar cugetà lucruri mari pentru nobleţa neamului din care se trage, totuşi nu poate fi o deosebire atât de mare între dânsa şi cei pe cari-i slujaşte, pe câtă este între Dumnezeu şi ucenici. Dacă tu primeşti pe străin ca pe Christos, de nimic nu te vei ruşinà, ci încă mândreşte-te chiar pentru aceasta; — iară dacă nu-l primeşti ca pe Christos, nici nu-l primi. „Cel ce vă primeşte pre voi, zice, pre mine mă primeşte" (Math. 10, 40). Dacă nu primeşti astfeliu, nici plată nu vei aveà.

Abraam a primit pre nişte oameni călători, dupre cum credeà el, şi nu toate îngăduià slugilor, ci şi femeii sale a poruncit ca să frământe făina, deşi aveà trei sute-opt-spre-zece slugi, printre care de sigur că erau şi femei; dară el a voit ca răsplata să o aibă întreagă împreună

cu femeia sa, nu numai in cheltueli, ci şi in slujbă. Astfeliu trebuie de a fi primitoare de străini, ca şi cum toate le-ar face pentru dânsele chiar, că astfeliu să se sfinţiască şi mânile lor să se binecuvinteze. Chiar dacă dai milostenie săracilor, să nu iai ca o înjosire de a li da prin tine însă-ţi, căci nu dai săracului. ci lui Christos. Dară atunci cine ar fi atât de ticălos, încât să ià ca o înjosire de a întinde mâna (de a da ajutoriu) lui Christos? Aceasta este ospitalitate adevărată, de a face aşà ca pentru Dumnezeu. Dară dacă tu poronceşti cu trufie a i se da milostenie, ca şi cum a-i poronci să te bucuri de întâetate până şi aici, apoi aceasta nu este iubire şi îngrijire de străini. Străinul are nevoie de multă îngrijire, şi deci este de dorit ca chiar şi după atâtea îngrijiri tu să nu te ruşinezi.

Şi fiindcă faptul de a cere milostenie este de aşà natură, în cât că cel ce are nevoie de ajutoriul altora să se ruşineze, apoi tu prin marea îngrijire şi mângâere ce-i vei da trebuie a-i alungà ruşinea, şi a-i arătà cu cuvântul şi cu fapta, că cel ce face bine nu eşti tu, ci încă însuţi tu eşti care suferi, şi în cazul de faţă mai mult ţie. ţi se face bine, de cât aceluia. Astfeliu că prin buna intenţiune ce o ai către dânsul, îi covârşaşti ruşinea ce o aveà mai 'nainte. „Pre dătătoriul de bună voie iubeşte Dumnezeu" (II. Cor. 9, 7), zice. Tu mai cu samă datoreşti mulţămiri săracului, prin faptul că vei luà plată. Dacă n'ar fi săraci, cele mai multe din păcate nu le-am puteà tăià; aşà că săracii sunt doftorii ranelor tale, iară doftoriile ce ţi le prezintă, sunt chiar mânele lor. Nu atâta aduce vindecare doftorul când întinde mâna şi dă bolnavului doftoria, pe cât aduce săracul, căci când el întinde mâna şi primeşte dela tine milosteniea, este buretele aşà zicând care şterge păcatele tale. Ai dat argintul din punga ta, dară odată cu el a ieşit şi păcatele ce le aveai. Astfeliu sunt şi Preoţii, dupre cum şi zice: „Păcatele poporului meu vor mâncà" (Osie 4, 8). Aşà că tu mai mult iai de cât dai, mai mult bine ţi se face ţie, de cât ai făcut tu. Imprumuţi pre Dumnezeu, iară nu pre oameni; îţi sporeşti bogăţiea, iară nu o împuţinezi, şi o vei împuţinà atunci, când tu nu vei da.

„De a primit străini, zice, de a spălat picioa-

rele sfinților". A căror sfinți? A celor strimtorați, iară nu cum s'ar întâmplă sfinți, — fiindcă se poate să fie sfinți, și să se bucure de îngrijire și slujbă din partea tuturor. Nu umblă după cei ce sunt în îmbelșugare, ci după cei strâmtorați, după cei necunoscuți, cari sunt străini pentru cei mai mulți. „Intru cât, zice, ați făcut unuia dintr-acești frați ai mei mai mici, mie ați făcut" (Math. 25, 40). Nu da proestoșilor bisericei ca să împartă milostenieа ta la săraci, ci tu fă aceà slujbă, ca astfeliu să iai plată nu numai pentrucă ai cheltuit, ci și pentrucă ai slujit. Dă cu mânile tale, deci, tu singur samănă ogorul. Aici nu este nevoie de a înfige plugul în pământ nici de a înjugà bou, nici de a așteptà timpul prielnic, nici de a destupà mai întâi pământul de cioate, și nici de a te luptà cu frigul, de vreme ce această sămânță, sau mai bine zis această sămănare este scutită de ori-ce lucrare de feliul acela. Căci tu sameni în ceriu, unde nu este frig, nici iarnă, și nici altceva de acest feliu. Sameni în suflete, unde nimeni nu poate luà ceia ce ai sămănat, ci se păstrează acolo cu toată puterea, cu toată îngrijirea și băgarea de samă.

Samănă tu singur. De ce te lipsești pe tine însuți de plată? Mare plată este, de a puteà iconomisì și cele ale altora. Plată nu este numai de a da, ci și de a iconomisì bine cele date. De ce dară să nu iai tot tu și această plată? Cum că și pentru aceasta este plată, ascultă: „și a plăcut cuvântul acesta înaintea a toată mulțimea, zice, și au ales pre Ștefan... și pre Filip, și pre Prohor, și pre Nicanor,..." (Fapt. 6, 5), pre carii i-au însărcinat cu slujba văduvelor. Deci, fă-te iconom al celor ce sunt ale tale, iară la aceasta te hirotonisește însă-și milosteniea, însă-și filantropiea, și frica de Dumnezeu. Faptul acesta te izbăvește și de slavă deșartă, repauzază și sufletele, sfințește și mânile, și cugetul îl liniștește, și filosofie te învață, și mai cu bunăvoință te face; faptul acesta face ca tu să iai binecuvântările tuturor, și capul tău să primiască binecuvântările văduvelor.

Fă-te mai cu bunăvoință în rugăciuni; îngrijaște-te și de bărbații sfinți, de cei cu adevărat sfinți, de cei ce stau prin pustietăți, de cei ce nu pot să ceră, de cei ce sunt pironiți în slujba lui Dumnezeu. Călătorește drum

îndelungat, dă prin tine singur, căci de multe te vei folosì, dacă vei da singur. Vezi vr'un cort (colibă) sau vr'o peşteră? Vezi pustietate? Vezi singurătate? Demulteori plecând spre a da bani, ai dat întregul suflet, ai remas cucerit, şi ai devenit împreună rob al aceluia, şi împreună cu dànsul ai devenit şi tu călător în lume. Mare lucru este de a vedeà şi săraci. „Mai bine este, zice, de a merge la casa plângerii, decât de a merge la casa ospăţului“ (Ecles. 7, 2). De aici sufletul se molipseşte aşà zicând, căci dacă ai ocaziune de a rìde cu alţii la feliu, ai căpătat atunci îndemn spre petreceri, iară dacă nu ai aceà ocaziune, nu ai căpătat îndemn spre petrecere. In casa plângerii însă nimic de acest feliu, ci chiar dacă nu ai ocazie de a te dezmerdà, dară nici nu te-ai întristà, iară de cumva ai acea ocazie, totuşi tu te vei moderà.

Cu adevărat că monastirile sunt casa de plângere, unde se vede sac şi cenuşe, unde este singurătate, unde nu se vede nici un rîs, nici o îmbulzală de lucruri lumeşti, unde este post, unde se culcă pe pământul gol, unde toate sunt curate de fum de fripturi de carne, de sângiuiri, de vuete, de tulburări şi de multe supărări. Monastirile sunt limanuri liniştite, iară monahii sunt ca nişte luminători, carii luminànd din înălţime chiar şi pe cei ce vin din depărtare, şezând în liman şi atrăgând spre liniştea lor pre toţi, nelăsând să se întâmple vr'un naufragiu celor ce privesc spre dânşii, iară pre uniia ca aceştiia nu-i lasă de a dăinuì întru întunerec. Du-te la dânşii, ospătează-te, apropie-te, atinge picioarele sfinţilor, fiindcă e cu mult mai cinstit de a te atinge de picioarele acelora, decât de capul altora, căci picioarele sfinţilor mari lucruri au făcut, ba încă şi pedepsau, când scuturau praful de pe picioarele lor. Când este vr'un sfânt printre noi, de nimic nu ne ruşinăm.

Sfinţi, însă, sunt toţi, câţi au credinţă dreaptă împreună cu vieaţa. Chiar dacă nu fac semne şi minuni, chiar dacă nu scot demoni, totuşi sunt sfinţi. „Dacă, zice, au spălat picioarele sfinţilor“. Dupre cum se petrece cu scăparea unui om din cele pământeşti la cele cereşti, astfeliu se petrece şi cu scăparea în monastire la vr'un bărbat sfânt. Acolo nu vezi cele ce ai vedeà în vr-o casă, şi locul acela este mai curat decât orice.

Tăcere şi linişte multă; acolo nu e vorba de „al meu" sau „de al tău". Iară dacă vei rămâneà acolo o zi sau şi două, atunci vei simţi plăcerea. Se face ziuă, — sau mai bine zis, chiar şi mai înainte de ziuă, cocoşul a cântat,—şi nu vei vedeà petrecându-se ceeace se petrece într'o casă, unde slugile dorm duse (sforăesc), uşile sunt încueate, toţi stau culcaţi ca nişte morţi, iară îngrijitoriul de catâri trage clopotele. Nimic din toate acestea nu vei vedeà acolo, ci de'ndată cu toţii alungând dela dânşii somnul, se scoală cu evlavie, proestosul deşteptându-i pre dânşii, şi stau apoi la locul cel sfânt, şi întinzându-şi cu toţii mânile spre ceriu, cântă sfintele şi dumnezeeştile imnuri. Dânşii nu au nevoie de multe ceasuri spre a alungà dela ii somnul şi buimăceala, precum avem noi. Noi după ce ne-am trezit, stăm mult timp pe gânduri, apoi ieşim spre a ne îndeplinì nevoile trupeşti, (πρός χρείαν ἀπερχόμεθα), după aceia ne spălăm faţa şi mânile; apoi luăm pe noi ciuboatele şi hainele, iară pentru toate acestea trece mult timp. Acolo (în monastire), însă, nimic din toate acestea. Nimeni nu chiamă pe slugă, căci fiecare se slujaşte singur; nu are nevoie de haine multe, nu are nevoie de a se luptà mult până ce va alungà somnul, ci deabeà a deschis ochii, el samănă cu unul care a priveghiat mult, din cauza trezviei sale.

Căci când inima nu se acufundă jos în mâncări multe, şi deci nu este îngreuiată, nu are nevoie de mult timp spre a se ridicà în sus, ci de'ndată este trează. Mânile apoi sunt curate. Somnul este liniştit, căci nimeni nu aude acolo horcăind, nici suflând din greu, şi nici svârcolindu-se prin somn în toate părţile, nici cu trupul gol, ci cu toţii stau culcaţi mai cu bună cuviinţă chiar decât cei ce priveghiază. Dară toate acestea vin din buna orândueală ce se găseşte in sufletul lor. Cu adevărat că aceştiia sunt sfinţi, şi printre oameni sunt îngeri. Cel ce are cu sine multă frică de Dumnezeu, nu se lasă a fi adâncit în somnul cel mai profund, şi să-şi acufunde cugetul, ci în timp ce se pare că doarme, el aproape că este treaz. Tot aşà sunt şi visurile lor, nu fantastice, nici ciudate, ci dupre cum am fost spus, îndată ce a cântat cocoşul, proestosul intrând, scutură puţin de picior pre cel ce doarme, şi aşà pre toţi i-a trezit. Acolo nu este slobod de a fi desbrăcat când doarme.

Apoi sculându-se, de'ndată stau cu toţii drepţi şi

cântă imnuri profetice cu multă simfonie, şi cu melodii armonioase. Nici chitara, nici naiul, nici alt organ muzical nu sloboade un glas atât de plăcut, ca acel ce se poate auzì pe când cântă acei sfinţi în liniştea aceia a pustietăţei. Dară chiar şi cântările lor sunt potrivite şi pline de dragoste către Dumnezeu. „In nopţi, zice, ridicaţi mânile voastre la cele sfinte" (Ps. 133, 2) adecă spre Dumnezeu. Şi iarăşi: „De noapte mânecă duhul meu spre tine Dumnezeule, că lumină sunt poroncile tale pre pământ" (Isaia 26, 9). Dară şi cântările lui David scot multe lacrămi din ochi, căci iată ce cântă, zicând: „Necăjitu-m-am întru suspinul meu, spălavoiu în toate nopţile patul meu, cu lacrămele mele aşternutul meu voiu udà" (Ps. 6, 7); şi iarăşi: „Că cenuşă ca pânea am mâncat" (Ps. 101, 10); şi iarăşi: „ce este omul că-l pomeneşti pre el", (Ps. 143, 3)? şi iarăşi: „Nu te teme când se îmbogăţeşte omul şi când se va înmulţi slava casei sale"; şi iarăşi: „de şeapte ori în zi te voiu lăudà, întru judecăţile dreptăţei tale", şi iarăşi: „In miezul nopţii m'am deşteptat ca să mă mărturisesc ţie întru judecăţile dreptăţei tale", şi iarăşi: „Dumnezeu va izbăvì sufletul meu din mâna iadului", şi iarăşi: „De voiu merge în mijlocul umbrei morţii, nu mă voiu teme de răle, că tu cu mine eşti", şi iarăşi: „Nu mă voiu teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă întru întunerec, de întâmplare şi de dracul cei deamează zi", şi iarăşi: „Socotitu-ne-am ca oile cele de jărtfă".—Acestea le spun dânşii când cântă împreună cu îngerii, fiindcă şi îngerii cântă atunci: „Lăudaţi pre Domnul din ceriuri", zice, în timp ce noi căscăm, sforăim, horcăim, sau că stăm tolăniţi pe paturi şi ne gândim la mii de viclenii. Şi câţi nu sunt de aceia cari întreaga noapte 'şi-o petrec în acest feliu!

Când apoi urmează a se face ziuă, se liniştesc şi dânşii; şi pe când noi începem cu lucrul, atunci şi dânşii

au timp de repaus. Făcându-se ziuă fiecare din noi chiamă pre altul, se ia de vorbă pentru cele cheltuite, trimite în târg, se prezintă stăpânitorului, tremură de frică, sau că se gândește la răspundere; un altul se urcă pe scenă, iară celălalt la afacerea sa. Aceia iarăși, sfârșindu-și rugăciunile dimineței și imnurile, se apucă de cetit sfintele scripturi. Sunt uniia apoi cari au învățat a scrie și cărți. Fiecare apoi luând câte o locuință anume rânduită, are acolo o liniște vesnică, nimeni nu fleoncănește (οὐδενὸς φλυαροῦντος), nimeni nu spune nimic de prisos. Apoi săvârșesc rugăciunile din ceasul al treilea, din ceasul al șaselea și din ceasul al nouălea, cum și rugăciunile de sară. In fine împărțind ziua în patru părți, fiecare parte este plină de psalmodii (cântări de ale psalmilor), și cu imnuri laudă pre Dumnezeu. In timp ce cești din lume ospătează, rîd, joacă sau că li se sparge pânticele din cauza îmbuibărilor (gastrimarghiilor), aceștiia stăruiesc în cântări și imnuri lui Dumnezeu. Nicidată nu au timp de masă lungă, și nici de bucate multe.

După masă iarăși se îndeletnicesc de aceleași, fără a se da somnului. Cei din lume dorm și ziua, pe când aceia și noaptea priveghează. Cu adevărat că sunt fii ai luminei! Apoi cei din lume cheltuindu-și mult timp în somn, se scoală cu capul greoiu, pe când aceia priveghiază stând nemâncați, și dăinuiesc in imnuri și cântări. Venind apoi sara, uniia aleargă la băi, sau la desfătări, pe când aceia tocmai atunci sfârșind ostenelele zilei, se apropie spre masă, nu doară ridicând droaea aceea de slugi, nici nu aleargă prin odăile cele multe ale casei, și nici făcând vuet. Nu vei vedeà apoi întinzându-și pe masă bucate scumpe, și nici încărcate de grăsimi, ci uniia având dinainte pâne numai și sare, iară alții mai având și untdelemn, în timp ce alții cari sunt poate mai slabi se îndulcesc și din verdețuri și din fasole, bob sau linte. Apoi stând puțin, sau mai bine zis totul încheind cu imnuri, se culcă pe frunze de copaci puse înadins pentru odihnă numai, iară nu pentru desmerdare.

Acolo nu este frică de stăpânitori, nu este ușurătatea stăpânilor, nu este frica slugilor, nu este vuetul femeilor, nu este tulburarea copiilor, nu este mulțimea cuferilor sau a lăzilor, nici depozit de haine prisoselnice nu este aur, nu este argint; nu sunt santinele și straje

și parasantinele, fiindcă nu este casierie de bani, sau altceva de acest feliu, ci totul e plin așă zicând de rugăciuni, de imnuri; toate sunt pline de bune mirezmuri duhovnicești, și nimic acolo nu este trupesc. Aceia nu se tem de vr'un atac al tâlharilor, fiindcă nu au ce să piardă; bani nu sunt acolo, ci numai trupuri și suflete, și dacă li vor luă acestea, atunci nu i-au păgubit, ci încă i-au folosit—„că mie a vieţuì, zice, este Christos, și a muri dobândă". (Filipp. 1, 21),—încă i-au scăpat de legături. Cu adevărat că „glas de bucurie este în corturile drepţilor". (Ps. 116, 15), precum zice Psalmistul. Acolo nu se aude niciodată plângere și suspin, căci acel locaș este curat de asemenea bocete, curat de asemenea strigăte.

Mor de sigur și cei de prin monastiri, căci nu sunt doară nemuritori cu trupul; însă dânșii nu cunosc moartea ca pre moarte. Cu imnuri petrec pre cei ce pleacă de aici, și petrecerea aceasta îi o numesc pompă sau alaiu, iară nici de cum ducerea unui cadavru la groapă. De'ndată ce să vestește că cutare a murit, mare li este bucuriea, mare li este plăcerea, — și mai bine zis nici nu îndrăznește cinevà să spună că cutare a murit, ci că cutare și-a sfârșit călătoria din vieaţa aceasta. Apoi mulţămiri din toate părţile, slavă multă, bucurie, și fiecare rugându-se de a aveà un astfeliu de sfârșit, de a terminà în acest chip lupta aceasta, de a se odihnì de ostenele și de lupte, de a vedeà înfinè pe Christos. De cumvà vr'unul se îmbolnăvește, nu vei vedeà lacrămi, nici suspinuri, ci iarăși rugăciuni. Nu vei vedeà mânile doftorilor, ci numai credinţa de multe-ori a vindecat pre cel bolnav. Iară de cumvà ar fi nevoie și de doftor, apoi și atunci vei vedeà multă filosofie, multă răbdare în suferinţă. Nu stă de faţă atunci nici femeia cu părul despletit, nici copiii bocindu-se că au rămas orfani, și nici pe slugi rugând pre cel ce se sbate cu moartea ca să-i asigure cu ceva, ci sufletul este slobod de toate acestea, și la un singur lucru se gândește atunci: cum s-ar puteà ca ducându-se de aici, să fie iubit de Dumnezeu. De cumva îi vine vre-o boală, nu din pricina îmbuibării îi vine, sau din pricina beţiilor, ci chiar cauzele boalelor lor sunt încărcate de laude, iară nu de hule, ca boalele celor din lume, — precum de pildă din cauza privigherilor, din cauza postului îndelungat, sau

şi altele de acest feliu, care li pricinuiesc boale, — pentru care şi lesne se izbăvesc de aceste boale, şi de multe ori scapă de ele chiar fără ce să fi suferit mult[1]).

— «Spune-mi, zice, „dacă a spălat picioarele sfinţilor"? De aceştiiă se pot găsi şi în biserici. Dacă am povestit vieaţa celor din monastiri, prin aceasta nu am voit a dispreţui pre cei de prin biserici, fiindcă de multe-ori se găsesc chiar în mijlocul bisericilor mulţi de feliul acelora, şi poate ca fără să se ştie. Nu doară fiindcă colindă casele oamenilor, sau pentru că se duc prin piaţă, sau pentru că stau în frontea altora, îi vom dispreţui, fiindcă şi aceasta a poroncit-o Dumnezeu: „Judecaţi săracului, şi faceţi dreptate văduvei" (Isaia 1, 17) zice. Multe sunt căile virtuţei, dupre cum şi deosebirea dintre mărgăritare este mare, de şi toate se numesc mărgăritare, căci unul este strălucit şi rotund din toate părţile, iară altul poate că nu are această frumuseţă, ci o alta. Şi care anume? Precum mărgeanul prin meşteşug devine lungăreţ, iară colţurile ce le aveà au dispărut, pe când un altul este mai încântătoriu prin coloarea lui cea albicioasă; iar altul verde este mai încântătoriu de cât ori-ce verdeaţă, altul este mai frumos prin coloarea sângelui de cât ori-ce altă coloare, un altul mai albastru de cât marea, iară un altul mai sclipitoriu de cât alurghida; altul iarăşi are multe colori, şi ar puteà găsì cineva în el colorile soarelui. Astfeliu sunt şi sfinţii, uniĭă se împodobesc pre sine singuri, iară alţii împodobesc şi bisericele.

„De a spălat, zice, picioarele sfinţilor, de a ajutat celor necăjiţi". Să ne punem deci pe lucru, ca să ne mândrim acolo, că am spălat picioarele sfinţilor. Dară dacă noi trebuie a spălà picioarele lor, apoi cu atât mai mult încă de a li da cu mâna ajutoare.

---

[1]) *Notă.* Din cele expuse aici de către Sf. Chrisostom cu atâta măestrie, putem să ne facem o idee justă de starea în care se găsà monachismul prin timpurile acelea! Vieaţa lor cea îngerească erà respectată de toţi, şi cuvântul lor erà privit ca sfânt. . . *Cine nu admiră de pildă intervenirea monahilor în dămolirea furiei* Impăratului Theodosie cel mare, care hotărîse de a aplicà Antiohenilor cele mai aspre pedepse pentru sfărâmarea şi necinstirea statuelor împărăteşti? Atunci mai mult intervenirea monahilor a îmblânzit mânica împăratului, care a iertat pe Antioheni. (A se vedeà Istor. Bis. de Theodorit, Cap 5, 19).

„Să nu știe, zice, stânga ta, ce face dreapta“ (Math. 6, 3). De ce iai mii de marturi când dai milostenie? Nici sluga să nu știe, dacă se poate, nici femeia. Multe sunt scandalele unei asemenea prefăcătorii din partea ei, căci de multe-ori sau poate niciodată împedecându-te, atunci te împedecă, fie din slavă deșartă, fie din alte cauze. Fiindcă și Abraam de și aveà o femeie minunată, totuși, urmând a aduce jărtfă pe fiul său, se ascundeà, de și nu știià ce se va petrece, ci încredințat că îl va jertfi numai de cât. Ce ar fi putut spune, dacă el ar fi fost un om ca cei mai mulți? Cine este care face asemenea lucruri? Oare nu l-ar fi defăimat pentru bărbărie și cruzime? Dară iată că femeia lui nici măcar nu s'a învrednicit de a-și vedeà pre fiul său, nici de a-i mai auzì cel de pe urmă glas, nici de a-l privì sbătându-se, ci luându-l ca pre un prizonieriu, s'a dus cu dânsul. Abraam însă, acel drept, nimic din acestea n'a cugetat, fiind ca beat de dorință de a-l jărtfi. El nimic altă nu vedeà înaintea ochilor săi, fără numai ceia ce i se poroncise. Nici copil nu erà înaintea sa, nici femeie, sau mai bine zis nici singur el nu știeà ce va fi, și așà feliu el se siliă ca să aducă jărtfa sfântă și curată, iară nici de cum să o întineze cu lacrămi și cu ceartă din partea ei. Ba încă copilul său Isaac a zis cu blândeță către dânsul: „iată lemnele și focul, dară oaea de jertfă unde este„ (Facer. 22, 7. 8)? la care el a răspuns: „Dumnezeu va îngrijì pentru oaea de jărtfă, fiul meu“. Se zice că aceasta este și o prorocie, că adecă Dumnezeu își va îngrijì de a da spre jărtfă pre Fiul său. Dară de ce'i ascunzi, spune-mi pre cel ce va fi jărtfit? «Da! zice, mă tem ca nu cumvà să se înspăimânte, ca nu cumvà să se arate nevrednic de jărtfă». Ai văzut cu câtă exactitate el le făceà pre toate? Este întocmai dupre cum zice scriptura: „Să nu știe dreapta ta ce face stânga“, adecă, că chiar de am aveà pre cinevà foarte apropieat, noi totuși să nu ne grăbim a-i arătà, afară numai dacă n'ar fi vre-o nevoie, căci din această cauză multe răle se întâmplă și de multe ori ajunge cinevà la slavă deșartă, sau că pedici i se pun în cale. Pentru aceia să ne ascundem până și pe noi, dacă ar fi cu putință, în asemenea ca-

zuri, ca astfeliu să ne învrednicim bunurilor făgăduite întru Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, să cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XV

„Iară de văduvele cele tinere te fereşte, căci când se înferbântează asupra lui Christos, vor să se mărite, având osândă, căci credinţa cea dintâi au lepădat. Impreună şi fără de lucru a fi se învaţă, umblând din casă în casă, şi nu numai fără de lucru, ci şi limbute, şi iscoditoare, grăind cele ce nu se cade. Drept aceia voiu ca cele tinere să se mărite, fii să nască, casă să chivernisască, ca să nu deà nici-o pricină protivnicului spre ocară. Că iată unele s'au întors în urma Satanei“ (Cap. 5, 11—15).

După ce multă vorbă despre văduve a fost făcut Pavel, ba încă hotărîndu-li şi vârsta şi zicând ca „nu mai puţin de şase-zeci de ani să aibă“ şi pe lângă aceasta mai arătând şi calităţile văduvelor: „de a crescut fii, de a primit străini, de a spălat picioarele sfinţilor, de a ajutat celor necăjiţi“, iată că aici iarăşi zice: „De văduvele cele tinere te fereşte“. Despre fecioare însă, — de şi lucrul este cu mult mai greoiu, nimic din acestea nu lasă a se înţelege. Şi de ce oare? Fiindcă acelea s'au făgăduit pentru lucruri mai mari, şi de la măreţiea acestei idei el a ajuns la acest fapt. Căci expresiunea: „De au primit străini, de au spălat picioarele sfinţilor“ şi toate cele de acest feliu le-a representat aşà zicând prin expresiunea: „cea nemăritată se grijaşte de ale Domnului“ (I. Cor. 7, 34). Iară dacă cu acestea el n'a insistat asupra vârstei, tu să nu te minunezi, fiindcă

chiar de aici se învederează - și aceia. Dealtmintrelea am spus, că fecioarele și-au ales fecioriea în urma unei judecăți mai 'nalte. Pe lângă aceasta cu văduvele tinere e ca și cum ar fi devenit niște cadavre, și prin urmare ele singure au dat motiv la o astfeliu de legiuire, — în timp ce nu așà se petrece cu fecioarele. Cum că unele din ele căzuse dejà, aceasta se învederează din expresiunea: „căci când se înfierbântă împotriva lui Christos, vor să se mărite", și iarăși: „că iată unele s'au întors în urma satanei".

„De femeile cele tinere te ferește". De ce oare? „căci când se înfierbântă vor să se mărite". Și ce va să zică „se înfierbântă"? Adecă când se preface ca cum n'ar voi un lucru, pe când ea voiește, când se moleșază. Este întocmai ca și cum vorbind cinevà de un bărbat bun și blând ar spune: «apoi aceasta lăsându-l pre el s'a dus după un altul». Arată deci, că și văduviea lor o au preferat cum s'ar întâmplà . . . Prin urmare și văduva este logodită cu Christos în văduviea ei, dupre cum zice: „Eu sunt sprijinitoriul văduvelor, și tatăl orfanilor„ (Ps. 67, 5). Arată prin urmare că nici văduviea n'au purtat-o dupre cuviință, ci „se înfierbântă", și cu toate acestea el rabdă. Dară în alt loc el spune: „Că v'am logodit unui bărbat, fecioară curată să vă pun înaintea lui Christos" (II. Cor. 11, 2). «Când ele s'au făgăduit lui Christos, zice, apoi iată că „vor să se mărite, având osândă, că credința cea dintâi au lepădat". Sub numele de „credință" el numește aici învoeala făcută. «Au mințit, zice, 'și-au bătut joc de adevăr, l-au lepădat, au călcat acea învoeală».

„Impreună încă și fără de lucru a fi se învață" zice. Așà dară apostolul nu numai bărbaților poroncește de a lucrà, ci și femeilor, — căci nelucrarea sau trândăviea aduce tot răul. «Ele sunt respunzătoare nu numai de această faptă, ci și de alte păcate». Că dacă este nepotrivit unei femei de a colindà casele oamenilor, apoi cu atât mai mult unei fecioare. „Nu numai fără de lucru, zice, ci și limbute, și isco-

ditoare, grăind cele ce nu se cade. Drept aceia voiu ca cele tinere să se mărite, fii să nască, casă să chivernisască". Deci ce? Când şi grija de bărbat o va alungă de la ea, şi cea de Dumnézeu nu o are, ce se alege de ele? Cu drept cuvânt că atunci devin leneşe, limbute şi iscoditoare. Căci cel ce nu se îngrijaşte de cele ale sale, de sigur că se va îngriji de ale altora, precum şi cel ce se îngrijaşte de ale sale, de cele străine nu va face nici o vorbă, nu va aveà nici o grijă.

„Grăind cele ce nu se cade" zice. In adevăr că nimic nu este atât de nepotrivit, ca a cenzurà mai cu samă cele ale altora, — şi aceasta este zisă nu numai pentru femei, ci şi pentru bărbaţi — dară aceasta este cea mai mare dovadă de neruşinare şi cutezanţă fără margini. „Voiesc deci" — fiindcă şi ele voiesc, apoi voiesc şi eu — „ca cele tinere să se mărite, fii să nască, casă să chivernisască"; adecă să se îngrijască de casă, căci aceasta e cu mult mai bine de cât de a umblà din casă, şi a grăi ce nu se cade. Trebuià poate ca să se îngrijască de cele ale lui Dumnezeu, trebuià ca să păzască credinţa; dară fiindcă acestea nu le fac, apoi mult mai bine este de a se mărità, de cât a sta aşà, căci nici Dumnezeu nu se dispreţuieşte prin acest fapt, şi nici ele nu se vor învăţà a fi mai bune. De la o aşà văduvie nu poate ieşi nimic bun, pe când de la o căsătorie regulată, multe bunuri izvorăsc, iară mai presus de ori-ce prin căsătorie va puteà să alunge din cugetul său trândăvicea, şi ceia ce se zice de popor, nu va mai fi gură cască.

Şi de ce oare n-a spus că, de vreme ce unele văduve au căzut, apoi ele trebuie a aveà o mare băgare de samă, ca nu cumvà să pătimească ca acelea, ci li-a poroncit să se mărite? Pentru că nu împiedecă faptul căsătoriei lor. „Ca să nu deà, zice, nici-o pricină protivnicului spre ocară", adecă să nu aibă de ce se agăţà. „Că iată unele s-au întors în urma Satanei". Aşà dară nişte astfeliu de văduve el le împiedecă, nu că doară nu voieşte de a fi văduve tinere, ci pentru că nu voieşte de a fi curve, nu voieşte de a fi fără treabă, grăind cele ce nu trebuie, şi iscoditoare; cu alte

cuvinte nu voieşte ca ele să aibă pe diavol de pricină. Dară dacă acestea nu s-ar petrece, nici el n-ar împiedecà.

„Iară de are vr'un credincios, sau vr-o credincioasă văduve, să le ajute lor, ca să nu se îngreueze biserica, ca celor ce sunt cu adevărat văduve să le ajute“ (Vers. 16). Iarăşi numeşte cu adevărat văduve pre acele singuratece, pe acele care n-au de nicăiri nici o mângăere. Şi de ce oare îndeamnă la aceasta? Căci aşà este bine. Din acest fapt două lucruri mari izvorăsc: şi acelea aveau motiv de a face bine, şi acestea se întreţineau bine, in acelaşi timp şi biserica nu se îngreuià. Bine a făcut că a adaos: „dacă vreun credincios“, căci nu trebuià a fi îngrijite şi hrănite de cei necredincioşi, ca să nu se creadă că au nevoie de dânşii. Priveşte apoi şi cât de încurajătoriu li vorbeşte, căci nu li-a spus de vr-o cheltuealã mare, sau de vr'un lucs, ci „să le ajute lor“ — adecă să li deà cele strict necesare — „ca astfeliu biserica celor ce sunt cu adevărat văduve să le ajute“. Prin urmare o astfeliu de credincioasă sau credincios are şi plata ajutorului ce adát bisericei, fiindcă ajutând-o pre aceasta, ajută în acelaşi timp şi pe cele ce le îngrijaşte biserica, lăsându-i putinţa de a le îngrijì cu mai multă îmbelşugare.

„Voiesc, zice, ca cele tinere“ — ce să facă? să se desfăteze? sau să petreacă în ospeţe? nimic din toate acestea, ci „să se mărite, fii să nască, casă să chivernisască“. Şi cum să chivernisască casă? Apoi ca nu cumvà să-ţi închipui că el le îndeamnă la desmerdări, a adaos imediat: „ca să nu deà nici-o pricină protivnicului spre ocară“. Trebuià ca ele să se ridice mai pre sus de cele pământeşti, dară fiindcă s-au scoborît mai jos, cel puţin măcar în acestea să remână.

„Preoţii cei ce îşi ţin bine dregătoriea, de îndoită cinste să se învredniceească, mai ales cei ce se ostenesc în cuvânt şi întru învăţătură. Căci zice scriptura: să nu legi gura boului ce treeră, şi vrednic este lucrătoriul de plata sa“ (Vers. 17 şi 18). Sub denumirea „de îndoită cinste“

de aici, el numeşte îngrijirea, sau mai bine zis acordarea celor necesare. Căci când el adaoge: „Să nu legi gura boului ce treeră" şi „vrednic este lucrătorîul de plata sa", aceasta invederează. Prin urmare şi când mai sus zice: „Pre văduve le cinsteşte" (Vers. 3) el spune despre îngrijirea de ele cu cele trebuitoare. „Ca pre cele ce sunt cu adevărat văduve" să le cinstească, adecă pre cele ce sunt în sărăcie, fiindcă cu cât una este mai săracă, cu atât mai mult este văduvă. Pune aici şi cele ale legei, şi cele ale lui Christos, ca unele ce conglăsuesc. Legea spune: „Să nu legi gura boului ce treeră". Vezi cum el voieşte ca dascalul să muncească? Şi nu este altă obosală şi muncă, ca cele ale lui. Dară cum de pune oare şi ceia ce Christos a spus, „Vrednic, zice, este lucrătoriul de plata sa"? Noi însă să nu ne uităm numai la plată, ci şi la aceia cum a poroncit. „Vrednic este lucrătoriul de plata sa", adecă vrednic este lucrătoriul de hrana, de intreţinerea sa. Aşà că dacă cinevà se desmiardă sau stă în linişte, nu este vrednic. Dacă cinevà nu este ca boul ce treeră, dacă nu duce jugul prin spini şi până a fi strins de gât cu el, şi dacă se opreşte mai 'nainte de a terminà lucrul, nu este vrednic. Prin urmare trebuie ca cu îmbelşugare să se acorde ajutoare dascalilor pentru intreţinerea lor, ca nu cumvà să sufere, sau să se molăşască; ca nu cumvà ocupându-se cu cele mici, din această cauză ucenicii să fie lipsiţi de cele mari; ca astfeliu lucrând cele duhovniceşti, să nu se ocupe de loc cu cele pământeşti.

Astfeliu erau Leviţii; ii nu se interesau de loc de cele ale vieţei, precum nici mirenii nu se interesau de cele ce priviau pe Leviţi, şi prin lege se poruncea şi cele privitoare la veniturile lor: zeciuelele (dijmele), cele venite din sculé de aur, veniturile provenite din pârgă, rugăciuni, şi celelalte de acest feliu. Acelora de sigur că li-a legiuit Moisi aşà feliu, ca unii ce căutau numai cele prezente, eu însă nimic mai mult nu zic că ar trebuì să aibă proestoşii, de cât hrană şi îmbrăcăminte, ca nu cumvà să-şi petreacă timpul cu deacestea.

Dară oare ce va să zică „de îndoită cinste"? Indoită cinste către cele văduve, sau către diaconi

(slujbașii bisericei), sau simplu, îndoită cinste însamnă multă cinste. Dară noi să nu ne uităm numai la aceia că-i învrednicește de multă cinste, ci și la faptul că a adaos: „cei ce 'și țin bine dregătoriea". Și ce anume însamnă cei ce 'și țin bine dregătoriea, să ascultăm pe Christos, carele zice: „Păstoriul cel bun sufletul său își pune pentru oi" (Ioan 10, 11). Așà dară aceasta însamnă de a ținea bine dregătoriea, adecă de a nu cruțà nimic pentru ingrijirea parințască a păstoriților. „Și mai ales, zice, cei ce se ostenesc în cuvânt și întru învățătură". Unde sunt acum cei ce spun că nu este nevoie nici de cuvânt și nici de învățătură, dacă apostolul chiar și pe Timotheiu îl îndeamnă la aceasta, zicând: „De acestea să gândești, întru acestea să fii", și iarăși: „Păzește-te pre tine și învățătura, și remâi întru acestea, că aceasta făcând te vei mântui și pre tine, și pre cei ce te vor ascultà"? Deci tocmai uniia ca aceștiia voiește apostolul de a se cinsti mai mult de cât toți ceilalți, pentru care și motivul îl pune, zicând că mult sufăr dânșii. Când un altul nici nu privighiază, nici nu se îngrijaște, ci stă împreună cu ceilalți în liniște și nepăsare, iară acela se zbuciumă ingrijindu-se, meditând, și mai cu samă dacă este neîntrecut în cuvintele și științele celor deafară, apoi cum nu ar trebui ca să se bucure de cinste din partea tuturor și mai mult de cât alții, când el se lasă la atâtea ostenele? Acesta este respunzătoriu înaintea a mii de limbi. Unul de pildă l-a hulit, altul l-a lăudat, un altul l-a luat în rîs, un altul i-a defăimat ținerea de minte și compunerea cuvântului, dară pentru toate acestea îi trebuie multă putere spre a le răbdà pe toate.

Mare este cu adevărat, și mai cu samă mult contribuie spre edificarea bisericei de a fi proestoșii didactici, sau învățători ai credincioșilor; iară dacă aceasta nu este, multe din cele ale bisericei se pierd, sau se restoarnă pe dos. De aceia împreună cu cele spuse, de a fi primitoriu și blând, și de a fi fără ponos numără și aceasta, zicând că trebuie a fi „învățătoriu". Fiindcă de ce se numește el dascal? Pentru ca să învețe pe altii filosofiea vieței. De aceia Pavel a zis: „Și mai

ales cei ce se ostenesc în cuvânt și întru învățătură“, fiindcă este nevoie și de învățătură prin cuvânt. Și de care cuvânt spune apostolul? Nu vorbește de acel cuvânt pompos, și nici de acela care are în sine iscusința sau eleganța celor deafară, ci de cuvântul care are întrânsul multă putere, de acel care este plin de înțelepciune. In asemenea caz el nu are nevoie de construcția frazelor, ci a cugetărilor, cum s'ar zice; nu a unei condițiuni dinafarnice, ci a unei dispozițiuni sufletești.

„Impotriva preotului (presviterului) pâră nu primì, fără numai prin două sau trei mărturii“. (Vers. 19). Așà dară contra celui tânăr trebuie a primì pâra fără mărturii? Contra altora trebuie numai decât? Oare nu trebuie în totdeauna a se face ascultările cu toată exactitatea? Deci ce vra să spună el aici? «Nu vorbesc de alții, zice, ci mai ales de cei bătrâni (presviteri)». Sub denumirea de presviter de aici, el nu înțelege demnitatea, ci virsta, fiindcă mai ușor păcătuiesc cei tineri de cât cei bătrâni. Și cum că așà este, se învederează de acolo, că lui Timotheiu i se încredințase biserica Efesului, și chiar întreaga națiune a Asiei; prin urmare apostolul aici vorbește de cei bătrâni.

„Pre cei ce greșesc, înaintea tuturor mustră-i, ca și cejalalți frică să aibă“. (Vers. 20), adecă, «nu deodată să-i tai de la biserică, ci toate le fă cu multă băgare de samă. Când vei aflà lămurit, atunci te aruncă asupră-i cu putere ca și ceilalți să se cumințască». Că dupre cum a înfruntà ușor pe cinevà este vătămătoriu, tot așà și în păcatele cele cunoscute de alții dacă nu te vei ridicà cu toată puterea, prin aceasta vei lăsà calea deschisă și altora, spre a face și a cutezà aceleași păcate. «Mustră, zice, nu cum s'ar brodì, ci cu strășnicie, căci numai așà se vor înfricoșà și alții». Dară oare cum de a zis Christos: „Mergi și ceartă-l între tine și dânsul“ (Math. 18, 15)? Dară și pe unul ca acela Mântuitoriul permite a-l cercetà în biserică. Căci ce? Oare nu înfricoșază mai ales faptul de a fi certat înaintea tuturor? Cum? Apoi când toți cunosc păcatul, în timp ce osânda n'o cunosc, de sigur că mai mult se înfricoșază. Dupre cum se întâmplă cu cei ce rămân nepe-

depsiţi, că mulţi vor fi şi cei ce vor păcătui, tot aşà şi atunci când sunt pedepsiţi, mulţi vor fi cei ce se vor îndreptà. Aşà a făcut şi Dumnezeu: pe Faraon l-a pedepsit, deasemenea şi pre Nabuhodonosor, cum şi pre mulţi alţii îi vedem pedepsiţi, dupre om şi dupre ţara în care se află.

Prin urmare apostolul voieşte ca toţi să se teamă de Episcop, şi pe dânsul îl pune priveghetoriu peste toţi. «Fiindcă de multe-ori se judecă cu uşurinţă, trebuie, zice, ca cei ce mărturisesc şi cei ce învinovăţesc pre presviter să fie dupre cum prevede legea veche: „Că în două sau trei mărturii va sta tot cuvântul". (Deut. 19, 15).

„Împotriva preotului (presviterului) pâră nu primì, fără numai prin două sau trei mărturii". N'a spus «să nu-l osândeşti», ci nici macar să primeşti pâră, nici să stai la judecată. Dară ce? Dacă şi cei doi vor minţi? Aceasta se întâmplă foarte rar, dară şi în asemenea caz se poate învederà minciuna, dacă se examinează cu amănunţime cazul. Este de dorit ca la învinovăţire de păcate să fie doi marturi, de vreme ce s'au făcut pe ascuns, aşà că ascultarea a doi marturi este semn de multă ispitire, de multă cercetare. Dară ce? Dacă faptele sunt de toţi ştiute, însă marturi nu sunt, ci numai bănueală, ce e de făcut atunci? «Am spus mai sus, zice, că „se cade lui mărturie bună să aibă de la cei deafară".

Deci, cu frică să iubim pre Dumnezeu. Celui drept de sigur că legea nu-i stă înainte. Dacă cei mai mulţi făcând binele siliţi, iară nu din buna lor voinţă, şi totuşi se folosesc în urma fricei ce au, şi de multe-ori taie de la dânşii poftele lor, dară încă cei păcătoşi? De aceia auzim vorbindu-se de gheena, ca astfeliu mult folos să tragem din ameninţarea şi din frica ei. Dacă ar fi urmat ca să-i arunce întrânsa pre cei ce păcătuiesc, fără ca dinainte să vestească ameninţarea de ea, de sigur că mulţi ar cădeà întrânsa. Dacă chiar şi acum, când ni se cutremura sufletul de frică, şi încă sunt uniia care păcătuiesc cu uşurinţă, ca şi cum nici nu ar fi gheenă, dară încă dacă nici nu s'ar fi spus mai dinainte, şi nici nu ne-ar fi ameninţat, ce răle n'ar face? Astfeliu că — dupre cum am spus dese-ori — gheena ni arată nouă

îngrijirea părintească a lui Dumnezeu, nu mai puţin de cât împărăţia cerurilor. Căci gheena conlucrând împreună cu împărăţia cerurilor, pe mulţi oameni prin frică îi împinge aşà zicând în împărăţia cerurilor. Aşà dară să nu luăm faptul acesta ca o asprime sau cruzime din parte-i, ci ca o milă şi filantropie mare, ca o îngrijire părintească şi dragoste către noi. Dacă n'ar fi ameninţat pe Niniviteni pe timpul lui Ionà, de sigur că n'ar fi mai rămas cetatea lor. Dacă n'ar fi ameninţat cu gheena, cu toţii am fi căzut în gheena. Dacă n'ar fi ameninţat cu foc, nimeni n'ar fi scăpat de foc. El voieşte a face cu totul contrare celor ce grăieşte, ca tu să faci ceia ce voieşte. Nu voieşte moartea păcătosului, însă grăieşte de moartea păcătosului, ca nu cumvà să cazi în acea moarte. N'a spus numai prin cuvinte, ci a arătat şi faptul, ca astfeliu să fugim de dânsul.

[1]) «Ca să nu creadă cinevà că faptul gheenii este numai o ameninţare, ci cum că este gheena cu adevărat, aceasta, zice, este învederat de la faptele întâmplate aici. Sau nu ţi se pare că potopul este simbol al gheenii, potopul, zic, care a nimicit totul prin apă? „Şi precum erà în zilele cele mai 'nainte de potop, mâncà şi beà, se însurà şi se mărità până în ziua în care a intrat Noe în corabie". (Math. 24, 38), tot aşà erà şi atunci. A fost prezis şi atunci cu mulţi ani mai înainte, — precum şi acum se prezice gheena de trei sute de ani sau şi mai mult, şi cu toate acestea nimeni nu este cu băgare de samă, toţi consideră faptul acesta ca un mith, toţi îl cred ca ceva de rîs, nici o frică nu are cinevà, nimeni nu plânge, nimeni nu-şi bate peptul. Rîul de foc curge în clocote, para îl aţâţă într'una, iară noi rîdem, şi ne desmerdăm, şi păcătuim fără sfieală. Nimeni nu se gândeşte la ziua aceea, nimeni nu cugetă că cele prezente trec, că toate acestea sunt momentane, de şi de altfeliu lucrurile ni strigă pe fie-care zi şi ni învederează acest adevăr. Morţile cele mai înainte de timp, schimbările lucrurilor ce se petrec chiar încă trăind noi, boalele şi alte multe

[1]) *Partea morală.* Despre deşărtăciunea celor prezente, şi despre folosinţa celor viitoare, şi cum putem a imità pe Dumnezeu. Despre dragostea lui Christos cea către noi, care mai cu samă se arată din sfânta împărtăşire. *(Veron).*

de acest feliu nu ne cumințesc. Și încă prefacerile acestea le-ar puteà vedeà cinevà petrecându-se nu numai în trupurile noastre, ci chiar în înseși stihiile lumei. Dară apoi chiar și în diferitele faze ale vîrstei noastre, noi pe fie-care zi vedem moartea, și nestatorniciea vieței este caracterizată pretutindeni prin nestatorniciea lucrurilor. Nici-odată nu rămâne iarnă într'una, nici-odată vară, nici primăvară, nici toamnă într'una, ci toate trec, zboară și se scurg.

Și ce să mai spun? Poate despre flori? Ce voiești? Poate să spun despre demnități, despre împărați, cari astăzi sunt și mâine nu sunt? Despre cei bogați? Poate despre clădirile cele strălucite? Poate despre noapte și zi? Ori despre soare sau despre lună? Dară nu se sfârșaște și ea? Și chiar soarele nu este eclipsat de multe ori, oare nu se întunecă, oare nu este și el acoperit de nori? Nu cumvà poate din cele ce vedem rămâne cevà pentru totdeauna? Nimic, ci numai sufletul din noi, dară iată că tocmai de dânsul noi neglijăm! Avem o mare îngrijire pentru cele ce se prefac într'una, ca și cum pare că ar remâneà, în timp ce pentru suflet care remâne pururea, noi nu facem nici-o vorbă, ca și cum s'ar preface și el. Cutare de pildă, poate face lucruri mari? Până mâine numai, iară după aceasta dispare, dovadă cei ce au făcut lucruri mari, iară acum nicăiri nu se mai văd. Viața aceasta este o scenă de teatru, și vis, căci precum când se ridică cortina pe scena teatrului toate se risipesc, și toate visurile zboară când se arată raza luminei, tot așà și acum când se întâmplă sfârșitul unuia, sau sfârșitul obștesc de s'ar întâmplà, toate se strică, toate se nimicesc și dispar. Copacul pe care l-ai plantat remâne, precum și casa ce ai clădit-o remâne, în timp ce cel ce a clădit casa, ca și cel ce a plantat copacul se duc și se nimicesc. Și astfeliu petrecându-se lucrurile, noi nici atunci nu ne sfiim, ci toate le facem ca și cum am fi nemuritori, desmerdându-ne și petrecând întru desfătări.

Ascultă ce spune Solomon, el care a avut o mare experiență a faptelor și a lucrurilor prezente. „Zidi-tu-mi-am case, zice, săditu-mi-am vii, făcutu-mi-am grădini și livezi, și am sădit întrânsele tot feliul de pomi roditori, făcutu-mi-am lacuri

de ape, ca să ud dintrânsele dumbrava
lemne odrăslitoare,... adunatu-mi-am argi
aur, făcutu-mi-am cântăreți și cântărețe". (
2, 4—8). Nimeni cu un cuvânt n'a fost atât de dezm
atât de slăvit; nimeni n'a fost atât de înțelept,
mânui nu i-au mers lucrurile așă de bine, dupr
le-a văzut mai 'nainte cu mintea sa. Ei, și ce a f
aceasta? Cu nimic nu s'a folosit din toate acest
iată-ce spune: „Deșărtăciunea deșărtăciu
toate sunt deșărtăciune". (Ibid. 1, 2) Și prives
n'a spus simplu „deșărtăciune" ci a pus cu
prin exagerație.

Să-i credem deci lui, vă rog, ca unul ce a
la această convingere în urma unei mari exper
Să-i credem, zic, și să ne îndeletnicim cu acele lu
unde nu este deșărtăciune, unde este adevăr, unde
sunt sigure și statornice, unde toate sunt zidi
peatră, unde bătrânețã nu este, unde nu este nimi
cătoriu, unde totul înflorește, unde totul crește și
rește, unde nimic nu este învechit, nimic îmbătrâ
nici aproape de sfârșit. Să dorim, vă rog, pe Dum
cu adevărat, iară nu de teama gheenii, ci cu d
de împărăția lui. Căci ce poate fi egal, spune-mi,
vedeà pe Christos? Nimic. Ce poate fi egal cu a n
curà de acele bunuri? Nimic. „Cele ce ochiu
văzut, zice, și urechea n'a auzit, și la inima om
nu s'a suit, care a gătit Dumnezeu celor
iubesc pre el". (I, Cor. 2, 9). Pe acelea să ne s
le câștigă, iară pe acestea să le disprețuim. Oare
mii de ori ne învinovățim pre noi înși-ne, și ne sp
că vieața omenească nu este nimic? Deci de ce te
de nimic? De ce suferi năcazuri pentru nimic?
că vezi clădiri strălucite și privirea lor te înșală? U
imediat la ceriu; intoarce-ți privirea dela petre
loane spre acea frumusețã, și atunci vei vedeà că
acestea de aici sunt lucruri de furnici și țințari.
fează cu privirea; ridică-ți cugetul spre cele din
și de acolo dacă se poate privește spre clădiril
strălucite de aici, și vei vedeà că nu sunt nimic, ci n
niște jucării de copii mici.

Vezi cât de ușor, cât de curat și cât de lu

este aerul, cu cât te ridici mai sus? Acolo, deci, își au casele, acolo își au sălașele cei ce fac milostenie. Toate cele de aici se nimicesc cu desăvârșire la înviere, sau mai bine zis chiar și mai 'nainte de înviere în trecerea timpului s'au stricat, s'au discompus și au dispărut. Ba chiar și mai 'nainte de timp, adecă în floare fiind, de multeori un cutremur bună-oară le-a dărâmat la pământ, sau un foc le-a prefăcut în cenușă. Căci nu numai în vârsta omului sunt morți premature, ci și în clădiri, și de multeori cele stricate și hârbuite remân neclintite la cutremurul pământului, pe când cele ce strălucesc, cele clădite din nou și bine întărite, numai de un singur tunet s'au clătinat și au căzut, — și aceasta după iconomiea lui Dumnezeu, cred, ca nu cumva să cugetăm lucruri mari în clădirile ce le ridicăm.

Voiești și în altfeliu de a nu fi mâhnit? Vină atunci la clădirile obștești, la care și tu te împărtășești deopotrivă;—că nici o casă nu este mai frumoasă decât clădirile obștești—stă-i acolo cât timp vei voi, fiindcă acele sunt ale tale; ale tale sunt, cu ale celorlalți împreună; sunt obștești, iară nu particulare. «Dară acestea, zici tu, nu încântă privirile». Nu încântă, mai întâi din cauza deprinderei, iară după aceia din cauza lăcomiei. Așă dară lăcomiea este care încântă privirile, iară nu frumuseța. Așă dară încântarea privirilor este lăcomiea, și dorința de a-ți însuși cele ale altora. Deci, până când ne vom alipi de acestea? Până când ne vom ținea strânși de pământ, și întocmai ca viermii ne vom tăvăli în mocirlă? Dumnezeu ni-a dat trupul făcut din pământ, pentru ca să-l ridicăm la ceriu, iară nu ca printrânsul să tragem sufletul la pământ. Pământesc este trupul meu, dară dacă voiu voi, ceresc va deveni. Și de aici privește de câtă cinste ne-a învrednicit pre noi, dacă ni-a acordat o astfeliu de favoare. «Eu am făcut, zice, pământ și ceriu; îți dau însă și ție dreptul de creare: fă pământul ceriu, căci poți». „Cel ce face toate și le întocmește“. (Amos. 5, 8) — cuvinte ce sunt spuse pentru Dumnezeu — însă această putere o a dat și oamenilor, precum de pildă un părinte iubitoriu de fiu fiind zugrav, ar zugrăvi nu numai el singur, ci voiește ca și pe fiul său să-l învețe la feliu. «Eu ți-am făcut, zice, trup frumos; fă și tu sufletul frumos. «Eu am zis: „Să resară pământul iarbă verde și lemn rodi-

toriu". (Facere, 1, 11), zi şi tu: «să resară pământul rod la feliu, şi va resări ceia ce vei voi a resări. «Eu fac vara, zice, eu fac negura, eu împuternicesc tunetul, eu mişc vântul, eu am făcut marea şi pe draconul ce se desfătează în ea — adecă pe diavolul. Dară nici pe tine nu te-am lipsit de această putere. Desfătează-te şi tu dacă voieşti cu el, căci poţi a-l legà ca pe o păsărică. Resar soarele peste cei răi şi peste cei buni; deci imitează-mă şi tu. Dă din ale tale şi celor buni şi celor răi. Fiind batjocorit, eu sufăr şi fac bine celor ce mă batjocoresc; imitează-mă şi tu, căci poţi. Fac bine, nu pentru răsplată; imitează-mă şi tu, şi să nu faci binele pentru resplată. Am aprins luminători pe ceriu; aprinde şi tu astfeliu de luminători, căci poţi. Luminează pre cei rătăciţi, căci a mă cunoaşte pre mine este mai mare binefacere de cât a vedeà soarele de pe ceriu. Om nu poţi face, dară drept şi plăcut lui Dumnezeu poţi face. Eu am lucrat esenţa sau fiinţa, iară tu împodobeşte buna intenţiune. Vezi cât te iubesc, şi cum ţi-am dat putere chiar şi în cele mari».

Vedeţi dară, iubiţilor, cât de mult am fost cinstiţi, de şi uniia dintre cei nerezonabili şi nerecunoscători zic, că de ce suntem stăpâni pe voinţa noastră? Acestea toate pe care le-am spus, şi în care noi putem imità pre Dumnezeu, dacă nu ar fi voie liberă, nu l-am puteà imità. «Eu stăpânesc, zice, prin îngeri, dară şi tu stăpâneşti prin pârgă. Stau pe tron împărătesc, dară şi tu stai împreună prin pârgă pe acel tron. „Impreună cu dânsul ne-a sculat, şi ne-a pus a şedeà întru cele cereşti deadreapta lui Dumnezeu". (Efes. 2, 6). Cheruvimii precum şi Serafimii, şi toată puterea îngerească, stăpâniile, puterile, scaunele, domniile, şi începătoriile prin pârgă ţi se închină ţie. Deci, nu învinovăţì trupul care se bucură de atâta cinste, de care se cutremură netrupeştele puteri. «Dară ce să mai spun? zice. Nu numai printr'acestea arăt eu dragostea mea, ci şi prin cele ce am suferit. Pentru tine am fost scuipat, pentru tine am fost lovit, am fost lipsit de slavă, pe Părintele meu l-am lăsat, şi am venit la tine, care mă urai şi mă dispreţuiai, ba încă nici nu voiai să auzi de numele meu. Te-am urmărit şi am alergat după tine, ca să te am în stăpânirea mea. Te-am

unit şi m'am lipit de tine. Mănâncă trupul meu, am zis, şi beă sângele meu, ca să te am şi sus, dară şi jos să mă unesc în totul cu tine. Nu-ţi este deajuns că pârga ta o am sus? Oare nu te mângâie acest fapt? Şi jos iarăşi m'am pogorît, şi nu cum s'ar întâmplă mă împreun cu tine, ci mă amestec, sunt mâncat, sunt fărâmat în părţi mici, ca astfeliu amestecătura şi unirea să se facă în totul, — căci cele unite stau pentru totdeauna unite; astfeliu că eu sunt în totul conlegat cu tine. Nu voiesc câtuşi de puţin ca să fie între noi vre-o spărtură cât de mică, ci doresc de a fi împreună unul şi acelaşi». Acestea ştiindu-le iubiţilor, şi cunoscând marea lui iubire către noi, totul să facem, care ar puteà să ne arate pre noi vrednici de darurile sale cele mari. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVI

„Mărturisesc înaintea lui Dumnezeu şi a Domnului Iisus Christos, şi a îngerilor lui celor aleşi ca să păzeşti aceasta fără de căutare în faţă, nimic făcând dupre rugăminte. Mânele degrab să nu-ţi pui pre nimeni, nici să te faci părtaş în păcate străine. Pre tine curat te păzeşte. De acum nu mai beà apă, ci puţin vin primeşte pentru stomahul tău, şi pentru cele dese slăbiciunile tale“ (Cap. 5, 21—23).

Vorbind despre episcopi, despre diaconi, despre bărbaţi şi femei, despre văduve, despre preoţi (presviteri), şi despre toţi ceilalţi, şi arătând cum episcopul este stăpân, când vorbeà despre judecată, a adaos: „Mărturisesc înaintea lui Dumnezeu şi Domnului nostru Iisus Christos, şi a îngerilor lui celor

aleşi, ca să păzeşti acestea fără de căutare în faţă, nimic făcând dupre rugăminte". Poronceşte cu multă frică, şi nu s'a sfiit a o face, din cauză că Timotheiu erà fiul seu cel iubit. Că dacă el nu s'a ruşinat pentru sine, zicând: „'Mi chinuesc trupul meu, ca nu cumvà altora propoveduind, însu-mi să mă fac netrebnic" (I. Cor. 9, 27), apoi cu atât mai mult nu s'ar fi ruşinat vorbind de Timotheiu. Dacă ia ca marturi pre Tatăl şi pre Fiul bine face; dară pe îngerii cei aleşi pentru ce îi ia de marturi? Pentru marea lui bunătate şi blândeţă, pentru că şi Moisi zice astfeliu: „Vă mărturisesc vouă astăzi pre ceriu şi pre pământ" (Deut. 4, 26) arătând prin aceasta marea blândeţă a stăpânului, şi iarăşi: „Auziţi munţi judecata Domnului, şi văile temeliele pământului" (Mich. 6, 2). Cheamă de martur la cele grăite pe Tatăl şi pre Fiul, justificându-se lor în ziua cea de pe urmă de cumvà ar face ceva mai mult decât trebuie, ca şi cum s'ar desbrăcà de ori-ce respundere.

„Ca să păzeşti acestea, zice, fără de căutare în faţă, nimic făcând dupre rugăminte", adecă, să fii popular şi deopotrivă cu cei condamnaţi, cu cei judecaţi de tine, ca nimeni să nu te aibă în a sa stăpânire, nimeni să nu te considere ca al său. Dară oare cine sunt îngerii cei aleşi? Fiindcă şi Iacob ia de martur pe Dumnezeu pe deoparte, iară pe dealta ia de martor şi jărtfelnicul. Tot aşà şi noi luăm de multe-ori de marturi atât persoane care covârşesc, cât şi de cele inferioare, şi astfeliu mărturia lor este mare. Aşà dară şi aici, marturiea îngerilor celor aleşi este a unor fiinţi care nu sunt la feliu cu Dumnezeu. Este ca şi cum ar zice: «chem de martur pe Dumnezeu, pre Fiul său, şi pre slugile sale, că ţi-am poroncit, că printr'înşii îţi poroncesc». Infricoşază deci pre Timotheiu.

Apoi spunând acestea, a adaos ceia ce erà mai principal de cât toate, şi care mai cu samă conţine sau reuneşte în sine biserica: adecă chestiunea hirotoniilor „Mânile degrab să nu'ţi pui pre nimeni, nici să te faci părtaş în păcate străine". Şi ce va să zică „degrab?" Adecă «nu din cea dintâi încercare, nic

din adoua, nici din atreia, ci observând de multe ori, şi cercetând cu amănunţime, — fiindcă nu fără primejdii este acest fapt, căci şi tu care dai această stăpânie vei fi deopotrivă de vinovat pentru cele păcătuite de acela, atât pentru păcatele trecute, cât şi de cele ce le va face. Cel ce iartă pre cele dintâi fără de timp, vinovat va fi şi de cele ce se vor face in viitoriu; precum şi tu fiind pricina celor trecute, vinovat vei fi pentru că nu ai lăsat aceluia timp de a le plânge, şi nici de a se umili. Precum, deci, tu te împărtăşeşti, sau iai parte la succesele lui, tot aşà şi la păcatele lui».

„Pre tine curat te păzeşte". Aici spune despre prudenţă. „Deacum nu mai beà apă, ci puţin vin primeşte pentru stomahul tău, şi pentru cele dese slăbăciunile tale". Deci, dacă el poronceşte unui bărbat care a fost cu băgare de samă la posturi până într'atâta, şi caro a întrebuinţat spre băut atâta apă, în cât s'a şi îmbolnăvit, şi încă des se îmbolnăveà,— dacă zic, poronceşte unui astfeliu de bărbat de a fi prudent, iară acela nu respingeà şi nici nu se îngreuià de acest sfat, apoi cu atât mai mult noi când auzim sfaturi de acestea de la cineva, nu trebuie a ne îngreuià. Şi de ce oare nu i-a însănătoşat stomahul lui? — căci dacă hainile lui Pavel înviєau morţii, de sigur că şi aceasta ar fi putut să o facă el. Aşà dară de ce nu a făcut aşà şi cu Timotheiu? Pentru ca şi astăzi dacă vedem bărbaţi mari şi virtuoşi îmbolnăvindu-se, să nu ne scandalizăm, fiindcă şi atunci s'au petrecut lucrurile dupre iconomia Dumnezeească. Că dacă lui Pavel i s'a dat îngerul Satanei ca să nu se înalţe, apoi cu atât mai mult lui Timotheiu, fiindcă toate semnele ar fi fost de ajuns de a'l face atunci ca să cadă în fapte uşurele. De aceia Pavel l'a lăsat ca el să se slujască în puterea legei doftoriceşti, ca astfeliu şi el însuşi să se cumpăteze, pre cum şi alţii să nu se scandalizeze, ci să afle, că fiind de aceeaşi natură cu noi, a reuşit totuşi în faptele de care îl admirăm. Mi se pare că Timotheiu erà bolnăvicios şi în alt chip, iară aceasta o arată zicând: „pentru cele dese slăbiciunile tale", de unde se vede că boala lui îi proveneà şi din cauza stomahului, şi din cauza altor membre ale trupului său. Nu erà potrivit cu demnitatea lui de a se îmbuibă de vin fără sfială,

și de aceia apostolul îi recomandă puțin vin ca pentru sănătate, iară nu pentru îmbuibare.

„Ale unor oameni păcatele sunt arătate, mergând mai 'nainte la judecată, iară ale unora și în urmă vin" (Vers. 24). Fiindcă mai sus vorbind de hirotonii, zicea: „să nu te faci părtaș în păcate străine," ca nu cumvà să-zică: «Dară dacă eu nu știu»? — iată că el a deslegat această nedomerire, adăogând: „Ale unor oameni păcatele sunt arătate mergând mai 'nainte la judecată, iară ale unora și în urmă vin", adecă, păcatele unora sunt arătate, fiindcă vin mai nainte în judecată, iară ale altor vin pe urmă, zice. „Așijderea și faptele cele bune arătate sunt, și cele ce sunt într'alt chip a se ascunde nu pot". (Vers. 25).

„Câți sunt sub jug robi, pre stăpânii sei de toată cinstea vrednici să'i socotească, ca să nu se huliască numele lui Dumnezeu și învățătura". (Cap. 6, 1). «De toată cinstea, zice, vrednici să-i socotească. Să nu'ți închipui că dacă ești credincios, apoi ești slobod, fiindcă aceasta este libertatea, ca mai mult să slujești. Căci cel necredincios dacă te va vedeà purtându-te cu obrăznicie pentru credința ce o ai, va blestemà de multe ori credința ta, ca ceeà ce ațiță spre împotrivire, pe când dacă te vede supus și ascultătoriu, mai mult se va convinge, mai mult încă va da crezământ și ascultare celor spuse de tine. Dealtmintrelea și credința evangeliei, și numele lui Dumnezeu vor fi hulite».

«Dară, zici tu, dacă stăpânii vor fi necredincioși, cum trebuie să se poate robii»? Chiar și atunci ii trebuie a ascultà, pentru numele lui Dumnezeu. „Iară cari au stăpâni credincioși, să nu-i defaime, că sunt frați, ci mai vârtos să li slujască, căci credincioși sunt și iubiți, cei ce facerea de bine primesc." (Vers. 2), adecă: «dacă v'ați învrednicit, zice, de o astfeliu de cinste, în cât că aveți stăpâni pe frații voștri, tocmai de aceia sunteți datori încă mai mult a ascultà și a fi supuși».

„Mergând mai 'nainte la judecată" zice, adecă,

că unele dintre faptele cele răle se dosesc aici, iară altele nu, pe când acolo nici cele răle, și nici cele bune nu vor puteà să se dosască. Deci, ce însamnă „mergând mai nainte la judecată?“ Adecă, când cineva greșaște sau face fapte de acelea, care dejà l-au condamnat; când rămâne ne'ndreptat; când cinevà nădăjduiește a se îndreptà, dară nu face nimic pentru aceasta. Deci ce? Pentru ce oare sunt spuse acestea? Pentru că chiar dacă uniia ar ascunde aici faptele lor, acolo însă nu le vor puteà ascunde, ci toate vor fi pe față, — și aceasta de sigur că este cea mai mare mângâiere pentru cei ce fac binele. Fiindcă mai sus a fost zis: „nimic făcând după rugăminte“ iară mai la vale: „Câți sunt sub jug robi, pre stăpânii săi de toată cinstea vrednici să-i socotească“, e natural să întrebăm: ce are a face aceasta cu episcopul? Ba încă foarte mult are a face; ca să sfătuiască. Dealtfeliu îl vedem pre dânsul peste tot locul poroncind mai ales slugilor, de cât stăpânilor; slugilor cu multă blândeță, și făcând multă vorbă de aceasta, iară stăpânilor: „Slăbind, zice, îngrozirea“ (Efes. 6, 9). De ce oare? Când e vorba de cei necredincioși, cu drept cuvânt, căci cu cei necredincioși cari nu dau atențiune, nu are ce să vorbească — dară cu cei credincioși dece poruncește în feliul acesta? Pentru că mai mare slujbă se aduce de stăpâni slugilor, de cât de slugi stăpânilor. Aceștia sunt cari dau și bani, cari se îngrijesc pentru cele trebuitoare, pentru haine, și în fine pentru toate. Așà că stăpânii mai mare slujbă aduc slugilor, ceia ce dealtfeliu și aici a dat a se înțelege, zicând: „Căci credincioși sunt și iubiți, cei ce facerea de bine primesc“, adecă «se ostenesc și se muncesc pentru liniștea voastră; și în asemenea caz oare nu au drept a se bucurà de o mare cinste din partea voastră»?

[1]) Deci, dacă apostolul poroncește în feliul acesta slugilor de a fi cu ascultare către stăpânii lor, înțelegeți cum trebue a ne găsì noi față de stăpânul a toate, care ne-a făcut pre noi din ceia ce nu eram, care ne

[1]) *Partea morală.* Mustrare către cei ce nu slujesc lui Dumnezeu, pe cât pretind dânșii de a fi slujiți de slugile lor. (*Veron*).

hrănește și ne îmbracă. Chiar de-nu ar trebui mai mult; cel puțin să-i slujim lui, precum ne slujesc pre noi slugile noastre. Oare nu întreaga lor vieață 'și-o cheltuiesc în acest scop, acela adecă de a fi mulțămiți stăpânii lor? Aceasta este treaba lor, aceasta este vieața lor, de a se îngriji de cele ale stăpânului. Nu oare toată ziua se îngrijesc de ale stăpânului, iară de ale lor de multe-ori numai sara pentru un timp scurt? Noi insă facem cu totul din contra; de cele ale noastre ne îngrijim veșnic, pe când de cele ale stăpânului nici cea mai mică parte din timp, deși el nu are nevoie de ale noastre, precum au stăpânii nevoie de slugi, ci chiar slujbele care i le facem sunt tot în folosul nostru. Acolo slujba slugei folosește pe stăpân, pe când aici slujba robului nu folosește cu nimic pre stăpânul a toate, ci pe însăși sluga o folosește „Că bunătățile mele, zice, nu-ți trebuesc" (Ps. 15, 2).

Căci, spune-mi, te rog; ce folos are Dumnezeu, dacă eu sunt drept? Și ce pagubă are El dacă eu sunt nedrept? Oare nu este întreagă și nevătămată natura lui? Oare nu este fără vre-o vătămare? Oare nu este mai presus de orice patimă? Aici slugile nu au nimic al lor, ci totul este al stăpânului, chiar de-s'ar îmbogăți el cât de mult, în timp ce noi multe avem proprii ale noastre. Nu în zadar ne bucurăm noi de atâta cinste din partea împăratului a toate. Care stăpân și-a dat vre-o dată pe fiul său pentru slugă? Nimeni, ci cu toții încă ar preferà să deà pe slugi pentru copii. Pe când cu Dumnezeu se petrec lucrurile cu totul din contra. Pe propriul său Fiu nu l-a crutat, ci l'a dat pentru noi toți, pentru noi dușmanii lui, și cari îl urâm pre dânsul. Slugilor chiar dacă li se poroncește cevà greoiu, nici așà nu se îngreuiază de a face, și mai ales dacă sunt recunoscători,—pe când noi de mii de ori ni arătăm nemulțămirea. Stăpânul de aici nimic din acestea nu făgăduiește slugilor, precum ni făgăduiește noue Dumnezeu. Și ce anume făgăduiește? Libertatea de aici poate, care de multe ori e mai grozavă și mai rea de cât sclăviea. Căci de multe ori a venit câte o foamete mare, și atunci libertatea aceasta a fost mai amară de cât sclăviea, și iată cum darul acesta a devenit spre cea mai mare pagubă. Dară din partea lui Dumnezeu nimic spre stricăciune, însă ce? „Nu vă mai zic vouă slugi, zice, că voi prietenii mei sunteți" (Ioan 15, 15).

Să ne ruşinăm, iubiţilor, şi să ne înfricoşăm. Cel puţin pre cât ni slujesc pre noi slugile noastre, să slujim şi noi pre Dumnezeu. Dară noi nu arătăm către dânsul nici cea mai mică parte din slujba ce ni-o fac noue slugile. Aceia pentru nevoea lor filosofizază, având poate numai îmbrăcăminte şi hrană, pe când noi îl necinstim cu îmbuibările noastre. Dacă nu de aiurea, cel puţin măcar dela slugi să luăm pildă de regulele filosofiei. Dealmintrelea sfânta sciptură obişnueşte de a trimite pe oameni nu numai la slugi, ci şi la cele necuvântătoare, ca de pildă când trimite pe leneş la albină şi când îi poronceşte de a imità pe furnică [1]), eu însă sfătuiesc de a imità cel puţin pe slugi, şi ceia ce dânsele fac pentru frica ce au de noi, măcar acelea să le facem şi noi pentru frica de Dumnezeu. Dară noi nu ne găsim făcând aşà. Slugile noastre de multe-ori sunt probozite pentru frica ce trebuie a aveà de noi, şi ele stau în tăcere mai mult de cât ori-ce filosof. Sunt probozite poate cu dreptate sau fără dreptate, şi nu răspund, ci se roagă încă, de şi poate că de multe-ori nu ne-a nedreptăţit cu nimic. Neprimind dela noi nimic mai mult de cât au trebuinţă, ba de multe-ori chiar şi mai puţin, ele totuşi rabdă, şi culcându-se pe niscareva paie, şi mâncând poate numai pâne, şi în fine orice alt tain având-ul prost, nu ne trag la respundere, şi nici că sunt supăraţi, pentru frica ce au de noi. Incredinţându-li bani, ele totul înapoiază — şi să nu 'mi spui de slugile cele răle, ci de cele ce nu sunt atât de răle, — iară când le ameninţăm, ele îndată se cuminţesc.

Apoi toate acestea nu sunt oare un motiv de filosofie pentru noi? Să nu spui că toate acestea se fac de dânsele de silă, şi de frică, fiindcă sila şi teama de gheenă şi asupra capului tău stau, şi nici aşà nu te cuminţeşti, şi nici nu porţi atâta cinste lui Dumnezeu, pe câtă ai tu din partea slugilor tale. Fiecare dintre slugi îşi are locuinţa sa legiuită, şi nu se impune cu sila în locuinţa aproapelui său, nici nu este atins de pofta de mai mult. Acestea toate le poate vedeà cineva petrecându-se cu slugile, care păzesc buna rânduealã pentru frica ce au de stăpânii lor, şi foarte rar ar puteà vedeà cineva slugă răpind ceva din ale altei slugi, sau vătămându-o

[1]) *Notă.* A se vedeà Pildele lui Solomon. (Cap. 6, 6—8).

cu ceva. Dară cu oamenii liberi se întâmplă cu totul din contra, căci ne lovim unii pre alţii, ne mâncăm unii pre alţii, nu ne temem de stăpânul a toate, răpim cele ale altora, furăm, lovim, deşi stăpânul nostru vede. Aceasta n'ar face-o nici odată sluga, ci dacă ar lovi, ar face-o fără ca stăpânul său să vadă, sau să audă, în timp ce noi toate le îndrăznim, de şi Dumnezeu toate le vede şi le aude. Inaintea ochilor acelora este veşnic frica de stăpânul lor, în timp ce noi nici-odată nu avem înaintea noastră frica de Dumnezeu. De aceia s'au şi resturnat totul pe dos, totul s'a amestecat şi s'a corupt. Noi nici măcar prin minte nu ne vine a ne gândì de cele ce am păcătuit, în timp ce păcatele slugilor le cercetăm cu toată amănunţimea, ba până şi pe cele mai mici.

Acestea le spun, nu doară că aşi voi să văd pe slugile noastre neascultătoare şi obraznice, ci cu scop de a alungă dela noi neascultarea şi obrăzniciea, de a sgudui aşà zicând trândăviea şi somnolenţa noastră, ca măcar aşà să slujim şi noi lui Dumnezeu, precum ni slujesc nouĕ slugile; aşà să slujim zic, celui ce ne-a făcut pre noi, precum ni slujăsc nouĕ cei deopotrivă cu noi, cari nu au dela noi nimic de acest feliu. Liberi din natură şi slugile sunt, căci expresiunea „Să stăpâniască peştii mărilor" (Fac. 1, 26) este zisă şi pentru dânsele. Slujba aceasta a lor nu este dela natură, — ci este venită din împrejurări de dinafară, sau atingătoare de vredniciea lor, — dară cu toate acestea multă cinste ni aduce nouĕ. Noi în vederea slujbei noastre li băgăm frica în oase, în timp ce faţă de Dumnezeu nu avem cât de puţină frică, deşi folosinţa ce ar urmà de aici, ar fi tot spre folosul nostru. Cu cât înşi-ne vom slujì mai cu tragere de inimă lui Dumnezeu, cu atàt mai mult noi singuri vom câştigà.

Deci, să nu ne lipsim pre noi înşi-ne de o folosinţă atât de mare, căci Dumnezeu este fără nici o lipsă, iară câştigul şi resplata iarăşi la noi se înapoiesc. Să slujim lui Dumnezeu dară cu frică şi cu cutremur, şi să ne aflăm faţă de dânsul precum se află faţă de noi slugile noastre, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVII

„Acestea învață și îndeamnă. Iară de învață cinevà într'alt chip, și nu se apropie de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Christos, și de învățătura cea dupre buna credință, acela s'a trufit neștiind nimic, ci bolnăvindu-se întru întrebări, și în cuvinte de prigonire, dintru care se face pizma, pricirea și hulele, prepusurile cele viclene, cuvintele cele deșarte ale oamenilor celor stricați de minte, și lipsiți de adevăr, cari socotesc a fi câștig buna credință (evsevica). Depărtează-te de uniia ca aceștiia. Însă câștig mare este buna credință (evsevica) cu îndestulare. Că nimic n'am adus în lume; arătat este că nici a scoate ceva nu putem" (Cap. 6, 2—7).

Dascalul nu trebuie a se purta numai cu autoritate, ci și cu multă blândeță, precum iarăși nu numai cu blândeță, ci și cu autoritate. Și toate acestea le învață fericitul Pavel, câte-odată zicând: „Poroncește acestea și învață", iară altă-dată: „Acestea le învață și sfătuește". Dacă doftorii roagă pre cei bolnavi, nu doară ca dânșii să se însănătoșeze, ci pentru ca cei bolnavi să scape de boală și să se scoale din pat, apoi cu atât mai mult noi trebuie a ne purtà față de cei pe carii îi învățăm cele ale moralei, sfătuindu-i și îndemnându-i. Fericitul Pavel nu se dă în laturi chiar de a se face sluga lor, zicând: „Că nu pre noi ne propoveduim, ci pe Christos Iisus, iară pre noi slujitori vouă prin Iisus" (II. Cor. 4, 5), și iarăși: „Toate ale voastre sunt, ori Pavel, ori Apollós" (I. Cor. 3, 21. 22). Și iată că dânsul slujaște slujba aceasta cu bună voință, căci nici nu este doară o robie oarecare, ci mult mai bună de cât robica. „Că acela este rob, zice, care face păcatul" (Ioan 8, 34).

„Iară de învață cineva într'alt chip, zice, și nu se apropie de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Christos, și de învățătura cea dupre buna credință, acela s'a trufit, neștiind nimic“. Așà dară nu din a ști poate ajunge cineva la prostie, ci tocmai din a nu ști. Căci cel ce știe cele ale evseviei (bunei cinstiri de Dumnezeu), acesta mai cu samă știe și a fi modest. Cel ce știe cuvintele cele sănătoase, nici-odată nu se îmbolnăvește. Că precum este inflamațiea pentru trup, tot așà este și ușurința sau prostiea pentru suflet. Precum acolo ceia ce este umflat nu spunem că este sănătos, tot așà și aici nu putem spune că cei mândri sunt înțelepți. Prin urmare se poate ca cineva să știe ceva, și totuși să nu știe nimic, căci cel ce nu știe ceia ce trebuie a ști, nu știe nimic. Și cum că mândriea vine din neștiință, se invederează de acolo, că Christos s-a deșărtat pre sine. Cel ce știe aceasta, deci, nu va cugetà de dânsul lucruri mari nici-odată. Căci omul nu are nimică, care să nu fie de la Dumnezeu, și deci să nu cugete lucruri mari despre dânsul. „Că ce ai, zice, care să nu fi luat“ (I. Cor. 4, 7)? El a spălat picioarele ucenicilor; și cel ce știe aceasta, cum s'ar mândri? De aceia zice Christos: „Când veți face toate cele ce s'a poroncit vouă, ziceți, că slugi netrebnice suntem“. Vameșul numai prin umilință s'a mântuit, pe când Fariseul prin mândrie s'a pierdut. Cel ce se trufește, deci, nimic din acestea nu știe. Apoi iarăși tot Christos zice: „De am grăit rău, mărturisește răul, iară de am grăit bine de ce mă bați“? (Ioan 18, 23)?

„Ci bolnăvindu-se întru întrebări“ zice. Așà dară a întrebà cu curiozitate, a ispiti într'una, este a fi bolnav. „Și în cuvinte de prigonire“, zice, și cu drept cuvânt, căci când sufletul se aprinde ca de friguri, din cauza raționamentelor, când se tulbură, atunci întreabă cu curiozitate, iară când el este sănătos, nu întreabă, ci fără ispitire primește credința. Din ispitire sau din întrebări fără șir, și din luptă de cuvânt (λογομαχίας) sau din cuvinte de prigonire, nimic nu se poate așteptà. Cele ce credința singură le făgăduiește sunt adevărate,

iară întrebarea când se pune la mijloc, nici nu poate arăta ceva de samă, şi nici nu lasă de a nădăjdui cele făgăduite de credinţă. Căci şi cel ce închide ochii nu va puteà să găsească ceia ce ar voi să caute, şi iarăşi dacă ar aveà poate ochii deschişi, însă s'ar băgà într'o groapă adâncă, unde n'ar pătrunde raza luminei, n'ar puteà găsì ceea ce ar căutà. Astfeliu deci, fără de credinţă, nimic nu se poate aflà, ci de necesitate că se vor naşte lupte de cuvinte, sau cuvinte de prigonire.

„Dintru care se face pizma, pricirea şi hulele, prepusurile cele viclene", adecă slavă şi credinţi viclene de la astfeliu de întrebări. Atunci ne închipuim despre Dumnezeu ceia ce nu trebuie, fiindcă cădem în tot feliul de întrebări. „Cuvintele cele deşarte", adecă pierderea de vreme, sau că prin această expresiune el spune: «precum oile cele rîioase atinse de boală, umplu de rîie şi pre cele sănătoase, întocmai aşà fac şi bărbaţii vicleni». „Şi lipsiţi de adevăr, zice, cari socotesc a fi câştig buna credinţă (evseviea)". Ai văzut câte răle se nasc din lupta de cuvinte, sau cuvintele de prigonire? Pizma, pricirea, ignoranţa, lipsa de minte, pe care de sigur că o naşte ignoranţa.

„De la unii ca aceia, zice, depărtează-te". N'a spus «apucă-te la ceartă cu dânşii» ci „depărtează-te". „De omul eretic, după una şi a doua sfătuire, fereşte-te" (Tit. 3, 10), zice tot Pavel. Cu alte cuvinte îi arată că dânşii sunt aşà, nu atât de la neştiinţă, pe cât din trândăvie, având şi neştiinţa. Pe nişte oameni cari se luptă din cauza banilor, când îi vei puteà convinge? In alt feliu pe uniia ca aceştiia nu-i poţi convinge, de cât dându-li iarăşi, şi chiar nici aşà nu li poţi împlinì pofta. „Ochiul lacomului nu se satură cu o parte" (Sirah 14, 9). Deci trebuie a fugì de cei ce sunt ne'ndreptaţi. Dară dacă el sfătueşte de a nu se pune la ceartă cu unul care se luptă cu altul, ce are mare lipsă poate, şi nici a se hărţuì cu el, cu atât mai mult cu cei ce sunt ca ucenici ai noştri. Zicând că uniia ca aceia socot a fi câştig buna credinţă (evseviea) a adaos: „Insă câştig mare este buna credinţă cu îndestulare" (Vers. 6), nu când ai bani, ci când nu ai. Ca să nu cadă cineva în mâhnire din cauza

sărăciei, îl ridică așà zicând, și îl îndreaptă. „Soc
zice, că este câștig". Este de sigur câștig, însă
așà, ci mult mai mare. După ce mai întâi a dobo
acel câștig, la urmă înalță pe acesta. Cum că câștig
acela nu este nimic, se poate vedeà din faptul că r
mâne aici, și nu se strămută cu noi, nici nu ne înt
vărășește. De unde se învederează aceasta? De ac
că noi neavând nimic am venit în această vieață, pr
urmare nici ducându-ne de aici vom luà ceva. Că
am venit aici, goi ne vom și duce. Deci nu avem
voie de cele prisoselnice. Dacă n'am adus nimic,
vom duce iarăși cu nimic, dupre cum și zice: „Că
mic n'am adus în lume, arătat este că nici
scoate ceva nu putem" (Vers. 7).

„Ci având hrană și îmbrăcăminte, cu ac
stea îndestulați vom fi" (Vers. 8). Noi trebuie
mâncă pe atâta, pe cât ni este deajuns să trăim, și
ne îmbrăcăm cu haine într'atât în cât să ne acope
trupul, adecă să acoperim golăciunea, și nimic de p
sos; iară o astfeliu de haină poate să o aibă ori-ci

Apoi îndeamnă dela cele de aici, zicând: „Ia
cei ce vor să se îmbogățască" (Vers. 9). N'a
simplu «cei ce se îmbogățesc» ci „cei ce voiesc
căci sunt și de acei ce având bani îi iconomisesc bi
adecă îi disprețuiesc și-i împart săracilor. Apostolul
defaimă pe unii ca aceștiia, ci pre cei ce doresc av
„Iară cei ce vor să se îmbogățască, zice, ca
în ispite, și în curse, și în pofte multe fără
socoteală și vătămătoare, care cufundă pre o
meni în peire și în pierzare". Bine zice el „ca
cufundă", de vreme ce nici nu pot a se ținea dre
„Intru peire, și întru pierzare", și în vieața de a
și în cea viitoare.

„Că rădăcina tuturor răutăților este iubir
de argint, care unii poftind-o au rătăcit de
credință, și s'au pătruns cu dureri multe" (Ve
10). Dară toate acestea nu se pot ști de aiurea, de
vieţuind cineva cu bogații, când vor puteà vedeà
se sbuciumă, și cât se întristează din cauza averei.

„Iară tu, zice, omule al lui Dumnezeu“ (Vers. 11). Mare vrednicie pune el înainte! Toţi oamenii de igur că sunt ai lui Dumnezeu, dară cu deosebire cei lrepţi, nu numai în ceia ce priveşte creaţiunea lor, ci i în ceia ce priveşte înfierea şi zidirea cea nouă. «Deci, lacă eşti omul lui Dumnezeu, zice, nu căută cele de risos care nu duc la Dumnezeu, ci „fugi de acestea, ırmează dreptatea“. Amândouă sunt puse cu multă ntensitate, căci n-a zis «depărtează-te», ci „fugi şi urmează“ — „dreptatea“, spre a nu te lăcomi, şi „evsevia“ sau buna credinţă cea din dogme, „credinţa“ care este contrară întrebărilor celor curioase, „dragostea, răbdarea, blândeţele“.

„Luptă-te lupta cea bună a credinţei, apucă-te de vieaţa cea veşnică“, zice — iată şi plata — „la care şi chemat eşti, şi ai mărturisit mărturisirea cea bună — în speranţa, zice, a vieţei veşnice — înaintea a multe mărturii“ (Vers. 12), adecă «să nu necinsteşti acea încredere, acea încurajare. De ce dară te osteneşti în lucruri şi în pofte fără de socoteală»? Şi care ispită şi cursă zice că o vor suferi cei ce voiesc a se îmbogăţi? Adecă, îi îndepărtează de la credinţă, îi bagă în primejdii, îi face fricoşi. „Şi în pofte multe fără de socoteală“ zice. Şi cum să nu fie pofta lor fără de socoteală, când au cu dânşii nebuni, când au pe lângă dânşii pitici, nu doară pentru iubirea de oameni, ci pentru plăcere? Cum să nu fie pofta lor fără de socoteală, când închid peşti în casele lor, când hrănesc fiare sălbatice, când se ocupă de câni, când împodobesc cai, şi când în fine se găsesc cu mult mai pre jos de copii? Toate acestea deci sunt fără de socoteală şi prisoselnice, nimic din ele nu e nici trebuitoriu, nici folositoriu. „Pofte multe fără de socoteală, şi vătămătoare“. Care sunt acele vătămătoare? Când sunt stăpâniţi de amoruri absurde, când doresc cele ale aproapelui, când se tăvălesc în desmerdări, când iubesc şi se svârcolesc după beţii, când doresc pierderea şi chiar sacrificarea altora. Mulţi încă stăpâniţi de tiraniea acestei nebunii (amorul) s-au aruncat asupra antagoniştilor lor, şi sau

pierdut,— pentru că se ocupă cu fapte fără de socotea
sau mai bine zis și vătămătoare.

Bine a zis el: „au rătăcit din credință“
iubirea de argint astupându-li ochii câte puțin, îi
piedecă de a vedeà calea cea dreaptă ce duce la c
dință. Precum cineva pășind pe drumul cel drept, în
întorcându-și mintea spre alt-ceva, pășește de sig
dară de multe-ori trece pe lângă cetatea la care se duc
ducându-l cum s'ar zice picioarele fără nici un fo
tot așà se petrece și cu iubirea de argint. „Și s'
pătruns, zice, cu dureri multe“. Ai văzut ce a
sat să se înțeleagă prin expresiunea „s'au pătruns
Căci toate cele înșirate de el sunt ca niște spini, aș
dacă sunt atinși, sângerează mânile și le rănesc.
griji nu au dânșii și câte dureri? De aceia și zice ap
tolul: „fugi de acestea, și urmează dreptat
buna credință, credința, dragostea, răbdar
blândețele“, căci blândeța vine de la dragoste. A
apostolul laudă curajul și bărbăția lui Timotheiu, «ca
zice, ai mărturisit toate acestea cu bărbăție și cu
raj», adecă așà ai făcut.

Îi amintește apoi și de catihizarea sa, zicând:
pucă-te de vieața cea veșnică“, așà că nu e
deajuns numai mărturisirea, ci mai este nevoie și
răbdare, spre a rămâneà într'una în mărturisire; e
nevoie și de luptă puternică și de mii de sudori, s
a nu fi pătruns, sau străpuns de dureri multe, pen
că multe sunt scandalele, multe sunt și piedicile înt
pinate. De aceia strîmtă și anevoioasă este calea, și
toate părțile trebuie a fi cu băgare de samă, în to
părțile să se întoarcă cineva. Din toate părțile se
plăceri care atrag ochii sufletului, plăceri de trup
de bani, de dezmerdări, de trândăvii, de slavă, de r
nie, de stăpânie, de iubire de întâietate. Toate aces
zic, se arată sub niște fețe prea frumoase și drăg
toase, în stare de a atrage spre ele pe cei îndrăgo
pre cei ce nu iubesc mult adevărul,—căci adevărul e
cum s'ar zice slab la față, și nu are cu sine nici u
piciu. De ce oare? Pentru că el făgăduiește toată
cerca și mulțămirea în viitoriu, în timp ce acelea ch
și pun înainte onoruri, plăceri, repausuri,—de sigu
nu în ființă, nu adevărate, ci false, amăgitoare. D

cineva este prost, uşurel şi fricos, se va ţineà strins de acestea, moleşindu-se în faţa năcazurilor. Tot aşà se întâmplă şi cu luptele de dinafară, când cel ce nu se gândeşte mult la cununi, din primul moment se pironeşte în ospeţe şi beţii. Tot aşà fac şi luptătorii din stadiu, cari sunt fricoşi şi fără curaj, în timp ce acei cari au în vedere cununile, preferă mii de rane, fiindcă dânşii se hrănesc cu speranţa viitorului, şi de aceia sunt cu curaj.

[1]) Să fugim dară de rădăcina tuturor rălelor, şi atunci vom fugi de toate rălele. „Rădăcina tuturor răutăţilor, zice, este iubirea de argint". Pavel a grăit aşà, sau mai bine zis Christos. Dară să vedem cum chiar însăşi experienţa din fapte ne mărturiseşte aceasta. Căci ce rău nu izvorăşte din bani, sau mai bine zis, nu din bani, ci din reaua intenţiune a celor ce nu ştiu să facă uz precum trebuie de bani? Fiindcă este cu putinţă, ca cei ce fac uz de bani precum trebuie, să moştenească printr'înşii şi împărăţia ceriurilor. Acum însă ceia ce ni s'a dat spre ajutorinţa săracilor, spre mângâierea celor ce ni greşesc nouă, şi spre lauda şi mulţămirea lui Dumnezeu, noi o întrebuinţăm în contra nenorociţilor de săraci, sau mai drept vorbind în contra sufletului nostru, şi în contra lui Dumnezeu. A răpit cineva averea unuia, şi l-a adus în sărăcie, dară şi pre sine s'a dat morţii. Pre acela l-a istovit cu sărăciea, dară şi pre sine s-a istovit cu osânda cea veşnică. Oare nu cumva este tot una? Ce rău oare nu ni vine din bani? Oare nu lăcomia? Oare nu răpiri? Oare nu jălanii? Nu duşmănii? Nu lupte? Nu certe? Oare nu au întins uniia ca aceştica mânile până şi la cei morţi? Oare nu au ajuns cu răutatea până şi la părinţi şi fraţi? Oare nu au răsturnat dânşii şi legea naturei, şi poruncile lui Dumnezeu, şi în fine totul, fiind stăpâniţi de acea poftă nebună? Oare tribunalele nu sunt înfiinţate pentru aceştiea? Doboară deci iubirea de argint, şi atunci a contenit răsboiul, a contenit lupta, a contenit duşmăniea, au contenit cearta şi intriga. Ar trebui de a fi alungaţi din lume uniea ca aceştiea, ca nişte lupi vătămători. Precum nişte vânturi contrare şi puternice

[1]) *Partea morală.* Contra iubirei de argint, şi că adevărata libertate este de a se stăpâni cineva de patimi. *(Veron).*

căzând deodată pe marea liniştită, ar răscoli-o până l
fund, şi până şi năsipul de pe fund l'ar ridică în-sus ş
l-ar amestecă cu valurile, întocmai aşà şi iubitorii
bani toate le răscolesc şi le răstoarnă pe dos.

Iubitoriul de bani nu are nici un prieten. Şi ce spu
eu de prieten? Când el nu cunoaşte nici chiar pe Du
nezeu, fiind stăpânit de acea poftă. Nu vedeţi pe Titar
păşind cu sabia în mână? — de şi în acel mith este ma
mult o representare de nebunie; dară aceştiea cu ade
vărat că sunt nebuni, îndrăciţi şi ieşiţi din minţi. Dac
li-ai puteà descoperi sufletul lor, l-ai găsì astfeliu alc
tuit, încât că nu o sabie, nici două, ci mii de săbii sun
într'însul, pe nimeni cunoscând, ci împotriva tutur
turbat, înpotriva tuturor aruncându-se şi împungân
pe toţi, sfâşiind nu câni, ci suflete de oameni, şi aru
când blăstemuri grozave până şi asupra ceriului. Toa
sunt răsturnate şi nimicite de nişte astfeliu de oame
stăpâniţi de mania banilor. Pe cine deci, să învinova
ţesc mai mult? Eu nu ştiu; fiindcă molima aceasta p
toţi stăpâneşte; pe uniia mai mult, pe alţii mai puţi
dară în fine pe toţi. Precum un foc căzând pe niş
materii arzătoare totul strică şi pustieşte, tot aşà şi n
buniea aceasta a răsturnat pe dos lumea întreagă. Reg
stăpânitori, oameni de rând, săraci, femei, barbaţi, pân
şi copii, toţi în fine la feliu sunt stăpâniţi de acest ră
Precum când se abate asupra pământului un întunere
grozav, nimeni atunci nu se simte liniştit, — întocm
aşà se petrece şi cu această boală pustiitoare.

Mii de acuzaţiuni se aduc contra lăcomiei, şi
public, şi în particular, şi cu toate acestea nici o î
dreptare nu se vede. Deci ce ar trebuì de făcut? Cu
să stingem focul? Ei bine, este cu putinţă de a fa
aceasta, chiar dacă para lui s'ar ridică până la cer
numai de vom voì; atunci vom puteà stinge acea p
pălac. Căci dupre ce s'a ridicat prin voinţă, tot aşà
va stinge tot prin voinţă. Oare nu voinţa noastră
aprins acest foc? Aşà tot voinţa va puteà să-l sting
numai de vom voi. Şi cum se va puteà deşteptà în n
puterea de a voi? Dacă vom cunoaşte deşărtăciunea
nimicniciea acestei pofte absurde: că ducându-ne
aici, averea nu ne va întovărăşi, şi că chiar aici des
ori ne părăseşte; că averea rămâne tot aici, iară
nele ce am căpătat dintr'însa, ne întovărăşesc şi d

colo. Dacă vom cunoaşte că acolo este multă bogăţie; şi dacă o vom compara cu acea bogăţie, o vom găsì pe aceasta mai pre jos de tina cea din mlaştină; dacă vom cunoaşte miile de primejdii ce le are cu sine, şi că plăcerea izvorîtă dintr'însa este momentană, şi totdeauna amestecată cu mâhnire. Dacă ne vom gândì bine-la acea bogăţie a vieţei de veci, desigur că vom puteà cu uşurinţă a dispreţuì pe aceasta. Dacă vom şti că bogăţia aceasta cu nimic nu ne foloseşte nici spre câştigarea slavei, nici spre sănătate, şi nici spre alt-ceva, ci că din contra că încă ne cufundă în prăpastie şi pierzare.

Aici te îmbogăţeşti şi ai mulţi sub tine; acolo însă ducându-te, te vei vedeà gol şi lipsit de ori-ce. Dacă acestea le-am rumegà necontenit în mintea noastră, şi le auzim şi de la alţii, poate că ar fi ceva nădejde de îndreptare, poate că ar fi vr-o izbăvire de această osândă grozavă. Mărgărintariul este frumos? Dară să ne aducem aminte că este apă de mare, şi că mai înainte erà aruncat în sânurile ei. Aurul şi argintul sunt frumoase? Dară să ne aducem aminte că au fost şi sunt pământ şi cenuşă. Poate că sunt frumoase hainele de mătase? Dară ele sunt produsul vermilor; este la mijloc numai prejudiciul şi aprecierea omenească, şi nu că doară frumuseţea şi valoarea lor stau în natura lor. Cele ce au frumuseţa în natura lor, nu au nevoie de a fi explicate de alţii. Tu dacă vezi de pildă o monedă de aramă simplă, însă aurită, la început o admiri, şi apoi o crezi a fi de aur, — dară după ce cei cunoscători te vor învăţà şi-ţi vor explicà înşelăciunea, odată cu admiraţiunea te va părăsì şi înşelăciunea.

Ai văzut că nu în natură stă frumuseţa? Dacă vezi cositoriu, tu îl admiri ca argint, dacă vezi aramă, o admiri ca pe aur, şi numai atunci îţi schimbi părerea, când alţii îţi vor explicà. Astfeliu că nu sunt deajuns ochii ce-i avem, spre exacta cunoaştere a lucrurilor. Nu tot aşà însă se întâmplă şi cu florile, cari sunt cu mult mai bune decât acelea. Când tu vezi un trandafir, nu ai trebuinţă de alţii ca să-ţi explice şi să te înveţe, ci singur dela sine-ţi îl poţi devizà în părţile lui, tot aşà şi cu micşunelele, şi cu crinii, şi în fine cu orice floare.

Deci, nimic altă nu este, decât prejudiţiu, şi ca să

crezi că este prejudițiu această patimă, spune-mi te r
dacă împăratului i s-ar păreà că argintul este maî
preț decât aurul, și ca urmare ar legiferà în ace
senz, oare tu nu vei schimbà deîndată admirațiune
dragostea dela unul la celălalt? Astfeliu că noi pret
tindeni suntem stăpâniți de lăcomie și de presupun
Și cum că este așà, și că lucrurile se prețeluesc du
raritatea lor, iară nu după valoare, iată că de pildă
noi sunt fructe care aproape n'au niciun preț, pe câ
în țara Capadocenilor sunt de mare preț, și încă m
de valoare decât multe din lucrurile cele mai scu
la noi. În Arabia, țara aromatelor, și în India u
sunt pietrile cele de preț, multe de acestea s'ar pu
găsì. Așà că toate sunt din prejudițiu și presupun
omenească, și că noi nimic nu facem cu judecată,
simplu și la întâmplare. Deci, iubiților, să ne deșteptă
din această beție. Să vedem pe adevărata frumuse
frumuseța cea dela natură, adecă evseviea și dre
tatea, ca astfeliu să ne învrednicim de bunurile făg
duite. Cărora fie ca noi cu toții să ne învrednicim, p
harul și filantropiea Domnului nostru Iisus Christ
căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se c
slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în ve
vecilor. Amin.

OMILIA XVIII

„Poruncescu-ți înaintea lui Dumnezeu, ca
învieazá toate, și lui Iisus Christos, care a m
turisit înaintea lui Pilat din Pont mărturisir
cea bună, să păzești tu porönca nespurca
și nevinovată, până la arătarea Domnului nost
Iisus Christos. Pre care în timpii sei o va ar
cel fericit și singur puternic, Împăratul împ
raților și Domnul domnilor. Care singur
nemurire, și locuește întru lumină neapropieat

pre care nu l-a văzut nimeni din oameni, nic a-l vedeà poate, căruia cinstea și stăpânire veșnică. Amin". (Cap. 6, 13—16).

Iarăși ia pe Dumnezeu de martur, făcând aceast și cu puțin mai înainte, în acelaș timp și frica sporind-o iară pe ucenic punându-l mai în siguranță, arătând că poroncile ce el le dă, nu sunt omenești, ci luate dela însuși stăpânul, pentru ca astfeliu Timotheiu având pururea în mintea sa pe martur, — adecă pe Dumnezeu dela care el a auzit—să i se țină cugetul sus prin amintirea lui. „Poroncescu-ți, zice, înaintea lui Dumnezeu, care înviează toate". Prin aceste cuvinte se întrevede și mângâere față de primejdii, în acelaș timp și amintire despre înviere. „Și lui Iisus Christos, zice, care a mărturisit înaintea lui Pilat din Pont". Iarăși îndemnarea o face dela dascal, ca și cum ar zice: «dupe cum el a mărturisit, ca astfeliu să mergem pe urmele lui». «Mărturisirea cea bună", zice, dupre cum face și în epistola către Ebrei, zicând „Căutând la începătoriul și plinitoriul credinței Iisus, care în locul bucuriei ce erà pusă înaintea lui, a răbdat crucea, de ocară nebăgând samă, și deadreapta scaunului lui Dumnezeu a șezut. Că socotiți dela cel ce a răbdat dela păcătoși asupra sa împotrivire ca aceea, ca să nu vă osteniți slăbind cu sufletele voastre". (Ebr. 12, 2. 3), tot așà face și acum către Timotheiu, ca și cum parecă ar zice: «nu te teme de moarte, fiindcă ești rob lui Dumnezeu, carele toate poate a le învieà».

Care este mărturisirea cea bună despre care spune aici? Intrebându-l Pilat: „Au doară împărat ești tu"? el a răspuns: „Eu am venit, zice, ca să mărturisesc de adevăr; eu spre aceasta m'am născut", și «iată aceștiia știu cele ce am grăit eu», (Ioan, 18, 37. 21), și multe altele a mărturisit atunci înaintea lui Pilat.

„Să păzești tu poronca nespurcată și nevinovată, până la arătarea Domnului nostru

Iisus Christos", adecă până la moartea ta; pân
trecerea ta din această vieață». Insă n'a zis așà, ci „p
la arătarea lui Iisus Christos", ca astfeliu mai
să-l ațițe. Dară oare ce va să zică: „Să păzești
ronca nespurcată"? Adecă, nici în privința
melor, și nici în vieața ta, să nu-ți pricinuești, să
aduci vre-o pată.

„Pe care în timpii sei o va arătà cel fe
și singur puternic, Impăratul împăraților
Domnul Domnilor, care singur are nemur
și locuește întru lumină neapropieată». Pe
cine oare sunt zise acestea? Oare pentru Tatăl?
pentrul Fiul? Negreșit că pentru Fiul sunt zise:
care în timpii sei o va arătà cel fericit și sin
puternic", zice. Și acestea sunt spuse tot pentru
gâiere, adecă să nu ne speriem, nici să ne temen
împărații de aici. „In timpii sei" adecă în vr
potrivită, în vreme folositoare, încât că nici să n
tristăm ca nu s'au petrecut faptele făgăduite nouě.
că va arătà, nu mai încape îndoială, căci el est
ternic. „Cel fericit". Așà dară acolo se găsește
cirea adevărată; nimic nu este trist acolo, nimi
plăcut. „Cel fericit, zice, și singur puternic",
deosebire de oameni, sau că pentru că este făr
ceput. „Cel ce singur are nemurire" zice. Dar
Oare Fiul nu are nemurirea? Oare nu este el î
nemurirea? „Și locuește întru lumină nea
pieată", zice. Așà dară, alta este lumina, și altul
locuiește? Prin urmare el este mărginit în spațiu,
în loc... Ai văzut, că atunci când apostolul voie
grăi ceva mare, limba îi este neputincioasă?
care nu l-a văzut nimeni din oameni, zice,
a-l vedeà poate", precum și nici pre Fiul n
văzut nimeni, și nici nu poate a-l vedeà. „C
cinstea și stăpânirea veșnică. Amin". Bine
loghisit el aici, și la timpul trebuitoriu. Fiindcă l-
pe Dumnezeu de martur, de aceia apostolul multe
bește despre martur, ca astfeliu încă mai mu
deștepte pe ucenic. Adecă «slavă lui Dumnezeu»,

numai aceasta putem zice, numai aceasta putem face, şi nu se cade de a cercetà cu amănunţime, sau de a iscodì. Dacă stăpânirea lui este veşnică, nu te teme; căci chiar dacă n'ar fi acum, totuşi va fi, căci stăpânirea şi slava este pururea cu dânsul, pururea este cu dânsul şi cinstea.

„Celor bogaţi în veacul de acum porunceşte-li să nu se înalţe cu gândul“ (Vers. 17). Bine a spus el „în veacul de acum“, căci sunt şi alţi bogaţi în veacul viitoriu. Nimic nu zămisleşte atât de grabnic trufiea, ca banii, în acelaş timp şi lipsa de minte, şi fuduliea. Apoi imedieat i-a deşteptat pre dânşii, zicând: „nici să nădăjduiască spre avuţiea cea nestătătoare“. Din avuţie vine lipsa de minte, în timp ce acel care nădăjdueşte în Dumnezeu nu se mândreşte. De ce nădăjdueşti în ceiace se schimbă fără de veste? — căci aşà este avuţiea — şi cum mai nădăjduieşti în ceiace nu poţi aveà nici-o încredere? Dară cum oare vom puteà a nu cugetà lucruri mari având avere? Dacă vom cunoaşte că bogăţiea este nestatornică şi nesigură. Dacă vom cunoaşte că mai mare decât bogăţiea este speranţa cea în Dumnezeu. Dacă în fine vom cunoaşte că şi bogăţiea este lucrul lui Dumnezeu. „Ci întru Dumnezeul cel viu, zice, care ni dă nouă toate de prisos spre desfătare“. Bine a spus „toate de prisos“, adecă face aluziune la îndestularea noastră regulată din elementele naturei, ca aerul, lumina, apa şi toate celelalte. Nu vezi cu câtă prisosinţă ni le acordă şi cu câtă abondenţă? Dacă cauţi bogăţie, apoi caută bogăţiea aceea care remâne, bogăţiea acea sigură, aceea care vine din faptele cele bune. Şi care este aceasta? „Să facă, zice, lucruri bune, să se îmbogăţească întru fapte bune, să fie lesne dătători şi împărtăşitori“, (Vers. 18) — unele vin din dragoste, iară altele din averi. „Impărtăşitori“, zice, adecă sociabili blajini.

„Agonisindu-şi temelie bună în veacul viitoriu“ (Vers. 19). Acolo nimic nu este nesigur, căci unde temeliea este sigură, nimic nu este nesigur, ci toate sunt în regulă, toate nemişcate, toate sigure, toate pu

ternice. „Ca să ia, zice, vieaţa cea veşnică". Să
şirea faptelor bune poate să ni procure acea mulţăm

„O Timothee! lucrul cel încredinţat ţie p
zeşte-l" (Vers 20), adecă «să nu-l împuţinezi, căci
sunt ale tale, ci ţi s'au încredinţat cele străine;
nimic să nu împuţinezi». Depărtându-te de glas
rile deşarte cele spurcate", zice. Aşà dară sunt
glasuri care nu sunt deşarte şi spurcate. „Şi de v
bele cele protivnice ale ştiinţei cei cu nu
minciunos". Bine a spus el, căci atunci când nu e
credinţă, cunoştinţă sau ştiinţă nu poate fi; când
naşte ceva din propriea judecată, ştiinţă nu poate fi.
de pildă se numiau pre sine uniia gnostici pe acele t
puri, ca şi cum parecă ştiau ceva mai mult de cât a

„Cu care uniia lăudându-se întru credin
au rătăcit" (Vers. 21). Ai văzut cum el iarăşi por
ceşte de a nu se apropià de uniia ca aceştia? „Depă
tându-te de vorbele cele protivnice ale ştii
cei cu nume minciunos" zice. Aşà dară sunt şi vo
protivnice, către care nici nu trebuie de a respunde.
de ce oare? Pentru că scot pre cineva din credin
nu-l lasă să steà drept, sau să se împuternicească
credinţă.

[1]) Deci, să fugim de o asemenea ştiinţă, iubiţil
şi să ne alipim de credinţă, care este peatra cea
ternică. Nici rîurile şi nici vânturile abătându-se p
ea, cu nimic nu ne vor puteà vătămà, căci noi st
neurniţi pe aceasta ca pe o peatră. Tot aşà şi în vie
aceasta, dacă avem acea puternică temelie, noi st
în siguranţă, nesuferind iarăşi nici un rău. Cel ce pref
a aveà acea bogăţie, nu va întimpinà nici un rău; a
va aveà lauda, acela slava, acela cinstea, acela plăce
Toate acestea sunt sigure şi fără nici-o schimbare, în ti
ce toate cele de aici se prefac, şi stau într'o schimb
necontenită, toate se transformă. Căci ce voieşti s
spun? Despre slavă? „Când va murì el, zice, nu

[1]) *Partea morală*. Credinţa este ca o peatră puternică ş
adevărată libertate este de a stăpâni patimile, şi contra iub
de argint. (*Veron*).

luà toate, nici se va pogorî cu dânsul slava lui" (Ps. 48, 18), ba de multe ori, nici chiar trăind, nu va rămâne cu dànsul acea slavă. Nu însă așà sunt cele ale virtuței, ci toate remân. Cel slăvit aici din cauza stăpânirei ce poate o are, de 'ndată ce un altul i-a luat stăpânirea, el a devenit om ordinar, și unul dintre cei stăpâniți. Bogatul de 'ndată ce l-au călcat hoții, sau a căzut victimă sicofandiilor și intrigilor, fără de veste a devenit sărac. Nu însă tot așà sunt și cele ale noastre. Cel înțelept dacă este cu băgare de samă asupra sa, nimeni nu va puteà să-i răpiască înțelepciunea lui. Pre cel ce se stăpânește pre sine, nimeni și nimic nu'l va puteà să-l prefacă în stăpânit.

Cum că stăpânirea aceasta este mai bună, din examinarea faptelor vom aflà. Ce folos poate fi, spune-mi, de a stăpânì cineva popoare întregi, și a fi în același timp rob patimilor? Și ce vătămare poate fi, de a nu stăpânì pe nimeni, dară, în acelaș timp de a fi mai presus de tirăniea patimilor? Aceasta este libertate, aceasta este stăpânire, aceasta este adevărata împărăție, pe când acelea sunt sclăvie, chiar dacă ar aveà unul ca acelà mii de diademe pe cap. Căci când stăpânirea lui cea dinăuntru îl face sclav la o mulțime de stăpâni — vorbesc de iubirea de argint, iubirea de plăceri, mâniea, și celelalte patimi — ce folos are de diademă? Mare este tirăniea patimilor, când nici chiar cununa ce așteaptă pre cei drepți nu este în stare de a scăpà pe cinevà din acea supunere tiranică. Este întocmai ca și cum cinevà ar cădeà în mânile barbarilor și li-ar slujì, iară aceia voind a-și arătà o mai mare autoritate, nu numai că i-ar răpi alurghida și diadema, ci încă pe lângă acestea l-ar pune să care apă, să slujască la bucătărie, și în fine i-ar poroncì să facă și alte slujbe, ca astfeliu și dânșii să-și arate o mai mare autoritate, în același timp și pe acela mai mult să-l rușineze, — tot așà se petrece și cu patimile, care se poartă cu noi mai barbar de cât orice barbar. Cel ce disprețuiește patimile, își bate joc de barbari, pe când cel ce cade sub puterea patimilor, va suferì rele mai mari de cât de la barbari. Barbarul când are putere, torturează trupul, dară patimile muncesc sufletul și'l rod din toate părțile. Barbarul când are putere predă trupul morții temporale, în timp ce patimile îl predau morții viitoare și veșnice. In cât că

acela este liber, care își are libertatea desavârșită asupra patimilor, și acela este rob, care cade sub stăpânirea patimilor dobitocești.

Nici un stăpân — chiar de ar fi cel mai tiran — nu poroncește niște astfeliu de poronci crude și barbar ca cele ce urmează: «necinstește-ți, zice, sufletul făr vr'un folos; bate-ți joc de Dumnezeu, disprețuește însăș natura, și chiar tată de ți-ar fi, sau mamă, tu nu avea nici-o sfieală, ridică-te asupra lor». Acestea sunt poroncile filarghiriei, său a iubirei de argint. «Jărtfește-mi zice, nu viței, ci oameni». „Jărtfiți oameni, zice, căc viţeii s'au sfârşit" (Osie 13, 2), dară aceasta nu zice așà, ci fiind încă viței «jărtfește-mi, zice, oameni, jărtfește-mi pre cei ce nu m'au nedreptățit cu nimic. Chiar încă dacă au făcut binele, tu ucide-l. Tuturor fii răsboinic fii dușman comun al tuturor, ba chiar și naturei, și l Dumnezeu. Strânge-ți aur, nu ca să te îndulcești din e ci ca să-l păstrezi, ca munca să o faci mai mare». Că nu este cu putință ca iubitoriul de argint să fie și i bitoriu de plăceri, fiindcă se teme nu cumvà să-și î puţineze aurul, nu cumvà vistieriile lui să scadă. «F treaz, zice, pe toți să-i bănuești, și pe slugi, și pe pri teni. Fii păzitoriu al celor străine. De cumvà vezi vr'u sărac mort de foame să nu-i dai, ci dacă este cu putință jupește-i și pielea de pe dânsul. Jură-te, mințește, jur strâmb, învinovățește, clevetește, și chiar de ar fi nevoi să fii pus pe foc, tu nu te da în lături, de a-i suferi m de morți, sau de a-i răbdà de foame, sau de te-ai zbat cu boala».

Sau oare nu deacestea legiuește iubirea de argint «Fii obraznic și fără rușine, zice, fii îndrăzneț făr margini, spurcat și de nesuferit, nerecunoscător, făr inimă, fără prieteni, ne 'mpăcat, fără milă, omorîtor d tată și de mamă, mai mult fiară sălbatecă de cât om Să întreci ori-ce șarpe cu veninul ce iesă din tine, p orice lup cu răpirea, și chiar de ar fi nevoie ca să ajung la răutatea diavolului, nu te da în lături. Ignorează î totul pe binefăcătoriul tău». Oare nu acestea le spun și nu de acestea se aud?

Dară Dumnezeu spune cu totul contrar. «Fii prie ten cu toții, zice, fii blând, de toți iubit, pe nimeni s nu respingi fără cauză, cinstește pe tată-tău, pe maică-ta bucură-te de slavă curată, fii nu om, ci înger în tru

Să nu grăiești nimic necinstit, nimic mincinos, și nici chiar să cugeți așà ceva. Vină în ajutorul celor săraci, nu-i silì de a furà ca să aibă, nu fii batjocoritoriu și cutezătoriu». Și cu toate acestea nimeni nu ascultă! Oare nu cu dreptate este gheena? Nu cu dreptate focul și viermile cel neadormit? Până când oare ne vom precipità înși-ne spre prăpastie? Până când oare vom pășì pe spini? Până când oare vom călcà pe cuie și ne vom găsì atât de nerecunoscători? Suntem sub stăpânirea unor tirani cruzi, pe bunul Dumnezeu l-am părăsit, pe cel ce nu spune nimic greoiu, nimic barbar, nimic de nesuferit, ci din contra că ni procură toate cele de trebuință și mult folositoare noue. Să ne deșteptăm odată, să ne reculegem, să iubim precum trebuie pe Dumnezeu, ca astfeliu să ne învrednicim de bunurile cele făgăduite celor ce-l iubesc pre dânsul. Prin charul și filantropia Domnului nostru Isus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI II-a CĂTRĂ TIMOTHEIU

a celui întru sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Arhiepiscopul Constantinopolei

OMILIA I

„Pavel apostol al lui Iisus Christos, prin voea lui Dumnezeu, despre făgăduința vieței cei întru Christos Iisus, lui Timotheiu, iubitului fiu, char, milă, pace de la Dumnezeu Tatăl, și de la Christos Iisus Domnul nostru". (II. Timoth. Cap. 1, 1, 2)

De ce oare i-a mai trimis și a doua epistolă? A fost spus: „Acestea îți scriu, având nădejde că voiu veni la tine fără întârziere" (I. Tim. 3, 14), însă lucrurile nu așà s'au petrecut. Acum deci îl mângâie prin scrisoare, poate că fiind scârbit pentru aceasta, și pentru că atunci poate își începuse dejà slujba sa. Căci niște bărbați ori cât de mari ar fi ei, totuși când primesc cârma și guvernarea bisericei, simt oarecare neplăcere și îngreuere, primejduindu-se din toate părțile în multele valuri ce le întimpină, și mai cu samă pe atunci când erà începutul propoveduirei, când toate erau nelucrate, când toate erau contrare, când

toate stau împotrivă. Şi nu numai aceasta, ci încă erau şi eresuri provenite din învăţături iudaice, despre care a arătat şi în întâea lui epistolă. Şi nu numai că-l mângâie prin epistolă, ci îl-şi chiamă la dânsul. „Sileşte-te, zice, a veni la mine curând" şi „Felonul care l-am lăsat în Troada la Carp venind să mi-l aduci, şi cărţile, mai vîrtos cele de piele". (II. Timoth. 4, 9. 13).

Mi se pare că epistola aceasta este trimisă cam pe la sfârşitul vieţei sale. „Că eu iată mă jărtfesc şi timpul despărţirei mele s'a apropiat" şi iarăşi: „Intru răspunsul meu cel dintăi nimeni n'a mers cu mine". (Ibid. 4, 6. 16). Toate acestea deci avându-le în vedere, chiar şi mângăerea ce i-o face, i-o pregăteşte de la ispitele sale, şi zice: „Pavel apostol al lui Iisus Christos prin voea lui Dumnezeu, dupre făgăduinţa vieţei, care este întru Christos Iisus". Chiar de la început i-a deşteptat sufletul, căci pare că zice: «Să nu-mi spui de primejdiile de aici, căci acestea ni zămislesc nouĕ vieaţa veşnică, unde nimic nu este din acestea, de unde „va fugì toată durerea, întristarea şi suspinarea". (Isaia 35. 10), căci nu pentru aceasta ne-a făcut pre noi apostoli, că numai să ne primejduim, ci ca să şi murim, să şi pătimim astfeliu de răle». Apoi fiindcă punând înainte propriile sale răle şi neajunsuri, erà nu numai o mângâere pentru Timotheiu, ci încă şi un adaos de supărare, iată că chiar de la început pune cuvinte de mângâere, zicând: „dupre făgăduinţa vieţei care este întru Christos Iisus", ca şi cum parecă ar zice; «dacă este făgăduinţă, apoi nu căută făgăduinţa aceasta aici», căci „nădejdea care se vede, nu este nădejde". (Rom. 8, 24).

„Lui Timotheiu iubitului fiu", zice. Şi nu spune simplu «fiu», ci „iubitului său fiu", — fiindcă sunt fii şi neiubiţi, «însă tu nu eşti dintr-aceştiia, pentru care nici că îţi zic fiu simplu, ci «iubitului meu fiu» De altfeliu şi pe Galateni îi numeşte fii, cu toate aceste însă este şi mâhnit pentru dânşii, precum zice: „pr

carii iarăşi întru durere vă nasc" (Galat. 4, 19). Aici însă apostolul mărturiseşte prin aceste cuvinte marea lui virtute, căci dragostea lui pentru Timotheiu nu provine de la natură, ci din virtutea acestui bărbat. Cei născuţi din noi, ni sunt iubiţi nu numai pentru calităţile lor, ci şi pentru cerinţa naturei, pe când cei iubiţi nouĕ pentru credinţă, pentru nimic alta nu ne sunt iubiţi, de cât numai pentru virtute, — căci de unde de aiurea? — şi mai cu samă lui Pavel, care nimic nu făceà dupre rugăminte. Prin aceste cuvinte îi arată că dacă încă nu s'a dus la dânsul, nu că doară ar fi fost mânicat de cevà, nici că l-ar fi dispreţuit. Aceasta tocmai a arătat prin expresiunea „iubitului fiu".

„Char, milă, pace de la Dumnezeu Tatăl, şi de la Christos Iisus Domnul nostru". Precum a făcut şi în epistola întâea, tot aşà şi aici aceleaşi îi doreşte. Şi priveşte cum de la început se justifică că nu s'a dus la dânsul, şi că nu l-a văzut, fiindcă expresiunea „Până voiu venì" şi „având nădejdea că voiu venì la timp fără întârziere" (I. Timoth. 4, 13. 3, 14) făceà de fi aşteptată presenţa lui fără întârziere. Pentru aceasta deci de la început se justifică. Cauza pentru care n'a venit el nu o spune de la început, ca să nu-l întristeze mai tare, iară acea cauză a fost că apostolul erà dus la Roma din nou, când a şi stătut înaintea Chesariului. Aceasta a arătat-o lui Timotheiu când l-a chemat la dânsul pe la sfârşitul vieţei lui. Nu chiar de la început îl întristează cu aceasta, ci îl poartă cu nădejdea de a'l vedeà curând. „Dorind ca să te văz", zice, şi „sileşte-te a venì la mine curând". (Cap. 1, 4. 4, 8).

Dela început deci îl deşteaptă, iară cele ce urmează după aceasta le spune cu mari laude: „Mulţămesc lui Dumnezeu, căruia slujăsc dela strămoşi întru curată-ştiinţă, că ne 'ncetată am de tine pomenire întru rugăciunile mele noaptea şi ziua, dorind ca să te văz" (Vers. 3). «Mulţămesc lui Dumnezeu, zice, că fac pomenire de tine, că te iubesc atât de mult». Aceasta este cea mai mare dragoste, când cinevà se şi mândreşte cu ea. „Mulţămesc lui Dumnezeu căruia slujăsc dela stră-

moşi", cum? „întru curată ştiinţă" zice, că adecă cugetul lui nu eră întru nimic vătămat. Dealtmintrelea el vorbeşte aici despre vieaţă, şi peste tot locul el numeşte vieaţa conştiinţă. Sau că poate zice că «nimic din bunurile pe care le-am dorit încă dinainte, nu am trădat pentru vr-o cauză omenească, nici chiar atunci când alungam biserica». Pentru care zice: „ci am fost miluit, că neştiind am făcut întru credinţă" (I. Timoth. 1, 13) ca şi cum pare-că ar zice: «să nu-ţi închipui că lucrul acesta ar fi linguşire din parte-mi». Bine face el că îşi recomandă caracterul sau simţimântul său moral, ca astfeliu să se arăte vrednică de credinţă dragostea lui cătră Timotheiu, ca şi cum ar zice pare-că: «nu minţesc, nici că alta aş aveà, şi alta aş spune». Aşà că fiind silit şi deastădată, el s-a lăudat pre sine, dupre cum arată chiar şi cartea Faptelor Apostolilor. Fiindcă il defăimau atunci ca revoluţionariu şi inovatoriu, iată că Anania ziceà către dânsul: „Dumnezeul părinţilor noştri te-a ales pre tine ca să cunoşti voea lui, şi să vezi pre cel drept, şi să auzi glas din gura lui, căci vei fi mărturie lui cătră toţi oamenii de cele ce ai văzut şi auzit". (Fapt. 22, 14. 15). Tot aşà şi aici, ca nu cumvà să fie crezut de nesimţitoriu de prietenie şi fără cuget ca unul ce a uitat, cu drept cuvânt că se lăudà pre sine, zicând: „că neîncetată am de tine pomenire" şi nu cum s-ar întâmplà, ci „întru rugăciunile mele", adecă «aceasta îmi este dorinţa mea, ca în tot timpul necontenit „noaptea şi ziua" să rog pe Dumnezeu pentru aceasta, „dorind ca să te văz". Ai văzut dorinţă înflăcărată? Ai văzut manie a dragostei? Ai văzut umilinţă? Ai văzut cum se justifică cătră ucenic? Apoi arată şi cauza, care nu este cum s'ar întâmplà, căci de şi a mai arătat dejà, totuşi arată şi aici, zicând: „Aducându-mi aminte de lacrămile tale" (Vers. 4). Erà natural ca despărţindu-se de dânsul, să plângă acela şi să se bocească, mai mult decât copilul ce este depărtat de ţiţa şi de laptele doicei. „Ca să mă umplu, zice, de bucurie", doresc să te văd. Nu m-aşi lipsì de atâta plăcere, chiar de a-şi fi cel mai nesimţitoriu, crud şi sălbatec, căci acele lacrămi

ar fi deajuns ca să mă induioşeze, aducându-mi aminte de ele. Acum însă eu nu sunt unul dintr'aceştiia, ci dintre cei ce slujăsc ca curăţie lui Dumnezeu, aşà că multe pricini sunt care mă apropiu de tine». Pe lângă aceasta apoi mai pune şi o altă cauză mângăitoare, zicând: „Pomenire luând de credinţa cea nefăţarnică care este întru tine".

Mai departe apoi pune şi o altă laudă, că adecă el (Timotheiu) nu este dintre ginţi, nici dintre necredincioşi, ci dintr'o casă care din început a slujit lui Dumnezeu. „Care s'a sălăşluit mai întâi în moaşa ta, Loida, zice, şi în mama ta Evnica". „Că erà, zice, fiu al unei femei Iudee credincioasă". (Fapt. 16, 1). Cum erà Iudeă şi credincioasă? Adecă credincioasă dintre Iudei, şi nu dintre neamuri; iară pentru tatăl său, care erà Elin, cum şi pentru Iudeii cari erău prin acele locuri, apostolul l-a tăeat împrejur. Vezi cum începeà legea să se desfiinţeze, făcându-se împerecherile acestea?

Priveşte apoi câte a pus el aici. «Eu, zice, slujăsc lui Dumnezeu, şi am conştiinţa adevărată, iară tu ai lacrămile. Nu numai pentru lacrămi eu te iubesc, ci şi pentru credinţă, că eşti lucrătoriu al adevărului, că nimic viclean nu este în tine. Când deci tu te arăţi pre sine-ţi vrednic de iubire, fiind atât de iubitoriu şi ucenic atât de adevărat al lui Christos, când încă nici eu nu sunt dintre cei neiubitori, ci dintre cei ce spun adevărul, apoi atunci care ar puteà fi piedica ca să nu vin a te vedeà»? „Şi încredinţat sunt, zice, că şi întru tine". «De la început ai, zice, acest bun, de la strămoşi ai moştenit credinţa cea nefăţarnică». Laudele strămoşilor când, bine înţeles, urmăm pildele lor, sunt şi ale noastre, iară când nu le urmăm nu au nici-o putere, ci încă mai mult ne condamnă. De aceia a şi zis apostolul: „Şi încredinţat sunt că şi întru tine". «Nu stau la îndoială, zice, ci sunt încredinţat, şi în totul asigurat. Deci, dacă nimic omenesc nu te-a adus la credinţa adevărată, nimic nu va puteà să te mişte din loc».

„Pentru care pricină îţi aduc aminte ţie, ca să aprinzi darul lui Dumnezeu, care este întru tine prin punerea mânilor mele". (Vers. 6). Pri-

veşte cum îl arată pre dânsul, ca fiind într'o mare tristeţă, într'o mare mâhnire. «De aceia, zice, să nu-ţi închipui că te-am dispreţuit, ci ştiind că nu te-am uitat, dacă nu pentru altceva, cel puţin pentru moaşa şi mama ta. Pentru aceia fiindcă cunosc, că ai nefăţarnică credinţă, îţi trebuie numai bunavoinţă, spre a reînflăcără charul lui Dumnezeu». Precum focul are nevoie de lemne, tot aşà şi charul are nevoie de buna noastră voinţă, ca pururea să fie nestins.

„Ţi-aduc aminte ţie, ca să aprinzi darul lui Dumnezeu, care este întru tine prin punerea mânilor mele", adecă harul Duhului, pe care l-ai luat spre sprijinirea bisericei, spre semne, spre întreaga slujbă sfântă». In noi stă şi de a stinge, cum şi de a aprinde acest har. Pentru care şi zice aiurea: „Duhul să nu-l stingeţi". Când cinevà este stăpânit de lene şi trândăvie, se stinge, iară când este treaz şi cu băgare de samă, se aprinde. 'Ţi este cu putinţă aceasta, însă dacă vei lucrà cu putere, adecă dacă vei fi plin de bucurie, de îndrăzneală, de veselie. Cu alte cuvinte ni spune pare-că: «Staţi cu bărbăţie, dupre cum zice:

„Că nu ne-a dat nouĕ Dumnezeu duhul temerii, ci al puterei, şi al dragostei, şi al întregei înţelepciuni". (Vers. 7), adecă că nu de aceasta am luat duhul, ca să ne împuţinăm, ci ca să ne împuternicim, ca să ne încurajăm. Căci multora li se dă duhul temerei, cum de pildă s'a petrecut în răsboaele de pe timpul împăraţilor. „Şi a căzut pe dânşii, zice, duhul temerei". (I. Imp. 26, 12 ?), adecă li-a dat lor frică. Dară ţie dimpotrivă, că ţi-a dat duhul puterei şi a dragostei către dânsul. Aşà dară şi aceasta este din harul său, şi nu din harul său cum s'ar întâmplà, ci când şi noi mai întâi vom învederà cele cuvenite nouĕ. «Că ceiace ne face pe noi de a strigà Abbà Părinte, înfiltrează în noi şi dragostea către dânsul, ca şi acea către aproapele, zice, ca astfeliu să ne iubim unii pre alţii, căci dragostea vine dela putere şi de la a nu ne teme. Nimic nu poate stricà prieteniea, ca frica şi teama de trădare». „Că nu ni-a dat nouĕ Dumnezeu, zice, duhul temerei, ci al puterei şi al dragostei şi al întregei înţelepciuni". Adecă sub denumirea de

întreagă înţelepciune el înţelege sănătatea cugetului şi a sufletului, sau că spune că noi trebuie a fi cu întreagă înţelepciune chiar şi când ar fi ceva rău, ca să ne cuminţască, şi cele prisoselnice să le taie de la noi.

[1]) Deci, iubiţilor, să nu ne împuţinăm în relele ce cad asupra noastră, căci aceasta este spre cumintirea noastră. „Să nu te grăbeşti în vremea venirei", zice Inţeleptul Sirah (Cap. 2, 2). Mulţi au felurite scârbe prin casele lor; toţi ne împărtăşim de scârbe şi de supărări. nu însă şi de cauzele lor, ci unul are supărare de la femeie, altul de la copil, un altul de la slugă, unul de la vr'un prieten, altul de la vr'un duşman, celălalt de la vecin, un altul de la vr'o pagubă suferită, căci multe şi variate sunt cauzele scârbelor, şi nu vei găsi de loc pe cineva în totul lipsit de scârbă sau de supărare, ci unul o are mai mică, altul mai mare. Deci să nu ne năcăjim, şi nici să nu credem că numai noi suntem în scârbă. Că nu este om care să vieţuiască şi să fie fără scârbă în această vieaţă trecătoare, ci unul astăzi, altul mâine, şi de nu mâine, după aceasta negreşit că i se va întâmplă ceva care să-l supere. Că dupre cum nu este cu putinţă ca plutind cinevà să nu fie în agonie, adecă în frica morţii, — vorbesc de cel ce pluteşte pe marea, — tot aşà nu ar puteà găsì cineva pe un om în vieaţa aceasta fără supărare. Chiar de ai spune de bogat, şi totuşi fiindcă este bogat, va aveà mai multe pricini de supărări, ba chiar de ar fi împărat, căci şi împăratul de multe este stpânit, şi nu face totul după placul său, ci trece cu vederea multe contra voinţei sale, şi mai cu samă acesta este, care mai mult de cât toţi face de multeori ceiace nu voieşte. Şi de ce oare? Fiindcă are sub dânsul pe mulţi de aceia cari voiesc a răpì din drepturile sale. Gândeşte-te în câtă supărare se găseşte el, când voieşte de pildă a face ceva, dară nu poate, sau de frică, sau din cauza bănuelei, sau din cauza duşmanilor, sau din a prietenilor. De multe ori chiar şi atunci când ambiţionează de a face ceva din cele ce'i plac lui, totul a dispărut din acea faptă ce-l puteà mulţămì, fiind mulţi din cei ce-l urăsc.

---

[1]) *Partea morală.* Precum nu se poate găsi om nemuritoriu, tot aşà nu se poate găsi om fără supărare în vieaţă fiind, şi că o singură supărare este folositoare, acea venită prin păcat. Şi despre eleimosină. *(Veron).*

Dară ce? Crezi poate că cei ce duc o vieață fără obosală sunt lipsiți de supărări în vieață? Nici de cât, căci precum nu este cu putință a fi cineva om nemuritoriu, tot așà nu este cu putință de a fi fără supărare. Câte neajunsuri nu sufăr dânșii, pe care nu este cu putință de a le representà cu cuvântul, și cu toate acestea le îndură pe tăcute? Câți poate de mii de ori nu s'au rugat să moară în acea bogăție și dezmerdare? Căci a se dezmerdà cineva, nu este totdeauna lipsit și de scârbe; ba încă tocmai din a se dezmerdà cineva se nasc mii de scârbe, boale și dezgusturi, și chiar fără de acestea, adecă și fără să fie vre-o cauză. Când sufletul ajunge într'o astfeliu de deprindere, se întristează și de la sine, adecă fără vre-o cauză,—căci și doftorii spun că și de la construcția stomahului de multeori vin supărări. Sau poate nu ni se întâmplă-și nouă de a ne întristà, de a ne mâhnì, și nu știm cauza mâhnirei?

Cu un cuvânt nu se poate aflà cineva fără de supărare, și dacă poate nu are atâta pricină de supărare ca noi, totuși fiecare are pe atâta pre cât și-o închipuie. Pe cineva îl supără mai mult cele ale sale, de cât cele ale aproapelui. Precum cei ce sufăr de niște membre ale trupului cred că covârșesc cu durerile pe cei de pe lângă dânsul, — căci și cel bolnav de ochi, nu-și poate închipuì vre-o altă boală mai rea ca a sa, și iarăși cel ce suferă de stomah, zice că boala aceasta este mai grea de cât toate boalele, și în fine fiecare crede că boala ce-l stăpânește este mai greu de vindecat de cât toate celelalte boale,—tot așà și cu întristarea se petrece, căci aceea pe care o are cineva o crede de cea mai dureroasă, iară aceasta o judecă din propria sa experiență. De pildă, cel ce nu are copii, nimic nu consideră așà de dureros, ca lipsa de copii, pe când cel ce are mulți copii și este sărac, nimic nu învinovățește atât de mult ca facerea de copii mulți, iară cel ce are numai unul, nu-și poate închipuie ceva mai rău, ca a aveà numai un copil. Că de aici, zice, copilul devine leneș, iară pe tatăl său îl aduce în supărare,—fiindu-i pururea prea iubit, — și nevoind a se îndreptà. Cel ce are femeie frumoasă iarăși nimic nu crede mai rău, ca a aveà cineva femeie frumoasă, fiindcă faptul acesta este încărcat de bănueli și de zavistii. Iară cel ce are femeie urîtă nu-și poate închipuì ceva mai rău de cât a aveà

femeie urită, fiindcă faptul acesta este încărcat de dezgust. Cel fără nici-o ocupaţie zice, că nimic nu este mai netrebnic şi mai de dispreţuit ca vieaţa aceasta. Ostaşul spune că nimic nu este mai greu şi mai primejdios ca oştirea, şi că mult mai bine este de a mâncà cineva pâne cu apă, de cât a suferì atâtea greutăţi. Cel ce este în stăpânire zice că nimic nu este mai obositoriu, ca a se ocupà cineva cu trebuinţele altora, în timp ce cel care e stăpânit zice, că nimic nu este mai înjositoriu, ca a fi cineva sub puterea altuia. Cel însurat zice, că nici un rău nu poate fi mai mare, ca aveà cineva grijă de femeie, în timp ce acel ne'nsurat spune că nimic nu este mai fără libertate ca a fi ne'nsurat, şi a se vedeà fără casă şi fără repaos. Neguţitorul ferice̦ste siguranţa lucrătorului de pământ, în timp ce acesta fericeşte pe neguţitor pentru bogăţia sa.

In fine neamul nostru omenesc este în totul nemulţămit, şi veşnic cârtitoriu asupra soartei sale şi posomorît. Când unul osândeşte şi pune pe toţi oamenii în aceiaşi cumpănă, atunci zice în general «bietul om este un animal nenorocit şi încărcat cu multe greutăţi», numind aşà pe întreaga natură. Câţi nu admiră bătrâneţa? Câţi nu fericesc tinereţa? Tot aşà şi în vârstele omeneşti mare este tristeţa şi scârba. Când de pildă ne vedem acuzaţi pentru vârstă, zicem: de ce nu suntem bătrâni? Iară când ne înălbeşte părul, spunem: unde este tinereţa? Si cu un cuvânt avem mii de pricini spre a fi scârbiţi şi întristaţi. Dară pentru scăparea din această anomalie nu este de cât o singură cale: aceea a virtuţei, de şi chiar şi aceasta are scârbele şi nemulţămirile sale, însă drept vorbind, acele scârbe nu sunt fără folos, ci au cu ele o mare folosinţă şi un mare câştig.

Că dacă cinevà a păcătuit, şi pe urmă prin întristare s'a umilit, s'a curăţit de păcat; sau de a compătimit cu fratele căzut în greşală, şi atunci iarăşi are nu o mică plată. Căci a compătimì, cu cei ce sunt în nenorociri, aceasta ni dă multă îndrăsneală faţă de Dumnezeu. Gândeşte-te la cele ce scriptura filosofează pentru Iob, ascultă apoi şi pe Pavel care spune: „Plângeţi cu cei ce plâng, şi cu cei smeriţi împreună purtându-vă“ (Rom. 12, 15. 16), fiindcă împărtăşirea nenorocirilor cu cei întristaţi obişnuieşte a uşurà greutatea

cea mare a tristeţei. Precum se întâmplă şi cu greutatea, că dacă cinevà ajută, uşurează povara celui ce o duce, tot aşà şi cu celelalte toate.

Acum când cinevà dintre ai noştri moare, mulţi sunt cei cari stau pe lângă noi, mulţi cari ne mângâie, — ba de multe ori chiar şi pe un măgariu căzut îl sculăm — în timp ce sufletele cele căzute ale fraţilor noştri le trecem cu vederea mai mult de cât pe un măgariu. Dacă îl vedem intrând fără sfieală în crâşmă, noi nu-l oprim, iară de'l vedem beat, nu îl împiedecăm, — sau de face ori-ce din faptele cele absurde, — ci încă ne purtăm bine cu dânşii. De aceia zicea Pavel: „Nu numai fac acestea, ci şi bine voiesc cu cei ce le fac“ (Rom. 1, 32). Ba încă mulţi fac şi societăţi de beţie şi de băutură. Fă, omule, societăţi pentru a depărtà mania (nebunia) beţiei, iară oaspeţele tale sau mesele tale fă-le pentru cei legaţi, pentru cei ce sunt în scârbe. Aşà ceva a poroncit Pavel şi Corinthenilor, zicând: „ca nu dacă voiu venì atunci să se facă strînsoarea“ (I. Cor. 16, 2).

Acum pentru petreceri şi dezmerdări toate le facem, şi masă comună, şi pat comun, şi vin comun, şi cheltueală comună, însă milostenie nimeni n'a făcut în comun. Astfeliu erau cele ale dragostei pe timpul apostolilor, când toate averile se puneàu la mijloc. Dară eu nu poruncesc a le pune pe toate, ci o parte din ele, dupre cum şi Pavel, zice: „Fie-care din voi, într'una din Sâmbete să pue la sine ce se va îndurà“, adecă stringând ca o dare oare-care pentru cele şeapte zile, şi depozitând-o, ca astfeliu să avem de unde face milostenie, fie mare, fie mică. „Să nu te arăţi înaintea Domnului Dumnezeului tău deşert“ (Deuteron. 16, 17), zice Moisi, şi băgaţi samă că el spuneà acestea Iudeiilor. Dară cu cât mai vârtos nu ni s'ar puteà spune nouë! De aceia stau săracii înaintea uşilor bisericei, ca astfeliu nimeni să nu intre înaintea Domnului deşert, ca să intre odată cu milostenia. Intri ca să fii miluit; miluieşte tu mai întâi. Cel ce vine după aceia, trebuie a da mai mult; căci când începem noi, cel dealdoilea dă mai mult. Fă-ţi mai 'ntâi datornic pe Dumnezeu, şi după aceia cere şi tu; împrumută-l, şi după aceia cere, ca să iai înapoi împrumutul cu pro-

cente. Dumnezeu o voieşte aceasta, şi nu se dă în laturi. Dacă tu cei împreună cu milostenia, vei căpătà; dacă vei cere, zic, aşà, vei primì şi procente.

Aşà, vă rog, să faceţi. Nu în ridicarea mânilor stă de a fi auziţi. Intinde-ţi mânile tale nu la ceriu ci în mânile săracilor. De vei întinde mâna ta în mânile săracilor, vei atinge cu dânsa bolta ceriului, şi cel ce şade acolo, va primì milosteniea ta, iară de ai întins-o fără roadă, nimic n'ai câştigat. Căci spune-mi te rog: dacă împăratul s'ar apropiea de tine cu porfira pe trup, şi ar cere ceva de la tine, oare n'ai da cu plăcere tot ce ai? Nu în întinderea mânilor stă de a fi auzit, nici în mulţimea vorbelor, ci în fapte, căci ascultă pe Prorocul carele zice: „Când veţi întinde mânile voastre către mine, întoarce-voiu ochii mei de către voi, şi de veţi înmulţì rugăciunea voastră, nu voiu ascultà pre voi" — căci trebuie a tăceà, şi nici măcar a căutà spre ceriu cerând milă, pe când cel ce are curaj, multe spune, însă ce? „Judecaţi săracului, şi faceţi dreptate văduvei" (Isaia 1, 15. 17). Astfeliu vom puteà a fi auziţi, chiar de am aveà mânile în jos, chiar de n'am grăì nimic, chiar de n'am cere. Acestea deci să le facem, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite nouě, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II

„Deci, nu te ruşinà de mărturisirea Domnului nostru Iisus Christos, nici de mine legatul lui, ci pătimeşte împreună cu evanghelia dupre puterea lui Dumnezeu, care ne-a mântuit pre noi, şi ne-a chemat cu chemare sfântă, nu dupre faptele noastre, ci dupre a sa mai 'nainte hotărîre şi darul care s'a dat nouě întru

Christos Iisus mai înainte de vecii vecilor, şi acum s'a arătat prin arătarea Mântuitorului nostru Iisus Christos" (Cap. 1, 8—10).

Nimic nu poate fi mai rău, de-cât atunci când cinevà stăpânit de raţionamente omeneşti, judecă şi măsoară lucrurile cele dumnezeeşti, căci cu chipul acesta se va izbì de piatra aceea cu putere, şi va fi lipsit de lumină. Că dacă cel ce voieşte a pune stăpânire pe lumina soarelui cu ochii cei omeneşti, nu numai că nu va reuşì, sau se va puteà împotrivì razelor lui, ci chiar că nu va izbutì de loc, şi că va suferì multă vătămare, apoi cu atât mai mult cel ce voieşte de a-şi îndreptà privirea către acea lumină, şi a vedeà prin raţionamentele sale, nu numai că va cădeà, ci încă că şi batjocoreşte darul lui Dumnezeu. Priveşte cum Marcion, Mament şi Valentin[1]), şi toţi cei ce au introdus în biserica lui Dumnezeu toate acele eresuri şi dogme vătămătoare, cum s'au pierdut, căci măsurând cele ale lui Dumnezeu cu raţionamente omeneşti, s'au ruşinat de iconomia lui,—de şi este vrednic de cinste şi de laudă, mai mult de cât de ruşine — vorbesc de crucea lui Christos. Nimic nu poate fi mai mare dovadă de filantropica lui —. de ai pune la mijloc cerìul, sau marea, sau pământul, sau chiar şi toate cele făcute din nimic — ca crucea lui. Pentru care şi Pavel se laudă cu dânsa, zicând: „Mie să nu-mi fie a'mă lăudà, fără numai întru crucea Domnului nostru Iisus Christos" (Galat. 6, 14). Dară cei trupeşti şi cari nu pot acordà lui Dumnezeu nimic mai mult ca oamenilor, cad şi se ruşinează.

De aceia Pavel de la început sfătuieşte pe Timotheiu zicând: „Nu te ruşinà" că propoveduieşti pre cel restignit — căci aceasta este „mărturisirea" — moartea lui Christos», zice. Acestea prin sine însăşi, moartea, şi închisoarea şi legăturile, sunt vrednice de ruşine şi de batjocoră, — dară dacă cinevà va adaoge şi cauza şi ar cunoaşte bine taina, va găsì pe fie-care din ele încărcată de multă laudă şi de multă cinste. Că moartea aceea a mântuit lumea cea pierdută; că moar-

[1]) *Notă*. Eresiarhi gnostici din secolul al II şi al III.

tea aceea a unit pământul cu cerul; că moartea aceea a nimicit tirănia diavolului, pe oameni i-a făcut îngeri și fii lui Dumnezeu. Moartea aceea a ridicat firea noastră în tronul cel împărătesc, iară legăturile acelea pe mulți i-au întors de la rătăcire. „Deci, să nu te rușinezi, zice, de mărturisirea Domnului nostru Iisus Christos, nici de mine legatul lui, ci pătimește împreună cu evangheliea", adecă, că chiar tu de le vei pătimi acestea, să nu te rușinezi. Cum că acestea a voit să spună, se învederează și din cele spuse mai sus, prin expresiunea: „Că nu ne-a dat nouě Dumnezeu duhul temerei, ci al puterei și al dragostei, și al întregei înțelepciuni", cum și din cele spuse după aceasta. „Ci pătimește împreună", adecă nu simplu să nu te rușinezi, ci chiar cercând acele patimi, să nu te rușinezi. Si n'a spus «să nu te temi, sau să te împuținezi», ci „să nu te rușinezi", ca și cum n'ar fi nici-o primejdie, ci numai doară o oare-care rușine. Aceasta este rușine, dacă tu te spăimântezi. «Deci, să nu te rușinezi, dacă eu zice, care înviu morții, care fac mii de semne și minuni, eu care cutrier lumea întreagă, acum sunt legat; căci nu ca făcătoriu de răle sunt legat, ci pentru cel răstignit. Că dacă stăpânul meu nu s'a rușinat de cruce, nici eu nu mă rușinez de legături».

Și bine a făcut el, că îndemnându-l a nu se rușinà, mai 'ntâi îi amintește de cruce. «Dacă nu te rușinezi de cruce, zice, nu te rușinezi nici de legături, că dacă dascalul și stăpânul nostru a suferit crucea, apoi cu atât mai mult noi vom suferì legăturile. Cel ce se rușinează de acestea, se rușinează și de cel ce s'a răstignit și a pătimit acestea. Căci eu, zice, nu sufăr acestea pentru mine. Deci, nimic omenesc nu suferi, dacă te împărtășești de asemenea patimi».

„Ci pătimește împreună cu evangheliea" — nu ca și cum evangheliea ar pătimi împreună — „dupre puterea lui Dumnezeu, zice, care ne-a mântuit pre noi, și ne-a chemat cu chemare sfântă, nu dupre faptele noastre, ci dupre a sa mai 'nainte hotărîre, și darul care s'a dat nouě întru Chris-

tos Iisus, mai 'nainte de vecii vecilor“ (Vers. 9). Dealmintrelea fiindcă expresiunea „împreună pătimeşte“ este greoae la auz, apoi apostolul iarăşi-l mângăe. «Nu cumvà, zice, tu suferi acestea cu puterea ta? Cu puterea lui Dumnezeu suferе-le. Al tău este de ale voi şi a le preferà acestea».

Dupre aceia arată şi dovezile puterei lui. «Cum te-ai mântuit, zice, şi cum ai fost chemat»?—dupre cum spune şi aiurea: „Dupre puterea lui ce se lucrează întru noi“ (Efes. 3, 20). Astfeliu că mai mare putere este aceasta — de a *convinge lumea întreagă* — de cât de a face cerinl. «Cum ai fost chemat? zice. „Cu chemare sfântă“ adecă pe cei ce erau duşmani, şi păcătoşi i-a făcut sfinţi. „Şi aceasta nu de la noi, al lui Dumnezeu este darul“ (Efes. 2, 8). Deci, dacă este şi puternic de a chemà, în acelaşi timp şi bun, de a face aceasta nu dupre datorie, ci dupre char, nu trebuie a te teme. Căci, cel ce ne-a mântuit pre noi numai prin char, în timp ce eram duşmani, când ne va vedeà şi lucrând cele bune, oare nu va lucrà împreună cu noi? „Nu dupre faptele noastre, zice, ci dupre a sa mai 'nainte hotărîre“, *adecă nesilit de nimeni, nesfătuit* de nimeni, ci dupre a sa hotărîre luată maidinainte; cu alte cuvinte fiind *mişcat* numai de bunătatea sa, ne-a mântuit.

„Dupre a sa mai 'nainte hotărîre şi darul care s'a dat nouě întru Christos Iisus, mai 'nainte de anii vecilor“, adecă, fără de început au fost rânduite acestea a se face întru Christos, adecă prin Christos. Nu este puţin lucru nici aceasta, de a voi de la început. Prin urmare nu este din căinţă. Cum deci Fiul nu este veşnic şi fără de început? Căci şi el a voit aceasta de la început. „Şi acum s'a arătat prin arătarea Mântuitorului nostru Iisus Christos, zice, care moartea a stricat, şi a adus la lumină vieaţa şi nestricăciunea prin evanghelie“ (Vers. 10). Ai văzut putere? Ai văzut dar, venit nouě, nu prin fapte, ci prin evanghelie? Acestea sunt ale speranţei. In trupul seu amândouě acestea s'au făcut, pe când în trupul nostru se vor face, însă cum? „Prin evanghelie“, zice.

„La care sunt pus eu propoveduitoriu, și apostol, și învățătoriu al neamurilor" (Vers. 11). Dară oare de ce necontenit spune aceasta, numindu-se pre sine dascal al neamurilor? O face arătând că trebuie a se apropià și de națiuni. «Să nu te împuținezi, zice, în patimile mele; au fost omorită dejà puterea morții. Eu nu sufăr acestea ca făcătoriu de rale, ci pentru învățătura neamurilor». In acelaşi timp şi cuvântul îl face vrednic de credință, zicând: „Pentru care pricină și acestea pătimesc; ci nu mă rușinez, că știu cui am crezut, și încredințat sunt că puternic este a păzì lucrul cel încredințat mie la ziua aceia" (Vers. 12). „Ci nu mă rușinez" zice. Dară ce? Legăturile mele sunt spre rușine? zice; patimile sunt spre ruşine? Deci, nu te rușinà». Ai văzut cum arată învățătura prin fapte? «Acestea le pătimesc, zice, fiind aruncat în temniță, fiind alungat». „Că știu cui am crezut, și încredințat sunt că puternic este a păzì lucrul cel încredințat mie la ziua aceia". Care lucru i-a fost încredințat lui? Credința, propoveduirea evangheliei. «Insuși el, zice, care mi-a încredințat aceasta, va păzì întreg depozitul. Eu toate le pătimesc, ca nu cumvà depozitul să mi se fure. De pătimiri nu mă rușinez, pe cât timp depozitul se păstreoză întreg». Sau că prin expresiunea „lucrul cel încredințat mie" el numește pe credincioșii, pe cari Dumnezeu i-a încredințat lui, sau că e vorba de lucrul pe care el l-a încredințat lui Dumnezeu, dupre cum zice: „Și acum vă încredințez pre voi, fraților, lui Dumnezeu" (Fapt. 20, 32), adecă că nu vor fi acestea nefolositoare, iară Timotheiu arată roada depozitului dat lui spre păstrare. Vezi cum el nici nu simte rălele ce-l bântuiau, pentru speranța ucenicilor?

[1]) Astfeliu trebuie a fi dascalul, așà trebuie a se

[1]) *Partea morală.* Trebuie a ascultà pe dascali și preoți, și a nu-i judecà, chiar de ar aveà vieața urîtă; dară dacă dânșii, sunt greșiți în credință, atunci nu trebuie a-i ascultà, ci încă a fugi de dânșii, și a-i judecà. Că Dumnezeu nu hirotonisește pe toți, însă prin toți lucrează pentru mântuirea poporului, și că proaducerea jărtfei aceeași este, fie că are vieață curată sau necurată cel ce proaduce. (Véron).

îngriji de ucenici, şi aşà trebuie a-i povăţui pe toţi. «Acum viem, zice, dacă voi staţi întru Domnul», şi iarăşi: „Căci care este nădejdea noastră, sau bucuriea, sau cununa laudei? Au nu şi voi înaintea Domnului nostru Iisus Christos, întru a lui venire". (I. Thes. 3, 8. 2, 19)? L-ai văzut cum el se îngrijaşte de cele ale ucenicilor nu mai puţin ca de ale sale? Se cuvine ca părinţii să se mândriască, să cuvine ca să fie cu căldură către fii, însă şi fiii se cuvine de a fi către părinţi cu iubirea ce trebuie a li purtà. „Ascultaţi pre mai marii voştrii, zice, şi vă supuneţi lor, ştiind că dânşii priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea samă" (Ebrei 13, 17). Căci spune-mi, te rog: acesta (mai marele, dascalul, preotul) este respunzătoriu de atâtea primejdii ce vin asupra ta, şi tu nu voieşti nici măcar a-l ascultà, de şi este interesul teu? Chiar dacă ale sale stau bine, totuşi întru cât cele ale tale nu stau bine, el este mult îngrijorat, fiindcă respunderea sa este îndoită. Gândeşte-te deci, cum fie-care dintre cei stăpàniţi trebuie a fi cercetat, şi cum pentru fie-care el trebuie a se îngriji. Câtă cinste deci, şi câtă iubire nu merită el în schimbul acestor primejdii? Dară nu vei puteà spune nimic. Că dacă este nevoie, el şi sufletul şi-l pune pentru tine. Dacă nu şi-l pune aici la timp, îl va pierde acolo; tu însă nu voieşti a te supune nici măcar cu cuvântul. Aceasta este pricina tuturor rălelor, că au dispărut toate cele cuvenite celor mai mari; nici o sfieală, nici-o cinste, nici-o frică. „Supuneţi-vă, zice, mai marilor voştri, şi-i ascultaţi", iară acum toate s'au resturnat pe dos. Nu spun acestea pentru cei mai mari, căci cu ce se vor folosì de la cinstea noastră?—ci pentru folosul vostru. Dânşii chiar de ar fi cinstiţi, cu nimic nu se folosesc în viitoriu, ci mai mare li va fi osânda, şi chiar de ar fi batjocoriţi, cu nimic nu vor fi vătămaţi în viitoriu, ci încă mai mare li va fi justificarea. Dară eu voiesc ca toate să se facă pentru voi. Când cei mai mari se cinstesc de cei mici, şi aceasta este spre ponosul lor, dupre cum ziceà lui Eli: „Te-am luat din casa tatălui tău", iară când sunt batjocoriţi, ascultă ce ziceà Dumnezeu lui Samuil: „Nu pre tine te-a lepădat, ci pre mine

m'a lepădat“ (I. Imp. 2, 28. 8, 7), astfeliu că batjocora este câştig pentru dânşii, iară cinstea este o povoară. Deci, acestea le spun nu pentru dânşii, ci pentru voi.

Cel ce cinsteşte pe preot, şi pe Dumnezeu va cinstì; iară cel ce se învaţă a dispreţuì pe preot, cu timpul va dispreţuì şi pe Dumnezeu. „Cel ce primeşte Proroc în nume de proroc, plata prorocului va luà“, şi „cel ce vă primeşte pre voi, pre mine mă primeşte“ (Math. 10, 41. 40) şi „Cinsteşte pre preot şi-i dă partea lui“ (Sirah 7, 32). De aici s'au învăţat Iudeii a dispreţuì pe Dumnezeu, fiindcă au dispreţuit pe Moisi, fiindcă l-au alungat cu pietre. Când cinevà se poartă cu evlavie faţă de preot, cu atât mai mult se va purtà faţă de Dumnezeu. Chiar de ar fi preotul rău, totuşi Dumnezeu văzând că pentru cinstea sa tu te porţi cu cuviinţă cătră cel ce nu este vrednic de cinste, iţi va resplăti ţie după dreptate. Că dacă „cel ce primeşte Proroc în nume de proroc, plata prorocului va luà“, apoi şi cel ce se pleacă şi este supus preotului. Că dacă fiind vorba de ospitalitate, şi primeşti resplată, deşi nu ştii cine este cel ospătat, apoi cu atât mai mult vei primì, dacă te supui celui ce ţi se poronceşte a te supune. „Pe scaunul lui Moisi, zice, au şezut cărturarii şi Fariseii; deci toate câte vor zice vouă să păziţi, păziţi, şi faceţi, iară dupre lucrurile lor nu faceţi“ (Math. 23, 2. 3). Nu ştii ce este preotul? Nu ştii că este îngerul Domnului? Nu cumvà poate spune cele ale sale? Dacă îl dispreţuieşti, nu pe dânsul îl dispreţuieşti, ci pre Dumnezeu care l-a hirotonisit pe el. «Şi de unde este învederat, zici, că Dumnezeu l-a hirotonisit»? Apoi dacă nu ai această credinţă, speranţa ta este deşartă. Că dacă Dumnezeu nu lucrează nimic printr'însul, nici botez nu ai, nici cu tainele nu te împărtăşeşti, nici de binecuvântări nu te bucuri, şi prin urmare nici nu eşti creştin.

«Dară ce? zici tu; Dumnezeu îi hirotoniseşte pre toţi, chiar şi pre cei nevrednici»? Nu pre toţi îi hirotoniseşte Dumnezeu, însă prin toţi lucrează, — chiar de ar fi şi nevrednici — pentru mântuirea poporului. Că dacă Dumnezeu a vorbit pentru popor printr'un măgariu şi prin Balaam, printr'un om spurcat, cu atât mai

mult prin preot. Căci ce nu face Dumnezeu pentru mâ
tuirea noastre? Ce nu grăieşte el? Prin cine nu lucrează
Că dacă el a lucrat prin Iuda, şi prin cei ce prorociau
cărora li va zice: „nici-odată nu v'am ştiut pr
voi, depărtaţi-vă de la mine cei ce lucraţi făr
de legea". (Math. 7, 23), şi alţii încă scoteau draci, c
atât mai mult va lucră prin preoţi. Dacă ar urmă c
noi să cercetăm vieaţa mai marilor noştri, noi atun
ar trebui ca să fim hirotonisătorii dascalilor, şi atun
toate se restoarnă pe dos; picioarele sunt sus, iară capu
jos. Ascultă pe Pavel, carele zice: „Iară mic puţi
îmi este, ca să mă judec de către voi, sau
ziua omenească" (I. Corinth. 4, 3), şi iarăşi: „T
judeci pre fratele tău". (Rom. 14, 10)? Deci, da
nu se cuvine a judecă pe frate, cu atât mai mult p
dascal. Dacă tu faci ceia ce a poroncit Dumnezeu, bi
faci, iară de nu faci aşà păcătuieşti. Nu cuteză deci,
nici să-ţi ieşi din marginele bunei cuviinţe. După c
Israiliţii au făcut viţelul de aur, cei de pre lângă Cor
Dathan şi Aviron s'au resculat asupra lui Aaron. Da
ce au pătimit? Oare nu s-au pierdut cu toţii?

Aşà dară fie-care îngrijască-se de ale sale. Da
preotul are o credinţă stricată, chiar înger din ceriu
ar fi, tu nu te supune; iară dacă învaţă drept, nu
uită la vieaţă, ci la cuvintele lui. Ai pe Pavel care
poate povăţui pre tine precum trebuie, şi cu fapta,
cu vorba. «Dară; zici tu, nu dă săracilor, nici nu a
ministrează bine». De unde îţi este învederata aceast
Mai 'nainte de a află bine, nu batjocori, teme-te
respundere. Multe se judecă numai diu bănueală. I
tează pe stăpânul, căci ascultă-l ce spune: „Pogorîn
du-mă voiu vedeà de fac dupre strigarea lo
care vine la mine, iară de nu să ştiu". (Face
18, 21). Iară dacă tu ai cercetat bine, te-ai convins, sa
ai şi văzut, aşteaptă pe judecătoriul; nu răpi mai din
inte locul lui Christos; al său este dreptul de a cercet
şi nu al tău. Tu eşti cea de pe urmă slugă, iară
stăpân. Tu eşti oae, deci nu cercetà cu amănunţim
pe păstoriu, ca nu cumvà să ai răspundere şi tu pentr
cele ce-l învinovăţeşti pe dânsul. «Dară, zici tu, cum
'mi spune mie să fac, el care nu face»? Nu el îţi spune,

iară dacă îl vei crede că este așà, plată nu vei aveà,— ci Christos este care te îndeamnă la aceasta. Dară ce spun eu? Chiar lui Pavel nu trebuie a-i crede, dacă spune ceva de la sine, dacă spune ceva omenesc, ci tu să crezi pe Christos, care vorbește prin apostol.

Să nu judecăm pe cele ale altora, ci fie-care să-și judece pre ale sale, fie-care să se cerceteze pe sine singur.—«Dară, zici tu; acela este datoriu a fi mai bun de cât mine». Pentru ce? Fiindcă este preot. Și ce are mai mult de cât tine? Oare nu ostenelele? Oare nu primejdiile? Oare nu scârbele și celelalte ticăloșii? Este datoriu de a fi mai bun de cât tine? Dară ce? Fiindcă nu este mai bun de cât tine, de aceia tu te pierzi pre sine-ți? Dară acestea sunt cuvinte prostești. Și cum nu este oare mai bun de cât tine? «Fiindcă, fură cele sfinte» zici tu. Și de unde știi aceasta? omule; de ce te împingi singur în prăpastie? Dacă ți-ar spune cinevà de acestea despre unul care este îmbrăcat cu porfiră, tu, chiar de ai ști că este așà, totuși ți-ai astupà urechile, putând foarte bine de a-l dojăni, și iute ai fugi prefăcându-te că nu știi, nevoind de a te expune unei primejdii zădarnice; dară aici de ce te expui unei primejdii zadarnice? Aceste cuvinte nu sunt fără respundere. Căci ascultă pe Christos, care zice: „Ci zic vouă, că pentru tot cuvântul deșert care vor grăi oamenii, vor să deà samă de dânsul în ziua judecății.“ (Math. 12, 36).

Dealtmintrelea nu știi poate cine are a fi mai bun? Și atunci oare nu oftezi, nu-ți bați peptul, nu pleci ochii la pământ, și nu imitezi pe vameșul din evanghelie? Prin urmare te-ai pierdut pre sine-ți, chiar de ai fi bun. Ești bun? Taci, ca să remâi bun, iară dacă nu, apoi ai pierdut totul. Dacă crezi că nu ești bun, vei câștigà mai mult de cât dacă te vei crede de cel mai bun. Căci dacă vameșul care erà păcătos, fiindcă 'și-a mărturisit păcatele, s'a dus la casa sa îndreptat, apoi cel ce nu erà atât de păcătos, ce n'ar fi putut câștigà, dacă nu aveà așà încredere în sine? Cercetează-ți vieața singur. Nu furi poate? Dară poate că răpești, sau că silnicești pe aproapele, sau că faci altele de acest feliu. Nu vorbesc de furarea celor sfinte, cu scop de a o lăuda, să nu fie una ca aceasta, căci încă plâng din tot sufletul dacă este cinevà așà—dară eu nu cred, fiindcă ierosilia sau

furare de cele sfinte este un astfeliu de păcat, încât nici nu se poate spune — ci numai că vă cruţ pe v căci nu voiesc de a vă pierde pre voi învinovăţând p alţii. Ce poate fi mai rău ca vameşul? spune-mi. Că fiind cu adevărat vameş, aveà cu sine mii de păcat şi totuşi a fost de ajuns ca Fariseul să spună: «eu sunt ca acest vameş», şi iată că totul a pierdut. Da tu care spui despre preot că «nu sunt ca dânsul furăt de cele sfinte», oare nu ai pierdut totul?

Acestea m'am văzut silit de a le spune, şi a l cercetà cu deamănuntul, nu doară că mă interesez atâ de mult de aceia, ci fiindcă mă tem de voi, ca n cumvà să vă pierdeţi pre voi înşi-vă prin acemenea î gâmfare, prin asemenea învinovăţire. Căci ascultă p Pavel carele îndeamnă şi zice: „Fapta sa să şi-o is pitească fie-cine... iară nu întru altul". (Gal. 6, 4 Spune'mi te rog: dacă tu având vre-o rană te duci l spital, şi în loc să pui pe rană doftoriile ce ţi s'au da spre a o vindecà, tu te-ai uità cu amănunţime la do tor, spre a vedeà dacă are şi el vre-o rană, sau nu oare ai aveà vr'un folos? Şi chiar de ar aveà, tu te în grijeşti de aceasta? Dacă dânsul o are, apoi tu să n te vindeci, ci să zici: «trebuià a se vindecà el ca doft mai întâi; dară fiindcă nu s-a vindecat, las şi eu ran mea nevindecată»? Dacă Preotul este rău, nu cumv aceasta poate fi o mângăere pentru tine? Nici cum; ci şi acela 'şi va luà osânda hotărîtă, şi tu de semenea vei primì pe cea cuvenită ţie. Fiindcă chia şi dascalul la urma urmei îşi are locul său în rându celorlalţi, dupre cum zice: „Vor fi toţi fiii tăi înv ţaţi lui Dumnezeu"... „şi nu va mai învăţà n meni pre vecinul său, şi pre fratele său, şi va zice: cunoaşte pre Domnul, că toţi mă vo cunoaşte, de la cel mic până la cel mare lor" (Isaia 54, 13. Ierem. 31, 34). «Dară, zici tu, de stă în fruntea tuturor? De ce s'a ridicat la această der nitate»? Să nu grăim de rău pe dascali, vă rog, ca n cumva să fie rău pentru noi înşi-ne. Să cercetăm cele ale noastre, şi pe nimeni să nu grăim de rău. S ne sfiim de ziua aceea, în care Preotul ne-a lumina cu sfântul botez. Are cinevà tată? Apoi chiar mii păcate de ar aveà, pe toate le va acoperì. „Nu te măr

întru necinstea tatălui tău, zice, că necinstea lui nu-ţi este ţie slavă... De'şi va pierde mintea, îngădueşte-l, şi nu-l necinsti". (Sirah, 3, 10. 13), Apoi cu atât mai mult s'ar puteà spune acestea despre părinţii duhovniceşti. Sficşte-te, căci pe fie-care zi el te slujăşte, face a se cetì scripturile, pentru tine împodobeşte casa, pentru tine priveghează, pentru tine se roagă lui Dumnezeu, pentru tine face rugăciuni, şi toată credinţa lui în Dumnezeu este pentru tine. De acestea te sfieşte, pe acestea le cugetă, pe acestea ţi le însuşeşte cu toată evlavia.

Căci spune-mi: este el rău? Şi ce urmează de aici? Nu cumvà poate acest dascal rău îţi hărăzăşte ţie bunurile cele mari? Nici decum, ci el face totul pentru credinţa ta. Nici cel drept nu te va puteà folosì cu ceva, fiind tu rău, şi nici cel rău nu te va vătămà întru nimic, fiind tu bun şi credincios. Când Dumnezeu a voit să mântuiască pe popor, a lucrat pe corabia lui Noe prin cele necuvântătoare. Nu cumvà poate vieaţa preotului, sau virtutea lui contribuie cu ceva la îndreptarea noastră? Nu astfeliu de lucruri ni hărăzăşte Dumnezeu, ca noi se săvârşim cele bune sub înrâurirea virtuţei preoţeşti, ci totul este al harului. Preotul este datoriu de a deschide gura, iară celelalte toate Dumnezeu le lucrează. El ţine numai locul unui sfetnic. Gândeşte-te câtă deosebire este între Ioan şi Iisus, şi totuşi ascultă pe Ioan ce spune: „Eu am trebuinţă a mă botezà de tine" şi „nu sunt vrednic să desleg curelele încălţămintelor lui". (Math. 3, 14. Ioan 1, 26). Şi cu toate acestea, zic, aşà deosebire mare fiind, şi Duhul s'a pogorît, ceia ce Ioan nu aveà, dupre cum însuşi spune: „Şi din plinirea lui noi toţi am luat" (Ioan 1, 16). Şi cu toate acestea Duhul nu s'a pogorît mai 'nainte de a se botezà, dară nici Ioan nu a făcut a se pogorî. De ce, deci, s-a făcut aşà? Pentru ca tu să afli că Preotul ţine locul unui sfetnic. Nimeni dintre oameni nu stă atât de departe de alt om, pe cât de departe stà Ioan de Iisus, şi totuşi Duhul s'a pogorît, ca tu să afli că Dumnezeu lucrează totul, că Dumnezeu face totul. Voiesc chiar a spune ceva paradox, dară voi să nu vă minunaţi, nici să vă tulburaţi. Şi ce voiesc a spune? Proaducerea sau jărtfa aceeaşi este,—chiar de ar

face-o Pavel, sau Petru, sau ori-cine altul — aceeaşi este, zic, pe care Christos a dat-o ucenicilor săi, şi pe care acum Preoţii o săvârşesc. Cu nimic nu este mai pre jos aceasta de cât aceea. De ce oare? Pentru că şi pe aceasta nu o sfinţeşte oamenii, ci acela care a sfinţit-o şi pe aceea. Că precum cuvintele pe care Christos Dumnezeu le-a grăit acelea-şi sunt, pe care şi Preotul le grăieşte acum, tot aşà şi jărtfa aceeaşi este, cum acelaşi este şi botezul pe care l-a dat. Astfeliu deci, totul este al credinţei. A stat de îndată Duhul deasupra lui Cornelie, fiindcă mai dinainte încă a arătat cele ce se cuveniă, şi pe lângă acestea a avut şi credinţă. Şi acesta este trupul lui Christos, ca şi acela, iară cel ce'şi închipue că acesta este mai pre jos de acela, nu ştie că Christos este de faţă şi acum, că şi acum lucrează.

Acestea, deci, ştiindu-le, iubiţilor, — că nu cum s'ar întâmplà vi s'au spus, ci ca să vă îndreptăm părerea voastră, şi să facem de a vă găsì mai în siguranţă pe viitoriu, — vă rog de a ţinea samă de cele vorbite. Dacă noi auzim pururea, dară nu îndeplinim nici-odată, nu avem nici un folos din cele vorbite. Să ne luăm sama bine, să fim cu mare băgare de samă la cele vorbite, să le scriem aşà zicând pe cugetul nostru, să le avem lipite de conştiinţă, şi necontenit să înălţăm slavă Tatălui, şi Fiului, şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Chipul cuvintelor celor sănătoase să aibi, care ai auzit de la mine întru credinţă, şi întru dragostea care este întru Christos Iisus. Lucrul bun cel încredinţat ţie să-l păzeşti prin Duhul cel Sfânt, care locuieşte întru noi. Ştii [1]) aceasta, că s'au întors de la mine toţi cei din Asia, dintre cari este Frighel şi Ermoghen. Deà Domnul milă

[1]) *Notă*. In ediţiunea noastră de Buzău este: «*ştiu* aceasta», însă originalul are verbul în persoana a doua: οἶδας = *ştii*.

casei lui Onisifor, că de multe-ori m'a odihnit, şi de lanţul meu nu s'a ruşinat; ci încă viind în Roma mai cu osârdie m'a căutat, şi m'a aflat. Deà lui Domnul să afle milă de la Domnul în ziua aceea; şi câte în Efes mi-a slujit mie, tu mai bine ştii". (Cap. 1, 13—18).

Nu numai prin scrisori arătà ucenicului ce trebuià să facă, ci încă şi prin vorbe. Şi dacă aceasta a învederat-o de multe-ori şi în alte împrejurări, zicând: „nici prin cuvânt, nici prin epistolie, ca cum ar fi trimisă de la noi". (II. Tes. 2, 2), apoi cu atât mai mult aici. Deci, să nu ne închipuim că cele atingătoare de învăţătură sunt spuse cu niscareva lipsuri, căci multe i-a predat lui şi nescrise, adecă prin viu graiu, ceia ce aducându-i aminie, zice: „chipul cuvintelor celor sănătoase pe care le-ai auzit de la mine". Ce va să spună el aici? «Precum aşi fi imprimat ţie icoana virtuţei şi a tuturor celor plăcute lui Dumnezeu pe ceva zugrăvit, ca cum aşi fi introdus în sufletul tău regulă, prototip şi condiţiuni de vieaţă. Acestea, deci, să le ai. De ai voi, sau ai aveà nevoie de ceva din ale credinţei, din ale dragostei sau din ale înţelepciunei, de acolo ia-ţi exemplele. Nu vei aveà nevoie de a căutà la alţii exemple, în timp ce pe toate le ai acolo».

„Lucrul cel bun cel încredinţat ţie" cum? — „prin Duhul cel Sfânt care locueşte întru noi", zice, fiindcă pentru paza atâtor lucruri mari încredinţate nouë nu sunt deajuns numai cele ale sufletului omenesc şi ale înţelepciunei lui. Pentru ce? Fiindcă mulţi sunt furii, adânc este şi întunerecul. Diavolul stă de faţă şi unelteşte, şi noi nu ştim în care ceas, în care timp se va aruncà asupra noastră. Deci cum vom fi destoinici spre a ne apărà? „Prin Duhul Sfânt" zice, adecă dacă avem Duhul întru noi, dacă stă de faţă, dacă nu vom alungà harul de la noi. „De nu ar zidì Domnul casa, în deşărt s'ar osteni cei ce o zidesc pre ea; de nu ar păzì Domnul cetatea, în deşărt ar preveghià cei ce o păzesc pre

dânsa". (Ps. 124, 1). Acesta este zidiul, aceasta este scăparea, aceasta cetatea cea puternică. Deci dacă locuieşte şi o păzeşte, de ce erà nevoie de poroncă? Ca să stăpânim. ca să avem acest Duh, ca să-l păstrăm, şi să nu-l alungăm prin fapte urîte. După aceia explică ispitele, nu cu scopul de a umili pe ucenic, ci de a-l aţiţà, ca nu cumvà şi el să cadă în asemenea ispite, ca să nu fie cuprins de nemulţămire, ci să aibă privirea aţintită spre dascalul său, şi să-şi aducă aminte de toate cele ce i s'au întâmplat lui.

Deci, ce spune? Fiindcă erà natural ca fiind apostolul prins, să fie părăsit de ai săi, şi să nu se bucure de filantropie, nici de ajutoriu sau sprijin, ci să fiie părăsit chiar de însuşi credincioşii săi, ascultă ce spune: „Ştiu aceasta că s'au întors de la mine toţi cei din Asia". Erau atunci în Roma mulţi din părţile Asiei, «şi totuşi nimeni nu a stat pe lângă mine, zice, nimeni nu m-a cunoscut, ci toţi au fost streini de mine». Şi priveşte filosofia sufletului său, căci a spus numai faptul, dar nu i-a blăstămat. Pe cel ce l-a ajutat l-a şi lăudat, şi-i doreşte mii de bunuri, iară pe cei indiferenţi nu i-a blăstămat, ci numai cât zice: „dintre care este Frighel şi Ermoghen".

„Deà Domnul milă casei lui Onisifor, că de multe ori m-a odihnit, şi de lanţul meu nu s'a ruşinat, ci încă venind în Roma, mai cu osârdie m-a căutat şi m-a aflat". Priveşte cum peste tot locul el pune numai necinstea suferită, iară nu primejdia, ca nu cumva să se sperie Timotheiu, deşi faptul erà încărcat de primejdii, căci apropiindu-şi pe unul ce erà în palatul împărătesc, îşi atrăsese mânia lui Neron. „Ci încă venind în Roma", zice, «nu numai că n-a fugit de a se întâlni cu mine», ci „mai cu osârdie m-a căutat, şi m-a aflat. Deà lui Domnul să afle mila de la Domnul în ziua aceea, şi câte în Efes mi-a slujit mie tu mai bine ştii". Astfeliu trebuie a fi credincioşii, ca nici de frică să nu fie împiedecaţi, nici de vre-o ameninţare, nici de ruşine, ci a conlucrà împreună, şi a sărì în ajutoriu ca pe timp de rezboiu. Căci nu atâta celor ce se primejduiesc li vor face bine, pe

cât lor, făcându-se părtaşi cu aceia în ispitele ce li vor aduce cununi. De pildă cineva dintre cei afierosiţi lui Dumnezeu pătimeşte multe rele, şi să luptă cu multă stăruinţă, iară tu încă n-ai fost atras spre aceă luptă; ei bine, îţi este putincios şi ţie dacă vei voi — chiar fără să intri în stadiu—să te faci părtaş cununilor ce'l aşteaptă pe acela: dacă eşti de faţă, dacă mângâi, dacă îndemni, dacă aţâţi. Şi cum că aşă este, ascultă ce spune apostolul în alt loc, scriind: „Bine a-ţi făcut de v-aţi făcut împreună părtaşi năcazului meu“ şi iarăşi: „că şi în Thesalonic odată şi de două ori cele spre trebuinţa mea a-ţi trimis“ (Filip. 4, 14. 15). Şi cum cei ce lipsau s'au făcut părtaşi cu dânsul în necazurile lui? Cum? „că mi-aţi trimis, zice, cele spre trebuinta mea odată şi de două ori“. Şi iarăşi vorbind de Epafrodit, zice: „Că pentru lucrul lui Christos până la moarte s'a apropiat, nebăgând samă de viaţă, ca să împlinească lipsa voastră a slujbei cei către mine“ (Filip. 2, 30). Precum se petrece şi cu împăraţii, că nu numai cei ce se războiesc se împărtăşesc de cinste din partea lor, ci chiar şi cei ce păzesc lucrurile, şi încă nu cum s'ar întâmplà, ci de multe ori se învrednicesc de aceleaşi daruri, deşi dânşii nu poartă arme, nici nu au mânile sângerate, ba poate nici măcar a privit pe luptători, — tot aşà şi cu cei ce ajută în timp de năcazuri. Că cel ce ajută pe luptătoriul cel lipsit poate de hrană, cel ce stă de faţă, cel ce mângâe cu vorba, cel ce aduce orice altă slujbă, este egal cu cel ce se luptă. Să nu-ţi închipui de Pavel ca luptătoriu, de dânsul, zic, cel nebiruit, ci de un altul, dintre cei mulţi, care poate nu s'a bucurat de multă mângâiere, care poate nu ar fi stat încă în stadiu şi nu s'ar fi luptat. Astfel că cei ce stau afară de luptele celor intraţi în stadiu, devin cauză a biruinţei acelora; şi dacă sunt cauza biruinţei lor, desigur că vor fi părtaşi şi cununilor câştigate de dânşii în urma biruinţei lor.

Şi ce este de mirare dacă cineva împărtăşindu-se cu ostenelele celor vii, se învredniceşte de aceleaşi cununi ca şi cei ce se luptă? — fiindcă este cu putinţă de a se împărtăşi până şi de cununile celor ce deja s'au mutat dela noi, celor deja încununaţi, celor cari nu au

nici o nevoe acum de ajutoriu. Căci ascultă pe Pavel care spune: „In trebuințele sfinților părtași fiind" (Rom. 12, 13). Dară cum poate fi cinevà părtaș trebuințelor sfinților? Când admiră pe bărbat, când face și el cevà din cele pentru care acela a fost încununat, atunci adecă se va învrednicì și el a se împărtăși acelorași cununi.

„Deà lui Domnul, zice, să afle milă de la Domnul în zìua aceea", adecă «m-a miluit, zice, și prin urmare va aveà răsplata în acea zi înfricoșată și groaznică, când va fi nevoe de multă milă». „Deà lui Domnul să afle milă de la Domnul". Dară ce? Oare sunt doi Domni? Nici de cum, ci un Domn este nouĕ, Isus Christos, și un Dumnezeu. Aici însă prin cele zise de apostol, cei ce sufăr de boala lui Marcion saltă de bucurie; însă, afle dânșii, că aceasta este obișnuința scripturei, și în multe locuri vei găsì că scriptura întrebuințează modul acesta de exprimare, când vorbește de cinevà, „A spus, zice, Abraàm, că nu va intrà Abraàm", sau altcevà de acest feliu; și nici n'a spus «deà lui Domnul altcevà», ci milă.

[1]) Deci, dacă Onisifor, care s'a predat pe sine-și primejdiilor, s'a mântuit prin milă, cu atât mai mult noi. Că grozave sunt respunderile ce le vom aveà iubiților, și au nevoe de mare filantropie, ca nu cumvà să auzim acel cuvânt înfricoșat: „Duceți-vă de la mine, cei ce lucrați fără de legea, că nu vă știu pre voi", ca nu cumvà să auzim iarăși: „Duceți-vă de la mine, blăstămaților în focul cel vecnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui"; ca să nu auzim că „prăpastie este între noi și voi"; ca să nu auzim iarăși: „luați-l pre el și'l aruncați întru întunerecul cel mai dinafară; ca să nu auzim acel cuvânt înfricoșat: „slugă vicleană și leneșă" (Math. 7, 23, 25, 41. Luca 16, 26. Math. 22, 13. 25, 26), — căci înfricoșat și grozav este tribunalul acela, iubiților,

---

[1]) *Partea morală*. Despre judecată, și că lăcomia se judecă nu dupre mărimea ei, ci dupre intențiune, și că nu trebuie de a cercetà păcatele altora, ci pe ale noastre proprii. (*Veron*).

deşi Dumnezeu este blând, deşi este milostiv, căci se numeşte Dumnezeul îndurărilor, Dumnezeul mângâierei, şi este bun ca nimeni altul, blând şi mult milostiv, şi nu voieşte moartea pacătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu.

Deci cum de ziua aceea va fi încărcată de frică şi de atâta groază? Rîu de foc va curge înaintea feţei lui, cărţi de ale faptelor noastre se vor deschide, acea zi va, fi ca un cuptoriu aprins, îngerii vor trece în toate părţile şi multe căminuri arzătoare vor fi. Cum atunci este filantrop? Cum este milostiv? Cum este bun? Filantrop este şi aşâ, ba încă din aceasta mai cu samă se arată măreţia filantropiei lui. Că pentru aceia ni deşteaptă frica, ca aţiţându-ne prin toate acestea, să ne înfierbântăm de dorul de a câştiga impărăţiea lui.

Dară tu priveşte cum el nu cum s'ar întâmplă mărturiseşte despre Onisifor, ci prin întindere: „de multe ori m-a odihnit“, adecă că «fiind doborât, fiind obosit de năcazuri, ca şi luptătorul cel doborât de păclă, m-a ajutat a'mi redobândì puterile, zice, şi m-am întremat». „Şi câte în Efes mi-a slujit mie, tu mai bine ştii“, «şi nu numai în Efes, zice, ci şi aici». Astfeliu trebuie a fi cel ce privighează şi este treaz, căci el nu numai odată sau de două ori, ci in toată vieaţa lui trebue a lucrà. Că după cum trupul nostru are fiinţa unei vieţi complecte nu numai odată hrănindu-l ci are nevoie de hrană zilnică, tot asemenea şi în viaţa noastră avem nevoie de multă milă, iară iubitorul de oameni Dumnezeu toate le face pentru păcatele noastre,—deşi nu are nevoie, —numai ca să ne mântuiască. Pentru aceia ni-a spus toate acestea şi ni le-a povestit nu numai prin vorbe, ci ne-a încredinţat şi prin fapte. Şi cuvintele lui sunt demne de credinţă, însă ca nu cumva să 'ţi închipui că sunt numai o ameninţare, sau vr-o exageraţie, adaogă şi o deplină încredinţare din fapte. Cum? Punând înaintea noastre atât pedepsele cele particulare, cât şi cele obşteşti.

Şi ca să afli din înseşi faptele petrecute, odată de pildă a pedepsit pe Faraon, altă dată prin potopul acela a pricinuit piederea generală, iară altă dată prin foc a pedepsit pre cei răi. Dară chiar şi astăzi vedem pre mulţi răi pedepsiţi şi respunzând de păcatele lor, ceeace este o pildă a gheenii. Pentru ca nu cumvà să dormităm, sau să ne trândăvim, sau să ne înşelăm cu vorbele,

apoi prin fapte, ni aminteşte şi ne aţiţă, arătându-ne chiar aici judecata, respunderea şi pedeapsa.

Apoi dacă chiar şi printre oameni este o mare îngrijire pentru dreptate, oare cu Dumnezeu care pe toate le-a legiferat, să nu fie nici o vorbă despre acestea? Şi cum s-ar puteà crede? — fiindcă şi în casă şi în târg, şi pretutindeni sunt judecăţi. In casă de pildă stăpânul judecă slugile sale pe fiecare zi şi le cere socoteală pentru greşalele lor, pedepsind pe uniia, iară pe alţii iertându-i. Pe câmp deasemenea lucrătoriul de pământ şi femeia sa se judecă pe fiecare zi. Pe corăbii deasemenea căpitanul judecă, în tabără, generalul judecă pe ostaşi, şi în fine în multe afaceri s'ar puteà aflà judecăţi. In meşteşuguri dascalul judecă pe ucenic. Cu un cuvânt şi particular şi public toţi se judecă unii pe alţii şi nicăiri nu am vedeà neglijându-se ideia de dreptate, ci din contră pe toţi şi pretutindeni dând samă de cele făcute. Apoi dacă aici căutarea dreptăţei este atât de împrăştieată, prin cetăţi şi prin case, oare acolo unde „dreapta lui Dumnezeu este plină de dreptate". (Ps. 47, 11) şi „dreptatea lui ca munţii lui Dumnezeu" (Ibid. 35, 7), acolo zic, să nu fie nici o vorbă de dreptate? Şi cum e cu putinţă ca Dumnezeu judecătoriul cel drept, puternic şi îndelung răbdătoriu să îngăduie aceasta şi să nu ceară răspundere? Şi tocmai aici găseşti cauza. Îndelung răbdătoriu însamnă că îndelung rabdă trăgându-te spre pocăinţă, iară dacă tu stăruieşti în păcat, „dupre împietrirea şi nepocăita inimă, îţi aduni ţie mânie în ziua mâniei" (Rom. 2, 5).

Dacă este drept, deci, el resplăteşte dupre vrednicie, şi nu trece cu vederea sau lasă nepedepsiţi pre cei ce au făcut răle. Dacă este puternic, şi după moartea omului resplăteşte, adecă în învierea morţilor, căci aceasta este urmarea puterei lui. „Şi îndelung răbdătoriu" zice. Dacă este îndelung răbdătoriu, să nu ne tulburăm, nici să zicem: «de ce nu pedepseşte aici»? Apoi dacă ar fi aşà, dacă pe fiecare zi ni-ar cere respuns pentru cele ce 'i greşim, ar dispăreà neamul nostru omenesc, căci nici-o zi nu este curată de păcate, ci îl supărăm într'una cu fapte, fie ele mari, fie mici. Aşà că dacă îndelunga lui răbdare şi bunătate nu ar fi mare către noi, şi nu ni-ar da timp de pocăinţă, ca să ne desbrăcăm de păcate

fiecare din noi nu ar puteà ajunge nici la al două-zecilea an al vieței sale. Dacă fiecare din noi ar intrà cu cunoştiinţă dreaptă în cele făcute de dânsul, şi punându-şi la mijloc întreaga sa vieaţă ar observa-o cu băgare de samă, ar vedeà dacă nu cumva este vrednic de mii de pedepse şi de osânde. Şi când el se nelinişteşte şi zice: «de ce cutare nu este pedepsit, de şi are cu sine mii de păcate»? să se gândească la ale sale, şi îi va conteni neliniştea. Acelea i se par mari, fiindcă s'au petrecut poate în lucruri mari şi văzute de toţi, — dară dacă şi le-ar cercetà pe ale sale, poate că va găsì mai multe şi mai mari. Căci a se lăcomì cineva şi a răpì este acelaşi lucru, fie că ar fi vorba de argint, fie că de aur,—căci amândouă acestea sunt zămislite de acelaşi cuget. — şi de ai sfetarisit ceva cât de mic, nu te vei da în laturi de a sfitarisì şi pe cel mare, iară dacă nu se întâmplă, apoi aceasta nu vine din cauza ta, ci din cauza împrejurărilor. Săracul care nedreptăţeşte pe cel mai sărac de cât el, dacă ar puteà de sigur că nu ar trece cu vederea nici pe cel bogat, aşà că faptul acesta este rezultatul slăbăciunei aceluia, iară nu al intenţiunei acestuia.

«Cutare stăpâneşte, zici tu, şi răpeşte cele ale supuşilor lui». Şi tu nu răpeşti? spune'mi. Să nu zici că acela răpeşte talanţi de aur, iară tu numai zece oboli, fiindcă şi cei ce aruncau în corvanà pentru milostenie, uniia aruncau aur, iară văduva doi bani, şi cu nimic n'a fost mai prejos de aceia. Pentru ce? Fiindcă aici se judecă intenţiunea, şi nu ceiace a dat. După aceia, când e vorba de eleimosină tu cei ca Dumnezeu să pedepsască şi cu nimic să nu se arate îngăduitoriu, iară cu lăcomiea să nu facă aşà? Şi cum s'ar puteà aceasta? Precum aceea care a aruncat doi bani în corvanà, cu nimic n'a fost mai pre jos de ceilalţi în privinţa intenţiunei, tot aşà şi tu dacă vei sfitarisì chiar numai doi bani, cu nimic n'ai să fii mai bun de cât aceia, ba încă dacă s'ar puteà spune şi ceva minunat este că tu te lăcomeşti mai mult de cât aceia. Că dacă cinevà ar precurvì cu femeia împăratului, sau cu a săracului, sau cu a argatului său, este deopotrivă preacurvariu, căci păcatul aici nu se judecă dupre deosebirea persoanelor, ci dupre răutatea intenţiunei celui ce a făcut aceasta, tot aşà şi aici. Ba mai mult încă, căci eu aş numì preacurvariu mai degrabă

pe cel care preacurveşte cu cine s'ar întâmplà, de cât pe cel ce curveşte cu împărăteasa chiar, fiindcă aici poate l-a atras bogăţiea, sau frumuseţa, sau multe altele, pe când acolo nimic din acestea,—aşà că acela mai cu samă este curvariu.

Şi iarăşi: eu aşi numi beţiv mai că samă pe cel care întrebuinţează vin prost şi stricat în băutură — tot asemenea numesc lacom şi pre cel ce nu dispreţueşte nici pe cele mici. Căci cel ce rapeşte pe cele mari, poate că va dispreţuì pe cele mici, în timp ce dacă răpeşte pe cele mici, pe cele mari de sigur că nu le va dispreţuì; aşà că mai cu samă acesta este tâlhariu. Fiindcă cel ce nu dispreţueşte argintul, cum ar puteà dispreţuì aurul? Aşà cá atunci când noi acuzăm pre cei ce ne stăpânesc, să ne gândim la ale noastre, şi ne vom găsì pe noi înşi-ne şi furând, şi lăcomindu-ne mai mult de cât aceia, dacă nu fapta, cel puţin cu intenţiunea, de vom judecà precum trebuie a judecà. Căci spune'mi: dacă cineva ar răpì cele ale săracului, iară un altul ar răpì ale bogatului, oare nu vor fi pedepsiţi deopotrivă amândoi? Dară ce? Oare criminalul nu este deopotrivă criminal, dacă ar ucide pe un sărac sau pe un bogat? Când, deci, zicem, că cutare a răpit ogorul cutăruia, să ne gândim la ale noastre, şi astfeliu nu vom mai judecà pe alţii, şi nu ne vom mai scandalizà, că nu vine asupra lor judecata lui Dumnezeu, iară în acelaşi timp vom admirà şi îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, şi vom fi mai leneşi în lucrarea celor răle. Căci când ne vom vedeà şi pe noi respunzători de aceleaşi fapte, nu ne vom mai tulburà, ci ne vom depărtà de păcate, şi astefeliu ne vom învrednicì de bunătăţile viitoare întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veci vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Deci tu, fiul meu, întăreşte-te în darul cel întru Christos Iisus. Şi cele ce ai auzit de la mine prin multe mărturii, acestea le încredin-

țează la oameni credincioși, cari îndestulați (destoinici) vor fi a învăță și pre alții. Tu dară pătimește ca un bun viteaz a lui Iisus Christos. Nimeni ostaș fiind se amestecă cu lucruri lumești, ca voevodului (celui ce strânge oștire) să fie plăcut. Și de și se va luptà cineva, nu se încununează, de nu se va luptà cineva dupre lege. Plugariului ce se ostenește, se cade întâi el din roade să mănânce. Ințelege cele ce îți grăesc; dea-ți ție Domnul înțelegere întru toate". (Cap. 2, 1—7).

Mare curaj dă ucenicului faptul, că dascalul fiind primejduit a se naufragià pe mare, totuși a știut să scape, căci la urmă își va închipui că nu din cauza neștiinței ar puteà să cadă și el în necazuri, ci din cauza naturei lucrurilor,—iară aceasta nu e puțin lucru pentru mângàerea sufletului său. Mare îndemn apoi aduce și căpitanului pe timp de războiu faptul când vede pe general rănit și iarăși însănătoșat. Tot așà și credincioșilor li aduce mare curaj faptul, de a vedeà pe apostol pătimind mari răle, — că dacă n'ar fi așà, de sigur că nici apostolul nu 'și-ar fi povestit suferințele sale. Căci Timotheiu auzind, că cel ce poate face lucruri atât de mari, că cel ce stăpânește lumea întreagă, se găsește în legături și în năcazuri, și nu se împuținează, nici nu se tulbură fiind părăsit de ai săi — de și chiar și el au pătimit acestea, — de sigur că faptul acesta nu l-ar fi crezut că este rezultat al neputinței omenești, și nici că dacă este ucenic și mai mic de cât Pavel, apoi el n'ar puteà pătimì, ceia ce și dascalul său a pătimit, ci că toate acestea s'au petrecut prin forța împrejurărilor. Dealtmintrelea și Pavel pentru aceia povestește năcazurile sale, ca astfel să întăriască pe Timotheiu. Cum că aceasta o aveà în vedere povestindu-și năcazurile și ispitele sale, a adăogat: „Deci tu fiul meu, întărește-te în darul cel întru Christos Iisus". Dară ce spui Pavele? Ne-întărești pe noi prin frică? Ne-ai spus că ai fost legat, că te găsești în năcazuri, și că toți te-au părăsit, și după ce ni-ai încredințat că chiar fiind părăsit de unii, totuși n'ai pătimit nici un rău, cum de adăogi: „Deci tu fiul meu întărește-te în

darul cel întru Christos Iisus"? «Cu drept cuvânt— respunde el—căci mai cu samă acestea vă întăresc pre voi, de cât acelea. Că dacă eu, Pavel, pătimesc acestea, apoi cu atât mai mult voi sunteţi datori a suferì astfeliu; dacă dascalul vostru sufere, cu atât mai mult voi ucenicii» Şi cu multă dragoste părintească îl îndeamnă, numindu-l fiu, şi încă nu cum s'ar întâmplà, ci „fiul meu", «Dacă eşti fiu, zice, imitează pe tatăl tău. Dacă eşti fiu, întăreşte-te în cele ce am spus, şi mai cu samă nu numai prin cele povestite, ci şi prin charul lui Christos „Intăreşte-te în darul cel întru Christos Iisus", zice; adecă prin charul lui Christos Iisus; adecă «stăi cu bărbăţie; ştii cum să te aperi». Dealtfeliu şi aiurea zicând el: „Că nu ne este nouĕ lupta împotriva trupului şi a sângelui" (Efes. 6, 12), n'a spus doară cu scop de a-i descurajà, ci de a-i aţiţa. «Fii treaz, zice, privighează, ai charul Domnului care te ajută şi se luptă împreună cu tine, şi deci cu multă bună voinţă şi cu multă dragoste fă şi tu cele ce ţi se cuvin a face».

„Şi cele ce ai auzit de la mine prin multe mărturii, acestea le încredinţează la oameni credincioşi" (Vers. 2). Credincioşi, zice, iară nu iscoditori, nu cercetători cu amănunţime; credincioşi zice, cari n'au trădat propoveduirea evangheliei. „Ce ai auzit" zice, iară nu ceia ce ai cercetat tu, ceia ce ai cernut, ceia ce ai descusut, „că credinţa este din auz, zice, iară auzul prin cuvântul lui Dumnezeu" (Rom. 10, 17). Şi ce va să zică: „prin multe mărturii"? E ca şi cum ar fi zis: «nu le-ai auzit pe ascuns, sau pe furiş, ci fiind mulţi de faţă, şi cu curaj». Şi n'a zis doară: «spune-le acestea», ci „încredinţază-le", ca şi cum parecă e vorba de vistieria împărătească, care trebuie a fi încredinţată şi pusă în siguranţă. Iarăşi înspăimântează pe ucenic, atât prin cele de mai 'nainte, cât şi prin cele de mai la vale. Prin expresiunea „încredinţază-le" el nu înţelege numai pe cei credincioşi, căci ce folos dacă tu eşti credincios, iară altora nu eşti în stare de a li împărtăşi învăţătura evangheliei? Ce folos vei aveà, dacă tu poate că nu vei trădà credinţa, însă nici nu eşti în stare de a face şi

pre alții credincioși? De aceia dascalul trebuie a aveà cu sine aceste două însușiri: a fi și credincios, a fi și didactic, adecă învățătoriu. Pentru aceia și zice apostolul: „cari îndestulați vor fi a învăță și pe alții".

„Tu dară pătimește ca un bun ostaș al lui Iisus Christos" (Vers. 3). Vai! cât de mare este demnitatea aceasta, de a fi ostaș al lui Christos. Gândește-te la împărații pământești, și cum cei ce slujăsc în oastea lor cred ca ceva mare și însămnat. Deci, dacă datoriea ostașului este de a pătimi pentru împărat, apoi a nu pătimì nu este faptul unui ostaș. Așà că nu trebuie a se neliniștì când el pătimește, căci aceasta este datoriea ostașului — ci să se neliniștiască când el n'ar pătimì.

„Nimeni ostaș fiind se amestecă în lucruri lumești, ca voevodului (celui ce strânge oștire) să fie plăcut" (Vers. 4). Acestea sunt spuse către Timotheiu, însă printr'însul sunt spuse cătră ori-ce dascal sau ucenic. Nimeni deci din cei ce au vr'o episcopie (vr'o privighere, vr'o demnitate) să nu judece ca nevrednice de sine auzind acestea, ci să le judece ca nevrednice de sine de a le face. „Că de și se va luptà cinevà, nu se încununează, de nu se va luptà dupre lege" (Vers. 5). Dară ce va să zică „de nu se va luptà dupre lege"? Adecă, că nu e deajuns numai de a intrà în luptă, și nici numai dacă și-a uns trupul cu unt-de-lemn pregătindu-se de luptă, sau numai că s'a încălcit în luptă, ci dacă nu va păzì întreaga lege a luptelor, și legea mâncărei, și legea prudenței și a demnității, cum și legea exercițiilor de luptă, și în fine dacă nu va aveà în vedere tot ceia ce se cuvine luptătorilor, nici-odată nu se va încununà. Și privește înțelepciunea lui Pavel, căci a amintit de lupte și de ostași, pedeoparte spre a fi gata de ucideri, și omoruri, și sânge, iară pe dealta spre a suferì cu răbdare și cu bărbăție ori-ce, ca astfeliu veșnic să se găsească în exercițiu și gata de luptă.

„Plugariului ce se ostenește, zice, se cade întâi el din roade să mănânce" (Vers. 6). Mai sus a vorbit cu exemple de la sine, iară după aceia cu exemple de la dascal; aici însă vorbește cu exemple ce se petrec în vieața obștească, cu exemple de la luptători

de la ostaşi, şi pune alături şi premiile, pe deoparte spre a placea celui ce strânge oştire, iară pe dealta spre a se încununà. Spune încă şi al treilea exemplu, ceia ce mai cu samă îi convine lui, căci exemplul ostaşului şi a luptătoriului este potrivit şi celor stăpâniţi, celor mici, iară exemplul plugariului se potriveşte dascalului. Nu numai ca ostaş trebuie a se luptà, nici numai ca luptătoriu, ci şi ca plugariu trebuie a se osteni pentru cei de sub dânsul. Plugariul nu se îngrijaşte numai de ale sale, ci şi de roade, şi de pământ, adecă, că şi plugariul nu mică resplată are în urma ostenelelor sale. Aici arată şi că Dumnezeu de nimic nu este lipsit, arată şi resplata învăţăturei, a spus în acelaşi timp şi un lucru comun. «Precum, zice, plugariul nu în zădar se osteneşte, ci mai 'nainte de alţii el se bucură de ostenelele sale, tot aşà se petrece şi cu dascalul». Sau că aceasta o spune aici apostolul, sau că vorbeşte de dascali spre a fi preţuiţi. Dară nu are nici un senz; căci cum aşà? când el nu a spus simplu plugariu, ci „plugariul ce se osteneşte", şi nici n'a spus «ce munceşte» ci cel care se oboseste muncind. Aici vorbeşte şi de aceia, ca nimeni să nu se neliniştească pentru întârzierea resplăţii, «căci, zice, dejà te bucuri de acea resplată» sau că resplata este poate chiar în înseşi osteneala lui. Deci, după ce a pus de faţă exemplele cu ostaşii, cu luptătorii, cu plugarii, şi totul în fine într'un mod enigmatic, şi ca „nimeni nu se încununează, de nu se va luptà dupre lege", şi că „Plugariului ce se osteneşte, se cade întâi el din roade să mănânce", la urmă a adaos: „Înţelege cele ce îţi grăiesc; dea-ţi ţie Domnul înţelegere întru toate" (Vers. 7). Pentru aceia deci, el le-a spus toate acestea în formă de parabolă şi ca proverbe.

Apoi iarăşi arătându-şi iubirea lui cea părintască, nu încetează de a-l îndemnà pe Timotheiu, temându-se de el ca de un fiu al seu adevărat, şi zice: „Adu-ţi aminte de Domnul Iisus Christos, care s'a sculat din morţi, din sămânţa lui David, dupre evangheliea mea, întru care pătimesc până la legături, ca un făcătoriu de răle" (Vers. 8. 9). Dară de ce oare pomeneşte aici de Christos? O spune

aceasta adresându-se ereticilor, în acelaşi timp şi pe dânsul deşteptându-l şi arătându-i folosul ce ar puteà trage din pătimirile suferite, căci chiar însuşi dascalul nostru Christos prin patima suferită a doborît moartea. «Aceasta să 'ţi-o aminteşti, zice, şi vei aveà o mare mângâiere». „Adă-ţi minte de Domnul Iisus Christos, zice, care s'a sculat din morţi, din sămânţa lui David". Dejà de pe atunci au început uniia a resturnà iconomiea lui Dumnezeu, simţindu-se pare-că ruşinaţi de măreţiea filantropiei lui Dumnezeu, căci binefacerile cu care ne-a miluit Dumnezeu au fost aşà de mari, în cât că chiar şi oamenii se ruşinează de a le atribuì lui Dumnezeu, şi se îndoiesc a crede că s'a umilit până la atâta.

„Dupre evangheliea mea" zice. Pretutindeni spune aceasta în epistole, zicând: „dupre evanghelia mea", fiindcă trebuià a se încrede întrânsul Timotheiu, şi fiindcă şi alţii erau cari evanghelizau altele. „Intru care pătimesc până la legături, zice, ca un făcătoriu de răle". Iarăşi îl mângâie punându-se pe sine înainte, iarăşi îl îndeamnă. Şi ce pagubă ar fi fost, ca apostolul să fie silit de a-l povăţuì prin aceste două lucruri? Că ce folos dacă ai arătà pe dascal pătimind, însă întru nimic folositoriu? Deci, unde este folosinţa lui, şi cu ce s'a făcut minunat? „Ci cuvântul lui Dumnezeu nu se leagă", zice. «Dacă am fi ostaşi lumeşti, sau dacă am purtà un răsboiu lumesc, zice, poate că legăturile acestea care leagă mânile, ar aveà vre-o putere, dară acum Dumnezeu astfeliu ne-a hotărît şi ne-a pus pre noi, încât că întru nimic să nu fim biruiţi. Ne sunt legate mânile, dară nu limba, — căci limba nimeni nu o poate legà, ci numai teama şi necredinţa; — şi dacă acestea nu le avem, chiar de am fi legaţi peste tot, totuşi propoveduirea cuvântului nu se poate legà. De pildă: dacă ar legà cineva pe plugariu, ar puteà împiedecà sămănarea câmpului, fiindcă cu mâinile samănă, pe când dacă vei legà pe dascal, cuvântul nu i l-ai împiedecat, fiindcă el samănă cu limba, iară nu cu mâna. Cuvântul nostru nu poate fi supus legărei, căci pe când noi suntem legaţi, el se desleagă şi fuge. Cum aşà? Apoi iată că şi legaţi fiind, noi propoveduim.

Aceasta fie ca îndemn celor deslegați, că dacă noi fiind legați propoveduim, apoi cu atât mai mult trebuie a face aceasta voi cei deslegați. Ai auzit că eu pătimesc acestea ca un făcătoriu de răle, dară tu nu te întristà, căci mare este minunea. Eu, cel legat, fac lucrul celor deslegați; eu cel legat îi întrec pe toți, eu legatul am biruit pe cei ce m'au legat. Că cuvântul este a lui Dumnezeu, iară nu al nostru, și legăturile omenești nu vor puteà încătușà cuvântul lui Dumnezeu».

„Pentru aceasta toate le rabd pentru cei aleși" (Vers. 10), zice, „ca și aceștiia să dobândească mântuire, care este întru Christos Iisus, cu slavă veșnică". Iată aici și o altă îndemnare, că «nu pentru mine, zice, ci pentru voi le rabd toate. 'Mi era cu putință de a viețuì fără primejdii, dacă m'ași fi gândit la ale mele 'mi erà cu putință de a nu pătimì nimic din acestea, însă acum toate le rabd pentru mântuirea altora. Pentru ce dară pătimesc acestea? Pentru binele străinilor, pentru ca alții să se bucure de vieața veșnică». Și ce li vestește? N'a spus simplu «pătimesc pentru aceștiia, sau aceia» ci „pentru cei aleși", dând a înțelege prin aceasta, că dacă Dumnezeu i-a ales, apoi noi trebuie de a pătimi totul pentru ii.

„Ca și aceia să dobândească mântuirea". Expresiunea „ca și aceia" este pusă ca și cum ar fi zis: «și noi, căci și pre noi ne-a ales Dumnezeu. Precum Dumnezeu a pătimit pentru noi, tot așà și noi pătimim pentru aceia, așà că faptul este ca resplată, iară nu ca char din parte-ne. Din partea lui Dumnezeu de sigur că a fost char, căci mai 'nainte de a face noi binele, el ni-a binefăcut nouě, — însă din partea noastră este răsplată, căci mai 'nainte de a luà plata de la Dumnezeu, pătimim pentru aceștiia cele ce pătimim». „Ca și aceia să dobândiască mântuirea". Ce spui? Care mântuire? Cel ce încă nu este pricinuitoriu mântuirei sale proprii, ci este pierdut, poate să fie pricinuitoriu mântuirei altuia? De aceia a și adăogat: «nu mântuirei aceștiea, zice, ci celei „care este întru Christos Iisus" — adevăratei mântuiri — „cu slavă veșnică". Cu durere sunt cele prezente, dară numai pe pământ; triste sunt cele de față, însă sunt vremel-

nice. Sunt încărcate de scârbă și durere, însă numai astăzi și mâine. Cele cu adevărat bune nu sunt astfeliu, ci veșnice, ci in ceriuri. Aceea este cu adevărat slavă, iară aceasta de aici este necinste.

[1]) Ai văzut iubitule, că nu este slavă pe pământ, ci adevărata slavă este în ceriuri. Deci, dacă cinevà voiește a fi slăvit, primească a fi necinstit. Dacă cinevà voiește a se bucurà de liniște, primească a fi neliniștit și tulburat. Dacă cinevà voiește a se dezmierdà veșnic, și a fi lăudat, disprețuiască cele trecătoare. Cum că necinstea este slavă, iară slava de aici necinste, aide ca dupre putere să vă reprezentăm aceasta, ca astfeliu să vedem adevărata slavă. Pe pământ nu se poate cinevà slăvì, iară de voiești a fi slăvit, prin necinste vei căpătà aceasta. Și acum aide să examinăm faptul acesta asupra a două persoane: Neron și Pavel. Acela aveà slava lumei, iară acesta necinstea. Cum? Acela erà tiran, multe rele făcând, trofee din răsboaie aducând, bogății curgându-i de pretutindeni, armate nesfârșite, cea mai mare parte a lumei supusă lui, cetatea împărătească supusă, întregul Senat plecându-i-se la picioare, și chiar împărățiile. Plecà totdeauna îmbrăcat strălucit, iară când trebuià a ieșì înarmat, ieșà totdeauna înarmat cu arme aurite și bătute în pietre prețioase, și când erà timp de pace, dânsul se găsà totdeauna îmbrăcat cu porfira împărătească. Mulți păzitori pe lângă dânsul, și mulți aghiotanți aveà. Pe pământ și pe mare auzà zicându-i-se stăpân, autocrator, August, Cesar, împărat, și alte nume de acest feliu, pe care le inventà lingușirea, și în fine nimic nu-i lipsà spre a fi slăvit, ci atât înțelepții cât și puternicii, ba chiar și împărații tremurau de frica lui, fiindcă se spuneà că dealtfeliu erà și barbar, și crud. Acesta voià a fi și Dumnezeu, iară pe idoli pe toți îi disprețuià, ba până și pe Dumnezeul cel mai presus de toate, și cereà a fi adorat ca Dumnezeu.

Și ce poate fi mai bun ca această slavă? Sau mai bine zis, ce poate fi mai rău ca această necinste? Nu știu însă cum sub puterea adevărului m-a luat gura pe dinainte, și s'a pronunțat mai 'nainte de judecată. Acum

---

[1]) *Partea morală.* Adevărata slavă, și în veacul de față și în cel viitoriu, numai sfinții o au. Și despre slava Apostolului, și a lui Neron *(Veron)*.

însă să cercetăm lucrul după părerea celor mulţi, după părerea necredincioşilor, după linguşire. Ce poate fi mai mare în slavă, decât faptul de a se crede pe sine Dumnezeu? Mare necinste cu adevărat, ca fiind cineva om să turbeze atât de mult, şi să cugete astfeliu de lucruri. Dară noi acum să cercetăm lucrul dupre părerea celor mulţi. Nimic, deci, nu lipsà slavei aceştiea omeneşti, şi Neron cereà a fi de toţi adorat ca Dumnezeu.

Dară acum, dacă credeţi, aide să punem lângă dânsul şi pe Pavel. Omul acesta erà Ciliciean — şi câtă deosebire este între Ciliciea şi Roma, toţi ştiu, — curelariu cu meşteşugul, sărac, lipsit de înţelepciunea dinafară, ştiind numai Ebreeşte, limbă dispreţuită de toţi, şi mai cu samă de Italieni. Căci aceştiia nu atâta dispreţuesc limba Eladei, sau vr'o altă limbă barbară, precum dispreţuesc limba Sirienilor, iară aceasta are multă legătură cu cea Ebraică. Dacă dânşii dispreţuesc Elada cea frumoasă şi minunată, şi deci şi limba Eladei, apoi cu atât mai mult limba Ebreilor. Erà, zic, om care de multeori a trăit în cea mai mare sărăcie, care de multeori se culcà flămând, om gol, care nu aveà nici cu ce să se îmbrace. „Intru osteneală şi în supărare, zice, în priveghieri de multe-ori" (II. Cor. 11, 27), şi nu numai aceasta, ci şi în legături, cu tâlharii, cu fermecătorii, cu spărgătorii de morminte, cu ucigaşii erà pus împreună dupre poronca aceluia (Neron), şi erà muncit ca un făcătoriu de răle, ceia ce însu-şi el spune. Deci care din aceşti doi este mai strălucit? Oare nu cei mai mulţi nici nu ştiu de numele lui Neron, pe când pe Pavel şi Elinii, şi barbarii, si Sciţii, ba până şi chiar cei de la marginea pământului îl càntă şi slăvesc pe fiecare zi? Dară să nu cercetăm cele de acum, ci pe cele de atunci. Cine oare erà mai strălucit? Şi cine erà mai slăvit? Cel ce erà legat cu lanţ, şi legat erà scos din temniţă, sau cel ce erà îmbrăcat cu porfira, şi ieşà din palat? De sigur că cel ce erà legat. Cum? Apoi acela de şi aveà armata, de şi şedeà în fruntea tuturor îmbrăcat în vestminte strălucite, totuşi nu puteà face ceia ce voià, pe când cel legat şi luat ca făcătoriu de răle, şi îmbrăcat în haine proaste, toate le făceà cu mai multă putere. Cum şi în ce feliu? Acela îi ziceà: «să nu sameni cuvântul evseviei» iară acesta îi respundeà «nu pot suferì aceasta, căci cuvântul lui Dumnezeu nu se leagă». Şi

astfeliu Cilicianul, curelariul, legatul, săracul și cel ce trăià în lipsă, și-a bătut joc de cel din Roma, de cel bogat, de cel ce împărățà, de cel ce stăpânià peste toți, de cel ce procurà multe la mulți, și care având atâtea armate, nimic n'a putut face lui Pavel.

Cine deci erà mai strălucit? Cine mai cinstit? Cel ce fiind în legături, biruià, sau cel ce erà biruit fiind îmbrăcat în porfiră? Cel ce sta jos și aruncà săgeți, sau cel ce ședeà sus și erà însăgetat? Cel ce poronceà și erà disprețuit, sau cel ce auzà poronca și nimic nu făceà din cele poroncite? Cel ce eră singur și biruià, sau cel ce erà biruit cu mii de armate? Împăratul comandà armata, iară cel legat purtà trofeul contra lui.

Spune-mi deci, de partea căruia ar voì cinevà să fie? Să nu-mi spui cele ce vor fi după aceasta, ci cercetează-le pe acestea de acum. De ce parte ar voì cinevà să fie? De partea lui Pavel, sau a lui Neron? Nu vorbesc despre credință, căci aceasta este învederată, ci despre slava, și cinstea și strălucirea lor. Dacă cinevà ar fi înțelept, ar zice, că de partea lui Pavel. Că dacă a birui este mai strălucit de cât a fi biruit, apoi atunci Pavel este cel slăvit. Și nu aceasta este lucru mare, că a biruit, ci că găsindu-se în astfeliu de poziţiune, el a biruit. Căci iarăși zic, și nu voiu contenì a spune aceleași: erà încunjurat cu lanțuri, și cu toate acestea a biruit pe cel ce purtà pe cap diadema.

Astfeliu este puterea lui Christos! Lanțul biruiește coroana împărătească, și mai strălucit se arată de cât aceea. Cu sdrențe erà îmbrăcat acest nespălat, ca unul ce locuià în temniță, și totuși pe toți îi întorceà spre lanțurile sale, mai mult de cât cel îmbrăcat cu hlamidă! Pe pământ jos sta cel stăpânit, și în sus căutà, și toți lăsând la o parte pe cel ce erà purtat pe căruță aurită, căutau spre acela! Și cu drept cuvânt, căci a vedeà pe împărat purtat pe căruță aurită erà ceva obișnuit, dară a vedeà pe cel legat vorbind cu împăratul cu atâta îndrăzneală, cu câtă se arătă împăratul către un rob mișel și de plâns, aceasta cu adevărat că erà ceva paradox și neauzit. Mulțime multă erà de față, și toți erau robii împăratului. Ei bine! toți aceștiia admirau nu pe împăratul lor, nu pe stăpânul lor, ci pe cel ce biruise pe împăratul și stăpânul lor, de care toți se temeau și tremurau, și singur Pavel își băteà joc de dânsul!

Ai văzut câtă strălucire poate fi chiar şi în legături? Dară după acestea ce ar mai puteà spune cinevà? Fiind vorba de Neron, iată că nici măcar mormântul nu i se ştie în mod sigur, pe când Pavel mai strălucit de cât toţi împăraţii stă în înseşi împărăteasca cetate, unde a şi învins, unde şi trofeul l-a purtat în triumf. De acela chiar dacă şi-ar aduce aminte cinevà, îşi aduce aminte cu hulă şi dispreţ, împreună chiar şi cu casnicii lui, fiindcă se spune că erà desfrânat — în timp ce de Pavel toţi îşi aduc aminte pretutindeni cu laude, şi nu numai printre noi, ci şi printre duşmani. Căci când străluceşte adevărul, nici chiar duşmanii nu au motiv a fi neruşinaţi, şi dacă poate nu-l admiră pe dânsul pentru credinţă, totuşi îl admiră pentru îndrăzneala, pentru bărbăţiea lui. Acesta pe fiecare zi este încununat şi lăudat prin gurile tuturor din lumea întreagă, iară acela este încărcat de hule şi învinovăţiri. Deci, care poate fi mai strălucit?

Dară am uitat a lăudà pe acest bărbat cu cea mai mare exactitate, şi de aceia trebuie a spune ceia ce în adevăr trebuie spus. Şi care sunt acestea? Cele din ceriuri. Cum va venì împreună cu împăratul ceriurilor, în cel mai strălucit chip, şi cum atunci Neron va sta trist şi amărît. Dară dacă ţi se pare că eu vorbesc lucruri de necrezut şi de rîs, tu singur eşti de rîs. Că dacă nu crezi celor ce vor fi, cel puţin crede de la cele ce s'au petrecut dejà. Incă nu este timpul cununilor şi totuşi luptătorul s'a bucurat de atâta cinste; dară încă când va sosì judecătoriul, de câtă cinste nu se va bucurà? Străin a fost şi nemernic printre cei străini, şi totuşi este atât de mult admirat; dară oare când va fi printre ai sei, de ce bun nu se va bucurà? Acum „vieaţa noastră este ascunsă cu Christos întru Dumnezeu" (Colos. 3, 3), şi cu toate acestea cel mort lucreaza şi este cinstit mai mult de cât cei vii; dară când va venì însăşi vieaţa noastră, de ce nu se va învrednici? de ce nu se va împărtăşi?

De aceia a făcut Dumnezeu ca el să se bucure de această cinste, nu doară că el aveà nevoie, căci dacă în trup fiind, el dispreţuià slava celor mulţi, apoi cu atât mai mult când s'a izbăvit de legăturile trupului acestuia. Şi nu numai de aceia a făcut Dumnezeu ca el să se bucure de cinste, ci ca şi cel ce nu vor crede în

cele viitoare, să fie acuzaţi chiar din cele prezente. Zic, că va venì Pavel cu împăratul cerurilor, când va fi înviere, şi că ne vom bucurà de mii de bunuri. Dară necredinciosul nu crede; prin urmare din cele prezente va crede. Curelariul se arată mai strălucit şi mai cinstit decât împăratul. Nimeni ajungând împărat al Romei, nu s'a bucurat de atâta cinste; împăratul este aruncat afară poate de cetate, în timp ce Pavel stăpâneşte mijlocul cetăţei, ca şi cum împărăţeşte şi trăieşte. De la acestea deci crede şi în cele viitoare. Dacă aici unde el erà alungat, unde erà persecutat, şi se bucură de atâta cinste, dară când va veni ce va fi? Dacă aici unde el erà curelariu, şi a devenit atât de strălucit, dară când va venì strălucind ca şi razele soarelui, ce va fi? Dacă după atâta înjosire, s'a bucurat de atâta măreţie, dară când va venì, ce va fi? Au e cu putinţă de a fugì de acele împrejurări? Pe cine oare nu aţiţă faptul că curelariul a devenit mai cinstit de cât cel mai admirat dintre toţi împăraţii? Deci, dacă aici s'au petrecut lucruri peste natură, apoi cu atât mai mult în viitoriu.

Crede, omule, în cele prezente, dacă nu voieşti a crede în cele viitoare. Crede, omule, în cele ce se văd, dacă nu voieşti a crede în cele ce nu se văd, sau mai bine zis, crede în cele ce se văd, căci atunci vei crede şi în cele ce nu se văd. Iară de nu voieşti, este bine venit de a spune cu apostolul: „Curaţi suntem noi de sângele vostru“ (Fapte 20, 26), căci toate le-am mărturisit vouă, şi nimic n'am trecut cu vederea din cele ce trebuià a vă spune. Voi singuri deci, învinovăţiţi-vă pre voi înşi-vă, şi singuri vă veţi hotărî pedeapsa cea din gheena. Iară noi ca nişte fii iubiţi, să ne facem urmaşi ai lui Pavel nu numai prin credinţă, ci şi prin vieaţă. Pentru ca să ne învrednicim de slava cea cerească, să călcăm cu picioarele slava de aici. Nimic să nu ne atragă din toate cele prezente. Să dispreţuim cele văzute, ca să ne bucurăm de cele cereşti, sau mai bine zis, ne vom bucurà şi de acestea prin acelea, afară numai dacă din capul locului, scopul nostru este de a ne învrednicì de acelea. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin

---

OMILIA V

„Credincios este cuvântul; că de am murit împreună cu Christos, împreună cu dânsul vom și învieà. De răbdăm, împreună vom și împărăți; de ne vom lepădà de el, și el se va lepădà de noi. De nu credem, el credincios remâne, a se tăgăduì el pre sine nu poate. Acestea să-i îndemni, mărturisindu-le înaintea lui Dumnezeu. Să nu te cerți cu cuvintele spre nici un folos, fără numai spre surparea celor ce aud" (Vers. 11—14).

Mulți dintre oamenii cei mai slabi nu pot nimic față de tăriea credinței, și nici că sufăr întârzierea speranței lor; dânșii caută numai la cele prezente, și de la acestea caracterizează pe cele viitoare. «După ce cele de aici, zic dânșii, sunt moarte, munci și legături, iară Christos zice că acestea duc la viața cea veșnică, nu ar crede cineva, ci ar puteà zice: adecă cum? Când trăiesc mor, și când mor trăiesc? Ce va să zică aceasta? Cât sunt pe pământ nimic nu'mi făgăduiești, iară în ceruri îmi dai? Cele mici nu le dai, și acolo acorzi lucruri mari?» Deci ca nimeni să nu cugete de acestea, iată că 'și face cuvàntul fără nici-o îndoeală, preîntîmpinând asemenea îndoeli și dând dovezi, căci expresiunea: „Adu-ți aminte de Domnul Iisus Christos" aceasta însamnă, că după moarte a înviat. Aici iarăși tot aceiași învederează zicând: „Credincios este cuvântul, că de am murit împreună cu Christos, împreună cu dânsul vom și învieà". Cum este credincios? „De am murit împreună cu Christos, împreună cu dânsul vom și înviea", zice. Căci spune-mi: Când noi ne împărtășim cu dânsul în cele triste, și în cele ce poartă cu sine osteneală, apoi în cele bune nu ne vom împărtășì? Dară aceasta nu ar face-o nici chiar omul, ca pe cel ales de a murì și a fi muncit împreună cu el, să nu-l prefere de a fi părtaș cu dânsul, când s'ar găsì vr'odată în liniște. Cum am murit împreună cu Christos? Spune de moartea cea prin botez, și de

cea prin patimi, căci zice: „Omorârea (mortificaţiea) Domnului Iisus în trup purtând-o“ (II Cor. 4, 10) şi „Impreună cu el ne-am îngropat prin botez“, şi „omul cel vechiu al nostru împreună cu dânsul s'a răstignit“ şi „împreună odrăsliţi ne-am făcut cu asemănarea morţii lui“ (Rom. 6, 4—6). Aici însă spune mai mult de moartea cea prin ispită şi năcazuri. Deci, dacă pentru dânsul murim, apoi oare nu vom vieà pentru dânsul? Aceasta este fără nici o îndoială. „De răbdăm, zice, împreună vom şi împărăţi“. Nu e deajuns însă de a murì odată numai pentru el, căci fericitul Pavel pe fiecare zi murià, — ci este nevoie de multă răbdare, de care mai ales aveà nevoie Timotheiu. Să nu-mi spui de cele de la început, ci dacă acelea vor fi într'una.

Mai departe apoi apostolul îndeamnă şi din altă parte, adecă nu numai de la cele bune, ci şi de la cele răle. Că dacă ar urmà ca şi cei răi să se împărtăşască de aceleaşi bunuri, cu cei buni, nu va fi nici o mângâere, iară dacă ar fi ca cei ce rabdă răle să împărăţască împreună cu el, şi nerăbdând numai aceasta să pătimiască,—să nu împărţască împreună cu el—de sigur că e rău şi aceasta, afară numai că nu este în stare de a întărità pe cei mulţi. De aceia spune ceia ce este mai îngrozitoriu, zicând: „De ne vom lepădà de dânsul, şi el se va lepădà de noi“. Aşà dară nu numai în cele bune va fi resplată, ci şi în cele răle, şi în cele contrare. Iară a fi cineva lepădat de dânsul când va veni întru împărăţiea sa, puteţi pricepe ce va suferì. „Cel ce se va lepădà de mine înaintea oamenilor, mă voiu lepădà şi eu de dânsul“. (Mat. 10, 33). Resplata nu este deopotrivă. Dealtmintrelea nici nu-l vătămăm pre dânsul prin lepădarea de el, căci: „De nu credem, el credincios rămâne, a se tăgădui pre sine nu poate“, adecă dacă nu credem că el a învieat, din această necredinţă cu nimic nu este el vătămat. El este cu adevărat, şi acelaşi rămâne, fie că am crede noi, fie că nu am crede. Deci dacă cu nimic nu poate fi vătămat de noi cari îl tăgăduim, apoi pentru nimic alta nu ni cere mărturisirea noastră, de cât pentru binele

nostru, căci el acelaşi rămâne şi tăgăduindu-l şi netăgăduindu-l. „Că a se tăgădui el pre sine nu poate“, adecă a se tăgădui că n'ar fi. Noi zicem de pildă că nu este, de şi lucrul nu este aşà — şi o zicem, căci nici nu ştim care este esenţa lui — cu toate acestea nu este natural a nu fi, adecă nu este cu putinţă de a trece în ceia ce nu este. El pururea remâne acelaşi, pururea fiinţa lui remâne aceeaşi.

Deci, noi nu stăm faţă de dânsul ca şi cum i-am face o graţie dacă nu ne-am lepădà de el, sau ca şi cum l-am vătămà dacă l-am tăgăduì. Apoi ca nu cumva cineva să creadă că Timotheiu tocmai aveà nevoie de acesté sfătuiri şi îndemnări, a adaos imediat: „Acestea să'i îndemni, mărturisindu-le înaintea lui Dumnezeu. Să nu te priceşti (cerţi) în cuvinte fără nici un folos, fără numai spre surparea celor ce aud“. Înfricoşat lucru este aceasta, de a le mărturisì înaintea lui Dumnezeu, adecă de a'l luà pe Dumnezeu de martur îndemnărilor sale. Că dacă cineva nu ar cutezà a lepădà mărturiea invocată de un om, apoi cu atât mai mult mărturiea lui Dumnezeu. De pildă, dacă cinevà făcând un contract sau scriind testament ar voi ca să invoace marturi de bună credinţă, oare ar îndrăznì cineva a le călcà sau ale destăinuì cuiva dintre cei deafară? De loc, căci chiar de ar voi, totuşi temându-se de buna credinţă a marturilor, s'ar păzì. Adecă «ia pe Dumnezeu de martur a celor grăite şi a celor făcute».

„Să nu te priceşti (cerţi) în cuvinte spre nici un folos“ — şi nu numai aceasta, ci şi „spre surparea celor ce aud“, căci nu numai că nu va fi nici un folos, ci încă o mare pagubă. Adecă «chiar dacă dânşii ar dispreţuì îndemnurile tale, totuşi Dumnezeu îi va judecà, şi nu tu». Căci lucrul acesta este iscodire, şi sufletul omenesc pururea voieşte a se războì şi a se luptà în cuvinte.

„Nevoeşte-te să te arăţi pre tine însu'ţi lămurit (încercat) lui Dumnezeu, lucrătoriu neruşinat, drept îndreptând cuvântul adevărului“. (Vers. 15). Pretutindeni pune expresiunea «neruşinat». Şi de ce oare face multă vorbă de ruşinare, sau de ruşine? Fiindcă erau poate mulţi cari se ruşinau cu Pave

şi cu predica lui, ca fiind curelariu, şi ca dintre dascalii cei pierduţi. Că şi Christos a fost răstignit iară, acesta (Pavel) urma a fi decapitat. Petru încă a fost răstignit cu capul în jos, şi toate acestea le-au suferit de la oameni mişei şi de nimic. Deci, fiindcă aceştiia stăpâniau, «nu te ruşinà, zice, şi să nu te sfieşti de a face tot ceia ce duce spre evsevie, chiar de ar fi nevoie de a slujì ca rob, sau de a pătimì orice».

Şi cum oare devine cineva lămurit, sau încercat? Lucrătoriu fiind neruşinos. Că precum lucrătoriul nu se ruşinează de nimic, spre a face ceia ce trebuie a face, aşà şi lucrătoriul evangheliei nu trebuie a se ruşinà, ci totul a răbdà. „Drept îndreptând cuvântul adevărului“, căci mulţi smulg din toate părţile acest cuvânt şi'l apleacă spre pământ, şi dintr'însul are multe odrasle ieşite. N-a zis «dregând» ci „drept îndreptând“ adecă «taie odraslele cele răle, fii cu băgare de samă la acestea, şi taie-le cu multă putere. Precum tai o cureà, tot aşà cu cuţitul duhului taie din toate părţile ceia ce este de prisos şi străin de propoveduirea evangheliei».

„Iară de cuvintele deşarte cele spurcate te fereşte“, — că nu vor stà numai până aici, fiindcă odată inovaţia introdusă, pururea naşte inovaţii, şi nemărginită va fi rătăcirea celui ce a ieşit din limanul cel liniştit, aşà că nicăiri nu va stà — „că spre mai multă păgânitate vor sporì, zice, şi cuvântul lor ca cangrena păşune va aflà“. (Vers. 16. 17). Este acesta un rău neînfrânat, neputând fi oprit prin vre-o doftorie, ci totul vatămă. Arată, deci, că aceasta este o boală, şi încă o boală foarte rea, şi de aici apoi el învederează neîndreptarea lor, fiindcă dânşii au rătăcit din calea cea dreaptă nu cum s'ar brodì, ci cu buna voea lor,—şi mai cu samă aceştiia sunt nevindecabili. „Dintre cari este Imeneu şi Filit, zice, cari de la adevăr au rătăcit zicând, că învierea acum s'au făcut, şi restoarnă credinţa unora». Şi bine a spus: „Că spre mai multă păgânătate vor sporì». Că se pare oare-cum că numai acesta este rău (ne'nvierea), însă tu priveşte câte răle se nasc de aici. Că dacă învierea s'a făcut dejà, apoi nu numai de aceasta vor fi păgubiţi, că adecă vor fi lipsiţi de slava cea mare, ci

s'au răsturnat cu totul şi cele ale judecăţei, şi cele ale răsplătirei. Dacă s'a făcut dejà învierea, atunci s'a făcut şi răsplătirea. Aşà dară cei buni şi drepţi s'au bucurat de scârbe şi de dureri, iară cei răi, tăvălindu-se în dezmerdări, nu sunt pedepsiţi. Bine de tot, nu-i aşà? Ar fi mai bine a spune că nu este înviere, de cât că s'a făcut dejà. „Şi răstoarnă, zice, credinţa unora". Nu a tuturor, ci a unora. Dacă nu este înviere, atunci s'au răsturnat şi cele ale credinţei. Dacă înviere nu este, apoi zădarnică este propoveduirea noastră. Nici Christos n'a înviat, iară dacă n'a înviat, nici nu s'a născut, şi nici la ceruri nu s'a înălţat.

Ai văzut cum a se împotrivì cineva învierei, atrage după sine atâtea răle? Dară oare nu trebuie a face nimic pentru cei ce restoarnă credinţa? „Însă temelia cea tare a lui Dumnezeu, zice, stă având pecetea aceasta: cunoscut-a Domnul pre cei ce sunt ai lui; şi să se depărteze dela nedreptate tot cel ce numeşte numele Domnului" (Vers. 19). Arată deci, că şi mai 'nainte de a rătăcì nu erau întăriţi în adevăr, căci de altmintrelea nu ar fi rătăcit dela primul atac, — precum nici Adam mai 'nainte de poronca dată, nu erà întărit. Căci cei întăriţi nu numai că nu pătimesc nimic din partea celor ce 'i amăgesc, ci încă sunt şi admiraţi. Zice că este şi temelie şi puternică. Aşà se cuvine a aveà credinţă.

„Având pecetea aceasta: cunoscut-a Domnul pre cei ce sunt ai lui", Şi ce este aceasta? A luat-o apostolul din Deuteronomiu[1]). Adecă, sufletele cele puternice au stat întărite şi nemişcate. Dară din ce se învederează că sunt aşà? Din aceia că au pecetea pusă aşà zicând, pe faptele lor, că sunt cunoscute de Dumnezeu, şi nu se vor pierde fiindcă au stat departe de nedreptate. „Şi să se depărteze dela nedreptate, zice, tot cel ce numeşte numele Domnului. Acestea sunt semnele particulare ale temeliei. Un asemenea om este şi se arată ca o temelie tare. Ca şi cum ar scrie cinevà pe peatră, ca astfeliu literile să se imprimeze şi să fie văzute, iară literile se învederează prin fapte.

1) *Notă*. Eroare; *Numere* 16, 5.

„Având pecetea aceasta“, zice, imprimată. „Tot cel ce numește, zice, numele Domnului“ să se depărteze de nedreptate. Așà că dacă cinevà este nedrept, nu este temelie. Așà că și aceasta este a aveà pecetea: a nu face nedreptate.

[1]) Deci, iubiților, să nu lepădăm de la noi pecetea și semnul împărătesc, ca nu cumva să fim despecetluiți, ca nu cumva să ne găsim putrezi, ca să nu fim temelii, cum s'ar întâmplà, ci încă temelii tari, ca să nu ne rătăcim. Acest semn arată pe cei ai lui Dumnezeu, pe cei ce se depărtează de nedreptate. Căci cum e cu putință de a fi ai lui Dumnezeu celui drept, cei ce fac nedreptăți, cei ce se răsboiesc cu dânsul, cei ce îl batjocoresc prin faptele lor? Și iarăși: noi acuzăm nedreptatea, și pe mulți îi urăm din această cauză. Că patima aceasta (nedreptatea) întocmai ca un tiran a cucerit sufletele tuturor, și ceia ce este mai rău, e că nu cu sila, ci cu voința lor, cari pare că sunt prea mulțămiți de această robie. Și aici tocmai este răul cel mare, că de ar fi stăpâniți cu sila și nu cu voința, iute s'ar puteà depărtà de rău. Cum deci lucrul acesta se pare a fi dulce și plăcut, în timp ce este foarte amar? Și cum dreptatea poate fi amară, în timp ce li se pare foarte dulce? Din cauza organelor noastre de simțire, căci unii de pildă au crezut amarul ca miere, și cu plăcere se ating de cele vătămătoare. Cauza acestia nu este doară în firea lucrurilor, ci în betejirea acelor organe bolnave. Este bolnav *criteriul sufletului* nostru. Fiindcă și cântariul când are cumpăna aplecată într'o parte, nu arată drept cele cântărite, clătinându-se în toate părțile. Tot așà și sufletul dacă nu are cumpăna cugetelor sale înțepenită și bine întărită cu frica de Dumnezeu, nu va puteà judecà bine lucrurile, ci se clătește și se apleacă în jos.

Și dacă ar cercetà cineva cu amănunțime, ar puteà vedeà marea amărăciune a nedreptăței nu atât la cei ce pătimesc, ci la cei ce o făptuiesc, — și la aceștiia mai mult de cât la aceia. Să nu vorbim de cele viitoare, ci deocamdată să spunem de cele de aici. Oare nedreptatea nu are cu sine lupte, și ură, și învinovățiri, și judecăți, și hulă? Dară ce poate fi mai amar ca acestea?

---

[1]) *Partea morală.* Contra lăcomiei, și că mustrarea cugetului este pentru cel lacom o tortură mare și veșnică. (*Veron*).

Oare nu vin de aici nemulţămiri? Nu lupte înverşunate? Nu acuzaţiuni? Oare nu din această cauză ne mustră cugetul într'una şi ne nelinişteşte? Aşi fi voit, ca dacă s'ar puteà să scot sufletul din trupul celui nedrept, şi atunci ai vedeà acel suflet galbăn, tremurând, ruşinat, cu faţa acoperită, găsindu-se ca în agonie, şi condamnându-se pe sine singur. Căci de am căde̊à noi chiar în adâncul răutăţilor, totuşi criteriul minţei nu se conrupe, ci remâne nepărtinitoriu, şi nimeni nu zice că nedreptatea ce a făcut-o este un lucru bun, ci numai doară că plăsmueşte pretexte, şi face totul ca măcar prin vorbe să scape de păcat, dară nu şi de cuget va puteà scăpà. Aici de sigur că şi fineţa cuvintelor, şi conrupţiunea stăpânitorilor, şi mulţimea măguşitorilor vor puteà de sigur ca să astupe dreptatea, însă înăuntrul cugetului nimic din toate acestea nu se poate petrece. Nici linguşitori nu sunt de faţă, şi nici bani care să conrupă pe judecătoriu, căci criteriul acesta de la natură este aşà, pus înăuntrul nostru de Dumnezeu; iară ce este de la Dumnezeu nimic din acestea nu poate pătimì.

Omul nedrept are şi visuri desplăcute, şi păreri, aşà că răul făcut venindu-i necontenit în minte, îi vatămă liniştea sufletului său. De exemplu: cineva a răpit cu nedreptate casa altuia; dară atunci nu numai cel răpit oftează, ci şi răpitorul. căci dacă el este încredinţat despre judecată, oftează cu putere şi se tulbură, iară dacă nu crede celor viitoare, chiar şi atunci se roşeşte de ruşine. Mai mult încă: nu este om, fie el Elin, fie Iudeu, fie eretic, care să nu se teamă de judecată; că dacă poate nu va filosofà pentru cele viitoare. totuşi tremură şi-i este frică de cele de aici, ca nu cumva să sufere mai mult poate în averea sa, sau în copiii săi, sau în neamurile sale, sau în trupul său, — căci multe de acestea face Dumnezeu. Fiindcă cuvântul învierei nu are putere îndeajuns de a ne cuminţi pe toţi, apoi chiar şi aici ni procură multe dovezi de dreapta sa judecată, şi ni le pune în mijloc. Cutare de pildă lăcomindu-se în vieaţa sa, nu are copii, cutare a căzut în răsboiu, un altul s'a îmbolnăvit, un altul a pierdut copilul. Acestea toate le cugetă, acestea şi le închipuie, şi veşnic trăieşte cu frică.

Ce, nu ştiţi câte pătimeşte cel ce nedreptăţeşte? Sau poate nu sunt amare acestea? Sau dacă nimic din

acestea nu este, nu oare cu toții îl disprețuiesc și'l hulesc? Nu toți îl urăsc? Oare nu toți, până și înseși cei ce nedreptățesc, îl numesc mai sălbatec de cât fearăle sălbatece?. Că dacă pe dânșii singuri se condamnă, apoi cu atât mai mult pe altul, numindu-l răpitoriu, lacom și vătămătoriu. Deci ce are plăcut și mulțămitoriu? Nimic alta, de cât că are o mai mare îngrijire pentru paza averilor sale, pentru că are o mai mare bătac de cap și o mai mare neliniște, căci cu cât cineva își îngrămădește mai multe averi, cu atât mai mult își face neliniștea și nedormirea mai mare și mai puternică. Dară apoi ce să mai spunem de blestămurile și de vorbele celor nedreptățiți? Ce să mai spunem când și vr'o boală cade asupra sa? Chiar de ar fi cel mai fără de Dumnezeu dintre toți oamenii, nu se poate ca găsindu-se în boală, să nu se îngrijească de acelea, când vede că nimic nu poate face. Intru cât ne găsim aici, sufletul trăind în desfătări, nu poate suferi cele triste, însă când este a se despărțì de trup, atunci îl cuprinde o mare frică, căci vede că a ajuns chiar pe pragul tribunalului Dumnezeesc. Căci și tâlharii găsindu-se în temniță trăiesc fără frică, iară când cineva îi duce la locul de osândă, se pierd de frică. Când frica morții stă de față, pe toate acelea nimicindu-le ca și un foc puternic, silește pe suflet de a filosofà și de a se îngrijì de cele de acolo; nu'l mai stăpânește atunci nici pofta de bani, nici dragostea de lăcomie și nici dragostea trupurilor. Toate acestea dispar ca niște nori, lăsând criteriul curat, intrând înăuntrul lui întristarea care îi moae așà zicând învârtoșarea din el. Nimic nu este atât de contrar filosofiei, ca dezmerdarea în desfătări, dupre cum iarăși nimic nu este mai folositor ca întristarea. Gândește-te cine ar mai putea fi lacom atunci, căci „răutatea ceasului face uitare desfătărilor". (Sirah. 11, 29) zice înțeleptul. Cine s'ar mai gândì atunci la cei răpiți, la cei nedreptățiți, la cei lacomi? Cine ar puteà să nu se mâhniască văzând pe alții bucurându-se, iară pe dânsul amenințat a fi pedepsit? Căci nu este cu putință ca căzând cineva în răle, să nu se gândiască la acestea. De multe ori însuși sufletul se pierde cu desăvârșire, fiind înfricoșat.

Dară aceasta câtă amărăciune nu aduce cuiva? Pe fiecare zi îi aduc boală. Dară încă dacă ar mai

vedeà şi pe cei osândiţi, şi pe cei munciţi, cum nu s'ar îmblânzì? Acestea se petrec aici, iară cele de acolo nici nu se pot spune. Câtă osândă, ce pedepse, câte munci, câte cazne, nu este cu putinţă ale înşiră.

Acestea le spunem noi, iară „cel ce are urechi de auzit, auză" (Luca, 8, 8). Nu aşi voi a le spune acestea într'una, dară mă văd silit. Aşi fi voit ca nici măcar să fac începutul unor asemenea cuvinte, dară dacă nu se poate, cel puţin printr'un mic medicament izbăvindu-vă de boală, să vă pot reîntoarce în sănătate. Iară rămânând în boală, ar fi din parte-mi o abatere de la datoria medicinei, ar fi fapta unui suflet barbar, moleşit, crud şi fără nici-o milă. Că dacă fiind vorba de trupuri, noi rugăm pe doftori zicând: «să nu neglijaţi până la suflarea voastră cea mai de pe urmă a face ceia ce se cade a face», apoi oare nu cu atât mai mult ne vom îndemnà pe noi înşi-ne? Poate că cine ştie? Poate că chiar de ar fi ajuns cineva la porţile iadului şi la marginea răului, se va putea totuşi ridicà, se va puteà reculege şi însănătoşà, se va puteà bucurà de vieaţa veşnică. Câţi chiar după zecimi de auziri a cuvântului lui Dumnezeu, nici măcar n-au simţit despre ce a fost vorba, şi mai pe urmă numai dintr-o simplă auzire s'au întors la calea cea dreaptă? Sau mai bine zis: nu dintr'o simplă auzire, ci după toate cele de mai înainte, căci dacă în cele zece se găsau fără simţire, totuşi au câştigat cevà, şi la urmă au arătat fără de veste rodul. Precum se petrece şi cu un copac, care de şi a primit zece lovituri cu toporul, totuşi n-a căzut, iară mai pe urmă dintr-o singură lovitură a căzut jos la pământ — aşà că tăetura nu deodată s-a făcut, adecă printr'o simplă lovitură, ci lovitura cea de pe urmă este rezultatul celor zece dinainte; de unde urmează că cel ce se uită la rădăcină ştie bine că acesta va fi rezultatul, pe când cel ce se uită în sus spre ramurile copacului, nu poate şti cu siguranţă — tot aşà şi în cazul de faţă. Ba încă de multe ori chiar şi o sumedenie de doftori au îndopat pe bolnav cu fel de fel de doftorii, fără nici un folos, şi tocmai la urmă venind un altul, a vindecat pe bolnav, — dară vindecarea nu este rezultatul sau lucrul numai a acestuia de pe urmă, ci şi a celor mai dinainte, cari au combătut boala. Aşà că chiar dacă pentru moment n-am puteà arătà roadele

auzirei propoveduirei noastre, mai pe urmă totuşi vom arătà. Cum că vom arătà, sunt foarte convins, căci nu se poate ca după atâta dragoste de a ascultà, şi după atâta zel să iasă cinevà fără nici un folos, — ceia ce să nu fie, — ci toţi făcându-ne vrednici de sfaturile şi îndemnurile lui Christos, să ne silim a ne învrednicì de veşnicele bunătăţi întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, să cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Şi în casa mare nu sunt numai vase de aur şi de argint, ci şi de lemn, şi de lut, şi unele sunt spre cinste, iară altele spre necinste. Deci, de se va curăţì cinevà pre sine dintru acestea, va fi vas de cinste sfinţit, şi de bună treabă stăpânului, spre tot lucrul bun gătit". (Cap. 2, 20. 21).

Pe mulţi oameni îi tulbură şi acum ideia, că de ce încă cei răi nu sunt nimiciţi, ci stau nesupăraţi? Sunt de sigur şi multe alte cauze, ca de pildă: ca să se prefacă, să se schimbe, ca prin pedeapsa unora să se dee exemplu celor mulţi, — aici însă Pavel spune lucrul aşà cum este în natură, zicând: „Şi în casa mare nu sunt numai vase de aur şi de argint, ci şi de lemn şi de lut". Precum într'o casă mare este o mare deosebire între vase, adecă între uneltile trebuitoare gospodăriei, tot aşà şi aici în lumea întreagă, căci el nu vorbeşte de biserică, ci de lumea întreagă. «Să nu-ţi închipui că eu vorbesc de biserică, căci aici, zice, toate vasele voiesc a fi de aur şi de argint, şi nici unul de lemn sau de lut, căci unde este trupul lui Christos, unde este biserica lui ceà slăvită, fecioară curată, neavând întinăciune, sau prihană, sau altceva de acest feliu (II, Cor. 11, 2. Efes. 5, 27) acolo nu trebuie a se găsì de

lemn şi de lut. Nu te tulbură, zice, dacă în lume sunt oameni şi răi şi spurcaţi, fiindcă şi într'o casă mare sunt şi vase netrebnice şi spurcate. Dară ce? Nu de aceiaşi cinste se bucură, zice, căci unele sunt spre cinste, iară altele spre necinste». Insă poate că vei zice: «Da! căci aici fie-care lucru îndeplineşte o trebuinţă, dară în lume ce trebuinţă este de cei răi?»

Apoi oare Dumnezeu nu-i întrebuinţază şi pe aceştiea spre altele? De pildă, omul vanitos clădeşte multe, deasemenea avarul, negustorul, cârciumarul şi stăpânitoriul, fie-care în feliul lor sunt ca nişte lucruri în lume, în timp ce vasul de aur nu poate fi ca unul din aceştiea, ci doară numai cât se perindă pe la mesele împărăteşti. Deci, nu spune apostolul, că răutatea este necesară, căci cum s-ar putea aceasta?—ci numai că şi cei răi au un lucru de împlinit. Dacă toţi ar fi de aur şi de argint, nu ar mai aveà nevoie de celelalte. De pildă: dacă toţi ar fi răbdători, nu ar fi nevoie de clădiri, dacă toţi ar fi străini de dezmerdări, nu ar fi nevoie de multele feluri de mâncări; s-ar îngriji toţi de strictul necesar, iară nu de clădiri strălucite. „Deci, de se va curăţì cinevà pre sine, dintru acestea, zice, va fi vas de cinste sfinţit". Ai văzut că spre a fi de aur sau de lut cinevà nu este de la natură, sau din vr'o silă oare-care materială, ci numai din voinţa noastră? Acolo de sigur că vasul de lut nu ar puteà deveni de aur, şi nici acesta nu ar puteà cădeà în starea de dispreţ a aceluia, pe când aici este mare de tot schimbarea sau prefacerea dintr'un feliu în celalalt feliu. Vas de lut erà Pavel, dară a devenit de aur, cum şi Iuda care fusese vas de aur, s-a făcut vas de lut. Aşà dară vasele de lut printre oameni sunt din cauza necurăţăniei, aşà că curvariul şi avarul sunt vase de lut.

Dară atunci cum de zice aiurea: „Avem comoara aceasta în vase de lut" (II. Cor. 4, 6), şi nu defaimă vasul de lut? Apoi acolo apostolul vorbeşte de însăşi natura vasului. Precum vasul de lut nimic alta nu este, de cât pământ ars în foc, tot aşà şi trupul nostru nimic alt nu este, de cât pământ învârtoşat prin căldura sufletului. Ceia ce el spune deci aici, aceasta însamnă: că adecă trupul nostru este un vas de lut. Şi cum că este de lut, se vede de acolo că de multe ori

se sparge şi se strică. Prin ce se deosebesc oare oasele de vasele de lut, fiind tot aşà de tari, şi tot aşà de uscate? Dară carnea prin ce se deosebeşte de pământ? Oare nu amândouă (vasul de lut şi trupul omului) sunt deopotrivă din apă? Insă, cum am fost spus, de ce atunci apostolul nu a defăimat trupul? Fiindcă acolo el vorbeşte de natura trupului, iară aici spune despre intenţiunea, sau libera noastră voinţă. „De se va curăţì cinevà pre sine dintru acestea“, zice, — şi încă nu pune expresiunea obişnuită καθάρῃ = curăţì, ci ἐκκαθάρῃ = a curăţì din rădăcină, adecă a curăţì de tot, — „va fi vas de cinste sfinţit, şi de bună treabă stăpânului, spre tot lucrul bun gătit“. Aşà dară acelea nu sunt de bună treabă, sunt netrebnice, de şi poate îndeplinesc o oare care slujbă, însă nu spre tot lucrul bun. «Spre tot lucrul bun gătit. Chiar dacă n-ar face binele, totuşi el este destoinic de a face bine, este primitoriu. Trebuie, deci, a'l pregătì spre ori-ce, chiar spre moarte, sau spre mucenie, sau spre feciorie, sau spre ori-ce lucru bun».

„Iară de poftele tinereţilor fugi“ (Vers. 22). Poftele tinereţilor nu sunt numai poftele cele ale curviei, ci ori-ce poftă absurdă a tinereţei. Auză cei îmbătrâniţi, că nu trebuie a face nimic din cele ale tinerilor. Chiar de ar fi cinevà batjocoritoriu, sau ar iubì stăpânicea, sau banii, sau trupurile, sau ori-ce alta de acest feliu, este poftă prostească a tinereţei, căci atunci nici inima nu este statornică, nici mintea nu este la locul său, ci sărită din scaun, şi numai de cât se întâmplă de acestea, care dupre expresiunea obişnuită sunt: «fantazii de ale tinereţei». „Fugi de acestea, zice, şi urmează dreptatea, credinţa, dragostea, pacea, cu toţi cei ce chiamă pre Domnul din inimă curată“. Prin expresiunea „dreptatea“ el înţelege virtutea în general, adecă evseviea în vieaţă, credinţă, dragoste, blândeţă.

Dară oare ce va să zică: „cu toţi cei ce chiamă pre Domnul din inimă curată?“ Adecă «să ai curaj nu în cei ce îl chiamă cum s-ar brodì, ci cu cei nebănuiţi, cu cei curaţi la inimă, cu cei ce nu au nimic viclean în suflet, cu cei ce se apropie de noi cu pace,

cu cei ce sunt liniştiţi, cu aceia să te amestici, iară cu ceilalţi nu trebuie a fi blând, ci a fi în pace numai în cât este despre tine»[1]).

„Iară de întrebările cele nebune şi neînţelepte te fereşte" (Vers. 23). Ai văzut cum îl opreşte peste tot locul de dispute zădarnice? Aceasta o face apostolul, nu că doară Timotheiu nu era destoinic de a răsturnà întrebările cele nebune; erà îndeajuns de destoinic, căci dacă n'ar fi fost, i-ar fi zis pe faţă «sileşte-te de a fi vrednic pentru răsturnarea unor asemenea întrebări» ca atunci de pildă când i-a zis: „Până voiu venì la tine păzeşte cetirea .... ca acestea făcând, şi pre tine te vei mântuì, şi pre cei ce te vor ascultà" (I. Timoth. 4, 13. 16) — ci el ştieà că astfeliu de întrebări sunt fără nici un folos, şi deci erà deprisos cu totul de a se azvârlì în asemenea lupte zădarnice, de la care la urmă nimic nu va ieşi bun, de cât luptă, vrăjmăşie zădarnică, batjocori şi injurii (sudălmi). «Astfeliu de întrebări, ocoleştele» zice. Aşà că sunt şi alte întrebări, cum de pildă cele pentru sfintele scripturi, sau cele pentru credinţă, de la care nu-l opreşte.

„Că slugii Domnului nu i se cade să se sfădească" (Vers. 24). Aşà dară nu trebuie să se sfădească, şi nici să se certe în întrebări nebune, ci el trebuie a fi departe de asemenea certe. „Ci blând să fie cătră toţi", căci sluga Dumnezeului păcii cum s-ar puteà certà? Dară oare cum de zice aiurea: „Mustră cu toată poronca" (Tit. 2, 15)? şi aici iarăşi „Nimeni să nu dispreţuiască tinereţile tale", şi iarăşi „Ceartă-i pre ii aspru, ca să fie sănătoşi în credinţă" (Tit. 1, 13)? Apoi şi aceasta este rezultatul blândeţei, fiindcă certarea cea mai aspră, care mai cu samă poate aţiţa pe cinevà, este acea făcută cu blândeţă. Este cu putinţă de a te atinge de cinevà mai cu putere, tocmai când îi vei arătà o mare blândeţă, mai mult chiar dacă ai întrebuinţà o asprime fără măsură. „Învă-

[1]) *Notă.* Expresiunea din original „τὸ ἐξ αὐτοῦ = *cât este despre tine*, se găseşte şi la Romani 12, 18, şi de aceia vezi comentariile epist. cătră Romani pag. 377 şi 378".

ţător“ cătră toţi cei ce vor a fi învăţaţi, iară de eretici a se păzi, dupre cum zice aiurea: „de omul eretic după una şi a doua sfătuire te fereşte“ (Tit. 3, 10). „Suferitoriu“. Mai cu seamă aceasta trebue a aveà dascalul, fiindcă dealtmintrelea totul va fi zadarnic. Că dacă pescarii de multe ori nu prind nimic, de şi au aruncat mrejele toată noaptea, şi totuşi din această cauză nu se lasă de pescuire, apoi cu atât mai mult noi. Căci priveşte ce se petrece: se întâmplă de multe ori, ca prin învăţătură neîntreruptă, sămânţa căzută să taie aşà zicând patima ce bântuie sufletul omului, fiindcă cel ce aude acelaşi lucru de mii de ori, va simţi cevà la urmă, de oare-ce nu este om care să auză cevà într'una, şi să nu simtă nimic. Este posibil, deci, ca tocmai atunci când urmează cinevà a simţi, să piardă totul, din cauză că noi ne-am lăsat sau ne-am lenit de a'l mai învăţà. Se petrece acelaşi lucru, ca şi cu un lucrător de pământ fără experienţă, care răsădind viţă de vie, o sapă în anul cel dintâiu, iară în anul al doilea şi al treilea fără a o lucrà caută a culege numai roadă, şi trecând trei ani fără să aibă vr'un folos, în al patrulea an desnădăjduit o lasă în părăsire, adecă tocmai atunci când poate ar fi putut să tragă vr'un folos din ostenelele sale.

„Cu blândeţă certând pre cei ce stau împotrivă“ (Vers. 25). Mai ales cel ce învaţă pe alţii trebuie a face aşà. „Cu blândeţă“ zice, căci nu este cu putinţă ca cel ce are trebuinţă a învăţa, să înveţe şi să cunoască cevà cu asprime şi cu cearta. De ar trebuì ca el să fie cu băgare de samă, totuşi fiind supărat, scârbit şi zăpăcit, nu va auzì nimic. Trebuie, deci, ca cel ce voieşte a ştì cevà din cele folositoare, mai înainte de ori-ce să se găsască cu mulţămire faţă de cel ce îl învaţă. Acest lucru nefiind observat mai dinainte, nu se va puteà face nimic din cele ce trebuie a se face, fiindcă nimeni nu va sta cu plăcere şi mulţămire în faţa unuia care-l batjocoreşte şi se poartă cu obrăznicie. Deci cum de zice aiurea: „De omul eretic după una şi a doua sfătuire te fereşte?“ Aici vorbeşte de omul ce nu se îndreaptă, de cel ce este nevindecabil de boala ce o are.

„Poate cândvà li va da lor Dumnezeu po-

căința spre cunoștința adevărului". Ceia ce el spune aici, aceasta însamnă: poate că va fi vr'o îndreptare; iară acest „poate" este zis cu privire la faptele lor cele nevăzute. Așà că trebuie a se depărtà de acelea numai, pentru care putem să ne pronunțăm lămurit, și pentru care suntem convinși, că dânșii nu se vor schimbà, ori-ce s-ar întâmplà. „Cu blândeță" zice. Ai văzut că astfeliu trebuie a ne apropiea de cei ce vor să învețe, că adecă nici-odată să nu fugim de converzațiuni mai 'nainte de a da dovadă?

„Și vor scăpà din cursa diavolului, prinși fiind ii de dânsul spre a lui voie" (Vers. 26). Bine a spus: „Prinși fiind" căci până acum dânșii stau în rătăcire. Privește cum învață pe ucenici de a fi umiliți, căci n'a zis «Poate cândva vei puteà tu a-i întoarce la pocăință», ci „Poate cândvà li va da lor Dumnezeu pocăință". Chiar de se face cevà, totul este al Domnului: tu răsădești, tu uzi, dară el samănă și face ca să producă roadă. Deci, nici-odată să nu ne închipuim că noi am fi convins pre cinevà, chiar dacă l-am fi atras poate la voința noastră. „Fiind prinși", zice, de dânsul spre a lui voie". Aceasta ar zice-o cinevà nu pentru dogme, ci pentru vieață mai cu samă, căci voința lui Dumnezeu este ca omul să aibă vieață curată și dreaptă. Dară uniia sunt prinși în cursa diavolului și din cauza vieței, și deci nu trebuie a fi față de dânșii cu asprime. „Poate cândva li va da lor Dumnezeu pocăință... și vor scăpà din cursa diavolului, prinși fiind de dânsul spre a lui voie", zice. Expresiunea „poate cândva" este rezultatul îndelungei lui răbdări, căci a nu face voința lui Dumnezeu, este din cauza unei curse diavolești. Că precum și struțu de și nu este prins din toate părțile, ci numai dintr'una — voiesc a zice, de picior — totuși se găsește sub stăpânirea celui ce i-a întins cursa, tot așà și noi chiar de n-am fi stăpâniți din toate părțile, adecă și din credință și din viață, ci numai din viață, suntem sub puterea diavolului, căci „nu tot cine-mi zice Doamne Doamne, va intrà întru împărăția lui Dumnezeu", și iarăși: „nu vă știu pre voi, duceți-vă de

la mine cei ce lucrați fără de legea“ (Math. 7, 21. 23).

Ai văzut care este folosul credinței, când stăpânul nu ne cunoaște pre noi? Căci și fecioarelor aceiași li-a spus: „Nu vă știu pre voi“. Care poate fi folosul fecioriei și a sudorilor celor multe, când stăpânul nu le cunoaște? Și în multe locuri găsim că pentru credință cu nimic nu ne invinovățăște, și că numai pentru o vieață stricată pedepsește, dupre cum și aiurea cu nimic nu ne învinovățăște pentru vieață, în timp ce pentru credință stricată pe mulți vedem pedepsiți, căci aceste două sunt legate între dânsele. Ai văzut, că atunci când noi nu facem voea lui Dumnezeu suntem prinși în cursa diavolului? Și nu numai din pricina unei vieți stricate, ci de multe ori, chiar numai din pricina unui singur defect, ne vom duce în gheena, dacă nu vom avea cu noi celelalte bunuri care să contrabalanseze. Fiindcă și fecioarele nu au fost învinovățite pentru curvie, sau preacurvie, sau invidie, sau zavistie, sau beție, sau rea credință, ci pentru lipsa unt-de-lemnului, adecă că nu făceau milostenie — căci unt-de-lemnul aceasta este. Dară și pre acei blăstămați, când zice: „Duceți-vă de la mine blăstămaților în focul cel veșnic“ (Math. 25, 41) cu nimic iarăși nu-i învinovățăște, de cât că și dânșii n-au hrănit pe Christos.

[1]) Ai văzut cum lipsa milosteniei duce pe cinevà în focul gheenii? Unde poate fi folositoriu, spune-mi, cel ce nu face milostenie? Postești pe fie-care zi? Dară și fecioarele acelea posteau, și totuși cu nimic nu s-au folosit. Te rogi? Și ce este aceasta? Căci rugăciunea fără milostenie este lipsită de roadă. Toate sunt necurate fără milostenie, toate sunt nefolositoare, și chiar cea mai mare parte din virtute este știrbită. „Cel ce nu iubește pe fratele său, zice, nu știe pe Dumnezeu“ (Ioan 4, 8). Cum iubești tu pe fratele tău, când nu voiești a'l împărtășì cu nimic din lucrurile acestea mici și nebăgate în samă? Spune-mi, te rog: te porți cu înțelepciune? Și pentru ce? Nu cumvà poate fiindcă te temi de osândă? Nici de cât, ci faci așà, ca fiind cevă natural; fiindcă dacă te porți cu înțelepciune de frica osândei, și suferì pentru aceasta o așà de mare greu-

[1]) *Partea morală.* Despre eleimosină, și despre avariție. (*Veron*).

tate, apoi cu atât mai mult trebuia ca să faci milostenie. Fiindcă nu este tot una: a te stăpânì de fapta banilor, cu a te stăpânì de pofta trupurilor, de vreme ce pentru aceasta din urmă şi năcazul este mai mare. Şi de ce? Fiindcă pofta trupurilor este de la natură, şi este împrăştieată aşà zicând, şi sădită în trupul nostru, pe când pofta banilor de loc. Aceasta şi este, că noi putem a ne asemănà lui Dumnezeu, adecă a milui şi a ne milostivì faţă de fratele nostru; iară dacă aceasta n'o avem, apoi suntem lipsiţi de totul. El n'a spus: «dacă veţi postì, deopotrivă vă veţi face cu Tatăl vostru». N'a spus: «dacă veţi fi feciorelnici, sau de vă veţi rugà veţi fi deopotrivă cu Tatăl vostru»; nimic din acestea, zic, n'a spus, fiindcă nici Dumnezeu nu face cevà dintr'ânsele, însă ce a spus? „Fiţi milostivi, zice, Precum şi Tatăl vostru este milostiv“ (Luca 6, 36). Acesta este lucrul lui Dumnezeu. Şi dacă nu ai cu tine aceasta, apoi ce ai? „Milă voiesc, zice, şi nu jărtfă“ (Osiè 6, 6). Dumnezeu a făcut ceriul, a făcut pământul, a făcut marea. Mari sunt acestea şi vrednice de înţelepciunea lui; însă cu nimic din acestea n'a atras la sine natura omenească, ca prin mila şi prin filantropiea lui. Şi dacă acesta este lucrul puterei şi a bunătăţei sale, apoi cu atât mai mult încă, că şi rob s'a făcut. Oare nu pentru aceasta mai cu samă suntem plini de admiraţiune pentru dânsul? Şi nu pentru aceasta mai cu samă ne apropiem de el?

Nimic nu atrage atât pe Dumnezeu, ca mila, pentru care toţi prorocii vorbesc multe. Şi când zic milă, nu înţeleg pe acea milă unită cu lăcomie sau avariţie, căci aceasta nu este milă. Căci nici maslinul nu dă dintrânsul ramure de spini, ci de maslin, dupre cum şi mila nu poate naşte dintrânsa ramura avariţiei, sau a nedreptăţei, sau a răpirei. Nu defăimà milosteniea, şi să nu o faci aşà feliu, ca ea să fie acuzată de toţi. Că dacă de aceia răpeşti avutul unuia, ca să faci milostenie altuia, nimic nu poate fi mai rău ca o astfeliu de milostenie. Când ea este zămislită în răpiri, aceasta nu este milostenie, ci mai mult o barbarie, mai mult o cruzime. Aceasta este batjocoră îndreptată asupra lui Dumnezeu. Dacă cel ce a proadus lui Dumnezeu din cele mai mici ale sale — Cain — şi a fost respins, dară încă pe cel ce-i proaduce din cele străine, cum nu'l va respinge? Proaducere nimic altă nu este de cât jărtfă, şi nici de cum

necurăție. Cu mânele murdare tu nu îndrăznești a te rugà; și când îi proaduci murdărie și necurăție din răpire, nu o crezi aceasta ca ceva rău? Mânile nu îngădui de a-ți fi pline de murdărie și necurăție, ci le faci curate, și numai așà proaduci cu ele jertfă, — de și murdăriea aceasta nu are nici-o vinovăție, pe când ceialaltă murdărie este demnă de învinovățire și defăimare.

Deci, să nu ne gândim numai la aceia, ca adecă să ne rugăm lui Dumnezeu și să-i proaducem jărtfe cu mânile curate, ci ca și cele proaduse să fie curate. Căci dealtfeliu este ceva de rîs; este ca și cum cineva spălând tablaua ar încărca-o apoi de daruri murdare și necurate, — și atunci spune'mi, oare ceia ce el face, nu este de rîs? Fie-ți mânile curate, însă nu numai cu apă să le speli, ci mai 'ntâi și cu dreptatea, căci aceasta mai cu samă este curățiea mânilor. Iară dacă noi suntem plini de nedreptate, de mii de ori de le-am spălà cu apă, nici un folos nu vom aveà. „Spălați-vă, zice, curățiți-vă" Dară ce? oare a zis: «duceți-vă la rîuri, sau duceți-vă la băi, sau la lacuri»? Nimic din toate acestea, ci „ștergeți răutățile din sufletele voastre". (Isaia, 1, 16), adecă «faceți-vă curați, căci aceasta izbăvește pe cineva de murdărie, aceasta este adevărată curăție». Curățiea aceea, nu aduce nici un folos, pe când aceasta ni procură curaj către Dumnezeu. Curățiea aceea este cu putință de a aveà și preacurvarii și tâlharii, și criminalii, și ticăloșii, și bărbații cei tâmpi, și curvarii și cei ce trăiesc veșnic în curvii, și mai ales aceștiia. Căci mai cu samă aceștiià sunt cari se îngrijesc mai mult de cât toți de curăția trupului, mirosind veșnic a parfumuri, și veșnic șterg așà zicând mormântul lor de pe dinafară, căci trupul lor este un adevărat mormânt, fiindu-li mort sufletul dinăuntru. Așà că unei astfeliu de curății sunt părtași și aceștiia, iară curățeniei dinăuntru de loc.

Nu este un lucru mare dacă 'ți speli trupul; această curățenie este obiceiu Judaic, nefolositor în totul, pe câtă vreme nu este curățiea dinăuntru. Fie de pildă cineva care are pe trup rană puroioasă, sau niscare-va tăieturi, și spele'și trupul. Ei, și care poate fi folosul? Care e sfârșitul? Dară dacă partea de dinafară a trupului fiind afundată în apă, prin aceasta cu nimic nu se va puteà folosi rana cea puroiată, apoi când și în

suflet se găsește o asemenea rană, cu ce am puteà fi folosiți prin curățirea trupului? Cu nimic. Avem nevoie de rugăciuni curate, iară rugăciunile nu sunt curate, pe câtă vreme sufletul ce le face este necurat. Și nimic nu face sufletul atât de necurat, ca avariţiea și răpirea.

Dară sunt uniia cari făcând mii de răle în cursul zilei, totuși către sară spălându-se întră în biserică, și cu multă îndrăzneală întind mânele spre ceriu, ca și cum pare-că totul a lepădat de la dânșii prin spălarea cu apă. Dacă ar fi așà, negreșit că mare folos ar fi, când noi pe fiecare zi ne spălăm. Dacă ar fi așà, nici eu nu a-și încetà de a vă supărà necontenit cu băile, dacă, zic, ne-ar face curați și ne-ar scăpà de păcate. Insă, iubiților, toate acestea sunt de rîs, sunt bârfiri, sunt păpușării și jucării copilărești.

Dumnezeu nu disprețuiește murdăriea trupului, ci necurățeniea sufletului, căci ascultă ce spune el: „Fericiți cei curați“ poate cu trupul? Câtuși de puțin, însă ce? „cei curați, zice, cu inima, că aceia vor vedeà pe Dumnezeu“. (Math. 5, 8); iară Prorocul zice: „Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule“. (Ps. 50, 12), și iarăși: „Spală de răutate inima ta“. (Ierem. 4, 14).

Mare bun este, iubiților, de a se găsì cineva totdeauna în obișnuița celor bune. Dară tu privește cât de mici sunt acestea, și nefolositoare; că după ce sufletul a fost mai dinainte stăpânit de oarecare obiceiuri, nu se depărtează, și nici că poate suferì să se apropie de rugăciune, dacă n'a îndeplinit acele obiceiuri mai dinainte. De pildă iată ce spun: ni-am făcut obiceiul de a ne spălà și a ne rugà, și nu este cu putință de a face aceasta nespălați; nu ne rugăm cu plăcere, dacă vom face aceasta cu mânile nespălate, ca urmând a necinstì pre Dumnezeu, și suntem cu cugetul ne'mpăcat. Dară dacă acest lucru de nimic ne stăpânește cu atâta tiranie, și numai de cât îl îndeplinim pe fiecare zi, apoi dacă și în obiceiul milosteniei ne-am găsì tot așà, și am regulà ca și acest obiceiu să-l îndeplinim pururea, de sigur că am reușì a ne deprinde ca niciodată să nu întrăm cu mânile goale în casa de rugăciuni. Mare este cu adevărat tiraniea obișnuinței atât în cele bune, ca și în

cele răle, căci la urmă nici nu mai avem nevoie de osteneală, de vreme ce suntem traşi de dânsa.

Mulţi au căpătat obişnuiţa de a se pecetlui, aşà zicând, pre dânşii deseori cu semnul sfintei cruci, şi nu mai au nevoie de cineva care să li aducă aminte, ba încă şi mintea de multeori se învârteşte pe aiurea, şi totuşi mâna ca fiind pare-că mişcată de un dascal al obişnuinţei, se ridică automat spre a face semnul sfintei cruci. Mulţi au căpătat obişnuinţa de a nu se jurà, şi nici de voie şi nici de nevoie nu se jură. Deci, să căpătăm şi noi obiceiul de a face milostenie. Câte ostenele ar trebuì să punem spre a aflà doftoriea aceasta? Căci spune-mi: dacă n'ar fi mângâerea aceasta a milosteniei, iară noi păcătuind mult ne-am face pre noi înşi-ne vinovaţi de osândă, oare nu ne-am plânge pe toate căile? Oare n-am zice: «fie ca prin bani să spălăm păcatele» şi totul am cheltuì, sau «fie ca prin bani să depărtez de la mine mânica lui Dumnezeu» şi nu am cruţà nimic din ceia ce avem? Deci dacă noi facem aşà în boală, dară încă dacă s'ar puteà cumpărà moartea, oare nu am da toate averile? De şi, priveşte filantropiea lui Dumnezeu, cât de mare este: că nu 'ţi-a dat dreptul de a cumpărà moartea aceasta momentană, ci moartea cea veşnică. «Tu nu cumperi vieaţa aceasta, zice, ci acea veşnică. Pe aceea 'ţi-o vând, iară nu pe aceasta. Nu'mi bat joc de tine, căci dacă ai primit-o aceasta, n-ai primit nimic. Eu ştiu că aceea este mare. Nu tot aşà însă fac cei ce cârciumăresc cele din lume Căci dânşii îşi bat joc de cei ce voiesc, şi în locul unui lucru mare dau unul mic. Dară eu nu fac aşà». Căci spune-mi: dacă cineva s'ar duce la un negustoriu, care ar aveà două pietre, din care una proastă, iară ceialaltă de mare preţ, şi după ce a plătit preţul celei proaste, la urmă a luat pe cea mare, oare pentru aceasta l-ar puteà învinovăţì cineva? De loc, ci încă mai mult l-ar admirà. Tot aşà şi acum ni stau înainte două vieţi: vieaţa aceasta trecătoare, şi acea veşnică, şi pe amândouă le vinde Dumnezeu, însă nouă ni vinde pe aceasta, iară nu pe aceea. De ce dară să ne neliniştim ca şi copiii cei proşti, când noi luăm pe cea de preţ? Aşà dară se poate cumpărà vieaţa veşnică cu bani? Da! Când însă noi o cumpărăm cu banii noştri, iară nu cu bani străini, când nu întrebuinţăm viclenie în câştigarea lor. «Dară, zici

tu, la urmă sunt ai mei». Nu sunt ai tăi după răpire, ci sunt ai celui de la care i-ai răpit. Sunt bani străini, chiar dacă ai fi tu de o mie de ori stăpân, căci nu sunt ai tăi nici aceia cari ți-i lasă cineva în depozit, iară el s'a dus departe, de și se găsesc la tine. Deci dacă nu sunt ai noștri nici chiar aceia pe cari i-am primit în depozit dați cu bună voea stăpânului lor, și nici chiar pe timpul cât îi avem la noi, apoi cu atât mai mult nu sunt ai noștri cei pe cari îi răpim fără de voea celor ce-i au. Acela este stăpânul lor, chiar de i-ai aveà de mii de ori. Ai noștri sunt numai virtutea adevărată, iară banii dacă nici cei cari sunt ai noștri, nu sunt ai noștri, cu atât mai mult cei străini, ci astăzi ai noștri, mâini nu mai sunt ai noștri. Virtutea însă este a noastră, ea nu este în pagubă ca aceia, ci întreagă se găsește în totdeauna. Aceasta să o câștigăm, iară banii să-i disprețuim, ca astfeliu să putem a ne învrednici de bunurile cele adevărate. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim, prin charul și filantropiea Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veci vecilor. Amin.

OMILIA VII

„Și aceasta să știi, că în zilele cele deapoi vor venì vremi cumplite. Că vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de argint, măreți, trufași, hulitori, de părinți neascultători, nemulțămitori, necurați, fără de dragoste, clevetitori, neînfrânați, nedumestici, neiubitori de bine, vînzători, obraznici, îngâmfați, iubitori de desfătări mai mult de cât iubitori de Dumnezeu, având chipul bunei credințe (evseviei), iară puterea ei tăgăduind, și de aceștiia te ferește. Că dintr'aceștiia sunt de cei ce se vâră prin case și robesc pre femeile cele îngreuiate de păcate, cele ce

se poartă cu multe feluri de pofte; care pururea se învaţă, şi nici-odată la cunoştinţa adevărului a venì nu pot". (Cap. 3, 1—7).

In întâea epistolă ziceà că: „Duhul arătat grăieşte, că în timpii cei deapoi se vor depărtà uniia de la credinţă". (I. Timoth. 4, 1), şi tot în aceeaşi epistolă în alt loc tot aceeaşi proroceşte, ca ceva care se va petrece în timpul de pe urmă. Deci şi aici tot aceia face, zicând: „Şi aceasta să ştii, că în zilele cele de pe urmă vor venì vremi cumplite". Şi nu numai în timpurile de pe urmă, ci chiar şi în timpurile dejà venite, dupre cum zice: „In ce chip Ianni şi Iambri s'au împotrivit lui Moisi". (Cap. 3, 8). Şi iarăşi mai sus zice: „Şi în casa mare nu sunt numai vase de aur şi de argint". Dară oare de ce face el aceasta? Ca să nu se tulbure Timotheiu, sau vr'unul din noi, când vedem că în lume sunt şi oameni răi. «Că dacă pe timpul lui Moisi, zice, au fost oameni răi, şi că vor fi şi după aceasta, nu este nimic de mirare dacă se găsesc şi în timpul nostru.»

„In zilele cele de apoi vor venì vremi cumplite", adecă foarte răle. Şi cum vor fi timpuri răle? Aceasta o zice nu doară defăimând zilele, nici timpurile, ci pe oamenii cei din acele timpuri. Că şi noi avem obiceiu de a spune de timpuri răle, sau bune, de la împrejurările ce se petrec atunci, sau de la oamenii contimporani. Şi după ce spune de acele timpuri, imediat pune cauza tuturor acelor răle, rădăcina şi sorgintea de unde se nasc toate celelalte, când cineva nu are în vedere cele ale aproapelui, ci numai pe cele ale sale, sau mai bine zis, când neglijază pe ale amândurora, căci el atunci nu se gândeşte nici la ale sale. Că dupre cum cel ce are în vedere pe ale aproapelui său, va regulà bine şi pe ale sale. tot aşà şi cel ce dispreţueşte pe ale aceluia, le va dispreţuì şi pe ale sale proprii. Căci dacă suntem mădulări unul altuia, apoi mântuirea aproapelui nu este numai a lui, ci şi a celorlalte mădulări, precum şi vătămarea nu stă numai la acela, ci îşi întinde durerile la toate celelalte

mădulări. Dacă suntem zidire, ceia ce ar suferì o parte, va vătămà şi restul zidirei, iară dacă aceà parte este puternică, ea va puteà purtà şi pe celelalte.

Intocmai aşà şi în biserică. Ai trecut cu vederea, sau ai dispreţuit pe fratele tău? Pe tine singur te-ai nedreptăţit. Cum? Apoi tu singur ai suferit o vătămare nu mică. Că dacă cel ce nu împărtăşeşte pre cel sărac cu câţiva pitaci se duce în gheena, dară oare cel ce vede pe fratele său primejduindu-se în cele mai trebuitoare, şi nu-i întinde mână de ajutoriu, oare nu va pătimì mai mult de cât acela, dupre cum şi paguba a fost în lucruri mai mari?

„Că vor fi oameni iubitori de sine" zice. Dară tocmai cel iubitoriu de sine, este care nu se iubeşte pre sine, în timp ce acel ce iubeşte pe fratele său, acela este care se iubeşte pre sine. Din iubirea de sine izvorăşte filarghiriea sau iubirea de argint. Că chiar pe dragostea cea mai întinsă şi împrăştiată în toate părţile, în scurt timp o umileşte boala acea grozavă a iubirei de sine. „Iubitori de argint". Din iubirea de argint se naşte mândriea, din mândrie dispreţuirea, din dispreţuire blasfemiea, din blasfemie pierderea de ori-ce ruşine şi în fine necredinţa. Dealtmintrelea tot cel ce se înalţă pe sine contra oamenilor, uşor apoi se va înălţà şi contra lui Dumnezeu. Astfeliu se nasc şi păcatele; de multe-ori de la cele mai de jos, ajung până la cele mai de sus. Cel ce este smerit către oameni, cu atât mai mult va fi smerit către Dumnezeu. Cel ce este blând către cei deopotrivă cu el, cu atât mai mult va fi către Dumnezeu, iară cel ce dispreţueşte pe cei deopotrivă cu el, în trecerea timpului va dispreţuì şi chiar pe Dumnezeu.

[1]) Deci, iubiţilor, să nu ne dispreţuim unii pre alţii, căci aceasta este o învăţătură rea, care ne va învăţà a dispreţuì pe Dumnezeu. Dară chiar prin faptul că ne dispreţuim unii pre alţii, noi dispreţuim pe Dumnezeu, care ne-a poroncit de a arătà unii altora cea mai mare dragoste. Dară dacă voiţi, vă voiu face acea-

[1]) *Partea morală*. Cel ce se învaţă a dispreţuì pe oameni, cu uşurinţă va dispreţuì şi pe Dumnezeu, şi contra iubitorilor de argint. Că noi trebuie a ne îndemna unii pre alţii, şi despre femeile văduve, cum datoresc în ceia ce le priveşte de a creşte şi îngrijì de copiii lor dupre Dumnezeu. (*Veron*).

sta învederată şi prin exemple. Cain a dispreţuit pe fratele său, şi imediat a dispreţuit şi pe Dumnezeu. Cum l-a dispreţuit? Priveşte cât de batjocoritoriu răspunde lui Dumnezeu: „Au doară păzitoriu sunt eu fratelui meu". (Facere 4, 9)? Isav deasemenea a dispreţuit pe fratele său, şi la urmă a dispreţuit şi pe Dumnezeu. De aceia şi zicea Dumnezeu că: „Pre Iacob l-am iubit, iară pre Isav l'am urît". (Mal. 1, 2. 3), pentru care şi Pavel zice: „Să nu fie cineva curvariu sau spurcat ca Isav." (Ebrei 12, 16). Pe Iosif l-au dispreţuit fraţii, cari la urmă au dispreţuit şi pe Dumnezeu. Israiliţii au dispreţuit pe Moisi, şi de aceia au dispreţuit şi pe Dumnezeu. Tot aşa şi fiii lui Eli dispreţuiau poporul, şi dispreţuiau şi pe Dumnezeu.

Voieşti poate a vedeà şi contrariul? Abraàm a cruţat pe Lot nepotul său, şi în acelaşi timp a ascultat şi de Dumnezeu, iară aceasta se învederează din ascultarea lui, când i s'a cerut de a jărtfi pe fiul său Isaac, şi din toate celelalte virtuţi ale sale. Şi iarăşi: Abel a fost evlavios şi cu bună cuviinţă cătră fratele său, şi evlavios a fost şi cătră Dumnezeu. Să nu ne dispreţuim deci unii pe alţii, ca să nu ne învăţăm a dispreţuì şi pe Dumnezeu. Cel obraznic cu oamenii, va fi obraznic şi cu Dumnezeu. Să ne cinstim unii pe alţii, ca să ne învăţăm a cinsti şi pe Dumnezeu. Deci, când iubirea de argint şi iubirea de sine, şi lipsa de ruşine se întrunesc la un loc, apoi atunci ce mai lipseşte pentru pierderea totală a individului? Totul s'a stricat atunci, şi din toate părţile curge mocirla ceà puturoasă a păcatelor.

„Nemulţămitori" zice. Şi cum ar putea fi mulţămitoriu iubitoriul de argint? Cui ar puteà fi mulţămitoriu? Nimănui, fiindcă pe toţi îi crede de duşmani, de vreme ce voieşte a răpì averile tuturor. De ţi-ai deşărtà toate averile unui asemenea om, nu-ţi va arătà nici-o mulţămire; se scandalizază încă că nu ai mai mult, şi că nu l-ai făcut stăpân pe mai multe. De l-ai face stăpân peste lumea întreagă, nu-ţi va arătà nici-o mulţămire, căci el crede că n'a luat nimic. Pofta acestui rău este fără saţ, este aşà zicând pofta unei boale primejdioasă, căci aşà feliu sunt poftele boalelor. Şi cel bolnav de friguri nu poate nici-odată a se săturà de băutură, ci pururea se găseşte stăpânit de poftă. Beţivul nici-odată nu se satură,

ci veşnic este însătat. Tot aşà şi cel îndrăgostit de bani, nici-odată nu-şi satură pofta de bani, şi de i-ai deşărtà toate averile, el nici-odată nu-ţi va arătà vr-o mulţămire. Numai aceluia poate i-ar arătà, care i-ar dà pe cât el voieşte, dară aceasta nimeni n-ar putea-o face, căci nici el n-are o măsură de cât voieşte, şi prin urmare nimeni nu-i va puteà mulţămi.

Nimeni nu poate fi atât de nemulţămitoriu ca iubitoriul de argint, nimeni nu poate fi atât de fără simţire şi fără recunoştinţă, ca iubitoriul de bani. El este duşmanul lumei întregi. Se necăjeşte în sine că sunt oameni pe pământ, căci el voieşte ca totul să fie pustiu, iară dânsul să aibă pe ale tuturor. Şi multe de acest feliu îşi închipuie în mintea lui. Dacă de pildă este cutremur de pământ, el zice în sine: «dacă s-ar îngropà toate în pământ, la urmă eu singur le-aşi luà pe ale tuturor, dacă este cu putinţă. Dacă ar fi foamete sau boală, şi de s-ar pierde toate, afară de aur; dacă ar fi vr'un naufragiu pe mare, sau vr'o revărsare şi înecare de mare», şi în fine mii de asemenea nenorociri făureşte în mintea sa, iară cevà bun, nimic, căci el doară doreşte în sufletul său cutremure, şi trăsnete, războaie şi boale, şi toate cele de acest feliu.

Spune-mi însă, nenorocitule şi vrednicule de jale, şi mai rob de cât toţi robii: dacă ar fi toate aur în lumea aceasta, oare te-ar mântui pre tine aurul, fiind prăpădit de foame? Dacă ar fi un cutremur şi s-ar scufundà întreaga lume, oare te-ai izbăvi de această poftă vătămătoare? Nefiind om pe pământ, la nimic nu-ţi va folosì vieaţa cu toate ale ei. Să ne închipuim că deodată fără de veste toţi oamenii de pe pământ ar dispăreà, şi că argintul şi aurul lor ar trece automat în stăpânirea ta, — fiindcă aceşti oameni îşi închipuie în mintea lor lucruri nebune şi peste putinţă — şi bogăţiea acelora, aurul, argintul, hainele cele de mătasă, cele aurite, toate în fine ar intrà automat în mânile tale. Ei! şi care-ţi va fi folosul? Atunci mai cu samă te-ar găsì moartea, nefiind nici pitari, nici lucrători de pământ, ci numai fiare sălbatece şi demoni cari îţi sperie sufletul. De sigur că şi acum îţi stăpânesc demonii sufletul, şi încă poate mulţi, atunci însă te-ar pune în uimire, şi de îndată te-ar pierde. «Dară, zici tu, eu aşi voì ca să fie şi lucrători de pământ, şi făcători de pâne, însă ar trebuì

ca şi cu dânşii să cheltuiesc» — atât de nesăţioasă este dorinţa aceasta. Şi ce ar puteà fi mai de rîs ca aceste vorbe? Ai văzut în ce strâmtorare se găseşte el? Voieşte şi a aveà pe mulţi cari să-l slujască, dară se şi scârbeşte că cheltuieşte cu hrana lor, şi că cu chipul acesta i se împuţinează averea.

Dară ce? Spune-mi: oare voieşti tu ca oamenii să fie de peatră? Dară toate acestea sunt batjocori, valuri de mare, ameţală, furtună, vifor, şi tulburare mare a sufletului, căci el veşnic este înfometat, veşnic însătat. Spune-mi însă: oare pe un astfeliu de om nu l-am plânge, şi nu ni-ar fi milă de el? Când aşa ceva se petrece cu trupurile omeneşti, şi se crede a fi cea mai grozavă osândă — numită de doftori foame câinească — când cinevà îndopându-se într'una, nu se izbăveşte totuşi de a fi îmfometat; — dară dacă se petrece aceasta cu sufletul, oare nu vom plânge pe un asemenea om? Foame câinească a sufletului este iubirea de argint, care umple cu multe pe suflet, dară nici-odată nu-l mulţămeşte, ci pururea este stăpânit de acea poftă. De ar trebuì să bea unul ca acela chiar din acea buruiană numită elebor ἐλλέβορον = elebor, buruiană de leac pentru smintire), sau de a suferì ceva de mii de ori mai greţos, numai ca să se poată izbăvì de această patimă, oare n'ar trebuì ca să primească aceasta cu bunăvoinţă? Nu poate fi în lume atâta mulţime de bani, în cât să poată săturà pântecele cel nesăturat al iubitoriului de argint.

Dară oare nu ne vom ruşinà noi, dacă fiind vorba de bani, atât de mult uniia se entuziazmează, sau mai bine zis, se cuprind de o poftă nebună, iară când e vorba de Dumnezeu noi nu-i arătăm nici cea mai mică dragoste, de şi Dumnezeu esté pentru noi mai fără preţ ca argintul? Pentru argint oamenii sufăr şi nedormire, şi călătorii îndelungate, şi primejdii necurmate, şi ură, şi zavistii, şi în fine toate rălele, iară când e vorba de Dumnezeu noi nu suferim a se pronunţà asupră-ne nici cea mai mică vorbă, sau să suferim vre-o ură pentru dânsul. Iară de ar trebuì ca să apărăm pre vr'unul din cei nedreptăţiţi, noi sfiindu-ne de ura şi de primejdiile din partea stăpânitorilor, lăsăm în voea întâmplării pe cel nedreptăţit, aşà că luând de la Dumnezeu putere de a ajutà pe fratele nostru, noi am pierdut acea putere, pentru

că n'am voit de a fi urîţi de acei tirani. Şi cei mai mulţi imediat pun înainte vorbele: «ce'mi pasă mie, nu voiu a fi urît în zădar». Dară aceasta este a fi urît în zadar? Şi ce ar puteà fi mai bun de cât această ură? Pentru prieteniea şi dragostea lui Dumnezeu, ura oamenilor este cu mult mai bună dc cât prietenia lor. Căci când suntem iubiţi pentru Dumnezeu, noi suntem datori lui de această cinste, iară când suntem urîţi, atunci el ni este datoriu.

Iubitorii de bani ori cât ar iubì aurul, totuşi nu cunosc măsura iubirei, noi însă de am face ceva cât de mic, credem că totul am făcut; pe Dumnezeu nu-l iubim atât pre cât iubesc aceia aurul. Mare este învinovăţirea acelora, că au atâta dragoste pentru aur dară şi hula noastră este mare, pentru că nu avem atâta dragoste cătră Dumnezeu, pre câtă avem cătră pământ, — căci pământ este aurul, în formă metalică. Câtă cinste dăm pământului, nu dăm pe atâta stăpânului tuturor.

Să cunoaştem deci nebunia lor, şi să ne ruşinăm. Şi ce este, dacă noi poate nu suntem aşà de aprinşi după aur, dară nici de Dumnezeu nu ne temem mult? Din cauza avariţiei unii oameni îşi dispreţuiesc femeia, copiii, ba până chiar şi mântuirea lor, — de şi nu ştiu că vor puteà sporì averea lor, fiindcă de multe-ori, chiar pe când se găsesc în cele mai bune speranţe, părăsesc lumea fără de veste, de şi s'au muncit în zădar, — pe când noi ştiind bine că ne vom învrednicì de cel dorit de noi, dacă-l vom iubì precum trebuie a'l iubì, şi totuşi nici aşà nu-l iubim, căci s'a răcit în noi ori ce dragoste către aproapele, şi prin urmare şi cătră Dumnezeu, de oare-ce de la răcirea celei cătră aproapele vine şi răcirea celei cătră Dumnezeu.

Nu este, iubiţilor, om care să aibă o cugetare sănătoasă şi să nu ştie a iubì. Temeliea tuturor bunurilor este dragostea, dupre cum şi zice Mântuitoriul: „Intru aceasta se cuprinde toată legea şi Prorocii". (Math. 22,40). Dupre cum focul ce cade pe materii arzătoare totul nimiceşte, tot aşà şi căldura dragostei oriunde ar pătrunde, pe toate cele ce vatămă cuvântul lui Dumnezeu le nimiceşte, şi aşà face pământul curat şi prielnic pentru primirea seminţelor. Unde este dragoste, toate rălele sunt alungate. Acolo nu mai este

iubire de argint, care e rădăcina tuturor rălelor; nu mai este iubirea de sine, nu mai este mândriea, căci de ce s'ar mândri cinevà înaintea prietenului său? Nimic nu face pe om atât de umilit ca dragostea, căci servim pe prieteni ca slugi, şi nu ne ruşinăm, ci încă suntem chiar mulţămiţi de această slujbă. Banii nu-i cruţăm, ba de multe-ori nici trupurile, căci de multe-ori să şi primejduieşte cinevà pentru cel iubit.

Unde este adevărata dragoste, invidie nu poate fi, nici grăirea de rău, fiindcă nu numai nu defăimăm pe prieteni, ci încă şi când sunt defăimaţi îi apărăm, închizând gura defăimătorilor. Toate sunt în linişte, toate în pace, şi nici măcar urmă de ceartă sau luptă nu se vede, căci toate sunt încărcate de pace. „Implinirea legei este dragostea". (Rom. 13, 10), zice Pavel, aşà că nimic nu este displăcut. Căci, care sunt păcatele contra ei? Avariţiea, răpirea, invidiea, grăirea de rău, lipsa de ruşine, minciuna, jurământul fals; dară toate acestea sunt împrăştieate unde este dragoste. Işi calcă jurământul cei ce jură strâmb, şi cari voiesc a răpì; dară de la cel iubit nimeni nu se încearcă a'i răpi ceva, ci încă îi mai dă chiar din ale sale, căci noi simţim o mai mare mulţămire de a-i da, de cât de a-i luà.

Toate acestea le ştiţi voi cari aţi avut prieteni, — prieteni, zic, nu numai cu numele, nici numai de formă, ci dacă cineva a iubit precum trebue a iubì, dacă s'a lipit de dânsul; — iară dacă uniia poate nu ştiu, afle de la cei ce ştiu. Acum însă voiu povesti vouă din sfintele scripturi despre o prietenie minunată.

Ioanathan fiul lui Saul a iubit pe David: „Şi s'a legat sufletul lui Ioanathan, zice, cu sufletul lui David", iară când îi jălcà moartea, ziceà David de dânsul: „A căzut asupra mea dragostea ta, ca dragostea femeilor, spre moarte m-a rănit". (I. Impăraţi 18, 1. II. Imp. 1, 25. 26). Dară ce? Oare l-a invidieat vre-odată pe David? De loc, de şi poate ar fi fost nevoie de a'l invidieà. De ce? Pentru că din fapte vedeà cum împărăţiea veniă la David, dară el nimic n-a pătimit, căci n-a zis: «acesta este cel ce mă lipseşte pre mine de părinţasca împărăţie», ci încă lucrà împreună cu dânsul pentru luarea împărăţiei, şi deci nici pe tatăl său nu cruţà pentru prieten. Dară pentru

aceasta să nu creadă cineva pe Ioanathan de omorîtoriu de tată, căci el nu nedreptăţià pe tatăl său prin acea dragoste, ci numai cât stăpânià aşà zicând nedreptăţile şi comploturile urzite contra lui David. Mai mult îl cruţà, de cât îl nedreptăţià, că nu l-a lăsat pre el ca să sfârşască cu un omor nedrept. Voià de multeori chiar să moară pentru dânsul. Niciodată nu l-a acuzat, ci chiar şi pre tatăl său l-a adus la tăcere; nu l-a în[illegible]at, ci încă a lucrat împreună cu el. Nu numai că i-a dat bani, ci i-a mai dat şi mântuirea, ba chiar şi sufletul 'şi l-a pus pentru dânsul. Nu s'a sfiit de tatăl său pentru prieten, fiindcă acela urzà uneltiri nedrepte, iară acesta nu se ştieà cu nimic vinovat pre sine. Prieteniea lui erà cu cel drept. Astfeliu deci, erà Ioanathan. Să vedem acum şi pre David.

N-a avut timp ca el să 'şi arate recunoştinţa către Ioanathan, fiindcă Ioanathan a fost răpit de moarte mai 'nainte de a luà David împărăţieà, aşà că mai 'nainte de a veni la împărăţie cel ce pătimise, a încetat din vieaţă cel ce făcuse bine. Deci ce? Să vedem cum 'şi-a arătat—în cele ce erà cu putinţă—prietenia acest drept. „Frumos mi-ai fost mie foarte, minunată a fost dragostea ta, mai mult de cât dragosteà femeilor" zice. Dară oare numai atâta a fost—dealtmintrelea nici aceasta nu este puţin lucru—sau că poate dragostea lui a mers mai departe? Apoi iată că şi pre fiul aceluia, şi pre nepotul lui de multeori i-a scos din primejdii, aducându-şi aminte de dragostea şi binefacerea tatălui lor către dânsul, şi se găsau faţă de dânsul ca nişte nepoţi de ai fiului său, îngrijindu-se şi apărându-i.

O astfeliu de dragoste voiesc eu de a aveà noi cu toţii, şi cătră cei vii, şi cătră cei morţi. Audă aceasta femeile,—că eu mai ales zic, cătră cei morţi—acele femei, zic, care au trecut în a doua căsătorie, după ce au urît pe bărbatul dintâi, sau au necinstit patul răposatului. Acestea le spun, nu ca şi cum aşi oprì căsătoriea a doua, dară nici a o lăsà neîmpiedecată, fiindcă nu mă lasă nici pre mine Pavel, punându-mi frâu în gură, şi zicând femeilor: „Iară de s'a măritat fecioara n'a greşit". Şi ce zice încă? „Că mai fericită este de va rămâneà aşà". (I. Corinth. 7, 28. 40), astfeliu că este cu mult mai bine aceasta de cât aceia. Pentru ce? Pentru multe. Că dacă a nu se mărità de loc este cu mult mai bine de

cât a se mărită, de sigur că a nu se mărită de a doua oară este cu mult mai bine de cât a se mărită. «Dară, zici tu, unele n'au putut suferì văduviea, căci au căzut în nenorociri». Fiindcă n'au ştiut ce este văduviea. Văduviea nu este numai aceia de a nu se mărită de a doua oară, precum şi fecioriea nu este numai de a rămâneà nemăritată, însă ce? Duprecum principalul în feciorie este modestiea şi statorniciea în credinţă, tot aşà şi în văduvie principalul este de a trăì singuratec, a stăruì în rugăciuni, a se izbăvì de dezmerdări şi petreceri. „Iară ceea ce petrece întru desfătare, zice, de vie este moartă". (I. Timoth. 5, 6). Că dacă ar urmà ca cea rămasă văduvă să aibă prinprejurul său tot acelaşi vuet, şi tot aceleaşi fantazii, şi tot aceleaşi haine pe care le aveà pe când trăià bărbatul ei, apoi e mai bine să se mărite, căci nu relaţiile cu bărbat este ceva rău, ci iscodirea şi limbuţica. De aceia s'au întors unele ca acestea în urma satanei, fiindcă nu au ştiut să văduviască bine.

Voieşti poate să ştii ce este o văduvă, şi ce calităţi se cer de la dânsa? Ascultă pe Pavel ce spune: „De a crescut fii, zice, de a primit străini, de a spălat picioarele sfinţilor, de a ajutat celor necăjiţi, de a urmat la tot lucrul bun" (Ibid. 5, 10). Dară dacă după moartea bărbatului te dezmerzi în bogăţii multe, de sigur că nu vei puteà suferì văduviea. Strămută însă bogăţiea aceasta în ceriuri, şi atunci îţi va fi uşoară sarcina văduviei. «Dară dacă eu am copii, zici tu, moştenitori ai averei părinteşti»? Invaţă-i ca şi dânşii să dispreţuiască averile. Strămută pe acele ce ţi se cuvin ţie, şi opreşte pentru copii atâta pe cât li ajunge; învaţă-i apoi ca şi dânşii să fie mai buni de cât banii. «Dară, zici tu, dacă am o sumedenie de slugi şi de robi? Dacă am atâta aur, argint, şi aşà de multe lucruri? Cum voiu fi oare eu destoinică de a le păstrà, având nevoie de sprijinul barbatului»? Pretexte numai sunt acestea, dupre cum se învederează din multe părţi. Că dacă nu te-ai îngriji, sau mai bine zis dacă nu ai poftì averi, şi nici n'ai voì ca să ţi se sporiască bogăţiile, sarcina ţi-ar fi uşoară, căci cu mult mai greu este de a strânge, de cât de a păstrà. Deci dacă ai tăià pofta de a strânge, şi din cele ce ai dejà,

vei împărtăşi pre cei ce au nevoie, Dumnezeu te va sprijini cu puterea sa. Dacă cu adevărat tu zici acestea ca având sub îngrijirea ta clironomiea orfanilor, iară nici de cum nu ascunzi sub un astfeliu de pretext iubirea de argint, apoi atunci cel ce ţi-a poroncit de a creşte fii, şi cel ce ştie inimele, va face ca averea acelora să fie în siguranţă. Căci nu este nici o casă care fiind sprijinită pe eleimosină, să pătimiască cevà rău, şi chiar de ar pătimi pentru un timp, se va sfârşi totuşi cu bine. Aceasta va fi încă pentru fie-care casă mai mult de cât ori-ce pavăză şi suliţă.

Ascultă ce zice diavolul pentru Iob: „Au nu tu ai îngrădit cele deafară şi cele dinăuntru ale sale“ (Iob 1, 10)? Pentru ce oare? Ascultă pe Iob ce spune: „Ochiu am fost orbilor, zice, picior schiopilor, tată orfanilor“ (Ibid. 29, 15). Dupre cum cel ce nu se desparte pre sine de nenorocirile străine, chiar în ale sale nu va pătimi nici un rău, căci s'a învăţat dejà a suferi împreună, tot aşà şi cel ce nu voieşte a compătimi şi a se întristà de cele străine, în toate ale sale va pătimi rălele singur. Şi dupre cum se întâmplă şi cu trupul omului, când de pildă piciorul fiind rănit, mâna n'ar simpatizà, n'ar curăţi rana, n'ar pune doftoriile, şi n'ar spălà puroiul, de sigur că în aceleaşi răle se va găsi singură, — aşà că mâna, care fiind afară de ori-ce durere, şi n'a voit să slujască piciorului, ea singură va fi vinovată de patima ce o va suferi, că deacolo venind răul, va cădeà şi pe dânsa, şi de astă dată nu va mai fi vorba de slujbă adusă ei, ci de vindecare şi scăpare de primejdie, — tot aşà, zic, şi în cazul de faţă, cel ce nu voieşte a compătimi cu alţii, singur va suferi. „Ai îngrădit, zice, cele dinafară ale lui, şi cele dinăuntru“, şi nu îndrăzneà de a năvăli asupră-i. «Dară, zici tu, a pătimit multe răle». Insă rălele acelea au fost pricină a multor bunuri: îndoită i-a fost averea, plata i-a fost mai mare, mai mare i-a fost dreptatea, strălucite cununile, minunate i-au fost premiile, şi atât cele duhovniceşti cât şi cele pământeşti i-au sporit. A pierdut fiii săi, dară a primit fii, nu pe aceia, ci pe alţii în locul lor, iară pe aceia i-a mântuit întru înviere. Dacă i-ar fi primit tot pe aceia, i s'ar fi împuţinat lui numărul, acum însă dându-i-se alţii în locul

acelora, îi va prezentà şi pe aceia la înviere. Dară toate acestea s'au petrecut prin faptul că el se îndeletnicià cu facerea milosteniei, pe care o întrebuință la ori-ce ocazie, — ceia-ce şi noi să facem, ca astfeliu să ne învrednicim de aceleaşi bunuri, prin charul şi filantropiea Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

„Şi aceasta să ştii, că în zilele cele de apoi vor fi vremi cumplite, că vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de argint, măreţi, trufaşi, hulitori, de părinţi neascultători, nemulţămitori, necuraţi, fără de dragoste, neprimitori de pace, clevetitori, neînfrânaţi, nedomestici, neiubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfaţi, iubitori de desfătări mai mult de cât iubitori de Dumnezeu". (Cap. 3, 1—4).

Dacă cinevà se necăjaşte astăzi pe eretici, gândească-se că din început s'au petrecut de acestea, pururea furişând diavolul minciuna în locul adevărului. Dumnezeu din început a făgăduit cele bune, dară a venit şi diavolul cu făgăduinţi. Dumnezeu a sădit Paradisul, dară diavolul a amăgit pe Eva, zicând: „Veţi fi ca Dumnezei". (Facer. 3, 5). Fiindcă cu nimic nu dovedeà prin fapte, el făgăduieşte cele mari prin cuvinte, căci astfeliu sunt înşelătorii. După aceasta au fost Cain şi Avel, apoi fiii lui Sith şi fetele oamenilor, Cham şi Iafet; Abraám şi Faraon, Iacob şi Isav, şi până la cea de pe urmă aşà este, Moisi şi magii, Prorocii şi pseudoprorocii, Apostolii şi pseudoapostolii, Christos şi Antihrist. Deci şi mai 'nainte şi după aceia aceleaşi au fost. Atunci au fost Theudas, atunci Simon, atunci şi apostolii, cum şi cei de pe lângă Ermoghen şi Filit. Deci, nu a fost timp, când diavolul să nu fi furişat minciuna

în locul adevărului Prin urmare să nu ne necăjim pentru aceasta, căci din început s'au petrecut așà. De aceia ziceà apostolul: „Aceasta să știi, că în zilele cele deapoi vor venì vremi cumplite. Că vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de argint, mărcți, trufași, hulitori, de părinți neascultători, nemulțămitori, necurați, fără de dragoste." Așà dară cel nemulțămitoriu este necurat, și cu drept cuvânt, căci cel nemulțămitoriu către binefăcătorul său, cum va puteà fi recunoscătoriu către alții? Cel nemulțămitoriu este fără de dragoste, el este neprimitoriu de pace. „Clevetitori" zice, adecă grăitori de rău, căci cei ce nu văd la dânșii nimic bun, având oare-cum ca o mângâere pentru dânșii de a defăimà bunul nume al altöra, fac prin aceasta mii de păcate.

„Neînfrânați" și cu limba, și cu pântecele, și cu toate celelalte. „Nedomestici" de unde vine apoi cruzimea, când cineva este iubitoriu de argint, când este iubitoriu de sine, când este nemulțămitoriu, când este neînfrânat. „Neiubitori de bine, vînzători, obraznici". „Vânzători" ai prieteniei, „obraznici", adecă fără nici o statornicie în caracter. „Ingâmfați", adecă plini de prostie. „Iubitori de desfătări mai mult de cât iubitori de Dumnezeu, având chipul bunei credințe (evseviei), iară puterea ei tăgăduind". Și în epistola către Romani scriind zice: „având închipuirea cunoștinței și a adevărului în lege". (Rom. 2, 20). Acolo spune lăudându-i, iară aici arată păcatul acesta mai rău de cât toate păcatele. De ce? Pentru că nu în acelaşi senz a luat în tot-deauna acelaşi cuvânt exprimat. Că dupre cum de multe-ori el ià expresiunea „icoană" sau „chip" în senz de asămănare sau potrivire, tot așà de multe ori o ià cu privire la cevà neînsuflețit, la cevà de nimic, precum chiar el de pildă scriind zice: „Că bărbatul nu este datoriu să'și acopere capul, chipul și slava lui Dumnezeu fiind". (I. Cor. 11, 7), iară Prorocul zice: „Măcar că în chip trece omul". (Ps. 38, 7). Câteodată ià ne leu în locul împăratului: „Culcându-te

ai adormit ca un leu şi ca un puiu de leu, cine-l va deşteptà pre el". (Facer. 49, 9)? iară altădată îl ià ca răpitoriu: „Ca un leu ce răpeşte" (Ps. 21, 14) zice. Tot aşà facem şi noi, căci faptele sau lucrurile fiind varieate şi compuse, este natural ca exemplele să se ià în mai multe chipuri. De pildă: când voim a admirà o faţă frumoasă, o comparăm cu cele pictate, iară când voim a admirà pe una din cele pictate, zicem că vorbeşte, că grăieşte, — dară nu înţelegem acelaşi lucru; aici noi înţelegem că este aproape aceiaşi cu originalul, iară acolo că este aproape tot aşà de frumoasă. Tot asemenea şi în închipuirea ştiinţei de care vorbeşte în epistola cătră Romani, că adecă este numai un tip, o icoană acea învăţătură, este numai prototipul sau arhitipul evseviei, iară aici arată că este ne'nsufleţit şi mort, invederând numai forma, numai chipul şi numai aparenţa. Aşà dară este numai o formă, sau mai bine zis numai un schelet fără putere, este credinţă fără fapte. Şi cu drept cuvânt, căci precum un trup frumos şi bine format, când nu are în el putere, ci doară numai că samănă aidoma cu cele zugrăvite, este mort, tot asemenea şi o credinţă dreaptă fără fapte. Să ne închipuim de pildă un iubitoriu de argint, vânzătoriu, obraznic, şi care crede drept. Şi care-i va fi folosul, dacă n'are nimic cu sine din cele cuvenite creştinilor? Când nu face nimica din acele ce caracteriză pe creştini, când întrece pe Elini în neevsevie, când este spre vătămarea celor ce-l însoţesc, când este spre blasfemiea lui Dumnezeu, când prin faptele sale defaimă credinţa?

„Şi de aceştiea, zice, te fereşte". Dară dacă în zilele cele de apoi vor fi de aceştiia, cum de zice: «şi de aceştiia te fereşte»? Este natural că vor fi atunci şi de aceştiia oare-cari, de şi poate nu tocmai prin exageraţie, dară vor fi, — adevărul însă este că prin Timotheiu sfătuieşte pe toţi, ca să se feriască de nişte astfeliu de oameni.

„Că dintr'aceştiia, zice, sunt cei ce se vîră prin case, şi vorbesc pre femeile (femeiuştile = γυναικάρια) cele îngreuiate de păcate, cele ce se poartă cu multe feluri de pofte, care pururea se învaţă, şi nici-odată la cunoştinţa adevărului

a venì-nu pot“ (Vers. 6. 7). Ai văzut cum și aceștiia fac uz de vechea înșelăciune, de aceà armă pe care diavolul a întrebuințat-o contra lui Adam? „se vîră prin case“ zice. Ai văzut cum a învederat nerușinarea lor prin-zicerea „se vîră“, necinstea, înșelăciunea, lingușirea? „și robesc pre femeiuște“. Astfeliu că ceeace se înșală lesne, este departe de bărbat. A se înșalà cinevâ este al femeilor, sau mai bine zis nu al femeilor, ci al femeiuștelor (γυναικαρίων τό ἀπατᾶσθαι). „Ingreuiate (încărcate) de păcate“. Privește cum acele femei sunt robite prin păcate, prin faptul că nimic bun nu este întrânsele. Chiar expresiunea: „îngreuiate (încărcate)“ este foarte apăsată, căci reprezintă mulțimea păcatelor, nerândueala și confuziunea în vieață.

„Cele ce se poartă cu multe feluri de pofte“ zice. Dară aici el n'a învinovățit natura, căci n'a zis la întâmplare «femei», ci niște astfeliu de femei, sau femeiuște. Și ce va să zică „cu multe feluri de pofte?“ Prin această expresiune multe a lăsat a se înțelege: și dezmerdarea, și nerușinarea, și curviile. „Cu multe feluri de pofte“ zice, adecă: pofte de bani, de slavă, de dezmerdări, de obrăznicie, de cinste, — sau poate mai lasă a se înțelege și alte pofte spurcate. „Care pururea se învață, și nici-odată la cunoștința adevărului a veni nu pot“. De ce? Nu că doară le compătimește prin aceasta, ci încă foarte mult le acuză, căci fiindcă s-au lăsat a fi stăpânite de acele pofte și păcate, s'a împietrit inima și cugetul lor.

„In ce chip Iannis și Iambris s-au împotrivit lui Moisi, așà și aceștiia stau împotriva adevărului“ (Vers. 8). Dară cine sunt aceștiia? Fermecătorii de pe timpul lui Moisi [1]). Și cum oare numele lor nu se aduc de față, sau în altă parte cel puțin? Sau că aceste nume s-au predat prin viu graiu, s-au că Pavel a fost pus în cunoștință de Duhul Sfânt.

„Așà și aceștiia stau împotriva adevărului, oameni stricați fiind la minte, nelămuriți în cre-

---

[1]) *Notă.* A se vedeà Exodul 7, 11.

dință. Insă nu vor spori mai mult, că nebuniea lor arătată va fi tuturor, precum și a acelora s'a făcut" (Vers. 9). „Ci nu vor spori", zice. Dară cum de spune aiurea „Și vor sporì mai mult în necucernicie", pe când aici zice că „nu vor spori?" Acolo el spune că începând a introduce inovațiuni și a amăgì, nu vor încetà a înșelà, ci pururea vor descoperi noi înșelăciuni și credinți stricate, căci înșelăciunea niciodată nu stă pe loc. Aici însă apostolul zice, că nu vor amăgì mai mult, nici vor zăpăci, de și s'ar păreà la început că ar fi abătut pe uniia din calea cea dreaptă, ci iute vor fi descoperiți. Cum că de aceștiia zice, ascultă ce spune mai departe: „Că nebuniea lor arătată va fi tuturor". Cum aceasta? „Precum și a acelora s'a făcut" zice. Chiar dacă din toate părțile ar progresà pentru moment cele ale înșelăciunei lor, totuși nu va fi până la sfârșit, căci așà sunt toate cele care se par bune, dară nu de la natură sunt bune. Pentru moment numai progresază, dară după aceia se dau pe față și pier. «Nu însă și ale noastre sunt de acest feliu, zice; de care ești chiar tu martur. Ale noastre nu se razimă pe înșelăciune, căci cine ar primi a și murì pentru înșelăciune?»

„Iară tu ai urmat învățăturei mele" (Vers. 10). Așà că «tu fii voinic, zice, căci nu ai venit cum s-ar întâmplà, ci ai urmat», de unde se învederează și timpul cel îndelungat ce îl urmase. „Invățăturei", expresiune care se rapoartă la cuvânt. „Petrecerei", cu privire la vieață. „Voei", ceia ce arată dispoziția și buna lui voință sufletească: «Nu numai că le grăiai, nu numai că le filosofai cu cuvintele». „Credinței, îndelungei răbdări", așà că nimic din cele ale acelora nu te-au tulburat. „Dragostei", pe care nu o aveau accia. „Ingăduinței (răbdărei)", pe care iarăși n-o aveau. „Indelungei răbdări", zice; adecă «mare răbdare am arătat față de eretici». „Ingăduinței" față de prigoniri. „Gonirilor, pătimirilor", zice. Două lucruri tulbură pe dascal: când sunt mulți eretici, și când ucenicii nu rabdă în patimile ce le întimpină. Dară pentru

aceştina multe a grăit el, că au fost şi în vechime, şi că vor fi şi în viitoriu, că nici un timp nu va fi lipsit de astfeliu de oameni, că pe noi cu nimic nu vor puteà să ne vatăme, şi că în lume se găsesc vase de aur şi de lut. Priveşte cum el la urmă vorbeşte de năcazuri. „Care mi s-au făcut mie, zice, în Antiohiea, în Iconiea şi în Listra“. Dară oare de ce a spus numai de aceste cetăţi din cele multe? Fiindcă celelalte erau cunoscute lui Timotheiu, şi poate că pomeneşte de fapte mai de curând petrecute, iară nu de cele de demult. Nu le enumără după feliul lor, căci el nu este iubitoriu de slavă deşartă. Acestea le spune pentru mângâerea ucenicului, iară nu pentru famfaronadă. Vorbeşte aici de Antiohia Pisidiei, şi de Listra, de unde erà Timotheiu.

„Ce feliu de goane am rabdat“. «Amândouă mi-au fost de mângâere, zice; că şi eu am avut ocazie de a da pe faţă o bună voinţă puternică, şi că n-am fost părăsit. Nu se poate spune că Dumnezeu m'a predat unor asemenea năcazuri, ci numai că mi-a făcut mai strălucită cununa». „Ce feliu de goane am răbdat, zice, şi din toate m'a izbăvit Domnul“.

„Şi toţi cari voiesc cu bună credinţă (cu cucernicie) a vieţuì întru Christos Iisus, goniţi vor fi“ (Vers. 12). «Şi de ce să spun numai de mine?— căci fie-care din cei ce voiesc a vieţuì cu evsevie, va fi gonit». Prin expresiunea de goane de aici, el înţelege năcazurile şi scârbele, căci nu este cu putinţă ca un om care păşeşte pe calea virtuţei să fie fără scârbă, fără întristare, fără năcazuri şi fără ispite. Şi cum s-ar puteà fără de acestea cel ce călătoreşte pe calea cea strâmtă, cel ce a auzit că „In lume năcazuri veţi aveà?“ Dacă în acel timp ziceà Iob: „Au nu este ispită vieaţa omului pre pământ“ (Iob. 7,11)? cu atât mai mult atunci, când: „Oamenii cei vicleni şi fermecători, vor procopsì spre mai rău, înşelând şi înşelându-se“ (Vers. 13). «Nimic din acestea să nu te tulbure, zice, dacă dânşii sunt în fericire, iară tu în ispite, căci aşà este firea lucrului». Poţi aflà din ale mele, că nu este cu putinţă ca cel ce războieşte pre cei răi,

să nu fie in scârbe şi năcazuri. Nu este cu putinţă ca cinevà să se lupte în stadiu, şi în acelaşi timp să se şi dezmerde, sau cel ce se războieşte să se şi desfăteze în mâncări şi băuturi. Nimeni, deci, dintre luptători să nu caute linişte, nimeni să nu fie în veselie. Toate cele prezente sunt: războiu, luptă, scârbe, strâmtorări, ispite, stadiu de veşnici lupte. Altele sunt timpurile de linişte, iară timpul de faţă este timp de sudori, timp de munci. Nimeni din luptătorii cari se aruncă în stadiu, nu caută linişte. Dară dacă cauţi linişte, de ce te-ai aruncat în stadiu? De ce ai râdicat mânile? Dară cum vei puteà face aceasta, spune-mi, când tu nu-ţi stăpâneşti poftele, când nu te lupţi cu silnicîea naturei?

„Iară tu petreci (remâi) întru cele ce te-ai învăţat şi te-ai încredinţat, ştiind de la cine te-ai învăţat, şi căci din poruncie sfinţitele scripturi ştii, care pot să te înţelepţească spre mântuire, prin credinţa cea întru Christos Iisus" (Vers. 14. 15), adecă precum a îndemnat fericitul David, zicând: „Nu râvni celor ce viclenesc" (Ps. 36, 1), tot aşà sfătueşte şi apostolul zicând: „Iară tu petreci întru cele ce te-ai învăţat", şi încă nu cum s'ar întâmplà, ci „şi te-ai încredinţat", adecă ai crezut. Şi ce ai crezut? Că aceasta este vieaţa, şi dacă deci vei vedeà aici cu totul contrare celor ce ai crezut, să nu te tulburi, de vreme ce şi Abraam vedeà contrarul, şi n'a pătimit nimic. A auzit de pildă că: „Intru Isaâc se va chemà ţie semânţă" (Facere 21, 12) şi totuşi i s'a poroncit de a jărtfì pe Isaâc, dară pentru aceasta el nici nu s'a tulburat, nici nu s'a nelinişţit.

[1]) Nimeni, deci, să nu se scandalizeze de cei răi, căci aceasta a spus-o scriptura de la început. Şi ce este dacă şi cei buni se veselesc şi cei răi sunt pedepsiţi?

---

[1]) *Partea morală.* Dumnezeu toate le iconomiseşte, de toate se îngrijaşte, pe unele le face, pe altele le îngădue să se facă. Că drepţii în cele mai multe cazuri aici se găsesc în năcazuri, iară păcătoşii în bucurie, iară dacă se găsesc câte-odată drepţi în linişte şi fericire, şi păcătoşi în năcazuri, aceasta se întâmplă ca nici virtutea să nu fie cevà de care să fugă omul, şi nici mulţămirea viitoare să nu fie prisoselnică. Şi că nu trebuie a cerne toate cele cu privire la Dumnezeu, ca necuprinse de mintea noastră, şi că nu trebuie a da atenţiune ghicitorilor. *(Veron).*

Una din aceste două e natural să se întâmple, iară alta de loc, adecă ca cei răi să fie pedepsiţi, aceasta se poate, iară ca cei buni pururea să se bucure, aceasta nu se poate. Nimeni n'a fost deopotrivă cu Pavel, şi totuşi în necazuri şi-a petrecut întreaga sa vieaţă; în lacrămi, în suspinuri, noaptea şi ziua, dupre cum zice: „Trei ani noaptea şi ziua n'am încetat cu lacrimi învăţând pe fiecare" şi „Năvăliri asupra mea în toate zilele" (Fapt. 20, 31. II. Corinth. 11, 28). Nu că doară astăzi se bucură, iară mâine se întristă, ci pe fiecare zi nu încetă a fi scârbit. Deci, cum a zis că „Cei răi vor sporì spre mai rău"? N'a spus că se vor bucurà de linişte, ci că „vor sporì spre mai rău", adecă procopsala sau sporirea lor este în rău. N'a spus că vor fi în fericire. Dară dacă şi sunt pedepsiţi, de aceia sunt, ca să nu-ţi închipui că păcatele sunt nepedepsite. Fiindcă gheena nu are putere a ne împiedecà de la răle, de aceia cruţându-ne Dumnezeu, ne deşteaptă într'una. Dacă nici un rău n'ar fi pedepsit, nimeni n'ar mai crede că Dumnezeu se îngrijaşte de cele omeneşti, iară dacă toţi ar fi pedepsiţi, nimeni n'ar mai aşteptà a fi învierea morţilor, de vreme ce toţi au luat aici plata.

De aceia şi pedepseşte aici şi nu pedepseşte, de aceia drepţii sunt necăjiţi aici, căci sunt ca bejănari, ca străini şi ca aflaţi în locuri străine. Drepţii, dară, sufăr aici ca pentru încercare, căci ascultaţi ce spune Dumnezeu despre Iob: „Iată toate câte are el le dau în mâna ta, dară de el să nu te atingi" (Iob 1, 12). Iară dacă poate şi păcătoşii sufăr câte odată de acestea, îşi iau răsplata păcatelor.

In toate dară să mulţumim lui Dumnezeu, fie într'un fel, fie într'altul, căci amândouă aceste ni sunt folositoare. Nu urându-ne sau dispreţuindu-ne face el aşà, ci prin amândouă arătând îngrijirea lui cea părintească. „Ştiind de la cine te-ai învăţat, că din pruncie sfinţitele scripturi le ştii", adecă din vârsta cea mai fragedă ai învăţat sfintele scripturi. Şi ce va să zică „sfintele scripturi"? Adecă Biblia sau Testamentul Vechiu. In aceasta ai crescut, zice, aşà că printr'acestea credinţa ta este tare, şi nimic nu poate a te vătămà.

Rădăcina ei este adâncă, fiind hrănită într'un timp îndelungat; așà că nimic nu o mai poate urnì din loc».

„Care pot să te înțelepțască", zice, adecă, «care nu te vor lăsà ca să pătimești ceva prostesc, dupre cum pătimesc cei mulți». Căci cel ce știe sfintele scripturi, dupre cum trebuie a le ști, nu se va scandalizà de nimic din cele întâmplate, ci toate le rabdă cu bărbăție, unele lăsându-le în sama credinței și a iconomiei lui Dumnezeu celei necuprinse de mintea noastră, pentru celelalte știind și răspunsul și găsind exemple în sfintele scripturi. Pentru că și a nu cercetà toate cu amănunțime, și a nu voi ca să știe cinevà totul, este o mare dovadă de știință.

Și dacă voiești, voiu dovedì aceasta cu exemplu. Fie de pildă un rîu, sau mai bine zis, fie mai multe rîuri, așà precum sunt rîurile, care nu toate ar fi egale în adâncime, ci unele au matca mai întinsă, sau mai resfirată, altele mai îngustă și mai adâncă și destul de mare de a înnecà pe cel ce nu știe. Deci, dacă a nu voì ca pe toate să le cerci deopotrivă este un lucru bun, tot așà și a nu voì ca să cunoști toate adâncimile, nu este o mică dovadă că știi; precum deasemenea cel ce voiește ca să treacă prin toate părțile rîurilor dă dovadă că chiar el nu știe particularitățile rîurilor, și de multe ori se pierde în adâncime prin îndrăzneala lui. Tot astfeliu și cu Dumnezeu, căci cel ce voiește a ști totul și pe toate le cutează, acesta tocmai este cel ce nu știe pre Dumnezeu. Dacă la rîuri, în cea mai mare parte este sigur de trecere, și numai puține locuri sunt întortocheate și adânci, apoi cu Dumnezeu se petrece cu totul din contra, căci cea mai mare parte din faptele lui sunt ascunse nouě, și nu ne este cu putință de a cercetà cu scumpătate căile lui. Deci de ce te grăbești de a te scufundà pe tine însu-ți? Aceasta numai să știi, că Dumnezeu toate le iconomisește, toate le prevede, că noi suntem liberi, că pe unele le face el, iară pe altele le îngăduie, că el nu voiește a fi cevà rău, că nu toate se fac după voința lui, ci și dupre a noastră, pe când toate cele bune sunt și dupre îndemnul său, și dupre al nostru, că nimic nu se poate ascunde de el. Pentru aceia toate le face.

Apoi știind tu aceasta, socotește însu-ți care sunt cele bune, care sunt cele răle, și care sunt cele indefe-

rente, de exemplu: virtutea este un bun, ticăloşiea este un rău, iară bogăţiea, sărăciea, viaţa şi moartea sunt indiferente. Dacă toate acestea le ştii, şi împreună cu acestea mai ştii că drepţii sunt năcăjiţi, ca să se încununeze, iară cei păcătoşi ca să plătească păcatele lor; că nu toţi păcătoşii dau samă aici de păcatele lor, ca nu cumva cei mai mulţi să nu crează în înviere; că nu toţi drepţii sunt năcăjiţi, ca nu cumvà să-ţi închipui că răutatea este ceva de laudă, ci virtutea. Toate acestea sunt regule şi hotare neschimbate, şi ceia ce voieşti, aplică şi combinează cu ele, şi nu te vei mai mirà. Că ceia ce este numărul de şase mii în calculele dascalilor, care pe toate le împarte şi le înmulţăşte în regula sa şi toate se învârtesc prin acest număr, iară aceasta o ştiu toţi câţi au învăţat carte, tot aşà şi regulele acestea, pe care iarăşi le voiu spune pe scurt -- dacă cinevà le ştie, nici-odată nu se scandalizază. Şi care sunt aceste regule? Că virtutea este un bun, că răutatea este cevà mârşav, că boalele, sărăciea, vicleniile, sicofandiile şi altele de acest feliu, sunt indeferente; că drepţii sunt năcăjiţi aici, iară dacă poate uniia sunt fericiţi, aceasta se petrece, ca nu cumva virtutea să se pară că este urîtă; că cei răi sunt fericiţi aici, ca acolo să fie pedepsiţi, iară dacă poate uniia se pedepsesc aici, aceasta se petrece ca nu cumva răutatea să se pară că este ceva bun, şi nici ca faptele să remână nepedepsite. Iară dacă nu sunt toţi pedepsiţi aici, aceasta se face, ca nu cumvà timpul învierii să fie pus în îndoială. Că şi dintre cei buni se găsesc de aceia cari au fapte urîte, pe care însă le părăsesc tot aici, precum se găsesc şi dintre cei răi cari să aibă oare-care fapte bune, şi aici se bucură, ca acolo să se pedepsească. Că în fine lucrurile lui Dumnezeu sunt necuprinse de mintea omenească. Că mare este deosebirea dintre dânsul şi noi, şi aşà de mare că nici n'o putem spune. Dacă deci, toate acestea le calculăm în mintea noastră, nimic din cele de aici nu ne va putea tulburà.

Dacă noi ascultăm într'una Sfintele Scripturi, vom găsì multe exemple de acest feliu. „Care pot să te înţelepţască, zice, spre mântuire". Sfintele Scripturi ni pun înainte şi pe cele ce trebuie a face, cum şi pe cele ce nu trebuie a face, căci ascultă tot pe acest fericit ce spune în altă parte: „Te nădăjdueşti a fi

povăţuitoriu orbilor, lumină celor dintru întunerec, îndreptătoriu celor fără de minte, învăţătoriu pruncilor". (Rom. 2, 19. 20). Ai văzut deci, că legea este lumina celor dintru întunerec? Dară dacă legea a fost lumina celor din întunerec, dacă litera legei erà lumină — litera care ucide, apoi ce oare ar fi legea charului, Duhul cel de vieaţă dătătoriu? Dacă legea veche a fost lumină, ce va fi legea nouă, unde atâtea s'au desfăşurat? Este atât de mare deosebirea între cele vechi şi cele nouă, pe cât de mare e deosebirea între cer şi pământ. E ca şi cum ar deschide cinevà ceriul celor de pe pământ, cari nimic nu ştiu, şi i-ar face de a vedeà toate ca prin oglindă. Am învăţat în Sf. Scriptură despre gheena, despre împărăţiea cerurilor, despre judecată. Să nu credem deci în lucruri prosteşti, căci toate acelea sunt înşelăciuni şi fermecătorii.

«Dară, zici tu, dacă se întâmplă cele ce spun ii»? De aceea se întâmplă,—de cumva se întâmplă—fiindcă tu crezi. Te-au luat rob, sunt stăpâni ai vieţei tale, te poartă precum voiesc. Căci spune-mi: dacă un căpitan de hoţi ar aveà în mânile şi sub puterea sa pe fiul împăratului, care s'a refugiat la dânsul, şi care iubeşte singurătatea şi conveţuirea cu el, oare ar puteà să-i zică lui «vrai să trăeşti sau să mori»? Ar puteà foarte bine. De ce oare? Nu doară pentru că ar fi prevăzut viitorul, ci pentru că s'a făcut stăpân şi de a mântui, şi de a nimicì pe fiul împăratului, acela făcându-l pe dânsul stăpân. Căci va puteà şi a-l omorî, va puteà şi a-l lăsà liber, de vreme ce e sub puterea sa. De i-ar zice că «eşti bogat de acum înainte, sau eşti sărac», al amândurora este el stăpân, şi deci aşà se va întâmplà precum i-a spus.

Cea mai mare parte a lumei s'a dat pre sine sub stăpânirea diavolului. Sau şi altmintrelea trebuie privită această chestiune: când cinevà se obişnuieşte a se încrede, mult contribuie faptul acesta acelor înşelători. Nimeni nu dă atenţiune la cele ce nu se petrec aşà precum el a spus, ci dacă s'a petrecut ceva din cele spuse. Iară dacă au vre-o putere de a cunoaşte mai dinainte cele ce se vor întâmplà, apoi adă-mi-i mie credinciosului pe aceia. Nu spun acestea ca să mă fălesc. Interesul este de a vă scăpà de unii ca aceştiia, iară nu de a mă fălì, căci şi eu sunt plin de păcate. Pentru toate

acestea nu mă fălesc, ci cu charul lui Dumnezeu de toți aceia îmi bat joc.

Adă, zic, la mine pe acel mag, dacă spune că are putere de a ști mai dinainte, și spună-mi cele ce mi se vor întâmplà mâine. Dară nu va spune nimic, căci eu mă aflu sub puterea împăratului tuturor, și nu are nici supunerea mea, și nici autoritate asupra mea. Departe sunt de ascunzătorile lui, căci eu slujăsc împăratului a toate. «Dară, zici tu, cutare a furat, și iată că cutare mag l-a dat pe față». Dară nu peste tot este aceasta adevărat, ci numai rîs și minciună, căci ii nu știi nimic, iară dacă poate vor ști ceva, apoi mai 'ntâi trebuie a spune cele ale lor, cum de pildă s'au furat cele mai multe lucruri sfințite de la idolii lor, cum de s'a topit cel mai mult aur de prin templele lor. Și dacă au știut de ce n'au spus mai dinainte preoților lor? Astfeliu că nu știu nimic. Nu știu să spună nici când capeștele lor cele idolești cad pradă focului, și mulți se pierd. De ce deci nu cruță mântuirea lor? Așà dară faptul este numai o întâmplare, o nimerire, de cumva s'a fost prezis.

Sunt printre noi Proroci, dară nu dau greș nicicodată; nu doară una spun și alta se face, nu una se întâmplă, iară alta este minciună, ci toate se adeveresc. Aceasta este cu adevărat prevedere, sau știre mai dinnainte. Incetați vă rog cu această nebunie, dacă cu adevărat credeți în Christos; iară de nu credeți, de ce vă batjocoriți pe voi înși-vă, de ce vă amăgiți? „Până când veți schiopătà într'amândouă gleznele voastre". (III Imp. 18, 21)? De ce te duci la acel mag, sau vrăjitoriu? De ce 'l întrebi? De 'ndată ce te-ai dus, de 'ndată ce l-ai întrebat, te-ai pus sub robica lui, căci îl întrebi ca unul ce crezi. «Nu, zici tu; nu-l întreb ca și cum ași crede că ceia-ce va spune se va adeveri, ci ca ispitindu-l». Dară chiar de s'ar adeveri ispitindu-l, nu este fapta unui om care este încredințat că acela spune minciuni, ci a unuia ce se îndoește.

Deci, de ce întrebi, ce va fi? Că dacă el ar zice: «aceasta va fi, fă aceasta și vei scăpà» chiar nici așà n'ar trebuì să slujăști idolilor; dară totuși nu atât de mare este nebuniea. Când însă prevestesc cele viitoare, apoi cel ce vra să știe, nimic alt nu folosește, de cât o tristeță zădarnică. Faptul nu se întâmplă, pe când tristeța remâne și 'l topește. Dacă aceasta ar fi fost în in-

teresul nostru, nu s'ar fi scumpit Dumnezeu de a ni le împărtăşì, nu ne-ar fi pizmuit şi ni-ar fi ascuns aceasta, el care a zis: „Câte am auzit de la Tatăl, am arătat vouă" şi „Toate câte am auzit de la Tatăl, am vestit vouă" şi „Nu vă mai zic vouă slugi, ci prieteni; voi prietenii mei sunteţi" (Ioan 15, 15). De ce dară nu ni le-a arătat şi pe acestea? Pentru că voieşte ca noi să nu facem nici o vorbă de ele. Acestea le spuneà celor din legea veche, le spuneà de asin şi de altele de acest feliu, fiindcă erau prunci, — pe când nouă, fiindcă voieşte a nu face nici o vorbă de ele, n'a pus nici o grijă de ni le face cunoscute.

Insă ce anume aflăm? Ceia ce n'au aflat aceia — că toate ale lor erau mici, pe când cele ce am aflat noi sunt acestea: că vom învieà, că vom fi nemuritori, că vom deveni nestricăcioşi, că vieaţa aceea nu va aveà sfârşit, că toate vor trece, că ne vom răpì în nori, că cei răi vor fi pedepsiţi, şi multe altele pe lângă acestea, şi nici-o minciună. Oare nu este mult mai bine de a şti acestea, de cât că asinul cel pierdut s'a găsit? Iată ai primit asinul, iată l-ai aflat. Ei! Şi care 'ţi este folosul? Oare nu-l vei pierde iară în alt chip? Chiar dacă el nu te va părăsì, tu îl vei părăsì odată cu moartea ta, pe când acele ce eu spun, dacă vom voì a le păzì, le vom aveà într'una

Acelea deci să le urmărim, pe acelea să le dorim, ca unele ce rămân, şi care sunt sigure. Să nu luăm în samă nici pe ghicitori, nici pe fermecători, nici pe şarlatani, ci numai pe Dumnezeu care pe toate le ştie lămurit, şi pe toate le cunoaşte, şi atunci le vom şti pe toate câte trebuie a le şti, şi ne vom învrednicì de toate cele bune, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

„Toată scriptura este de Dumnezeu însuflată, şi de folos spre învăţătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înţelepţirea cea spre drep-

tate, ca să fie deplin omul lui Dumnezeu, spre tot lucrul bun desăvârșit". (Cap. 3, 16. 17).

Făcând multă îndemnare și aducând multă mângâere de la toate, la urmă aduce vorba de mângâerea cea mai desăvârșită a sfintelor scripturi. Și cu dreptate face o astfeliu de mângâere, de oare ce urmă a spune mai departe ceva mare și trist. Că dacă Eliseiu viețuind până la cea de pe urmă resuflare cu dascalul, și totuși văzându-l că se duce de aici, ca după moarte, i-a rupt cojocul lui, apoi ce crezi că a suferit Timotheiu, cel atât de mult iubit, auzind că dascalul seu va muri, și că s'a apropieat de el timpul morții, ceia ce mai cu samă întristează pe cinevà? De aceia după ce, zic, i-a făcut îndemnare, la urmă vorbește despre sfârșitul lui, și nu cum s'ar întâmplà, ci chiar întrebuințază cuvinte potrivite de a-l mângâià și a-i aduce mulțămire, ca să crează faptul acesta ca o jărtfă, de cât ca o încetare din vieață, mai mult ca o călătorie, cum și este, și o trecere la mai bine. „Că eu iată mă jărtfesc", zice. De aceia scrieà mai sus, că „toată scriptura este de Dumnezeu însuflată, și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepțirea cea spre dreptate".

Dară ce? Toată scriptura este însuflată de Dumnezeu? Care scriptură? «Acea de care am vorbit, zice, toată este însuflată de Dumnezeu», acea despre careziceà că: „din pruncie sfințitele scripturi știi". Toată, deci, de acest feliu, este însuflată de Dumnezeu; de aceasta sa nu te îndoiești», zice. „Și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepțirea cea spre dreptate, ca să fie deplin omul lui Dumnezeu, spre tot lucrul bun desăvârșit". „Spre învățătură". De trebuie cevà a ști, sau a nu ști, de acolo putem aflà. De trebuie a certà minciuna, tot deacolo. De trebuie a îndreptà cevà, sau a înțelepți, de lipsește ceva, sau de trebuie a adăogà, spre mângâiere, de acolo putem aflà. „Ca să fie deplin omul lui Dumnezeu". De aceia, zice, s'a dat mângâerea scripturilor „ca să fie deplin omul lui Dumzeu". Așà dară nu se poate ca omul să fie deplin, fără

mângâerea, fără cunoştinţa scripturilor. «In locul meu, zice, ai scripturile; de voieşti a şti ceva, acolo vei puteà aflà». Dară dacă apostolul scrieà acestea lui Timotheiu, cel plin de Duhul, cu cât mai mult nu ni s-ar puteà spune nouĕ? „Spre tot lucrul bun desăvârşit". Nu numai împărtăşindu-se de lucrul bun, ci fiind desăvârşit.

„Mărturisesc eu drept aceia înaintea lui Dumnezeu, şi a Domnului Iisus Christos, care va să judece viii şi morţii" (Cap. 4, 1), adecă pe cei păcătoşi şi pe cei drepţi, adecă pe cei duşi de la noi şi pe cei ce sunt acum, că mulţi vor fi prinşi fără de veste încă fiind vii. In întâea epistolă l'a înfricoşat zicând: „Poroncescu-ţi înaintea lui Dumnezeu care înviează toate" (I. Tim. 6, 13), aici însă a spus cevà mai înfricoşat, zicând: „Care va judecà viii şi morţii", adecă care va cere răspuns „întru arătarea sa şi împărăţiea sa". „Care va judecà". Când anume? Intru arătarea sa cea întru slavă, cea împreună cu împărăţiea, că nu va venì aşà, precum a venit acum. Sau că poate zice: «Mărturisesc ţie arătarea şi împărăţiea lui. Iau de martur pe Dumnezeu şi pe Domnul Iisus Christos».

„Propoveduieşte cuvântul, stăi asupră cu timp şi fără timp, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare şi cu învăţătura" (Vers. 2). Dară oare ce va să zică: „cu timp şi fără timp"? Adecă «să nu ai un timp hotărît, ci pururea să ai timp; nu în timp de pace numai, nu în timp de linişte, nici numai şăzând în biserică, iară în timp de primejdii, pitulându-te sau ascunzându-te. Chiar de vei fi în închisoare, chiar de vei fi legat cu lanţuri, chiar de ar fi ca să mergi la moarte, tu ceartă şi în acel timp, să nu te ascunzi certând. Că atunci îşi are timp epitimiea sau pedeapsa, când mustrarea va înaintà fără preget, când se va dovedì fapta. „Indeamnă", zice. Precum fac şi doftorii, că după ce spune cinevà durerea, dau şi dânşii doftoriea, iară de va lipsì una din aceste două, ceialaltă devine nefolositoare, tot aşà şi aici. Dacă vei pedepsì fără să cerţi, vei păreà de nesuferit, şi nimeni

nu va puteà răbdà, iară după ce ai dovedit abaterea, atunci va primì şi certarea, sau pedeapsa, pe când la început păreai preà îndrăzneţ. Iară de vei mustrà şi vei certà fără ca mai întâi să îndemni cu toată îndelunga răbdare, iarăşi totul ai răsturnat pe dos. Că certarea este prin sine singură de nesuferit, când mai cu samă nu vei amestecà îndemnarea cu toată îndelunga răbdare. Precum se întâmplă şi cu tăerea unui mădulariu, că de şi este mântuitoare pentru trup, totuşi dacă nu vor fi multe cuvinte care să mângâe şi aline durerile, nu va puteà suferì tăetura cel bolnav, tot aşà şi aici.

„Cu toată îndelunga răbdare, zice, şi cu învăţătura". Şi cel ce ceartă are nevoie de îndelungă răbdare, ca nu cumvà cel certat să creadă cum s'ar întâmplà. „Şi cu învăţătura", zice. Nu mâniindu-se nici disgustându-se, nu ca şi cum ar dispreţuì, să nu să găsască faţă de el ca duşman, — toate acestea să le lase la o parte, şi ce să facă? Să se poarte cu el ca şi cum l-ar iubì, ca şi cum l-ar compătimi, ca şi cum l-ar jălì mai mult chiar de cât dânsul, ca şi cum s'ar topì de supărare pentru dânsul. „Cu toată îndelunga răbdare", zice, iară nu cum s'ar întâmplà. „Că va fi timp când învăţătura cea sănătoasă nu o vor primì" (Vers. 3). «Mai 'nainte de a ieşì ii din drumul cel regulat, sau din hogaşul cel bătut, apucă-i mai dinainte pe toţi», zice, pentru care a şi spus: „cu timp şi fără timp", adecă, pe cât timp îi ai ca ucenici de bună voie, fă toate acestea. „Ci dupre poftele sale, zice, îşi vor îngrămădi loru'şi învăţători, scărpinându-se [1]) la urechi" (Incântându-li-se auzul).

Nimic nu poate fi semnificativ ca expresiunea aceasta, căci mulţimea cea îndoelnică a dascalilor a învederat-o prin cuvântul „îngrămădind loru'şi" şi că acei dascali se hirotonisau, sau se alegeau de uce-

---

[1]) *Notă.* Expresiunea din original «Κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν» însamnă: «*zădărându-li-se, încântându-li-se auzul*» aşà că traducerea din ediţia de Buzău («*scărpinându-se la urechi*») este fără senz, sau i s'a dat un senz cu totul contrar ideii ce a stăpânit pe Apostolul Pavel.

nici. „Iși vor îngrămădi[1]) loru'și învățători, zice, încântându-li auzul", adecă vor grăi cu plăcere, cu har, și vor căută a încântă urechia auditorilor. „Și de la adevăr auzul își vor întoarce, iară la basme se vor plecà" (Vers. 4). Acestea le-a prezis apostolul, nu doară că voià a-i aduce în întristare, ci ca atunci când se vor îndeplinì, să-le sufere cu bărbăție, ceia ce dealtfeliu și Christos făceà, zicând: „Vă vor da pre voi în soboare, și în adunările lor vă vor bate pre voi" (Math. 10, 17). Dară și aiurea fericitul Pavel zice: „Că eu știu aceasta, că după ducerea mea vor intrà lupi grei între voi, cari nu vor crutà turma" (Fapte 20, 29). Acestea însă le spuneà, ca dânșii să fie treji, ca timpul de față să-l întrebuințeze precum trebuie.

„Iară tu, zice, privighiază întru toate" (Vers. 5). Ai văzut că pentru aceasta li-a prevăzut dinainte? Căci precum și Christos ziceà pe la fine: „Că se vor sculà Christoși mincinoși și Proroci mincinoși" (Math. 24, 24), tot așà a făcut și Pavel mai înainte de a adormì. „Iară tu privighiază întru toate, pătimește rău", adecă ostenește-te, preîntimpină răul mai 'nainte de a venì acea vătămare, pune oile în siguranță, până ce nu vor mai fi lupi de loc. „Pătimește rău, fă lucrul evanghelistului, slujba ta fă-o deplin". Așà dară acesta este lucrul evanghelistului: de a pătimì rău, și prin sine, și prin alții deafară. „Slujba ta fă-o deplin", adecă împlinește-o. Iată aici și o altă nevoe de a pătimì rău.

„Că iată eu mă jărtfesc, și timpul despărțirei mele s'a apropieat" (Vers. 6). N-a zis «timpul jărtfei mele» ci ceia ce este mai mult. Căci din jărtfă

---

[1]) *Nota.* Verbul ἐπισωρεύω, însamnă *a îngrămădi una peste alta*, astfeliu că expresiunea ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους însamnă *își îngrămădesc loru'și dascali*, iară nu *își aleg loru'și*... ca în ediția de Buzău.

nu totul se dă ca prinos lui Dumnezeu, pe când din libaţiuni totul se dă lui Dumnezeu [1]).

„Lupta cea bună m'am luptat, călătoriea am săvârşit" (Vers. 7). De multe-ori luând în mâni pe apostolul Pavel, şi uitându-mă cu luare aminte la acest pasaj, am stat în nedomirire: de ce oare Pavel se făleşte astfeliu, zicând: „Lupta cea bună m'am luptat"? Acum însă mi se pare că cu charul lui Dumnezeu am găsit explicaţia. Deci pentru ce oare a zis el acestea? Voieşte a mângâeà tristeţa ucenicului, poroncindu-i a se încurajà, căci el se duce spre a'şi primì cununa, că totul a sfârşit, şi că s'a învednicit de o moarte bună. «Trebuie a se bucurà cinevà, zice, iară nu a se întristà». De ce oare?» Lupta cea bună m'am luptat". Dupre cum un părinte ar încurajà pe copilul ce stă lângă patul său de moarte, şi l-ar îndemnà ca să ducă cu curaj starea lui de orfan, zicându-i: «Fiule, nu plânge, am trăit bine, iară acum ajungând la bătrâneţe te părăsesc. Vieaţa noastră a fost fără ponos, eu mă duc de aici cu slavă. Ai şi tu dreptul de a fi lăudat, din cele ce 'mi-ai făcut până acum mie, căci Dumnezeu multe daruri ni-a acordat nouă». Cum dacă ar fi zis de pildă: «Trofee am adus aici, pe duşmani i-am învins», prin aceasta nu s'ar fi fălit, ci ar fi aţiţat pe fiul său, şi 'l-ar fi îndemnat cu laude, ca el să sufere cu uşurinţă, să aibă bune speranţe, şi să nu creadă ducerea sa ca ceva greoiu, — tot aşà şi aici. Căci de nesuferită este despărţirea, dupre cum zice: „Iară noi rămânând sirimani de cătră voi pentru un timp, cu faţa, nu cu inima" (I. Thes. 2, 17). Deci, dacă el despărţit de ucenici pentru un scurt timp, pătimeà aşà, ce crezi că pătimeà Timotheiu? Dacă trăind apostolul, şi Timotheiu a vărsat lacrămi despărţindu-se de

[1]) *Notă.* Versul acesta în original este: «Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν», de unde se vede că in loc de verbul θυσιάζομαι, Apostolul a întrebuinţat verbul σπένδομαι, care principalmente insamnă a turnà câte puţin vin pe jărtfă, sau pe altar mai 'nainte de jărtfire, numită libaţiune. Explicarea, deci, pe care o face Sf. Chrisostom asupra acestui vers, este cu privire mai mult la semnificaţia verbului σπένδομαι, şi la substantivul σπονδὴ = *libaţiune.*

dânsul, dupre cum zice: „Aducându-mi aminte de lacrămile tale, ca să-mă umplu de bucurie“ (Cap. 1, 4), cu cât mai mult încă murind el? Deci, toate acestea apostolul le scrie mângâind pre Timotheiu, şi in fine întreaga lui epistolă este plină de cuvinte de mângâere, şi ca un feliu de testament aşà zicând:

„Lupta cea bună m'am luptat, călătoriea, zice, am săvârşit, credinţa am păzit“. Aşà dară fă şi tu astfeliu. Dara unde este lanţul, unde sunt legături, unde este moartea, acolo este lupta cea bună. Aceasta este lupta cea bună? «Da! zice; căci pentru Christos se fac; că toate acestea au cu sine cununi mari. „Lupta cea bună“. Nimic nu poate fi mai bun ca lupta aceasta; această cunună nici-odată nu are sfârşit. Cununa aceasta nu este făcută din maslin selbatec, ea nu are înainte-i pe un om luptătoriu, nu are pe oameni privitori, ci priveliştea se compune din îngeri. In luptele cele din stadiu pe timp de multe zile luptătorii se obosesc şi se muncesc, şi apoi într'un ceas au luat cununa, după care imedieat s'a sfârşit cu plăcerea, pe când aici nu este aşà, ci luptătorii veşnic sunt în strălucire, veşnic în slavă, veşnic în cinste. «Aşà dară trebuie a te bucurà, zice, că eu mă duc la linişte, că ies din stadiu. Ai auzit că „dorinţă am a mă slobozì, şi împreună cu Christos a fi“ (Filipp 1, 23). „Călătoriea am săvârşit“. Prin aceasta arată că trebuie cinevà a se şi luptà, şi a şi alergà; a se luptà cu stăruinţă în năcazuri, şi a alergà nu cum s'ar întâmplà, ci spre cevà folositoriu.

Cu adevărat că bună este lupta, nu însă aceà care încântă pe privitoriu, ci acea care foloseşte, precum şi călătoriea nu aceea este folositoare care sfârşaşte la nimic, şi când nici nu este o dovadă de putere sau de ambiţiune, ci aceea care trage pe toţi spre ceriu. Aceastâ călătorie pe care Pavel a făcut-o aici pe pământ, este mai curată, de cât aceea pe care soarele o face pe ceriu. Dară cum a sevârşit el călătoriea? Intreaga lume a perindat-o, începând de la Galileia, şi de la Arabiea, şi ducându-se până la marginile pământului. „Aşà că din Ierusalim, zice, şi până la Iliric am împlinit evangheliea lui Christos“ (Rom. 15, 19), şi întreaga

lume alergând-o, ca și o pasere zburătoare, sau mai bine zis, chiar și de cât paserea mai iute. Căci paserea trece la întâmplare, pe când el nu cum s'ar întâmplà, ci având aripa Duhului, și peste mii de piedici trecând, peste mii de morți, uneltiri și nenorociri, așà că mai iute a fost și de cât zburătoarele. Dacă ar fi fost pasere zburătoare, s'ar fi primejduit poate și ar fi fost prins, dară fiindcă a fost ridicat în sus de Duhul, a trecut pe deasupra tuturor curselor întinse, ca și o pasăre zburătoare, având aripi de foc.

„Credința, zice, am păzit". Multe erau cele ce contribuiau a-l smulge pe el, așà, zicând din apostolat, nu numai prieteniile oamenilor, ci și amenințările, și năcazurile, și multe altele. Dară el tuturor s'a împotrivit. Cum? Fiind treaz și în privighere. Sunt deajuns și aceastea pentru mângâerea ucenicilor, însă el a mai pus de față și premiile. Care sunt acestea? „De acum mi s'a gătit mie cununa dreptății", (Vers. 8) zice. Sub numele de dreptate de aici, el înțelege virtutea în general. «Nu trebuie deci, a te întristà, zice, că mă duc, unde-voiu fi încununat cu cununa pe care mi-o va pune Christos pe cap. Dară dacă ași fi remas încă aici, cu adevărat că trebuià a te întristà mai mult, ca nu cumvà să cad, ca nu cumvà să mă pierd fără cuvânt». „Care îmi va da mie dreptul judecătoriu în ziua aceea; și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea lui". De aici el a ațițat și pe Timotheiu, căci dacă „tuturor" va da cununa, cu atât mai mult lui Timotheiu. N'a spus «și ție", ci „tuturor", și deci cu atât mai mult ție».

[1]) «Cum ar puteà cinevà iubi, zici tu, arătarea lui Christos»? Dacă se bucură pentru venirea lui, iară cel ce se bucură pentru venirea lui, face cele vrednice de bucurie, cele ce are va împrăștieà, de ar fi nevoe, și 'și-ar dà până și sufletul, numai ca să se învrednicească de bunurile viitoare, să se învrednicească de a vedeà a doua lui venire cu forma cuvenită, cu îndrăzneală, cu

---

[1]) *Partea morală.* Trebuie a disprețui cele vremelnice, și că chiar dacă nu am fi necăjiți pentru Christos, însă le suferim pe toate cu bună voință, aceasta ni se va socoti ca răbdare pentru Dumnezeu. *(Veron.)*

slavă, şi cu strălucire. Aceasta va să zică de a iubì cinevà arătarea lui. Cel ce iubeşte arătarea lui, totul va face, ca şi mai 'nainte de aceà arătare generală, să se facă şi cea în parte, sau parţicală. „Ce poate fi că nouĕ vrei să te arăţi, şi nu lumei" (Ioan 14, 22)? întrebau ucenicii pe Christos, dară ascultă ce li respunde el: „De mă iubeşte cinevà pre mine, cuvântul meu va păzi; şi Tatăl meu îl va iubì pre el, şi la el vom venì, şi locaş la dânsul vom face" (Ibid., 23). Acum tu gândeşte-te cât de măreţ lucru este de a vedeà pe Christos care se va arătà tuturor de laolaltă, pe Christos carele s'a făgăduit a ni se aratà şi în particular. „Vom venì, zice, şi locaş la dânsul vom face". Dacă cinevà iubeşte arătarea lui, totul va face ca să-l cheme la sine şi să-l aibă, ca astfeliu să strălucească întru dânsul lumina.

Nimic, deci, nevrednic de epifaniea, sau arătarea sa, să nu fie. Se numeşte, epifanie pentru că se derivă de la verbul ἐπιφαίνομαι, iară acesta de la ἐπάνω φαίνεσθαι, adecă a se arătà de sus, sau de sus a resări. Prin urmare să căutăm cele de sus, şi atunci imedieat vom atrage spre noi acele raze strălucitoare. Nimeni din cei ce caută spre pământ şi se îngroapă pe sine, nu va puteà să vadă aceà lumină strălucitoare. Nimeni din cei ce se murdăresc în faptele cele necurate ale acestei vieţi, nu va puteà să vadă pe soarele dreptăţii, căci el nu se va arată nimănui din cei ce se învârtesc şi se tăvălesc în astfeliu de fapte.

Deşteaptă-te, deci, puţin, ridică-ţi capul din adâncimea, din vijeliea acestei vieţi, de vrai să vezi soarele, de vrai să te învredniceşti de arătarea lui, şi de te vei învrednici de această arătare a sa, atunci îl vei vedeà cu mult curaj. Filosofează acum: să nu fie la tine duhul trândăviei şi al desnădăjduirei, ca nu cumvà să te loviască cu putere şi să te doboare. Să nu ţi fie inima împietrită, şi întunerec în ea, ca nu cumvà să izbeşti acolo corabia. Să nu fie nici-o cursă, căci stâncile din apă pricinuesc naufragiile cele mai grozave. Nu hrănì fiare, patimile zic, căci sunt mai primejdioase de cât fiarele. Nu te încurajà în lucruri vremelnice, ca astfeliu să poţi sta cu tărie. Nimeni nu stă pe apă, pe când pe piatră toţi stau cu siguranţă. Apă este toate cele

pământeşti. „Intrat-au ape, zice, până la sufletul meu, afundatu-m'am în noroiul adâncului, şi nu este stare“ (Ps. 68, 2), pe când peatră este toate cele duhovniceşti, dupre cum zice: „Şi a pus pe piatră picioarele mele“ (Ps. 39, 3). Noroiu şi mocirlă sunt cele pământeşti. Să ne zmuncim deci pe noi înşi-ne din acestea, căci numai aşà vom puteà să ne învrednicim de arătarea lui Christos. Tot ce ar venì asupra noastră să suferim, căci este deajuns în toate mângăerea că noi pătimim pentru Christos. Această sfântă vorbă să o zicem totdeauna, şi de'ndată va încetà durerea ranei.

«Dară, zici tu, cum pătimim pentru Christos»? Te-a clevetit poate cinevà fără cuvânt, nu pentru Christos? Apoi dacă vei răbdà cu curaj, dacă vei mulţămì, dacă te vei rugà pentru acela, toate acestea le faci pentru Christos. De'l vei blăstămà, sau de te vei desnădăjduì de năcaz, de te vei încercà să te aperi, fie că chiar n-ai puteà, nu sunt pentru Christos, ci încă ai suferit pagubă şi te-ai lipsit de roadă, prin voinţa ta. In noi se găseşte, şi a câştigà cevà din cele răle, şi a ne vătămà, aşà că nu prin firea lucrurilor se întâmplă aceasta, ci prin voinţa noastră. De pildă iată ce spun: a pătimit atâtea răle Iob, a suferit cu mulţămire, s'a îndreptăţit, nu pentru că a pătimit, ci pentru că pătimind cu mulţămire a răbdat. Un altul, însă, pătimind acelea'şi — sau mai bine zis, nu acelea'şi, căci nimeni n-a mai pătimit la feliu, ci mult mai mici, — a grăit de rău, s'a plâns, a blăstămat pe întreaga lume, s'a nemulţămit contra lui Dumnezeu. Ei bine, acesta s'a judecat şi condamnat singur, nu fiindcă a pătimit, ci fiindcă a adus blasfemii; şi au adus blasfemii nu prin forţa împrejurărilor, fiindcă dacă nevoea l-ar fi silit a face aceasta, trebuià ca şi Iob să blăsteme; şi dacă el a pătimit cu mult mai mari răle de cât Iob, dupre cum poate îşi închipuie, aceasta de sigur că vine din slăbiciunea voinţei.

Deci, sufletul nostru trebuie a fi puternic, şi atunci nimic nu ni se va păreà greu, dupre cum şi când el este slab, nimic nu este care să nu se pară greu. In puterea noastră, deci, stă de a fi toate de suferit sau de nesuferit. Pe această putere, sau mai bine zis pe această dispoziţie să o întărim, şi atunci totul vom suferì cu uşurinţă. Căci şi copacul când îşi înfige mai adânc rădăcina în pământ, nu-l va puteà mişcà din loc

nici furtuna ceà mai puternică, iară dacă rădăcina îi este în faţă, de s'ar abate asupra lui chiar ceà mai mică suflare de vînt, ameninţă a-l scoate din rădăcină. Tot aşà şi cu noi, dacă vom împuternicì trupul nostru cu frica de Dumnezeu, nimic nu-l va puteà urnì din loc, — iară dacă vom avea-o de mântueală, atunci ceà mai mică mişcare îl va nimicì.

De aceia vă rog de a suferì toate cu ceà mai mare bună voinţă, şi a imità pe Prorocul care zice: „Lipitu-s-a sufletul meu după tine“ (Ps. 62, 8. 2). Nu zice simplu «apropieatu-s-a» ci „lipitu-s-a“ şi „Însătat-a sufletul meu“, iară nu simplu «dorit-a sufletul meu» şi „Pătrunde cu frica ta trupul meu“ (Ps. 118, 120). Dacă aşà ne găsim faţă cu Dumnezeu, dacă ne lipim de el cugetul nostru, dacă însătăm de dorul lui, totul ni va fi dupre voinţă, şi ne vom învrednicì de bunurile viitoare, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

„Sileşte-te a venì la mine curând. Că Damas m-a lăsat, iubind veacul de acum, şi s'a dus în Thesalonic, Crisc în Galatiea, Tit în Dalmatia. Lucà singur este cu mine. Pre Marcu luându-l să-l aduci cu tine, că îmi este mie de bună treabă în slujbă. Iară pre Tihic l-am trimis în Efes. Felonul, care l-am lăsat în Troada la Carp, viind să-l aduci, şi cărţile, mai vîrtos cele de piele“ (Cap. 4, 9—13).

Este demn de a cercetà, cum de chiamă pre Timotheiu la sine, dacă i se încredinţease o biserică şi un neam întrg spre păstorire. Faptul nu erà din uşurinţă, căci chiar el erà gata a se duce la Timotheiu, dupre cum ziceà: „Iară de voiu întârzieà, ca să ştii cum trebueşte în casa lui Dumnezeu a petrece“ (I. Timoth. 3, 15). Deci, de ce oare l-a chemat la sine?

Aveà o mare nevoie, și el nu erà atunci stăpân pe sine, spre a se puteà duce, căci locuià în închisoare, unde erà băgat din poronca lui Neron. De aceia l-a chemat pe Timotheiu, voind și dorind a-l vedeà mai 'nainte de moarte, și poate că având multe a-i încredința. Pentru care zice: „Silește-te a-veni la mine curând. Că Damas m-a lăsat, iubind veacul de acum". Și n-a zis: «ca să te văd mai 'nainte de a plecà din această vieață — ceia ce mai mult ar fi întristat pe ucenic, ci fiindcă sunt singur, zice, și n-am pe nimeni care să'mi ajute în propoveduirea evangheliei».

„Damas m-a lăsat, zice, iubind veacul de acum, și s'a dus în Thesalonic", adecă «iubind mai mult liniștea, neprimejdiea și siguranța, a ales a se desfătà mai mult în casă, de cât să sufere ticăloșiile cu mine, și să sufere cu mine primejdiile de față». Numai pe acesta l-a defăimat așà zicând, nu doară că a voit a-l defăimà, — ci voind a ne apărà pre noi, ca să nu ne împuținăm în primejdii, și nici în ostenele, căci aceasta însamnă expresiunea „iubind veacul de acum", — în același timp voind ca și ucenicul să se ferească de a nu cădeà în asemenea păcat.

„Crisc în Galatiea, Tit în Dalmatiea". Pe aceștiia nu-i defăimă de loc, căci mai cu samă Tit a fost unul dintre ucenicii cei mai admirați, încât că i-a și încredințat lui cele din aceà insulă, nu mică dealtfeliu, ba chiar foarte mare, insula Creta, zic. „Lucà este singur cu mine". Acesta ne'ntrerupt se găsà pe lângă dânsul, acesta este care a scris și evangheliea, care a scris și Faptele Apostolilor, fiind iubitoriu de muncă, iubitoriu de știință și stăruitoriu. Despre acesta el scrie zicând: „a căruia laudă întru evanghelie este prin toate bisericele" (II. Corinth. 8, 18). „Pre Marcu luându-l să-l aduci cu tine". De ce? „Că îmi este mie, zice, de bună treabă în slujbă". Nu zice că-i este de bună treabă în liniștea sau în-repausul său, ci în slujba evangheliei, fiindcă el fiind chiar în legături, nu încetà a propoveduì. Prin urmare și pe acest Timotheiu de aceia îl chemà, nu pentru dânsul, ci pentru evanghelie, ca astfeliu să nu se petreacă nici o tulburare între credincioși la moartea sa, fiind poate mulți ucenici de față,

şi împiedecând tulburările, iară pre cei ce credeau de nesuferită moartea lui mângâindu-i. Căci erà natural ca cei din Roma ce crezuse în evanghelie, să fie bărbaţi vrednici de laudă.

„Felonul care l-am lăsat în Troada la Carp, viind să-l aduci, şi cărţile mai ales cele de piele". El spune aici de haină, iară uniia zic că ar fi vorba de lădiţa în care erau cărţile. Dară, de ce aveà nevoie de cărţi, dacă urmà a călătorì către Dumnezeu? Mai cu samă aveà nevoie, ca să le încredinţeze credincioşilor, şi să le aibă în locul învăţăturei sale. Erâ natural ca toţi credincioşii să simtă atunci mare durere, dară mai ales cei de faţă la moartea sa, şi care se bucurase de dânsul până atunci. Felonul îl cere însă, ca să nu fie luat de alţii. Il vezi pe dânsul cât de multă vorbă face de aceasta, spunând în altă parte, pe când grăià către cei din Efes: «Singuri voi ştiţi că trebilor mele şi celorà ce sunt cu mine, au slujit mânele acestea» şi iarăşi: „mai fericit este a da, de cât a luà" (Fapt. 20, 34. 35).

„Alexandru făurariul (lucrătoriul) de aramă multe răle mi-a făcut mie, plătească-i Domnul dupre faptele lui" (Vers. 14). Aici iarăşi pomeneşte de ispite, nu doară ca şi cum ar voì a defăimà pe acela la întâmplare, şi nici a-l acuză, ci numai spre a întărità pe ucenic la lupte ca să le sufere cu bărbăţie, căci chiar de ar fi oameni de nimic cei ce ispitesc, şi de rând sau necinstiţi, toate trebuie a le suferì cu bărbăţie „Multe răle, zice, mi-a făcut mie", adecă m-a necăjit, m-a scârbit în multe chipuri. Că cel ce pătimeşte răle de la unul mai superior lui, are cel puţin oare care ambiţiune, nu mică, aceea că duşmanul său îi este superior, — pe când cel ce sufere de la unul mai inferior lui, are o mai mare mâhnire. «Dară, zice, nu va mai merge mult nepedepsit pe această cale», Precum ziceà şi mai sus, scriind: „Câte prigoniri am pătimit, şi din toate m-a izbăvit Domnul", aşà şi aici îndoit a mângâiat pe ucenic: şi a pătimì răul, în acelaşi timp şi a se bucurà pentru aceasta, nu doară ca şi cum sfinţii ar trebuì să alerge fără scop la pedepse, ci ca fiind nevoe de propoveduirea evangheliei, şi prin aceasta de mângâerea celor slabi.

„De care şi tu te păzeşte, zice, că foarte a stătut împotriva cuvintelor noastre". (Vers. 15), adecă ne războieşte şi se împotriveşte. Şi n'a zis: «Pedepseşte-l, ceartă-l, alungă-l, de şi trebuià că prin recunoştinţă către apostol să o facă aceasta,—ci nimic din acestea, nici nu-l întărîtă contra lui, ci-i poronceşte a se depărtà de el, lăsând lui Dumnezeu grija pedepsei. A spus acestea încă şi pentru mângâerea celor mai slabi, iară blestămul său este o prorocie, că-i va plăti Dumnezeu dupre faptele sale. Cum că spune acestea spre mângâerea ucenicului, se invedereazǎ şi din cele ce urmează. Priveşte apoi cum iarăşi povesteşte lui Timotheiu şi despre alte ispite. „Intru răspunsul meu cel dintâi, zice, nimeni n'a mers cu mine, ci toţi m-au părăsit; să nu li se socotească lor". (Vers. 16). Ai văzut cum îi cruţă pe aceia, de şi au făcut o faptă rea?—căci nu este tot una: de a fi dispreţuit de cei deafară, şi de a fi dispreţuit de ai tăi. Ai văzut mâhnire mare? «Că nu pot spune, zice, că dacă am fost rezboit de cei deafară, am avut poate mângâerea şi îngrijirea celor de pe lângă mine, căci şi aceştiia m-au trădat». „Toţi m-au părăsit" zice. Aşà dară nu mic este păcatul acesta. Că dacă în timp de războiu cel ce părăseşte pe cel primejduit şi-l lasă în mâinile duşmanilor, este ponegrit cu drept cuvânt de ai săi, ca unul ce a stricat totul şi a trădat,—apoi cu atât mai mult în propovăduirea evangheliei.

Dară care este răspunsul cel dintâi, de care vorbeşte el aici? A stat dejà înaintea lui Neron, şi a scăpat; dară după ce i-a catihizat pe păharnic, l-a tăiat. Iată acum şi o altă îndemnare făcută ucenicului prin cele ce urmează: „Iară Domnul a stătut lângă mine şi m-a întărit". (Vers. 17.), căci Dumnezeu nu părăseşte pre cel lăsat în voea oamenilor, spre a pătimì cevà rău. „Şi m'a întărit" zice; adecă mi-a dat curaj, nu m-a lăsat să cad. „Ca prin mine propoveduirea să se împliniască", zice. Priveşte marea lui umilinţă, căci «nu m'am învrednicit de acest dar, zice, ca şi cum aşi fi fost vrednic, ci „ca prin mine pro-

poveduirea să se împlinească", care mi s'a fost încredinţat», ca şi cum ar purtà cinevà hlamida şi diadema, şi pentru dânsele ar fi salvat.

„Şi să o auză toate neamurile", ca tuturor să se facă cunoscută însemnătatea propoveduirei, cum şi marea îngrijire ce a avut Dumnezeu de mine. „Şi m-a izbăvit pre mine din gura leului, şi mă va izbăvì Domnul de tot lucrul rău". (Vers. 18). Priveşte cum puţin a fost ca să moară, şi cum căzuse chiar în gura leului. Sub numele de leu el înţelege aici pe Neron, pentru sălbătăciea şi grozăveniea împărăţiei lui. „Şi m'a izbăvit pre mine.. şi mă va izbăvì Domnul". Dară dacă îl va izbăvì, cum de zice iarăşi că „iată mă jărtfesc"? Însă fii cu băgare de samă la cele ce spune. „M-a izbăvit, zice, din gura leului, şi iarăşi mă va izbăvì" — nu din gura leului, ci „de tot lucrul rău". «Atunci m'a scăpat din primejdii, dară acum când evangheliea s'a propoveduit îndeajuns, mă va izbăvi iarăşi de ori-ce păcat, adecă nu mă va lăsà ca să plec de aici osândit de păcat». Căci şi faptul de a te împotrivì păcatului, şi a nu te plecà, fie chiar până la sânge, este a te izbăvì de un alt leu, de diavol. Aşà că mai mare este mântuirea aceasta de cât cea dintâi, când se pare că a fost căzut în mânile tiranului. „Şi mă va mântuì la împărăţiea sa cea cerească, căruia slava în vecii vecilor. Amin". Aşà dară aceasta este mântuirea, când vom străluci acolo. «Mă va răpì, zice, de ori-ce motiv de păcat, şi mă va păstrà acolo». Aceasta deci este a fi mântuit în împărăţiea sa, de a murì adecă pentru dânsa. „Că cel ce 'şi uraşte sufletul său în lumea aceasta, în vieaţa cea veşnică îl va păzi pre el". (Ioan 12, 25). Iată slava Fiului, despre care vorbeşte Mântuitorul în acest capitol.

„Spune închinăciune Prischilei şi lui Achila, şi casei lui Onisifor". (Vers. 19). Acesta erà atunci în Roma, precum zice: „Deà lui Domnul să afle milă de la Domnul în ziua aceea". (Cap. 1, 18), prin care salutare face mai cu bună voinţă pe cei din

casa lui, spre faptele cele bune săvârşite de Onisifor. „Spune închinăciune, zice, Prischilei şi lui Achila". Aceştiia sunt aceia pe cari necontenit îi pomeneşte, şi de cari a fost găzduit, acei ce luase cu dânşii pe Apollo. Pune pe femeie înainte, mi se pare, ca fiind mai însămnată şi mai vrednică de credinţă, căci şi dânsa primise pe Apollo, de şi a făcut aceasta fără nici un interes. Nu puţină mângâere eră salutarea adresată lor, ci aveà în sine dovada de dragoste şi de mult char, căci erà deajuns numai o simplă salutare a sfântului şi fericitului aceluia, ca să umple de char pe cel ce primià aceà salutare.

„Erast a rămas în Corinth, iară pe Trofim l-am lăsat în Milet fiind bolnav". (Vers. 20). Am văzut în Faptele Apostolilor [1]) cine îl întovărăşi-se din Iudeia, având poate vr-o îndeletnicire oare-care. „Pe Trofim l-am lăsat în Milet, zice, fiind bolnav". Dară de ce nu l-ai vindecat, ci l-ai părăsit bolnav? Nu toate le puteau face Apostolii, sau nu toate li se iconomisà prin char, ca nu cumvà să li atribuie cinevà mai mult de cât vedeà. Aceasta o vedem petrecându-se şi cu fericiţii drepţi de mai 'naintea acestora, precum cu Moisi de pildă, care erà gângav. De ce oare nu i-a transformat gângăvica lui? De multe-ori erà cuprins de supărare şi tristeţă că nu aveà să intre în pământul făgaduinţei. Multe îngăduie Dumnezeu, ca să se arate slăbiciunea naturei omeneşti. Dacă şi după acestea încă ziceau Judeii cei nesimţitori: „Unde este Moisi, care ne-a scos pre noi din pământul Egiptului". (Exod. 32, 1)? — dară dacă încă i-ar fi dus şi în pământul făgăduinţei, ce n'ar fi făcut? Dacă nu i-ar fi îngăduit Dumnezeu ca el să-i stăpâniască cu frica cea către Faraon, oare nu l-ar fi crezut de Dumnezeu? Tot aşà vedem că se petrece şi cu Pavel şi Varnava, când locuitorii din Listra îi credeau de Dumnezei, când: „Rupându-şi hainele sale, zice, au sărit în noroc strigând şi zicând: bărbaţi! căci faceţi acestea? şi noi oameni suntem asemenea pătimaşi ca voi". (Fapt. 14, 14)? Incă şi Petru iarăşi, când a vin

[1]) *Notă*. A se vedeà Fapt. Apost. 20, 4. 21, 29.

decat pre ologul din naştere, din care cauză toţi rămăsese uimiţi, a răspuns zicând: „Bărbaţi Israiliţi, ce vă minunaţi de aceasta? sau ce căutaţi la noi, ca cum cu a noastră putere sau cucernicie am fi făcut pre acesta să umble". (Ibid. 3, 12)? Ascultă iarăşi şi pre fericitul Pavel zicând: „Datu-mi-s'a mic îmbolditoriu îngerul satanei ca să nu mă înalţ". (II. Cor. 12, 7). Nu pentru aceasta i s'a dat îmbolditoriu, — ceia ce el a spus umilindu-se — ci pentru multe cauze. Priveşte tu, că Dumnezeu nu i-a spus «ca să nu te înalţi», dară ce anume? „Puterea mea, zice, întru neputinţă să săvârşaşte". (Ibid. 9). Prin acestea două lucruri se invederează: şi că cele petrecute s'au arătat invederate, şi că totul se atribuie lui Dumnezeu. De aceia şi aiurea ziceà: „Avem comoara aceasta în vase de lut". (Ibid. 4, 7), adecă în trupuri pătimaşe şi neputincioase. Şi pentru ce aceasta? „Ca mulţimea puterei să fie a lui Dumnezeu, iară nu din noi" zice, — că dacă n'ar fi fost pătimaşe trupurile lor, toate s'ar fi atribuit lor. Şi aiurea îl vedem pre dânsul întristat pentru boală, când ziceà de Epafrodit, „că a fost bolnav aproape de moarte, ci Dumnezeu l-a miluit pre el". (Filipp. 2, 27), şi în fine multe altele necunoscute nici lui şi nici ucenicilor lui, în interesul lor chiar.

„Pe Trofim l-am lăsat în Milet fiind bolnav", zice. Miletul este aproape de Efes. Aşà dară l-a lăsat în timpul când a călătorit în Iudeia? Sau că după ce s'a dus la Roma? Că iarăşi s'a dus în Ispaniea; iară dacă de acolo a venit în părţile acestea, nu ştim. Priveşte-l cum el pretutindeni erà părăsit. „Damas, zice, m'a părăsit", „Crisc este în Galatiea", „Tit în Dalmaţiea", „Erast a remas în Corinth". „Pe Trofim l-am lăsat în Milet fiind bolnav".

„Sileşte-te a venì mai 'nainte de iarnă. Inchină-se ţie Evbul, şi Pud, şi Lin, şi Claudiea" (Vers. 21). Despre acest Lin istorisesc uniia că ar fi fost al doilea Episcop după Petru al Bisericei Romanilor. „Şi Lin, zice, şi Claudiea". Ai văzut cum pe atunci

erau şi femei înfocate şi aprinse în credinţă? Precum de pildă: Prischila, sau precum această Claudie, dejà restignite, dejà aranjate în ordine de bătae? Dară de ce oare pe când erau atâţia credincioşi, pomeneşte de acestea? Sau că este invederat ca acéste femei încetase dejà cu voinţa lor de la ocupaţiile lumeşti, sau că străluceau mai mult decât altele,—căci nu se puteà împiedecà fiind femeie. Dealtmintrelea şi aceasta este a charului lui Dumnezeu, de a împiedecà natura aceasta femeiască numai în cele pământeşti, sau mai drept vorbind nici în acelea,—căci nu puţin lucru este de a luà parte femeia la toată gospodăriea casei, şi fără de dânsa nici chiar cele politice nu ar puteà a se întocmì precum trebuie. Dacă ar urmà ca cele deacasă să fie pline de sfadă şi tulburare, negreşit că fie-care dintre bărbaţii politici ar fi siliţi să steà acasă, iară cele ale cetăţei s'ar administrà rău.

Aşà că nici în acelea ea nu este inferioară, şi nici, în cele duhovniceşti. Ea poate a murì de mii de ori dacă ar voì. Multe s'au şi martirizat. Femeia poate a fi înţeleaptă şi a se înfrânà chiar mai mult decât bărbaţii, ca ceea ce nu este atât de supărată de flacăra patimilor. Ea poate a arătà şi cumpătare şi seriozitate, şi sfinţenie „fără de care nimeni nu va vedeà pre Domnul" (Ebr. 12, 14), poate a dispreţuì şi averile, dacă ar voì, şi cu un cuvânt toate celelalte.

„Sileşte-te de a veni mai 'nainte de iarnă". Ce'l grăbeşte oare pe dânsul? căci nicăiri nu spune de faptul trist şi nu zice: «mai 'nainte de sfârşitul meu», ci „mai 'nainte de iarnă", să nu fii împiedecat. „Inchină-se ţie, zice, Evbul, şi Pud, şi Lin, şi Claudiea, şi toţi fraţii". Nu-i pomeneşte pe nume pe toţi. Ai văzut că aceia erau cei mai înfierbântaţi?

„Domnul Iisus Christos cu duhul tău", (Vers. 22). Nimic nu poate fi mai bun ca această rugăciune. «Nu fii trist, zice, că sunt departe de tine. Domnul este cu tine». Şi n'a zis «cu tine» ci, „cu duhul teu". Indoită este ajutorinţa: a charului duhului, şi a lui Dumnezeu ajutând. De altmintrelea Dumnezeu nu este cu noi, dacă lipseşte charul duhovnicesc, căci dacă am fi părăsiţi de acel char, cum ar puteà fi cu noi?

„Charul cu voi. Amin". La urmă în fine se roagă ca charul lui Dumnezeu să fie cu dânşii, adecă să fie bine plăcuţi lui, şi împreună cu darul să aibă şi umbrirea Sf. Duh, căci când este aceasta, nimic trist nu poate fi. Că precum cel ce vede pe împăratul şi să bucură de char din partea lui, nu va simţi nimic supărătoriu, tot aşà şi noi, fie că ne-am despărţi de prieteni, fie că am cădeà în niscarevà rele, nimic nu vom simţì, când este acel char care ne îngrădeşte pre noi.

[1]) Deci, cum este cu putinţă de a atrage spre noi charul? Făcând cele plăcute lui Dumnezeu, şi în totul supunându-ne lui. Oare nu până şi în casele cele mari noi considerăm nu pe acele slugi ca având char, care nu se îngrijăsc de ale lor, ci de cele ale stăpânilor, cu tot sufletul şi buna voinţă, şi nu numai pentru asprimea stăpânului, ci şi pentru buna voinţă, şi pentru dragostea lor, toate făcându-le în regulă? Când ii aleargă pururea în toate părţile, când pururea sunt în ochii şi sub privirile lor, când nu fac nimic de ale lor proprii, şi când nu se îngrijăsc de nimic străin, ci înaintea tuturor au în vedere mai mult interesele stăpânului. Cel ce face lucrurile stăpânului său, n'a făcut pe ale însuşi stăpânului său, ci pe ale stăpânului aceluia care îi poronceşte la feliu şi lui şi la feliu îl stăpâneşte. Mulţi dintre slugile casei se tem mai mult de dânsul, şi ori-ce ar zice el, aceia a zis şi acesta, şi la urmă toţi duşmanii sunt cu frică. Dară dacă în cele pământeşti cel ce dispreţuieşte pe ale sale şi face cele ale stăpânului, nu a dispreţuit pe ale sale, ci încă mai mult a nimerit, apoi cu atât mai mult în cele duhovniceşti.

Dispreţuieşte deci pe ale tale, şi vei luà pe cele ale lui Dumnezu. Aceasta o voeşte el. Dispreţuieşte pământul, şi vei răpì împărăţiea cerurilor. Acolo petrece-ţi vieaţa, iară nu aici; de acolo fii înfricoşat, iară nu de aici. Că dacă eşti înfricoşat de acolo, nu numai oamenilor, ci şi demonilor, ba chiar şi diavolului vei fi înfri-

---

[1]) *Partea morală*. Cel ce dispreţuieşte cele ale sale pentru Dumnezeu, ia cele ale lui Dumnezeu, căci este nevoie de silnicie sau de violenţă pentru câştigarea virtuţei, fiindcă multe sunt piedicile, ca de pildă: femeia, copiii, grijile pământeşti, pe care trebuie ale dispreţui pe toate, şi a preferà pe Dumnezeu, de voim a ne folosì şi pre noi înşi-ne, cum şi pre cei de pre lângă noi. (*Veron*).

coşat,—iară dacă vei voi a fi înfricoşat din averile aceste de aici, vei fi bun de dispreţuit şi de aceia, şi de-multe ori şi de oameni. Ori-cât te-ai îmbogăţi, în cele ale robilor te îmbogăţeşti; iară dacă le dispreţuieşti, vei fi strălucit în casa împărătească. Astfeliu au fost apostolii, căci dispreţuind casa aceasta a robilor, şi averile de aici, priveşte cum poronceau în cele din casa împărătească, în cele din ceruri. «Cutare, zice, fie scăpat de boală, celălalt de demon, acela fie deslegat, iară acesta legat». Acestea se petreceau aici pe pământ, însă se executau în ceruri. „Căci câte veţi legà pe pământ, zice, vor fi legate şi în ceriu.“ (Math. 18, 18). Ba încă şi mai mare putere le-a dat lor. Şi cum că n-am greşit, ascultă-l pre dânsul zicând: „Cel ce crede în mine, lucrurile care eu fac, şi acela va face, şi mai mari decât acestea va face“ (Ioan 14, 12). De ce oare? Fiindcă şi aşà cinstea trece la stăpân. Dară chiar şi în afacerile noastre, când sluga poate face lucruri mari, atunci mai mult stăpânul este lăudat, că dacă sluga poate face lucruri atât de mari, apoi cu atât mai mult stăpânul său. Dară dacă cinevà lăsând slujba stăpânului, va îngriji de femeia lui, de copil, sau de sluga sa, şi ar voi să se îmbogăţască fie furând, fie vătămând cele ale stăpânului,—iute se va pierde şi el, împreună cu acele averi.

De aceia având exemple, vă rog, să nu ne îngrijim de cele ale noastre, ci să ne îngrijim de ale lui Dumnezeu; să dispreţuim pe cele ale noastre, ca să câştigăm pe acelea. Dacă noi vom dispreţuì pe acestea, el se va îngrijì de noi, iară dacă noi ne vom îngrijì de acestea, Dumnezeu ne va dispreţuì. Dacă ne obosim în cele ale lui Dumnezeu, să nu ne obosim în cele ale noastre, şi mai ales în acestea — de vreme ce ale lui Dumnezeu sunt şi ale noastre. Nu vorbesc de ceriu, nu vorbesc de pământ, sau de cele din lume, căci acestea sunt nedemne de dânsul, şi sunt nu numai ale noastre, ci şi ale necredincioşilor,—însă despre ce spun eu? Despre slavă, şi împărăţiea cerurilor; acestea sunt şi ale sale, dară şi ale noastre printrânsul. Dară cum aceasta? „De murim împreună cu el, zice, şi viem împreună cu el, de răbdăm, şi împărăţim împreună cu el“. Ne-am făcut împreună moştenitori, şi ne

numim fraţi. De ce dară căutăm jos spre pământ, în timp ce el ne trage în sus, spre dânsul?

Până când dară ne vom arătà sărăcăcioşi? Este vorba de ceriu, iară noi ne învârtim pe pământ. Este vorba de împărăţiea ceriului, iară noi preferăm sărăciea de aici. E vorba de vieaţa nemuritoare, iară noi ne trecem timpul cu lemnele, cu ţarinile, şi cu pietrile. Fă-te bogat în cele duhovniceşti, aceasta o voiesc şi eu. Răpeşte aceste bogăţii, şi fii sgârcit cu ele; aici nu poate fi nici o mustrare. Aici tocmai, în a nu fi lacom este păcat, în a nu răpì este învinovăţirea. Şi de ce aşà? „Împărăţiea ceriurilor, zice, se silueşte şi siluitorii o răpesc pe ea“ (Math. 11, 12). Acolo fii siluitoriu, fii răpitoriu, ceiace răpeşti nu se micşorează, căci nici virtutea nu se împarte, nici evsevica nu se micşurează, şi nici împărăţiea ceriurilor. Atunci tocmai că'ţi sporeşte virtutea, când tu o răpeşti. Atunci se micşurează cele trupeşti, când tu răpeşti cele duhovniceşti, iară aceasta se învederează de acolo. Fie de pildă mii de bărbaţi în cetate. Aceştiia, dacă cu toţii răpesc virtutea şi dreptatea, au mai multă decât trebuie, căci devin drepţi între cei mulţi, iară dacă nu răpesc virtutea şi dreptatea, au împuţinat-o, şi de loc nu se mai arată. Ai văzut, că cele bune sporesc mai mult, chiar când sunt furate, când sunt răpite, pe când cele pământeşti se împuţinează încă mai mult?

Deci, iubiţilor, să nu umblăm ca de pândă primprejurul sărăciei, ci să preferăm bogăţiea; şi bogăţiea lui Dumnezeu este, de a fi mulţi cari să se bucure de împărăţiea ceriurilor. „Cel ce îmbogăţeşte, zice, pre toţi cei ce-l chiamă pre el“ (Rom. 10, 12). Sporeşte deci valoarea acestei bogăţii, şi o vei sporì, dacă vei răpi, dacă te vei lăcomì, dacă o vei luà cu sila. În adevăr că este nevoie de siluire; şi de ce oare? Că mulţi sunt cari împiedică: femei, copii, griji, lucrurile lumeşti, pe lângă aceste apoi demoni, ba chiar însuşi povăţuitoriul demonilor, diavolul. Este nevoie deci, de siluire, este nevoie de stăruinţă. Cel ce siluieşte este într'o muncă mare, căci câte nu suferă? La câte nu se împotriveşte? Şi câte nu încearcă el, chiar şi peste putinţă? Deci, dacă cei ce siluiesc, cei ce răpesc ceste de aici, sunt aşà feliu, apoi noi cari nu încercăm nici pe cele putin-

cioase, cum vom puteà reuşì? Cum ne vom bucurà de cele dorite? „Siluitorii, zice, o răpesc pre ea".

Este nevoie deci, de siluire şi de răpire, căci nu ni stă de faţă cum s'ar brodì, şi nici n'o avem deagata. Cel ce răpeşte, într'una este treaz, într'una privighiază, se îngijaşte şi este cu mintea aţintită, ca la timpul potrivit să răpiască. Nu vedeţi în războiu, că cel ce voieşte a răpì, privighiază toată noaptea, şi toată noaptea stă înnarmat? Deci, dacă, răpind pe cele pământeşti, chiar şi noaptea privighiază şi stă cinevà înarmat, apoi cum vom puteà răpì cele duhovniceşti, — care au nevoie încă de o mai mare râvnă, — când noi chiar şi ziua dormim şi sforăim, şi pururea ne găsim desbrăcaţi şi fără armă? Căci cel ce se învârteşte în păcate, este fără arme şi gol, dupre cum şi cel ce se găseşte în dreptate este pururea înarmat. Noi nu ne îngrădim cu milosteniea, nu ne împodobim pre noi cu candelele aprinse, nu ne strângem împreună rândurile, nu căutăm a aflà calea ce duce acolo, nu privighiem, nu suntem treji, şi deaceia nu putem răpì nimic. Dacă cinevà ar voì a se aruncà asupra unei împărăţii, oare nu-şi pune singur înaintea sa mai întâiu mii de primejdii? Oare nu se îngrădeşte mai întâiu cu toate măsurile, oare nu învaţă meşteşugul războiului? Oare nu face totul pentru aceasta şi numai aşà se asvârle în luptă? Nu tot aşà însă facem şi noi, ci voim să răpim în timp ce dormim. Şi deaceia plecăm cu mâinile goale.

Nu vezi pre cei ce răpesc, cum fug, cum aleargă şi cum sar peste toate? Este trebuinţă de fugă, căci imedieat te ajunge diavolul, şi poronceşte a-ţi luà cele de dinaintea ta. Dară dacă eşti voinic, dacă eşti treaz, pe unul l-ai trântit jos, pe altul l-ai împins la oparte, şi de toţi ai scăpat ca şi o pasăre sburătoare. Ai scăpat de aici, ai trecut pe deasupra cetăţei, ai lăsat vuietul cel mare de aici — care este vieaţa noastră — şi ai ajuns la cele mai presus de acestea — care compun vieaţa vitoare — şi ca şi într'o pustietate, nimeni nu este care să te supere, nimeni care să te stăpâniască, nici-un vuiet de nicăiri, te repauzezi. Nici-un sgomot nu trebuie a face după răpire, ca nu cumvà să ţi se fure cele răpite. Dacă fugim, dacă nu vedem nimic din cele de dinaintea ochilor, dacă de nimic alta nu ne îngrijim, decât numai să alungăm pre cei ce ne împiedecă, vom puteà să stă-

pânim în siguranță cele răpite. Ai răpit poate prudența? Nu stà pe loc, ci fugi, fii departe de diavol, ca să vadă că nimic nu poate face, că nu poate a te aveà în stăpânire, că nu poate a te alungà. Așà facem și noi; când nu vedem deloc pre cei ce au răpit din ale noastre, ca să-i împiedecăm, nici noi nu-i alungăm, și nici altora nu li spunem de a-i alungà, ci îi lăsăm să se ducă. Tot așà și tu fugi iute chiar dela început. Când vei fi departe de diavol, nici nu va mai încercà la urmă să te alunge, ci vei fi în siguranță, bucurându-te de bunurile cele nepovestite. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

TABLA MATERIEI

COMENTARIILE EPISTOLEI I CĂTRĂ TIMOTHEIU

COMENTARIILE EPISTOLEI II CĂTRĂ TIMOTHEIU